

รายงานเบื้องต้น

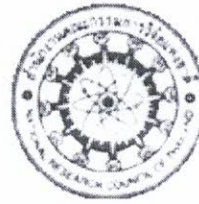
โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค
ตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า: ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันทา ฟาเบรอะ
หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

พฤษภาคม 2552

รายงานเบื้องต้น

โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค
ตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า: ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันทา ฟาเบรอะ
หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

พฤษภาคม 2552

คำนำ

สหภาพพม่าเป็นดินแดนที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย มีชนหลากหลายเผ่าพันธุ์ เช่น กลุ่มชนชาติไทใหญ่ ไทลื้อ ว้า ฉาน เป็นต้น กลุ่มชนเหล่านี้ล้วนมีการอพยพย้ายถิ่นฐาน และส่วนหนึ่งยังย้ายมาอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งเราสังเกตได้จากการมีภาษา วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน จึงมีความจำเป็นที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน การเดินทางไปสำรวจความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมนั้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความเป็นมาของ วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค สามารถนำมารวบรวมเป็นแนวทางในการวิจัยด้านวัฒนธรรม รวมไปถึงการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมได้ ทั้งนี้เพื่อผลที่ก่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างชนชาติไทย และชนชาติต่างๆ ที่อยู่ในพม่า การจัดทำแผนที่วัฒนธรรมร่วม สามารถนำไปกำหนดนโยบายผลักดันให้เกิดโครงการวิจัยระดับชาติได้ และเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันเป็นผลดีสู่ประเทศในภูมิภาคนี้ ทั้งความมั่นคงระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการสร้างสันติภาพภายในภูมิภาค

การเดินทางไปสำรวจครั้งนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากกำหนดการเดิมที่วางไว้บ้าง เนื่องจากความเหมาะสมของเวลา สภาพภูมิอากาศ และการคมนาคม

ผศ.ดร. สุนันทา ฟาเบระ
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
พฤศจิกายน 2552

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
การประชุมภายในก่อนการเดินทาง	1
การสัมมนาวิชาการ	2
รายงานการเดินทางไปสหภาพพม่า	13
ภาคผนวก	72

การประชุมภายในก่อนการเดินทาง

ก่อนการเดินทางไปศึกษาข้อมูลจริงที่ประเทศพม่า นั้น หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ภายใต้การดำเนินงานโดย ผศ.ดร. สุนันทา ฟาเบรอ ได้จัดการประชุมหน่วยงานเพื่อชี้แจง และทำความเข้าใจร่วมกันในหัวข้อโครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า: ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา” นอกจากนั้นแล้วยังได้เตรียมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศพม่า ด้วยการศึกษาค้นคว้าของกงสุลฝรั่งเศสประจำประเทศพม่า เรื่อง *Une colonie modèle: La Birmanie sous le régime Britanique*. โดย Joseph DAUTREMER ซึ่งหนังสือเล่มนี้เล่มนี้ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของพม่าในรัชสมัยของพระเจ้าอลองพญา เหตุการณ์ในรัชสมัยของพระเจ้ามินดงความแตกต่างทางชาติพันธุ์ของประชากรในพม่า เมืองสำคัญของพม่าสมัยที่อังกฤษปกครอง การบริหารภายในของประเทศพม่า การคมนาคมขนส่งภายในประเทศพม่า และการค้าขายในประเทศพม่า ทั้งนี้การจัดทำเอกสารฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อแจกให้กับผู้เข้าร่วมสัมมนา และผู้ร่วมเดินทางทุกท่าน ซึ่งงานสัมมนานั้นจัดขึ้นในวันที่ 18 ตุลาคม 2552 เวลา 13-16.00 น.

- -
- -
- -

การสัมมนาวิชาการ

โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า: ผลกระทบ
ต่อวัฒนธรรมล้านนา” วันที่ 18 สิงหาคม 2552 เวลา 13.00 – 16.00 น.

กำหนดการสัมมนาวิชาการ

โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย – พม่า
ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”

จัดโดย หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

วันอาทิตย์ ที่ 18 ตุลาคม 2552

12.30 – 13.00 ลงทะเบียน

13.00 – 13.20 น. กล่าวต้อนรับและกล่าวเปิด โดย รองอธิการบดี รศ.น.อ.ยุทธนา ตระหง่าน

13.20 น. ร่วมฟังการบรรยาย ณ อาคารโรงอาหารและกิจกรรมนักศึกษา D1 ห้อง 306

- บรรยายเรื่อง ราวกับว่าพระพุทธเจ้าสถิตอยู่ทุกแห่งหนในพุกาม

- บรรยายเรื่อง ช่างเขียนชาวกรุงศรีอยุธยา หลังกรุงแตก อยู่ในเมืองสะกาย

(สะแกง) โดย ศ.ดร.สันติ เล็กสุขุม

- บรรยายเรื่อง นาฏศิลป์ล้านนา-พม่า

โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุรพล วิรุฬห์รักษ์

- เรื่อง คติความเชื่อในการสร้างบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงราย

โดย อาจารย์กมล สาริกานนท์

- บรรยายภาพเชิงสูงและทะเลสาบอินเล โดย อาจารย์วีระพันธ์ ชินวัตร

16.00 น. รับประทานอาหารว่าง

พักผ่อนตามอัธยาศัย

สรุปผลการสัมมนาวิชาการและวิจัย
โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า :
ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”

วันที่ 18 ตุลาคม 2552

ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

จัดโดย หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
สถานที่ ห้อง 306 อาคารศูนย์อาหารและกิจกรรมนักศึกษา (D1) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย
วัน/เวลา วันที่ 18 ตุลาคม 2552 เวลา 13.00 -17.00 น.

ผู้เข้าร่วม

การสัมมนาครั้งนี้ได้ตั้งเป้าผู้เข้าร่วมไว้จำนวน 50 คน มีผู้เข้าร่วมจริงจำนวน 40 คน ประกอบด้วย

- คณะกรรมการจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
- เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการในจังหวัดเชียงรายและใกล้เคียง
- นักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- ผู้สนใจทั่วไป

วิทยากร

1. ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
2. ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุรพล วิรุฬห์รักษ์	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
3. อาจารย์กมล สาริกานนท์	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย
4. ดร.วีระพันธ์ ชินวัตร	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

หัวหน้าหน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศสฯ จัดทำเอกสาร เรื่อง UNE COLONIE MODELE : LA
BIRMANIE SOUS LE REGIME BRITANIQUE. PAR JOSEPH DAUTREMER. LIBRAIRIE
ORIENTALE ET AMERICAINE. E. GUILMOTO, EDITEUR ให้แก่ผู้เข้าร่วมสัมมนา

ท่านรองอธิการบดี รศ.น.อ.ยุทธนา ตระหง่าน ให้เกียรติเป็นประธานกล่าวเปิดการสัมมนาใน
ครั้งนี้ ซึ่งมีใจความสำคัญว่า การจัดสัมมนาครั้งนี้ขึ้น นอกจากจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการศึกษาข้อมูลก่อน
การลงพื้นที่ศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย – พม่า : ผลกระทบ
ต่อวัฒนธรรมล้านนา ในมุมมองที่หลากหลายผู้สาธารณชน และยังเป็นการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ให้ได้
เรียนรู้การทำงานวิจัยแบบสากล

หลังจากนั้นวิทยากรจึงเริ่มการบรรยายตามลำดับ โดย
เริ่มเวลา 13.20 น.

ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม
กรรมการสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

- บรรยาย 2 หัวข้อ คือ 1) บรรยายเรื่อง รวบรวมว่าพระพุทธเจ้าสถิตอยู่ทุกแห่งหนในพุทฺธาม
2) บรรยายเรื่อง ข้างเขียนชาวกรุงศรีอยุธยาหลังกรุงแตกอยู่ในเมืองสกาย
(สะแกง)

มีใจความว่า

1. ศิลปะเหล่านี้เกี่ยวข้องกับศิลปะล้านนา
2. ข้างเขียนของกรุงศรีอยุธยา ซึ่งถูกกวาดต้อนไปอยู่ที่เมืองสกาย จึงทำให้ศิลปะจิตรกรรมของเมืองนี้มีลักษณะคล้ายหรือเหมือนของไทย

งานช่างของพุทฺธามมีโยงใยอยู่ในงานช่างล้านนา สุโขทัย และ อยุธยา มีเจดีย์เก่ากว่า 2,000 องค์ในพุทฺธามในพื้นที่ 41 ตารางกิโลเมตร รวมที่ผุพังไปกว่าอีก 3,000 องค์ พุทฺธามเป็นราชธานีของพม่าตั้งแต่ ปี พ.ศ. 1587 – 1830 มีเมืองสำคัญคือเมืองศรีเกษตร ปัจจุบันคือเมืองแปร ตั้งอยู่ตะวันออกริมฝั่งแม่น้ำอิรวดี สถาปนาโดยพระเจ้าอโนระยามังช่อ หรือพระเจ้าอนิรุทธิ์ เป็นราชธานีอยู่ 243 ปี ก็ล่มสลาย เพราะกองทัพมองโกลหรือกรุงไค้ข่าน แต่ที่สำคัญคือสถาปัตยกรรมยังคงมีความยั่งยืนอยู่ ถึงแม้เมืองจะร้างลงไป

ศิลปะของพุทฺธามที่มีความเกี่ยวข้องกับล้านนาสุโขทัย คือ

1. เจดีย์ทรงระฆัง ซึ่งไม่มีบัลลังก์ ปกติเจดีย์ทรงระฆังต้องมีบัลลังก์ แต่ในพุทฺธามซึ่งเริ่มสร้างในสมัยพระเจ้าอนิรุทธิ์เป็นทรงระฆังไม่มีบัลลังก์ (ในธรรมเนียมของพม่ามีว่าพระมหากษัตริย์ต้องได้สัมผัสกับพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เช่น เจดีย์ชเวดิกอง เจดีย์ชเวดากอง วัดพระบรมธาตุ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นเจดีย์แบบพม่าที่มีฐานเจดีย์คล้ายมอญ
2. เจดีย์ทรงระฆัง มีบัลลังก์ เมื่อจะไปเมืองพุทฺธามจะต้องผ่านเมืองของอู ในสมัยพุทฺธามมีพระรูปหนึ่งได้ไปศึกษาเล่าเรียนที่ลังกา และได้กลับมาสร้างเจดีย์ของอูขึ้น เช่น เจดีย์วัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่
3. เจดีย์วิหาร เรียกว่าเจดีย์วิหารเนื่องจากภายในสามารถประกอบพิธีได้ วิหารหมายถึงที่ประกอบพิธี เจดีย์หมายถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์
4. เจดีย์วิหารแบบพุทฺธามและการย่อ เช่น เจดีย์วิหารอนันทเจดีย์ในพุทฺธาม เจดีย์ที่งดงามที่สุดในเมืองพุทฺธามเป็นวิหารทรงเหลี่ยมจัตุรัสมีมุขเด็จยื่นออกไป เท่ากันทั้ง 4 ด้าน
5. หลังคา 6 ชั้น (มณฑป) พบได้ในรัชกาลที่ 3 – 4 ของไทย โดยเฉพาะที่มณฑลเลย มีลักษณะที่สำคัญคือ แต่ละหลังคามจะมีฝาปิดเทียบกับของไทยซึ่งไม่มีฝาปิด

ความแตกต่างลายของงานศิลปะไทยกับพม่า

1. ไทยจะเป็นลายกนก เช่นที่อุโบสถเด็จที่สกาย ซึ่งศิลปะพม่าไม่มี
2. รูปทรงของช่างไทยเป็นทรงเหลี่ยมแต่พม่าเป็นลายโค้ง
3. ปราสาทที่ซ้อนกันเป็นชั้นๆ เครื่องแต่งกายรูปยักษ์เป็นของช่างไทย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุรพล วิรุฬห์รักษ์

กรรมการสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

บรรยายเรื่อง นาฏศิลป์ล้านนา-พม่า

มีใจความว่า

ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศิลปวัฒนธรรมมีคุณค่าสำคัญคือ วัฒนธรรมทรงคุณค่าโดยการสร้าง “Culture for sale” ซึ่งควรจะมีการศึกษาอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมถ้าไม่เช่นนั้นจะทำให้ขาดพื้นฐานเป็นที่มาของนิโวล้านนาเกิดการต่อต้านล้านนากลาง ซึ่งคณะวิจิตรศิลป์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไม่ยอมรับศิลปะล้านนาของศิลปิน เพราะถือว่าไม่เป็นวัฒนธรรมที่เก่าแก่

ศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่และจับต้องไม่ได้แต่มีตัวคุณูแจสำคัญคือ จิตรกรรมฝาผนัง การแต่งกาย เครื่องดนตรี ซึ่งมีมาตั้งแต่รัชสมัยของพระเจ้าอนิรุทธิ์ในพุกามซึ่งท่านวิทยากรได้พบภาพจากการวาดโดยผู้ชาย 2 คน

ประเด็นของนักวิชาการไทยคือ ไม่มีความผูกพันใกล้ชิดถึงศิลปะของเพื่อนบ้าน จึงเป็น โอกาสดีที่มีโอกาสได้ไปศึกษาศิลปะพม่าในครั้งนี้ ศิลปะของพม่าเป็นศิลปะซึ่งอนุมานทางทฤษฎีมีอิทธิพลของอินเดีย ในการทำวิจัยปัญหาที่พบ คือ ชื่อต่างไม่ตรงกัน เช่น ภาษาไทย มอญ พม่า ฯลฯ ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ. ไม่ตรงกัน ดังนั้นจึงต้องยึดเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งในการทำวิจัย

นาฏศิลป์ไทยในพม่า มีการบันทึกที่เบาบางมาก ในสมัยพระเจ้าบุเรงนอง ได้เกณฑ์ช่างไทยจากอยุธยา และมีคนที่รักษาโขนอยุธยาที่มีการพบหัวโขนอย่างไทยในพม่า ตัวพระราม พระลักษณ์ เหมือนของไทย แต่ทางตัวนางจะไม่เห็นเท่าเนื่องจากถือว่าไม่สุภาพ ลักษณะของการเดิน ความเร็วจะแตกต่างกัน พม่ามีจังหวะที่เร็วกว่าไทย การยกข้อศอก การบิดไหล่จะมากกว่าไทย ลักษณะการรำจะรำเป็นซิกแซก พม่าจะค้อมมือออก แต่ไทยจะรำเข้า ที่สังเกตเห็นคือ ในการรื้อรำถ้ามีหัวโขนเวลารำจะสวมหัวโขน แต่ถ้าบทพูดจะยกหัวโขนขึ้นสำหรับพม่า

นิโวล้านนาที่กล่าวถึงมากในปัจจุบันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในกระแส ตัวอย่างที่พบในเชียงราย เช่น วัดร่องขุน ของ อาจารย์เฉลิมชัย บ้านคำ ของอาจารย์ถวัลย์ ทรงหลังคาถาแลในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะกฎเทศบาลเชียงใหม่หลายปีก่อนหากใครสร้างบ้านต้องทำหลังคาถาแล การเกิดนิโวล้านนาในปัจจุบันก็เนื่องจาก ศิลปะวัฒนธรรมในอดีตไม่มีการสืบทอด จึงเกิดการผสมผสานศิลปะที่เอามาจากพม่าบาหลี เป็นนิโวล้านนา ในปัจจุบันมีกลุ่มนิโวล้านนาของเชียงใหม่เลียนแบบรังจ้างท่ากาดมั่ว เด็กล้านนารับจ้างทำตลาดน้ำที่อยุธยา มีการรำนบนแพริมน้ำ และยังมีแหล่งตลาดน้ำที่จะเกิดขึ้นใหม่อีก เช่น ที่สระบุรี

ลพบุรี สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นกระแสของนวัตกรรมศิลป์ และควรมีการศึกษาต่อไปในอนาคต ในปัจจุบัน
ประชาคมโลก ยูเนสโก ได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมซึ่งได้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน และรักษา
วัฒนธรรมเพื่อให้สืบทอดต่อไปถึงรุ่นลูก หลาน ในอนาคต

อาจารย์กมล สาริกานนท์

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

บรรยายเรื่อง คติความเชื่อในการสร้างบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงราย

มีใจความว่า

การศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย ในอำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน
และ อำเภอเชียงของรวมถึงพื้นที่ชายแดนด้วย ในปัจจุบันมีการก่อสร้างใหม่ๆ เข้ามาทำให้บ้านเรือนเก่า ๆ
หายไป สิ่งเก่า ๆ รวมทั้งความเชื่อต่าง ๆ หายไป แต่ก็ยังมีเจ้าของบ้านบางคนพยายามที่เก็บสิ่งเก่า ๆ ไว้
บ้านเรือนในจังหวัดเชียงราย- ในส่วนที่เป็นตัวเรือนขึ้นไป คือ เติ้น เป็นที่รับแขกของเรือน ห้องนอนเป็น
ห้องที่สูงที่สุด ฐานบ้านเป็นส่วนที่เตี้ยที่สุด ลักษณะของเรือนมีทั้งชั้นเดียวและสองชั้น หลังคามีแบบ
ปั้นหยาแท้ๆ ปั้นหย้าผสมจั่ว ความสูงของบ้านล้านนาไม่มีใครจะสูงมากนัก สำหรับบ้านที่ไม่ได้ทำ
การเกษตรไถ่ถอนจะเตี้ยกว่า การสร้างบ้านส่วนใหญ่เป็นไม้จริง การตกแต่งเรือนบางครั้งใช้ฝาเรือนเป็นการ
ตกแต่งเรือนไปด้วย สำหรับบ้านไทยลื้อมีบันไดขึ้นลงทางเดียว แต่เมื่อมีการผสมผสานก็ทำให้ในปัจจุบัน
มีบันได 2 ทาง คือ ทางขึ้นกับทางลง เรือนล้านนาจำแนกได้ 2 ประเภท คือ เรือนที่พักอาศัย เรือนขาย
สินค้าและพักอาศัย ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป สังเกตสีฉูดเท้นที่โดยกระเบื้อง

ความเชื่อของสลาในการสร้างบ้าน

1. การวางหิ้งพระ
2. การหันหัวนอนไปทางทิศตะวันออก ห้ามไปทางทิศตะวันตก
3. ความเชื่อก่อนจะสร้างบ้าน มีคน 4 กลุ่ม ที่มีความเกี่ยวข้องได้แก่
 - 3.1 เจ้าของเรือน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่แต่งงานใหม่ หรือเมื่อมีลูกเพิ่มขึ้น จึงสร้างเรือนใหม่
 - 3.2 พ่อครู พ่อหมอ ต้องเป็นบุคคลที่บวชมาแล้ว นำเชือกถือ โดยมีการทำพิธีก่อนสร้างบ้าน คือ
พิธีกรรมขึ้นขันข้าวทั้งสี่ (เทวดาประจำทิศทั้งสี่และเจ้าแม่ธรณี) มีการชำระพื้นที่ให้สะอาดไม่มีอะไรมา
แผ้วพาน มีการทำกะโหลก 4 ทิศ 6 อัน ทุกอย่างจะเป็นสี่ (สีดำ เหลือง แดง ขาว สีทอง 4 ทิศ พระอินทร์
เป็นสัญลักษณ์ สีเขียว พระแม่ธรณี สีขาว) สี่มีความสำคัญรูปแบบคล้ายคลึงกับไทยญวน ไทยลื้อ พิธีการ
ลงเสาเรือน การใส่หิน ใส่ทราย ใส่ใบไม้ที่ส่งเสริมโชคชะตา เหริยญ ลงเสาเรือนทำในกรณีเสาเอก ความเชื่อ
นี้ปัจจุบันยังทำกันอยู่ ที่ยังคงพบอยู่คือเอากล้วยมาบูชาในเสาเอก
 - 3.3 พระสงฆ์ ผู้ประกอบพิธี ต้องเป็นพระอธิการหรือเป็นพระสงฆ์อาวุโสที่บวชมานานไม่
น้อยกว่า 4 พรรษาและเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญในพิธีกรรม โดยมีพระสงฆ์จำนวน 4 – 9 รูป ในการประกอบ
พิธีกรรมเพื่อทำพิธีแก้ไขสิ่งไม่ดี

3.4 สล่า แบ่งได้ 3 จำพวก คือ สล่าที่เกิดจากระบบเครือญาติ สล่าที่เกิดจากระบบกลุ่มทั่วไป สล่าที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นความเฉพาะบุคคล

คติความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างเรือนของสล่า

ความเชื่อเรื่อง “จิต” เกี่ยวกับพื้นที่ การสร้างเรือนบนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม อาทิ สร้างคร่อมต้นไม้ สร้างคร่อมจอมปลวก สร้างคร่อมบ่อน้ำ ฯลฯ

ความเชื่อเรื่อง “จิต” เกี่ยวกับการสร้างตัวเรือน เช่น การสะสมไม้ก่อนนำมาสร้าง

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมไทย – ลาว

1. ไทย (เชียงของ) – ลาว มีวิธีการสร้างบ้านโดยการวางเสาที่ไม่ลงดิน โดยมีหินรองรับเสาบ้าน และมีไม้ขัดที่หลังเสา
2. ลวดลายของผนังบ้านที่คล้ายคลึงกัน โดยไม้ที่เป็นผนังจะปูตามแนวนอน แนวตั้ง แนวเฉียง
3. มีการนำกระเบื้องที่ทำเลียนแบบซีเมนต์โมเนีย เพื่อไปครอบกระเบื้องโบราณ ทั้งในเชียงของ และลาว

ทางด้านนามีความเชื่อเรื่องการแบ่งแยกระหว่างชายหญิง เช่นพวกวัด ส่วนเรื่องที่อยู่อาศัยก็มีกาแบ่งแยกที่นอนระหว่างลูกสาว ลูกชาย ห้องนอนจะอยู่ทางทิศตะวันออก ลูกสาวจะมีห้องนอน ส่วนลูกชายมักจะนอนที่เดิน

ดร.วิระพันธ์ ชินวัตร

กรรมการสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

บรรยายภาพเชิงสูงและทะเลสาบอินเลย์

มีใจความว่า

เป็นการนำเสนอในรูปแบบที่นำรูปของประเทศพม่ามาแบ่งบันให้ผู้เข้าร่วมได้ดู ซึ่งทางทีมวิจัยที่จะไป แต่บางรูปที่นำเสนอทางทีมวิจัยอาจจะไม่ได้ เนื่องจากเวลาที่จำกัด โดยเริ่มต้นจาก

เชียงราย → ท่าช้างเหล็ก → เชียงตุง → อินเลย์ → มันทเลย์ → พุกาม → ย่างกุ้ง
→ กรุงเทพฯ

ประเทศพม่ามีความสำคัญตั้งแต่ในอดีต สงคราม การค้า ฯลฯ มีพื้นที่ติดต่อกับเพื่อนบ้านถึง 5 ประเทศ จากการเดินทางของวิทยากร ซึ่งได้พบเห็นวิถีชีวิตในแง่มุมด้านต่าง ๆ แต่วิทยากรเป็นสถาปนิกก็จะเน้นที่อยู่อาศัย พบว่าเส้นทางที่ไปยังเมืองเชียงตุงบ้านเรือนเก่า ๆ หายไปมาก แต่ตั้งแต่เชียงตุงไปเชียงรุ่งยังคงมีบ้านเก่า ๆ อยู่ แต่ที่ตัวเมืองเชียงรุ่งบ้านเรือนเก่า ๆ หายไปจำนวนมากเช่นกัน มีข้อสงสัยว่าทำไม

หมู่บ้านจึงอยู่ติดๆ กัน และได้ทราบว่าในสมัยคอมมิวนิสต์รัฐบาลได้ย้ายกลุ่มคนไทให้มาอยู่รวม ๆ กัน และจัดสรรปันส่วนที่ดินให้ จึงเห็นบ้านเรือนอยู่ติดๆ กันเป็นกลุ่มตามริมถนน

เชียงตุงไปยังเมืองชายแดนจีน (เมืองของ เมืองลา)

เชียงตุงเป็นลักษณะแอ่งกระทะอยู่บนเทือกเขา ก่อตั้งโดยพระเจ้าเม็งราย ปี พ.ศ. 1825 เป็นลักษณะการตั้งถิ่นฐานในหุบเขาเล็กๆ ขอบเขตความห่างไม่เกิน 2 กิโลเมตร มีแอ่งน้ำมากมาย เช่นเดียวกับที่เชียงแสนที่มีพื้นที่น้ำ ส่วนสถาปัตยกรรมของวัด เจดีย์ เป็นการนำมาจากลังกา

เส้นทางจากเชียงตุงไปยังชายแดนจีนจะเริ่มเห็นมีเรือนขนาดใหญ่ มุงหลังคาด้วยหญ้าคา มีวัดของชาวลัวะ ชาวลัวะเคยเป็นกลุ่มชนชาติดั้งเดิมของเชียงตุงและเมืองใกล้เคียง จะพบเรือนขนาดใหญ่ประมาณ 8 - 9 เรือนคา โดยแต่ละเรือนจะมีผู้อาศัยถึง 8 - 9 ครอบครัว โดยมีเตาไฟเป็นหลัก หนึ่งเตาไฟก็หมายถึงหนึ่งครอบครัว พม่าเรียกลัวะว่าชาวไทยกอย ปัจจุบันเริ่มมีคนแยกไปตั้งครอบครัวเดิยมากขึ้น ซึ่งลักษณะการสร้างเรือนขนาดใหญ่ประมาณ 10 ช่วงเสา ซึ่งไปพ้องกับเรือนในลาว อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และที่หมู่บ้านนี้ยังพบวัดบ้านแสน ซึ่งมีลักษณะเป็นวัดหลวง ชาวบ้านในที่นี้เรียกวัดหลวงเป็นวิหารร่วมไทย - ลาว (วิหารหลวง) เชื่อว่าเมื่อในอดีตกองทัพพม่าเคยมาพักทัพที่หมู่บ้านนี้ และได้สร้างวัดขึ้นมาทำด้วยไม้สวยงามอายุประมาณ 600 - 700 ปี ปัจจุบันเริ่มมีการกลายของวัสดุที่นำมาสร้างบ้านเรือนหลังคามุงหญ้าคาถูกแทนที่ด้วยสังกะสี การแต่งกายเริ่มเปลี่ยนไป วัฒนธรรมบางอย่างเริ่มสูญหาย เริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้าไป ชาวบ้านก็จะนำเอาผ้ามาขาย ในเส้นทางนี้ยังผ่านหมู่บ้านมะ ซึ่งเป็นชนชาวลัวะเช่นกัน ซึ่งได้หนีความเจริญ สงคราม ไปสร้างชุมชนใหม่มีวัดซึ่งเลียนแบบวิหารหลวงบ้านแสน มีลวดลายการแกะสลักที่ค่อนข้างดี แต่สวยงามไม่เท่าวิหารหลวงบ้านแสน ในจังหวัดเชียงรายสามารถพบชนชาวลัวะได้ที่บ้านห้วยน้ำขุ่น ทางขึ้นดอยตุง

เส้นทางเชียงตุง - เมืองลา ในระหว่างทางจะเห็นวิหารร่วมแบบไทยลื้อ บ้านที่เห็นส่วนใหญ่ทำด้วยไม้การตั้งถิ่นฐานจะเป็นชุมชน บ้านเรือนจะติดๆ กัน คาดว่าน่าจะเป็นพื้นที่ดกดำรวงอยู่ เมื่อเข้าสู่ชายแดนจีน วัสดุในการสร้างบ้านเรือนเป็นการสร้างบ้านเรือนคล้ายวัสดุใหม่ๆ เช่น ปูน กระเบื้อง ฯลฯ แต่บ้านเรือนยังคงมีสถาปัตยกรรมของไทยลื้อผสมผสานกัน บ้านเรือนสมัยใหม่ในบริเวณนี้ยังมีวัดไทยลื้อ ไทยใหญ่ ด้วย สภาพบ้านเมืองยังทำมาหากินแบบชาวบ้านโดยมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

ทะเลสาปอินเล่ย์

ผู้ที่อาศัยอยู่ที่ทะเลสาปอินเล่ย์เรียกตัวเองว่าอินตา หมายถึงลูกทะเล ซึ่งเป็นชาวทวายที่ย้ายถิ่นฐานมาจากทางใต้ ความลึกของทะเลสาปไม่ลึกมากนัก ประมาณ 1 - 2 เมตร โดยจุดลึกสุดประมาณ 6 เมตร ในทะเลสาปอินเล่ย์มีสาหร่ายกระรอกเป็นจำนวนมาก ซึ่งชาวบ้านนำมาประกอบอาหาร เมื่อสาหร่ายเหล่านี้ตายไป กลายเป็นตะกอนซึ่งมีสารอินทรีย์ที่สมบูรณ์เหมาะสำหรับเพาะปลูก ชาวบ้านในที่นี้จึงนำ

สาหร่ายมาเป็นทีเพราะปลูกพืช ผัก เช่น มะเขือเทศ ผักที่ปลูกในทะเลสาปแห่งนี้ไม่มีสารตกค้าง ซึ่งวิถีชีวิตของชาวอินตาเป็นภูมิปัญญาที่น่าสนใจและน่าศึกษามาก คล้าย ๆ กับเรือนแพในภาคกลางของไทย

บ้านของชาวอินตาจะตั้งอยู่กลางน้ำ โดยยกเสาสูงจากน้ำ เสาบ้านอยู่ในน้ำ โดยทำการเกษตรโดยใช้ ปลูก พืช ผัก บนตะกอน สาหร่าย การเดินทางใช้เรือเป็นพาหนะ ในปัจจุบันมีโรงแรมริสตาที่มาตั้งอยู่ที่ทะเลสาปอินเลย์จำนวนมาก มีเรือสำหรับรอรับส่งนักท่องเที่ยว มีเทศกาลการชักพระทรงน้ำที่เป็นที่ขึ้นชื่อของที่นี่ มีตลาดผัก ผลไม้ ที่ปลูกในทะเลสาปแห่งนี้ โดยเฉพาะมะเขือเทศ ซึ่งทุกคนที่มาที่นี่จะต้องได้รับประทานมะเขือเทศของทะเลสาปอินเลย์ มีโบลานโดยมีช่างเป็นคนเขียน โดยจะขายให้กับชาวพม่าที่ศรัทธาในพุทธศาสนาและนักท่องเที่ยวต่างชาติ เส้นทางที่ไปทะเลสาปอินเลย์ยังมีวัดที่น่าสนใจ คือ วัดไทยใหญ่ ซึ่งจากไม้ หน้าต่างเป็นทรงรูปไข่ อีกวัดหนึ่งที่อยู่ถัดไปเป็นวัดที่มีลวดลายกระเบื้องในผนัง โบลัสสวยงาม

เมืองลา

เมืองลา เป็นพื้นที่ของพม่าที่ให้จีนเช่าเป็นเมืองเศรษฐกิจ ในเมืองลาใช้เงินหยวน มีบ่อนการพนัน ช่วงเย็นๆ มีโสเภณีจำนวนมาก มีการขายสัตว์ป่าต่าง ๆ รัฐบาลท้องถิ่นพยายามที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองนี้ โดยมีกลุ่มบริษัทคนจีนให้บริษัทสถาปนิกของไทยออกแบบ อาคาร วัด บ้านเรือนของล้านนา เพื่อไปตั้งในศูนย์แสดงวัฒนธรรม ศิลปะ ฯลฯ ของชนชาติไท โดยที่รัฐบาลกลางของจีนและรัฐบาลท้องถิ่นของเมืองลาเป็นผู้ลงทุน เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลกลางของจีนตั้งกฎเกณฑ์ให้ท้องถิ่นต่างมีผลงานใหม่ๆ ขึ้นมา ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างเมืองต่าง ๆ ในประเทศจีนสูง รัฐบาลจีนพยายามส่งเสริมให้คนจีนท่องเที่ยวในประเทศมากกว่าต่างประเทศ ดังนั้น เมืองตามชายแดน เช่น เมืองลา จึงต้องทำอะไรหลายๆ อย่าง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามา เช่น การตั้งพิพิธภัณฑ์ การสร้างสถาปัตยกรรมใหม่ ฯลฯ

ในการสัมมนาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวัฒนธรรมของพม่าเปรียบเทียบกับล้านนา เป็นโอกาสที่ได้แลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรมของพม่ากับไทยโดยเฉพาะล้านนา ทุกคนได้ความรู้เรื่องวัฒนธรรมของพม่า ซึ่งแพร่กระจายไปยังอยุธยา ล้านนา สุโขทัย และเป็นโอกาสที่ได้รับความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมพม่าก่อนที่จะเดินทางไปสำรวจวิจัยในพม่า

ก่อนปิดการสัมมนา ศาสตราจารย์กิตติคุณ ปรีชา ช่างขวัญยืน ประธานคณะกรรมการ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา ได้กล่าวขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ฟาเบรอ หัวหน้าหน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศสฯ คณะวิทยาการ ผู้เข้าร่วมสัมมนา ที่ได้ให้ความสำคัญในการจัดสัมมนาในครั้งนี้และมาร่วมฟังการบรรยายในวันนี้และได้ให้เกียรติมอบของที่ระลึกแก่คณะวิทยาการ

ประโยชน์และผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

1. ผู้เข้าร่วมได้รับทราบความรู้เกี่ยวกับ ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศพม่า ยิ่งไปกว่านั้น การสัมมนาครั้งนี้ถือเป็นโอกาสอันดีที่นักวิชาการและนักวิจัย ซึ่งมีความสนใจในเรื่องที่คล้ายคลึงกัน ได้มาพบปะและแลกเปลี่ยนแนวคิด ซึ่งจะทำให้เกิดแนวคิดและหัวข้อวิจัยที่หลากหลายขึ้น อันจะนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าในหลายแง่มุมต่อไปในอนาคต
2. มีการนำข้อมูลจากการสัมมนาไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการและวิจัย ต่อไป
3. เกิดเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงและองค์กรอื่น ๆ
4. อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการเรียนการสอน
5. เป็นการสร้างแรงบันดาลใจและเปิดโลกทัศน์ ให้กับอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัย ในด้านที่เกี่ยวข้อง

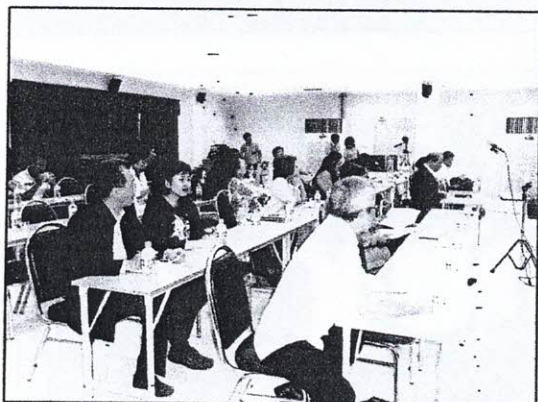
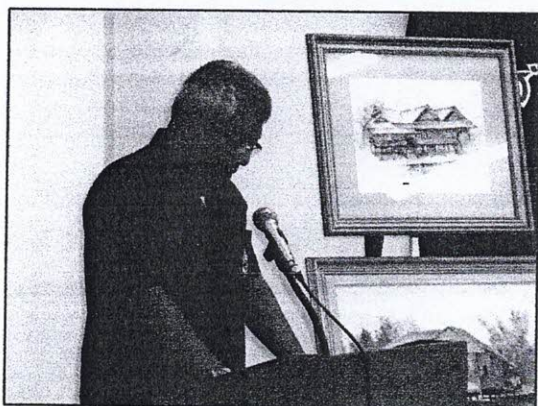
ข้อสังเกตจากการเข้าร่วมโครงการ

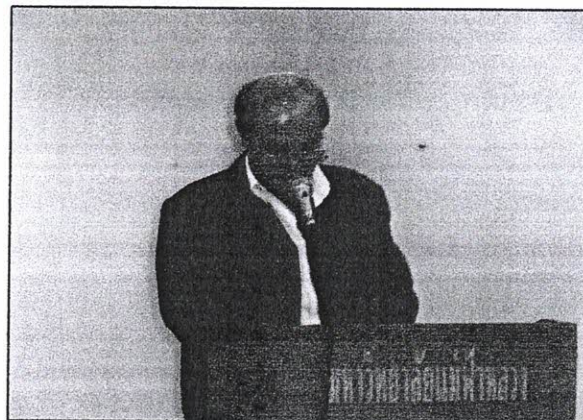
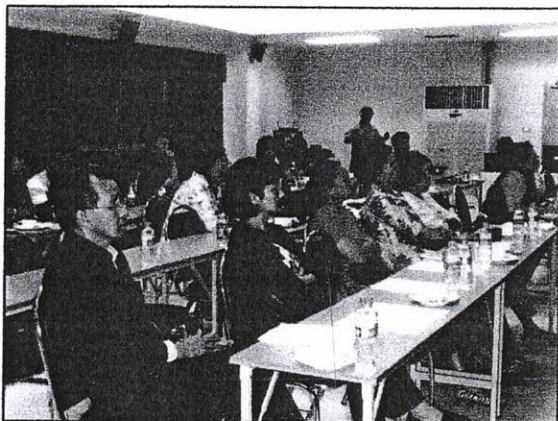
1. การสัมมนาในครั้งนี้ ได้รับความสนใจจาก อาจารย์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และพนักงาน เป็นอย่างดี จะสังเกตเห็นว่าอาจารย์ และบุคลากร ให้ความสนใจและตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่ทางหน่วยงานจัดขึ้น และนอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการ นักวิจัย อาจารย์ และนักศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เข้าร่วมด้วย จึงถือได้ว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างมาก
2. วิทยากรทุกท่านมีความตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ จึงทำให้ผู้เข้าร่วมฟังบรรยายได้รับความรู้เพิ่มเติมที่
3. ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความประทับใจในสถานที่ บุคลากร และความตั้งใจของวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ประมวลภาพกิจกรรม
โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า :
ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”

วันที่ 18 ตุลาคม 2552

ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๗
๘

รายงานการเดินทางไปสหภาพพม่า

ตามโครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า :

ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”

ระหว่างวันที่ 19-24 ตุลาคม 2552

หัวหน้าโครงการ

ผศ. ดร. สุนันทา ฟาเบรอะ

-

หัวหน้าหน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

จำนวนผู้ร่วมเดินทาง

15 คน ดังนี้

1. ศาสตราจารย์กิตติคุณปรีชา ช้างขวัญยืน
ประธานสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
2. คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ
กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
3. ศาสตราจารย์กิตติคุณสุรพล วิรุฬห์รักษ์
กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
4. ศ. ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ
กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
5. ศ. ดร. วิมลสิทธิ์ หรยางกูร
กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
6. ศ. ดร. รื่นฤทัย สัจจพันธ์
กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
7. รศ. ดร. ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต
กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
8. ผศ.ดร. สุนันทา ฟาเบรอะ
หัวหน้าหน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
9. ดร. วีระพันธุ์ ชินวัตร
กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
10. นางทัศนีย์ ธรานนท์
กรรมการและเลขานุการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

11. นางสาวสุทธาภรณ์ ชินวัตร

ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่ประสานงานกับฝ่ายพม่า

12. นายกรวุฒิ ประภานนท์

ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่ประสานงานกับฝ่ายพม่า

13. นางสาวจิตติมา เกียรติรัมย์

14. นางสาวฉวีพร ภัคดิไพโรจน์

นักศึกษาระดับปริญญาเอก นักวิจัยอิสระ มหาวิทยาลัยตูลุส ประเทศฝรั่งเศส

15. นายมงคล บุญวงศ์

เจ้าหน้าที่บริหารฝ่ายวิชาการ หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศสฯ

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

งบประมาณสนับสนุน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

หนึ่งล้านสองแสนบาทถ้วน

หน่วยงานที่เข้าร่วม โครงการ

หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

คณะเดินทางสำรวจดูงาน ณ สหภาพพม่า ออกเดินทางจากโรงแรมเวียงอินทร์ จังหวัดเชียงราย ในวันจันทร์ที่ 19 ตุลาคม 2552 เวลา 07.00 น. ผู้ชายแดนอำเภอแม่สาย โดยรถบัสของบริษัทพีดีทัวร์ ระหว่างการเดินทางนั้น คณะผู้ร่วมเดินทางชมทัศนียภาพของจังหวัดเชียงราย จนกระทั่งถึงชายแดนอำเภอแม่สาย-ท่าขี้เหล็ก เวลา 08.20 น. จากนั้นพักรอเอกสาร และตรวจหนังสือเดินทางของคณะผู้เดินทาง

เวลา 09.00 น. เดินทางข้ามชายแดนสู่จังหวัดทางขี้เหล็ก เพื่อเดินทางไปเมืองเชียงตุงตามกำหนดการเดินทาง โดยที่การเดินทางในครั้งนี้มีมัคคุเทศก์ชื่อ คุณบัวหอม เป็นชาวไทยใหญ่ ถิ่นสัญชาติพม่า อายุ 29 ปี การเดินทางครั้งนี้จะใช้เวลาของพม่าเป็นหลัก ซึ่งช้ากว่าประเทศไทย ประมาณ 30 นาที ท่าขี้เหล็กเป็นเมืองที่ติดกับชายแดนไทย ที่มีการค้าขายกันอย่างคึกคักที่ตลาดท่าลื้อ สาเหตุของการตั้งชื่อเมืองว่า ท่าขี้เหล็ก (Thachilek) เพราะในอดีตนั้นเมืองนี้เป็นเมืองท่าที่มีต้นขี้เหล็กจำนวนมาก และเป็นต้นขี้เหล็กป่าไม่สามารถรับประทานได้ ท่าขี้เหล็กมีวัดที่มีชื่อเสียงชื่อว่า วัดพระธาตุสายเมือง สร้างโดยครูบาแสงหล้า วัดแห่งนี้จะมีคนไทยนิยมมาทำบุญในทุกปี ระหว่างทางจะเห็นเด็กนักเรียนพม่า แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว นุ่งผู้ชายจะนุ่งสะโพรงสี่เหลี่ยม และผู้หญิงนั้นจะนุ่งผ้าถุงสี่เหลี่ยม มัคคุเทศก์บรรยายให้ฟังว่า โรงเรียนในประเทศพม่านั้นมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-10 หลังจากจบระดับสุดท้ายแล้วสามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้เลยโดยไม่ต้องสอบ เด็กจะเริ่มเรียนหนังสือตั้งแต่อายุ 5 ขวบ นักเรียนที่โรงเรียนท่าขี้เหล็กมีทั้งชาวไทยใหญ่ ไทยลื้อ และชาวพม่า การเดินทางไปเมืองเชียงตุงนั้น เราต้องผ่านด่านตรวจ 7 ด่านด้วยกัน ซึ่งมีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เช่น ห้ามถ่ายรูปภายในด่าน นอกจากนี้แล้วยังต้อง

มีเอกสารให้ครบให้เพียงพอสำหรับการผ่านด่านในแต่ละด่าน การทำเอกสารเข้าประเทศพม่านั้นค่อนข้างยุ่งยาก จะต้องสำเนาเอกสารประมาณ 20 ชุด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ในแต่ละด่านตรวจ ด่านตรวจจะมีป้ายสีแดงเป็นสัญลักษณ์ ระหว่างการเดินทาง จะสังเกตเห็นรถยนต์ป้ายแดง สีขาว มักคุเทศก์บอกว่ารถยนต์ในลักษณะนี้ จะเป็นรถที่ขึ้นรถโดยสารประจำทางจากท่าขี้เหล็ก - เชียงตุง จะมีอยู่ 2 เที่ยว/วัน ด้านหลังของรถจะเขียนว่า สามหล่าวเอ็กซ์เพรส คำว่า หล่าวในภาษาพม่า หมายถึง ดาว ทิวทัศน์สองข้างทาง จะเห็นทุ่งนา ต้นกล้วย และต้นสักเป็นระยะๆ ชาวบ้านสร้างบ้านติดๆ กัน ร้านค้าเล็กๆ ที่จอดรถของรถสองแถว ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับรถสองแถวในจังหวัดเชียงราย

ชาวไทยใหญ่นั้นจะเรียกผู้หญิงว่านางไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ จะไม่ใช้นางสาวนำหน้าชื่ออย่างในประเทศไทย มักคุเทศก์บอกว่า คนไทยที่มาเที่ยวเฉพาะเมืองเชียงตุง และเมืองลานั้นไม่จำเป็นต้องใช้พาสปอร์ต ให้เฉพาะบัตรประจำตัวประชาชน แต่ต้องพกให้ครบ 14 วัน ถึงจะออกจากเมืองได้

เส้นทางที่ผ่านนั้นเป็นจะมีหมู่บ้านลัวะ บ้านมีขนาดใหญ่ อยู่กันหลายครอบครัว เชื่อว่าหนึ่งเตาไฟสำหรับหนึ่งครอบครัว เดินทางผ่านเมืองท่าเดื่อ เพราะมีต้นมะเดื่อจำนวนมาก มักคุเทศก์บรรยายว่า ช่วงสงครามจะมีสามเณรปั่นจักรยานสานน้ำกัน คนที่นี้จะดีใจมากหากมีลูกชาย โดยเฉพาะชาวไทยลื้อ พ่อแม่จะให้ลูกบวชตั้งแต่อายุ 6-7 ขวบ ถ้าบวชต่อไปจะได้เรียนที่เชียงใหม่ หรือในรัฐฉาน บ้านส่วนใหญ่ที่เห็นมักจะมุงด้วยสังกะสี และหญ้าคา ถนนหนทางที่ไปนั้นค่อนข้างแคบเลี้ยว มีเสาไฟที่ทำด้วยไม้ไผ่ สังเกตเห็นชาวบ้านถือปืนสำหรับล่าสัตว์ ซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองได้ การทำนาของชาวบ้านที่นี่จะทำ 2 ครั้ง/ปี เดินทางเรื่อยมา จะเห็นหมู่บ้านเล็กๆ แต่ละหลังจะมีเสาไม้ไผ่อยู่สองคัน ปลายไม้มีตะขอ แผ่นสังกะสีติดอยู่อย่างละคัน และยังมีทุ่งทราย กับ ทุ่งน้ำอย่างละ 5 ทุ่ง ซึ่งมีไว้สำหรับใช้ดับเพลิง พืชสภาพตามเส้นทางเริ่มมีสีเหลืองอ่อน และกองฟางจำนวนมากเรียงรายอยู่ตามทุ่งนา รถกระบะที่ผ่านไปมานั้นจะมีการบรรทุกของเกินมาตรฐานที่กำหนดโดยทั่วไป นอกจากนี้จะสังเกตเห็นรถทุกคันจะมีบัวรดน้ำ หรือถังน้ำติดไว้ท้ายรถเสมอ เพราะเมื่อขับรถไปได้ระยะหนึ่งคนขับรถจะแวะพักและใช้บัวรดน้ำ หรือถังน้ำรดถนนหรือหน้ารถให้หายร้อน ซึ่งเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ทั่วไปตลอดเส้นทางนี้

รถบรรทุกสินค้าไทย จะนำสินค้าไปขายที่เมืองเชียงตุง ตองยี แต่สินค้าไทยที่นำไปขายที่ย่างกุ้งจะนำเข้าทางชายแดนแม่สอด จังหวัดตากของประเทศไทย การเก็บเกี่ยวข้าวของชาวนาที่นี่ จะใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะผู้คนที่นิยมเกี่ยวหามาตั้งแต่ อายุ 16-17 ปี โดยมักคุเทศก์เล่าว่าหากจะอ้อยหรือไม้นั้นขึ้นอยู่กับปูนขาว รัฐบาลได้ประกาศห้ามการเกี่ยวหามาก แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ นอกจากนั้นแล้วเราจะสังเกตได้ว่า ผู้หญิงส่วนใหญ่จะทาแป้งทานาคา ซึ่งทำมาจากต้นไม้คล้ายต้นมะขามใช้เฉพาะเปลือกฝนกับหิน แล้วนำมาทาหน้า ปัจจุบันมีแบบกระปุกสำเร็จรูปขาย ชาวพม่าทั้งชายและหญิง จะทานาคาเพื่อป้องกันผิา ซึ่งถ้าใครไม่ทาจะถูกดูถูกมองว่าเป็นคนเกียจคร้านไม่ดูแลตัวเอง

เวลา 10.20 น. เข้าสู่ด่านขั้่งน้ำหนักรถ หลังจากผ่านท่ามะเดื่อจะเห็นภูเขา ป่าไผ่ แม่น้ำเลน เส้นทางที่เดินใช้เป็นฝั่่งขวาซึ่งเป็นภูเขา ส่วนฝั่่งซ้ายเป็นแม่น้ำเลน ดันน้ำมาจากเชียงตุง อุณหภูมิขณะ

เดินทางประมาณ 28 องศาเซลเซียส สองข้างทางมีการทำนาแบบขั้นบันได มีทั้งสัตว์ เช่น แพะ วัว ควาย ไก่ ตามบริเวณบ้านซึ่งชาวบ้านจะปล่อยให้หากินอย่างอิสระถ้าหากใครจับรถชนสัตว์เหล่านี้ตาย ชาวบ้านจะเรียกค่าเสียหายจากคนที่ขับรถชนไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น

- แม่น้ำที่พบระหว่างการเดินทางจะไหลเชี่ยว เพราะมีฝนตกหนักในคืนก่อนการเดินทาง ถนนเป็นเส้นทางแคบ มี 2 ช่องทางให้รถวิ่ง มีภูเขาล้อมรอบจะสังเกตเห็นป่าสีเขียว ซึ่งเป็นป่าที่แสดงถึงเขตป่าไม้ ตามเส้นทางจะมีรถผ่านจำนวนน้อย มีรถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถไถ เป็นต้น ตามคำบอกเล่าของมัคคุเทศก์ ถนนท่าลี่เหล็ก-เชียงตุง สร้างโดยบริษัทของคนไทย ซึ่งออกค่าใช้จ่ายโดยชาวว่า เพื่อเชื่อมเส้นทางระหว่างจีน-ไทย เริ่มใช้งาน 7-8 ปีที่ผ่านมา เราจะสังเกตเห็นป่าทะเลเบียนรถ จะมีตัวอักษร SW (South Wa) , NW (North Wa) จะมีมากในเขตนี้ รถเหล่านี้จะใช้ได้เฉพาะในเขตท่าลี่เหล็ก - เชียงตุง ไม่สามารถใช้ได้ในช่วงนี้

ระหว่างทางที่ไปจะสังเกตได้ว่าไม่มีน้ำมันเลยในเส้นทางนี้ รถยนต์ที่นิยมใช้ทั่วพม่าคือรถยนต์สีขาว แต่ก่อนเส้นทางนี้เป็นถนนลูกรัง ขรุขระ ฤดูฝนจะเดินทางลำบากมาก เรือไปตามเส้นทางจะสังเกตเห็นเกาะแก่งหินกลางแม่น้ำสวยงาม หลังจากนั้นเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านปางควายจะสังเกตเห็นภูเขาที่ชื่อกอยเหมย อากาศค่อนข้างเย็น มีหนองน้ำ ทั้งนี้ยังมีชนเผ่าต่างๆ อาทิ จีน ลีซอ ฯลฯ ส่วนสถาปัตยกรรมนั้นจะสังเกตเห็นโบสถ์ศาสนาคริสต์ ซึ่งชาวอังกฤษได้สร้างไว้ ในตอนที่พม่าตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ คอยเหมย มีความสูงที่ 5,500 ฟุต (1800 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล) คอยเหมยขึ้นชื่อในเรื่องของชาคอยเหมย สดอเบอรี่ปลอดสารพิษ อะโวคาโด ส้มจุก มะกอกขี้หนู(ผลไม้ประจำท้องถิ่น) เป็นต้น เราจะสังเกตเห็นต้นมะกอกขี้หนูขึ้นเป็นหย่อมๆ บนคอยเหมย มะกอกขี้หนูนี้มีรสเปรี้ยว และฝาด ที่หมู่บ้านปางควายจะนำของจากคอยเหมยลงมาขาย เช่นผักแว่น ผักกาด เต้าหู้ ผลไม้ชนิดต่างๆ คณะเดินทางแวะพักที่ตลาดปางควาย ประมาณ 10 นาที ตลาดแห่งนี้เป็นตลาดของหมู่บ้านชาวไทยจีน มีสินค้าหลายอย่าง ทั้งนี้ยังมีร้านน้ำชาเล็กๆ ไว้สำหรับคนในท้องถิ่น และคนที่สัญจรผ่านไปมาได้พักแรมนั่งจิบชา จะสังเกตเห็นว่ามีน้ำมันสำหรับรถจักรยานยนต์ใส่ขวดพลาสติกวางขายอยู่หน้าร้านด้วย และยังมีถังน้ำขนาดใหญ่บรรจุน้ำเอาไว้เพื่อให้รถที่แวะพักได้ใช้น้ำล้างรถ จากนั้นจึงเดินทางต่อสู่เมืองเชียงตุง

เข้าสู่ด่านชั่งน้ำหนักรถ ชื่อว่า Kyeng Tung Toll Gate ในแต่ละด่านชั่งน้ำหนักนั้น จะคิดราคาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จาก 1,500 2,200 และ 4,000 จ๊าด จากนั้นเข้าสู่ด่านตรวจของทหาร ด่านนี้จะมีร้านค้าเล็กๆ อยู่มาก ไกลออกไปจะสังเกตเห็นน้ำพุร้อน ตามคำบอกเล่าของมัคคุเทศก์ ผู้หญิงชาวพม่าที่มีอายุไม่ถึง 25 ปี ไม่สามารถผ่านด่านนี้ไปถึงชายแดนไทยได้ เนื่องจากเกรงว่าเมื่อไปแล้วจะไม่กลับมา

เดินทางเข้าสู่เมืองเชียงตุง ในเมืองเชียงตุงนั้น จะสังเกตเห็นโรงเรียน สถานที่ราชการอื่นๆ รถจะนำสัมภาระของคณะเดินทางมาเก็บไว้ที่โรงแรมลออี้เซง (Law Yee Cheng) เวลา 12.30 น. รับประทานอาหารกลางวันร้านอาหารจีนยูนนาน ชื่อร้านเบสช้อยส์ (Best Choice)

เวลา 14.00 น. เดินทางเยี่ยมชมวัดจอมคำ ลักษณะของวัดมีเจดีย์สีทอง สูง 120 ฟุต เชื่อว่าเป็นที่บรรจุพระเกศาของพระพุทธเจ้า ภายในอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนัง เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธชาดก วัดแห่ง

นี้แต่ก่อนเป็นไม้ แต่ปัจจุบันก่อด้วยอิฐ ปิดด้วยทองคำเปลว เสาววัดเป็นกระเจกสีขาว หลังคามีช่องให้แดดส่องลงมา ในช่วงที่คณะเดินทางไปเยี่ยมชมนั้นจะสังเกตเห็นสามเณรนั่งท่องบทสวดมนต์อยู่ ทั้งนี้ได้สอบถามจากมัคคุเทศก์สามเณรเหล่านี้จะมานั่งท่องบทสวดมนต์แบบนี้ในทุกๆ ตอนบ่าย หลังจากเยี่ยมชมวัดแล้ว คณะเดินทางเยี่ยมชมหมู่บ้านจอมทองซึ่งอยู่บริเวณใกล้กับวัด ชาวบ้านที่นี่มีอาชีพตีมีดแบบโบราณ มีดของหมู่บ้านนี้ขึ้นชื่อมากในเรื่องของความคม ความสวยงาม ด้ามมีดทำจากเขาคาวย โดยมีเครื่องเจาะเขาคาวยที่เป็นเครื่องมือที่ใช้มาตั้งแต่โบราณ เรียกว่า จักยอกี้ นอกจากนี้แล้ว ยังมีบ้านหลังหนึ่งที่ได้รับสอนพิเศษภาษาอังกฤษเล็กๆ ด้วย โดยมีกระดาน และโต๊ะเก้าอี้ ทำจากไม้ ตัวเล็กๆ ประมาณ 20 ที่นั่ง

ต่อมาเยี่ยมชมวัดมหาเมี่ยมะมุณี วัดแห่งนี้เป็นารจำลองแบบมาจากเมืองมณฑลพะเยา มีสีทองสวยงาม และมีรูปจำลองของพระมหาเมี่ยมะมุณี วัดแห่งนี้ทำด้วยปูน แต่ทาสีด้วยสีน้ำตาล ทำให้ดูเหมือนทำจากไม้ เพดานเป็นสีแดงทึบลายดอกไม้สีทอง ห้วเสาววัดเป็นทรงกลีบบัว มีโคมไฟแบบตะวันตกประดับอยู่บนเพดาน ผนังวัดเป็นเรื่องราวทศชาติของพระพุทธเจ้า วัดนี้มีอายุประมาณ 80 กว่าปี มีผู้ดูแลวัดโดยเป็นชาวบ้าน ทหารพม่า ผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นผู้แต่งตั้ง เมื่อผู้มาเยี่ยมชมต้องการปิดทอง ต้องบริจาคเงินให้ผู้ดูแล และจะให้พรโดยลงชื่อไว้ หลังจากนั้นจึงจะให้ผู้ขายนำทองไปปิด วัดแห่งนี้ไม่มีพระจำวัดอยู่ แต่เป็นที่นั่งวิปัสสนา จึงมีป้ายติดห้ามส่งเสียงดัง

จากนั้นเดินต่อไปอีกนิดก็จะถึงวัดหัวข่วง เป็นวัดที่อยู่ใจกลางเมืองเชียงตุง มีรูปแบบการสร้างในแบบชาวไทยจีน เพดานเป็นลายดอกไม้สีขาว เสาวทรงกลมผนังใช้สีแดงลายดอกไม้สีขาว ไม่มีภาพวาดฝาผนัง นอกจากนี้แล้วจะมีตุ๊กตาวนอยู่ เชื่อว่าคนที่ตายไปแล้วจะได้ขึ้นบันไดสู่ชาตินิพพานที่สูงขึ้น วัดหัวข่วงเป็นวัดราชฐานหลวง และโรงเรียนสอนปริยัติธรรมหลังจากนั้นชมวัดพระแก้ว ตั้งบริเวณใจกลางเมืองเชียงตุงเช่นกัน ภายในเป็นที่ประดิษฐานของพระแก้วมรกต เป็นวัดของชาวไทยจีน ทั้งนี้มีจิตรกรรมฝาผนังที่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ

เวลา 18.00 น. นั่งรถชมหนองตุง และรอบเมืองเชียงตุงในตอนพลบค่ำ สังเกตเห็นสภาพความเป็นอยู่ของชาวเชียงตุง ท่ามกลางบรรยากาศ ร้านค้า ร้านน้ำชา กาแฟ ที่วัยรุ่นเชียงตุงนิยมมานั่งดื่มชากัน

เวลา 20.00 น. กลับเข้าที่พัก มัคคุเทศก์ได้นัดหมายกำหนดการของวันต่อไป จากนั้นคณะเดินทางทุกคนจึงแยกย้ายกลับเข้าห้องพัก

วันอังคารที่ 20 ตุลาคม 2552 ช่วงเวลาเช้าประมาณ 06.00 น. ชมตลาดในตอนเช้าของเมืองเชียงตุง ตลาดแห่งนี้มีชื่อว่า “กาตโหลง” ซึ่งมีความหมายว่า ตลาดหลวง เป็นตลาดชายแดนพม่า-จีน มีสินค้าพื้นเมืองมากมายหลายชนิด มีทั้งพ่อค้าชาวไทยใหญ่ ผสมผสานกับจีนสิบสองปันนา ชาวไทยจีน ชนเผ่าต่างๆ มากมาย มีการแต่งกายตามชนเผ่า แต่ไม่มาก นอกจากนี้ยังมีร้านขายของที่ระลึก หยก เครื่องเงิน ร้านหนังสือ มีผู้คนจับจ่ายซื้อของเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้จะเห็นชาวบ้านตามร้านกาแฟ ร้านน้ำชา รับประทานโรตีสี หรือขนมจีนเป็นอาหารเช้า ก๋วยเตี๋ยวหมูแบบโบราณ ภายในตลาดจะมีของที่ชาวบ้านนำมาขายซึ่งจะเป็นพืชผัก และผลไม้ เช่น พริก มะเขือเทศ ยอดถั่วลิสงเตา ถั่วลิสงเตา กระเทียม หอมแดง

ผักกวางตุ้ง ผักชี ต้นหอม ส้มจุก กล้วย มะพร้าว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีขนมพื้นเมืองขาย เช่น ขนมบ้าบิ่น เป็นขนมที่มีลักษณะคล้ายกับขนมบ้าบิ่นในเมืองไทย ชาวบ้านมักจะขายข้าวเหนียวที่มีทั้งสีดำ สีเหลือง สีเขียว สีน้ำตาล สีขาว ห่อด้วยใบตองตึง หรือใบบัว เนื่องจากชาวบ้านชอบรับประทานข้าวซอยน้ำเงี้ยว จึงมีเส้นก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน ขายอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ยังมีอาหารท้องถิ่น คือข้าวแรมพิน ทำจากถั่วผสมกับแป้งข้าวเจ้า จุดที่เป็นที่ที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือร้านโรตีสโง ซึ่งมีการทำที่แตกต่างจากร้านอื่นๆ โดยจะไม่ทอดโรตีสในกระทะ แต่จะเป็นการนำแป้งโรตีสที่ทำเป็นแผ่นบางๆ นำไปแปะไว้ในโถที่มีความร้อนสูง ทำให้โรตีสไม่มีน้ำมัน และรสชาติยังแตกต่างจากไปจากโรตีสที่ทอดน้ำมัน

หลังจากที่เดินชมตลาดเสร็จแล้ว มัคคุเทศก์นำคณะเดินทางไปนมัสการพระยืนชีวันตามความเชื่อเล่ากันว่า หากพระชีวันไปทางทิศใดจะทำให้บ้านเมืองนั้นมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง ภายในวัดมีพิพิธภัณฑ์จัดแสดงสิ่งของที่ขุดพบบริเวณวัด เช่น พระพุทธรูป เหรียญโบราณ ของใช้เก่าๆ และมีการจัดแสดงชุดประจำชนเผ่าต่างๆ ที่อยู่ในเมืองเชียงตุง จากนั้นเดินทางไปชมต้นยางที่เป็นต้นไม้คู่บ้านคู่เมืองเชียงตุง ขนาดใหญ่ประมาณ 8 คนโอบ ลำต้นสูง 218 ฟุต มีชื่อว่า ไม้ยางเมือง (Kanyin phyu) มีมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอลองพญา และเดินทางต่อไปยังบ้านที่ทำเครื่องเงิน มีการจัดแสดงขั้นตอนการทำ และห้องที่มีสินค้าไว้นขายให้แก่นักท่องเที่ยว

เวลา 12.00 น. กลับเข้าที่พักเพื่อเก็บสัมภาระ และไปรับประทานอาหารกลางวัน

เวลา 13.00 น. เดินทางไปยังสนามบินเชียงตุงเพื่อเดินทางต่อไปยังสนามบินเฮโฮ โดยสายการบินย่างกุ้งแอร์เวย์เที่ยวบินที่ YH 730 (Via Kyaukse Tong) ระหว่างที่รออยู่ที่สนามบินแห่งนี้จะสังเกตเห็นร้านน้ำชาเล็กๆ ร้านขายของ ข้อห้ามของสนามบินแห่งนี้คือห้ามถ่ายรูป สภาพของสนามบินค่อนข้างเก่า และกับแคบ ปกติแล้วสนามบินแห่งนี้จะไม่ใช้ คนที่จะเดินทางต่อไปยังสนามบินเฮโฮ ต้องกลับไปขึ้นเครื่องที่สนามบินท่าจีเหล็ก ขณะที่รอเครื่องอยู่นั้น จะเห็นเครื่องบินของทหารที่จะบินมาจอดทุกวันอังคาร จากนั้น เวลา 15.30 น. จึงขึ้นเครื่องเพื่อเดินทางต่อไปยังสนามบินเฮโฮ ระยะเวลาที่ใช้จากสนามบินเชียงตุงไปยังสนามบินเฮโฮ ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง เครื่องบินที่ขึ้นไปนั้นไม่ระบุที่นั่ง ใครขึ้นก่อนก็สามารถเลือกที่นั่งได้ก่อน มีทั้งหมด 42 ที่นั่ง ผู้โดยสารส่วนใหญ่เป็นชาวพม่า

เวลา 16.30 เดินทางถึงสนามบินเฮโฮ สนามบินแห่งนี้ไม่ตรวจเอกสารใดๆ ทั้งสิ้น มีขนาดใหญ่กว่าสนามบินเชียงตุง สามารถถ่ายรูปได้ ภายนอกสนามบินจะมีรถแท็กซี่สีขาว เด็กๆ มาแหม่นฝรั่งทอดซึ่งเป็นของขึ้นชื่อของที่นี่ ราคา 5 ลูก 1,000 จ๊าด จากนั้นคณะเดินทางต้องขึ้นรถบัสปรับอากาศเพื่อเดินทางต่อไปยังเมืองของ ชเว (Nyuang Shwe) ระยะทาง 35 กิโลเมตร ภูมิประเทศของที่นี่จะเป็นภูเขาสลับกับที่ราบ ถนนแคบผู้คนสัญจรไปมาสองข้างทางจะมีต้นขี้เหล็กออกดอกเหลืองสะพรั่งเป็นแนวยาว นอกจากนี้แล้วยังมีทางรถไฟ พาหนะที่ชาวบ้านใช้ส่วนใหญ่จะเป็น รถม้า จักรยาน สังเกตเห็นผู้หญิงทูนของไว้บนศีรษะซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวพม่าตามคำบอกเล่าของมัคคุเทศก์

จากนั้นเดินทางเข้าสู่เมืองของ ชเว อาณาเขตเมืองนี้ค่อนข้างเย็น ระหว่างเดินทางสังเกตเห็นไร่องุ่นเพื่อนำไปทำไวน์ลงทุนโดยนักลงทุนชาวต่างชาติ ชาวเยอรมัน ทั้งนี้จะมีโรงงานน้ำตาล โรงงานผลไม้

อบแห้ง ฟาร์มเลี้ยงไก่ซีพี สวนถั่วแขก งามญี่ปุ่น เริ่มมีการปลูกผลไม้ คือแก้วมังกร เมืองนี้สามารถปลูกข้าวได้ถึง 3 ครั้ง/ปี รัฐบาลส่งเสริมให้มีการปลูกยางพารา ชาวบ้านมีใช้น้ำจากคลองหน้าบ้านเป็นที่อาบน้ำ และซักผ้า เราจะเห็นได้ว่าผู้คนในเมืองนี้มีหลายกลุ่มชนมากถึง 35 ชนเผ่า มักคุเทศก์พาคณะเดินทางเยี่ยมชมวัดชเวันพี เป็นวัดที่สร้างด้วยไม้ทาสีแดงเข้ม หลังคามุงด้วยสังกะสี เป็นสถาปัตยกรรมแบบชาวไทยใหญ่ ภายในบริเวณวัดมีเจดีย์สี่ทอง มีพระพุทธรูปตามฝาผนัง วัดแห่งนี้มีพระสงฆ์ และสามเณร 45 รูป ด้านหน้าวัดจะมีของที่ระลึกวางขายอยู่ ส่วนใหญ่จะเป็นไม้แกะสลัก ภาพวาดทัศนียภาพของวัด

ขณะที่ไปถึงเมืองของเขานั้นเวลา 16.30น. แต่บรรยากาศมืดแล้ว เดินทางไปถึงโรงแรมพาราไดซ์ ที่เป็นสาขาที่อยู่บนแผ่นดินใหญ่ แต่คณะเดินทางไม่ได้พักที่นี่ จากนั้นเดินทางโดยนั่งสามล้อพม่า หรือภาษาพม่าเรียกว่า ไชก้า (Saika) ชมเมืองของเขายามเย็น สภาพของเมืองเป็นเมืองท่องเที่ยว มีร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ ประดับประดาด้วยไฟหลากสี ผู้คนอริยาศยดี จากนั้นเดินทางไปยังวัดหนึ่งของไทยใหญ่ สร้างโดยพระเจ้าหม่อง สิ่งที่น่าสนใจได้ชัดคือพระประธานองค์ใหญ่ สีทองอร่าม สวยงาม นอกจากนั้น หากเราเดินอ้อมไป จะมีพระพุทธรูปอยู่ทั้งสี่ทิศ ฝาผนังของวัดด้านในจะมีพระพุทธรูปขนาดเล็ก และมีภาพวาดที่เรื่องราวของพระพุทธเจ้า

หลังจากที่ชมวัดเสร็จแล้วนั่งสามล้อต่อไปยังท่าเรือ เพื่อลงเรือยนต์ (ลำละ 5-6 คน) ภายในเรือ มีเสื้อชูชีพสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อความปลอดภัย เนื่องจากเวลาที่ลงเรื่อนั้นมืดแล้ว จึงมองไม่เห็นบรรยากาศของทะเลสาบอินเล ทะเลสาบอินเลมีความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร กว้างประมาณ 10 กิโลเมตร มองดูจากแผนที่จะสังเกตได้ว่าทะเลสาบแห่งนี้เป็นรูปจิ้งจก ภายในเรือที่เราใช้เดินทาง จะมีเจ้าหน้าที่ประจำเรือลำละ 2 คน เดินทางถึงที่พักชื่อว่า โรงแรมพาราไดซ์ (Paradise Hotel) เวลา 20.00 น. หลังจากที่ได้เก็บสัมภาระเข้าที่พักเรียบร้อยแล้ว จึงรับประทานอาหารเย็นเวลา 20.45 อาหารที่นี้ทำจากผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น และปลูกในทะเลสาบแห่งนี้ ก่อนกลับเข้าที่พักมักคุเทศก์จะนัดหมายเวลาสำหรับการเดินทางในวันรุ่งขึ้น จากนั้นจึงแยกย้ายกลับเข้าที่พัก

วันพุธที่ 21 ตุลาคม 2552 เวลา 07.00 น. รับประทานอาหารเช้า หลังจากนั้นเวลา 08.00 น. ออกเดินทางโดยเรือยนต์ ชมความงามของทะเลสาบอินเล ชมวิถีชีวิตของชาวพื้นเมืองอินตา ที่อยู่อาศัยรอบๆ ทะเลสาบระหว่างที่นั่งเรือสังเกตเห็นชาวบ้านปลูกพืชโดยมีแปลงพืชลอยน้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นมะเขือเทศ เวลา 09.30 น. เยี่ยมชมวัดงาเปชเว (Ngaphechaung Monastery) หรือ วัดแมวกระโคด วัดแห่งนี้มีอายุ 166 ปี เป็นวัดที่สร้างขึ้นเพื่อนำพระพุทธรูปจากที่ต่างๆ ของพม่ามาเก็บไว้ที่นี่ในช่วงของการล่าอาณานิคม มีพระพุทธรูปที่ทำจากไม้ หินอ่อน หยก มีทางเข้าทั้งหมด 5 ทิศ ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำวัด 2 รูป เมื่อมีนักท่องเที่ยวมา เจ้าอาวาสจะเรียกแมวมาแสดงให้ดู โดยการให้แมวกระโคดลอดหัว แล้วให้อาหารเป็นของรางวัล ด้านหลังของวัดมีร้านขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว จากนั้นเดินทางต่อไปยังหมู่บ้านที่ทำเครื่องเงิน ตามเส้นทางนี้จะมีเรือพายขายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว เช่น เครื่องเงิน ไม้แกะสลัก พระพุทธรูป เครื่องประดับ เรือเหล่านี้จะประกบกับเรือของนักท่องเที่ยวจนกว่าจะแล่นออกจากหมู่บ้าน มักคุเทศก์พาคณะเดินทางไปชมการทำเครื่องเงิน เราจะสังเกตเห็นกระบวนการทำตั้งแต่ขั้นตอนแรก

จนกระทั่งออกมาเป็นเงินรูปกัณฑ์ ช่างทำเงินจะเป็นผู้ขาย ส่วนผู้หญิงนั้นมีหน้าที่ในการขายเครื่องเงิน มีตั้งแต่เครื่องประดับเงิน และ ของตกแต่งบ้านที่ทำจากเงิน

หลังจากที่ชมเครื่องเงินเสร็จแล้วมัคคุเทศก์นำคณะเดินทางไปชมตลาดของชาวอินตา เรียกว่า Five days market ซึ่งจะมีอยู่หลายแห่งหมุนเวียนกันไป เป็นศูนย์รวมของชนเผ่าต่างๆ ชนของจากที่ต่างๆ มาขายในตลาดสิ่งของที่นำมาขายนั้นมีทั้งข้าวของเครื่องใช้ มีทั้งพืช ผัก ผลไม้ต่างๆ เช่น มะเขือเทศ มะระ ส้มจุก ถัวนานาชนิด เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีปลาหลากหลายชนิดที่จับได้ในทะเลสาบอินเล มีแลกเกอร์ที่ใช้ทาเรือขายด้วยเนื่องจากเรือเป็นพาหนะหลักที่ใช้ในท้องถิ่นนี้ ตลาดแห่งนี้เราจะเห็นความหลากหลายของชนเผ่าต่างๆ เช่น ไทยใหญ่ อินตา พม่า พะโอ เป็นต้น

จากนั้นจึงไปนมัสการพระบัวเข็ม พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่แกะสลักจากไม้จันทร์ อายุนับพันปี เดิมมีขนาด 5 เซนติเมตร แต่ด้วยศรัทธาของพุทธศาสนิกชนได้มาปิดทองจนมีขนาดใหญ่กว่าเดิมถึง 6 เท่า การเข้าไปปิดทองนั้นสามารถทำได้เฉพาะผู้ชายเท่านั้น ผู้หญิงจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปได้หลังจากที่นมัสการพระบัวเข็มเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เดินทางต่อไปยังหมู่บ้านที่ทอดผ้าจากไยบัว บริเวณหมู่บ้านจะเห็นสวนบัว โดยมีรั้วไม้ไผ่กั้นเป็นแนว บ้านของชาวบ้านที่นี่จะมีหน้าตาต่างมาก เพราะเมื่อมีพายุ ลมจะพัดออกไปทางหน้าต่าง

หมู่บ้านทอดผ้าไยบัว เป็นการทำหัตถกรรมที่ครบวงจร การทอดผ้าไยบัวทำค่อนข้างยากกว่าการทอผ้าไหม อีกทั้งที่นี่ไม่สามารถปลูกต้นหม่อนได้ ผ้าไยบัวมีราคาค่อนข้างแพง ผืนละประมาณ 130 ดอลลาร์สหรัฐ คนที่ทอผ้าที่นี่ส่วนใหญ่จะเป็นหญิงวัยกลางคนโดยจะเดินทางมาจากหมู่บ้านอื่น หลังจากนั้นเดินทางต่อไปยังหมู่บ้านติมิคของอินเลเป็นการติมิคแบบโบราณ มีการเผาเหล็กโดยใช้เตาไฟ และมีชายฉกรรจ์ 5-6 คน ช่วยกันตี และมีผลิตภัณฑ์ที่ทำเสร็จแล้วขายด้วย เช่น มีดรูปแบบโบราณ ตุ๊กตา ที่นี่เจ้าของบ้านจะนำเมี่ยง และน้ำชาแบบพม่ามาให้บริการด้วย

เวลา 12.00 น. เดินทางไปรับประทานอาหารที่ร้านน้ำปั้น (Nampun) ซึ่งเป็นหมู่บ้าน 1 ใน 4 ของหมู่บ้านที่เก่าแก่ของอินเล อาหารที่ขึ้นชื่อของที่นี่คือ สลัดมะเขือเทศ และปลาที่จับได้จากทะเลสาบอินเล หลังจากรับประทานอาหารเสร็จแล้ว เดินทางกลับไปยังท่าเรือเดิม เพื่อเดินทางไปยังสนามบินเฮโฮ เครื่องบินจะออกจากสนามบิน เวลา 15.45 น. โดยสายการบินย่างกุ้งแอร์เวย์ ถึงสนามบินมณฑลทะเลย์ เวลา 16.20 น. ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 20 นาที สนามบินมณฑลทะเลย์เป็นสนามบินที่ใหม่ และสะอาด ด้านตรวจคนเข้าเมืองของที่นี่ค่อนข้างเข้มงวดกว่าสนามบินอื่นที่ผ่านมา เนื่องจากวันที่เดินทางถึงมณฑลทะเลย์นั้น ฝนตกจึงเสียเวลาในการรอกระเป๋าที่เครื่องชั่วโมง

เวลา 17.00 น. จากสนามบินไปยังเมืองอมรปุระอยู่ทางใต้ของมณฑลทะเลย์ จะสังเกตเห็นว่าเมืองนี้เป็นเมืองที่ใหญ่ มีการสัญจรที่พลุกพล่านไม่เป็นระเบียบ มีร้านค้าต่างๆ มากมาย มณฑลทะเลย์นั้นเป็นราชธานีสุดท้ายของพม่า เป็นที่ราบ มีคูเมืองเก่า จากคำบอกเล่าของมัคคุเทศก์บอกว่า ประชากรที่อยู่ในมณฑลทะเลย์นั้นมีประมาณ 7 ล้านคน ถนนในมณฑลทะเลย์นั้นมี 4 เลน มีคลองประมาณ 8-9 คลองที่ไหลลงสู่แม่น้ำอิรวดี ระหว่างทางจะสังเกตเห็นเพิงขายน้ำมันเล็กๆ มณฑลทะเลย์เป็นเมืองที่มีกลุ่มชนต่างๆ อาศัย

อยู่ เมืองมัณฑะเลย์ถือว่าเป็นศูนย์กลางของหลายๆ ด้านของพม่า เช่น การค้าขาย ซึ่งมีตลาดขายส่งต่างๆ ผู้คนที่สัญจรโดยใช้จักรยานยนต์ จักรยาน เป็นส่วนใหญ่ อาหารที่ขึ้นชื่อของมัณฑะเลย์ คือ ยำเมี่ยง (ยำใบชา) ผู้หญิงพม่าจะไว้ผมยาวเลยถึงสะโพก เพราะเชื่อว่าถ้ามีผมยาวจะเป็นสิริมงคล และสวมผ้าถุง สวมผู้ชายจะนุ่งกระโปรง และเกี้ยวหมาก สองข้างทางของเมืองมัณฑะเลย์ มีบ้านเรือนผู้คน ตลาดคูกรีกกรีน ร้านอาหาร ร้านตัดเสื้อผ้า ร้านขายหมาก ถึงเมืองอมรปุระ เมืองนี้ถือได้ว่าเป็นเมืองพระสงฆ์ มีการจำลองวัดอนันดาของพุกามมาไว้ที่นี่ ตามเส้นทางจะเห็นไม้สักจำนวนมาก และเมืองนี้มีสะพานสร้างด้วยไม้ที่ยาวที่สุดในโลกชื่อสะพาน อุเบ็ง สร้างโดยนายอำเภออุเบ็งเพื่อให้ชาวบ้านได้ไปนมัสการพระที่วัดฝั่งตรงข้าม สะพานนี้สร้างเมื่อ ค.ศ. 1849 ใช้เวลาในการสร้าง 2 ปี ทั้งนี้ยังมีเด็กมาขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว หลังจากชมสะพานอุเบ็งแล้ว มัคคุเทศก์จึงพาไปชมร้านผ้าทอที่ขึ้นชื่อของมัณฑะเลย์ หลังจากนั้นจึงเดินทางเพื่อเข้าสู่ที่พักคือ โรงแรมมัณฑะเลย์ฮิลล์ (Mandalay Hill) และรับประทานอาหารเย็นที่โรงแรมแห่งนี้ ขณะรับประทานอาหารจะมีการแสดงหุ่นกระบอก ระบายพื้นเมือง ของพม่าให้แขกที่พักในโรงแรมนี้ได้ชม หลังจากรับประทานอาหารเสร็จแล้วจึงแยกย้ายกลับเข้าห้องพัก

เข้าวันพฤหัสบดี ที่ 22 ตุลาคม 2552 เวลา 03.00 น. เดินทางไปนมัสการพระมหาเมืงะมุณี อันเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 1 ใน 5 ของพม่า ถือเป็นต้นแบบพระพุทธรูปทองคำขนาดใหญ่ทรงเครื่องกษัตริย์ที่ได้รับการขนานนามว่า “พระพุทธรูปทรงเนือ้นั่ม” ที่พระเจ้ากรุงยะไข่ทรงหล่อขึ้นที่เมืองธรรมวดี เมื่อปี พ.ศ. 689 สูง 12 ฟุต 7 นิ้ว หุ้มด้วยทองคำเปลวหนา 2 นิ้ว ทรงเครื่องประดับปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 9 ฟุต ในปี พ.ศ. 2327 พระเจ้าประคุณได้สร้างวัดพระมหาเมืงะมุณี หรือวัดยะไข่ (วัดอาระกัน หรือวัดพยาจี) เพื่อประดิษฐานพระมหาเมืงะมุณี และในปี พ.ศ. 2422 สมัยพระเจ้าสีป่อ ก่อนจะเสียเมืองพม่าให้อังกฤษได้เกิดไปไหมวัดทองคำ จึงทำให้ทองคำเปลวที่ปิดพระละลายได้น้ำหนักถึง 700 บาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2426 ชาวพม่าได้เรียไรเงินเพื่อบูรณะวัดขึ้นใหม่มีขนาดใหญ่กว่าเดิมโดยสายการออกแบบของช่างชาวอิตาลีจึงนับได้ว่าเป็นวัดที่สร้างใหม่ที่สุด แต่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่เก่าแก่ที่สุดในพม่า โดยรอบๆ เจดีย์ยังมีโบราณวัตถุที่นำไปจากกรุงศรีอยุธยาเมื่อครั้งกรุงแตกครั้งที่ 1 นอกจากนี้แล้วขณะเดินทางยังได้ชมพิธีสงฆ์ น้ำพระพักตร์ พระมหาเมืงะมุณี ซึ่งพิธีจะเริ่มตั้งแต่ 04.00 น.ของทุกๆ วัน จะมีชาวบ้านและนักท่องเที่ยวมาร่วมพิธีอย่างมากมาย การทำพิธีนั้น กระทำเป็นลำดับขั้นตอน จนเสร็จพิธี เวลาประมาณ 05.50 น. หลังจากนั้นจึงจะอนุญาตในเฉพาะผู้ชายเท่านั้นขึ้นไปปิดทองได้

เมื่อชมพิธีสงฆ์ น้ำพระพักตร์ และชมบริเวณโดยรอบวัดเสร็จแล้ว จึงกลับมายังโรงแรมเพื่อรับประทานอาหารเช้า จนกระทั่งเวลา 07.00 น. ขณะเดินทาง ออกเดินทางเพื่อไปล่องเรือยังแม่น้ำอิระวดี ชมวิถีชีวิตของชาวพม่าริมแม่น้ำอิระวดี เมื่อเดินทางมาถึงท่าเรือจะสังเกตเห็น การขนถ่ายสินค้า เช่น สินค้าเกษตร หม้อดินเผา เป็นต้น เรือที่เห็นจะเป็นทั้งเรือหางยาว และเรือที่ใช้บรรทุกของ ผู้คนส่วนใหญ่ที่นี่เป็นคนยากจน มีเด็กจำนวนมากมาขอเงินและขนมจากนักท่องเที่ยว ผู้คนใช้ชีวิตอยู่บนเรือ ตามริมฝั่งแม่น้ำก็จะมีคนซักผ้า อาบน้ำ จากนั้นขณะเดินทางจึงลงเรือเพื่อโดยสารเรือทวนแม่น้ำอิระวดีเพื่อเดินทาง

ไปเยี่ยมชมเจดีย์มินิกุน เรือท่องเที่ยวสามารถบรรทุกคนได้ ประมาณ 10-20 คน มีเก้าอี้ห้อยให้นั่ง ภายในเรือมีเจ้าของเรือมาขายของที่ระลึกให้แก่คณะเดินทาง ระหว่างที่นั่งเรืออยู่นั้น เราจะสังเกตเห็นเกาะกลางแม่น้ำเป็น ซึ่งจะมีเพิงไม้ไผ่ มุงหลังคาด้วยหญ้าคาที่สร้างเป็นที่พักอาศัยชั่วคราวในช่วงฤดูน้ำลด และจะย้ายไปเรื่อยๆ เดินทางถึงเจดีย์มินิกุนใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง คณะเดินทางได้นั่งเกวียน 3-4 คน/เกวียน คณะเดินทางไปชมเจดีย์ขาว และไปชมระฆังมินิกุน ซึ่งเป็นระฆังที่ใหญ่ที่สุดในโลก และยังสามารถใช้งานได้ มีน้ำหนักเกือบ 90 ตัน สูง 3.7 เมตร อายุประมาณ 200 ปี สามารถให้เด็กเข้าไปอยู่ภายในระฆังได้ถึง 100 คน จากนั้นชมเจดีย์มินิกุน หากสร้างเสร็จจะเป็นเจดีย์ที่สูงที่สุดในโลก ปัจจุบันเฉพาะฐานเจดีย์มีความสูงถึง 50 เมตร มีบันไดทางขึ้น 174 ขั้น เฉพาะพื้นที่ด้านบนยอดฐานมีมากกว่า 1 ไร่ สร้างโดยพระเจ้าโบตอพญา พระองค์ทรงสวรรคตเสียก่อนที่เจดีย์จะสร้างเสร็จ ภายในวัดแห่งนี้มีการขายภาพวาด งานศิลปะต่างๆ โปสเตอร์ ของที่ระลึกต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้จะมีเด็กที่อาสาพานักเที่ยว พร้อมกับอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว ทั้งนี้จะเก็บเงินค่าบริการด้วย หลังจากชมความงามและความยิ่งใหญ่ของเจดีย์มินิกุนแล้ว คณะเดินทางจึงเดินทางกลับ

จากนั้นเวลา 10.30 น. เยี่ยมชมพระราชวังมณฑะเลย์เมื่อไปถึงพระราชวังต้องรอให้มัคคุเทศก์นำเอกสารไปยื่นต่อเจ้าหน้าที่ของพระราชวัง มัคคุเทศก์กล่าวว่า การเข้าชมพระราชวังแห่งนี้ไม่เป็นที่แน่นอน หากมีนายทหารชั้นผู้ใหญ่มาเยี่ยมชม ก็จะไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม พระราชวังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นการจำลองจากพระราชวังเดิม ซึ่งถูกไฟไหม้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ดังนั้นความประณีต สะอาดสวยงามจึงไม่เท่ากับพระราชวังเดิม ในปัจจุบันนี้พื้นที่พระราชวังเป็นที่อยู่ของครอบครัวทหาร ค่าเข้าชมพระราชวัง 10 ดอลลาร์สหรัฐ / คน พระราชวังแห่งนี้มีวังทั้งหมด 114 วัง โดยมีวังของพระมเหสี และนางสนม 78 วัง สร้างโดยพระเจ้ามินดงเป็นกษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถ เป็นที่รักของปวงชน ใช้เวลาในการสร้างพระราชวัง 2 ปี แผนผังของพระราชวังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มี 12 ประตู ทางเข้า 4 ทิศ มีกำแพงล้อมรอบ โดยมีคูเมืองลอบรอบ ความกว้าง 4 เมตร ลึกประมาณ 12 ฟุต ภายในพระราชวังแห่งนี้มีพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเครื่องแต่งกาย รูปถ่าย รถพระที่นั่งของกษัตริย์ ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งในพิพิธภัณฑ์นี้ไม่สามารถถ่ายรูปได้

เวลา 12.00 น. เดินทางไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารไทย ชื่อร้านโกคิทเชน (Ko's Kitchen) ซึ่งมีเจ้าของร้านเป็นคนไทย จากนั้นเวลา 13.00 น. เดินทางไปชมพระราชวังมณฑะเลย์หรือพระราชวังไม้สัก เป็นวิหารที่พระเจ้ามินดงขอให้ย้ายมาสร้างไว้ใกล้กับวัดที่พระมเหสีของพระองค์สวรรคต ซึ่งพระเจ้าธีบอทรงทำตามพระบัญชา เป็นวิหารที่สร้างด้วยไม้สัก เกะสลักอย่างสวยงาม และปิดทอง จึงเรียกว่าวิหารสีทอง ปัจจุบันทองได้ลอกออกหมดแล้ว วิหารแห่งนี้เคยเป็นที่ประทับของพระเจ้ามินดง และทรงสิ้นพระชนม์ที่วิหารแห่งนี้ ภายในวิหารมีการแกะสลักสวยงาม มีรูปแกะสลัก ที่เล่าเรื่องราวพุทธชาดก ทำการรำรำต่างๆ รวมไปถึงสัตว์นานาชนิด ที่วิหารแห่งนี้มีการขายของที่ระลึกเช่นกัน แต่ที่นี้จะขายสินค้าประเภทเล็ก ประเภทกล่องเล็กๆ เป็นส่วนใหญ่

จากนั้นเดินทางไปเจดีย์กุโรดอ (Kuthodaw Pagoda) เป็นเจดีย์ที่เก็บรักษาใบเสมาที่ทำจากหินอ่อนถึง 729 ชิ้นหลังจากนั้นจึงสร้างเจดีย์ครอบไว้ บริเวณโดยรอบมีร้านค้า ขายดอกไม้รูปเทียน มีแม่อุ้มเด็กมาขายดอกไม้ ภาพวาด ไปสภารัดสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในประเทศพม่า

เวลา 14.00 น. เดินทางไปยังสนามบินนานาชาติมันตะเลย์ (Mandalay International Airport) รอเวลาขึ้นเครื่อง เวลา 16.40 น. โดยสายการบินย่างกุ้งแอร์เวย์ เวลา 17.10 น. เดินทางถึงสนามบินพุกาม สนามบินพุกามเป็นสนามบินเล็กๆ แต่มีผู้คนค่อนข้างมาก มีความสะอาด พุกามได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งเจดีย์หมื่นองค์ ที่มีอายุกว่า 200 ปี ของกษัตริย์อนิรุทธิ์ พุกามอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของมันตะเลย์ และอยู่ทางตะวันออกของกลุ่มแม่น้ำอิระวดี โดยมีเรือล่องจากพุกามไปมันตะเลย์ซึ่งใช้เวลา 11 ชั่วโมง ในปี ค.ศ. 1975 เกิดแผ่นดินไหว ทำให้เจดีย์หลายองค์พังไป ในปัจจุบันกระทรวงวัฒนธรรมนักโบราณคดีของพม่าได้จัดทะเบียนของเจดีย์ในพุกามมีถึง 2,217 องค์ เจดีย์ในพุกามเป็นการสร้างเพื่อเป็นพุทธบูชา โดยส่วนใหญ่ของเจดีย์จะบรรจุพระพุทธรูปไว้ภายใน เจดีย์มีทั้งขนาดเล็กยกกระทั่งถึงเจดีย์ขนาดใหญ่ของพระมหากษัตริย์ เจดีย์ที่สวยงามที่สุดในพุกามคือเจดีย์อนันดา

เวลา 17.30 น. เดินทางถึงเจดีย์ชเวซานดอ (Shwesandaw Pagoda) เราสามารถเดินขึ้นไปบนเจดีย์แล้วมองทัศนียภาพของเมืองพุกามได้ทั้ง 360 องศา จึงเป็นจุดสนใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเป็นประจำทุกวัน เพราะนอกจากจะเห็นเจดีย์ในพุกามนับพันองค์แล้ว ยังสามารถชมพระอาทิตย์ตกดินที่พุกามด้วย หลังจากนั้นเวลา 18.20 น. รับประทานอาหารเย็นที่ร้านนันทา ระหว่างรับประทานอาหารจะมีการแสดงหุ่นกระบอกซึ่งเป็นศิลปะแขนงหนึ่งของพม่า หลังจากนั้นเวลา 20.00 น. กลับเข้าพักที่โรงแรมพุกาม (Bagan Hotel)

วันศุกร์ที่ 23 ตุลาคม 2552 เวลา 07.00 น. รับประทานอาหารเช้ามื้อน้ำอิระวดี ภายในโรงแรมพุกามนี้ตั้งอยู่ท่ามกลางเจดีย์เก่า 2 องค์ ภายในเจดีย์พระพุทธรูปให้เข้าไปสักการบูชา เวลา 08.00 น. เดินทางไปเยี่ยมชม และเลือกซื้อสินค้าจากตลาดของอู เป็นตลาดพื้นบ้านของชาวพุกาม ตลาดแห่งนี้มีสินค้าหลากหลายชนิด มีทั้งพืชผัก ผลไม้ เสื้อผ้า เครื่องสำอาง ของที่ระลึก ไม้แกะสลัก ผ้าทอ เครื่องเงิน ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ตลาดแห่งนี้อยู่ติดกับโรงเรียน มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก คนที่มาค้าขายส่วนใหญ่เป็นชาวพม่า นักท่องเที่ยวจะถูกตามให้ซื้อของ ผู้คนที่นี้้วนน้ำมากันตามใจชอบ บริเวณหน้าตลาดจะมีรถจักรยาน รถจักรยานยนต์ และรถม้าคอยให้บริการ

เวลา 09.30 น. มัคคุเทศก์นำคณะเดินทางเยี่ยมชมเจดีย์ชเวสิกอง (Shwezigon Pagoda) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพม่าโดยแท้ มีลักษณะเป็นสีทองขนาดใหญ่ที่เชื่อว่าภายในพระทันตธาตุของพระพุทธเจ้า สร้างเมื่อศตวรรษที่ 11 แต่ไม่สำเร็จ จุดประสงค์ของการสร้างเจดีย์แห่งนี้คือเพื่อรวมให้คนในพม่าเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยการหันมานับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท จากเดิมที่คนส่วนใหญ่นับถือฮินดู (Nute) รอบฐานของเจดีย์นั้นจะมีศิลปะที่แกะสลักเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ แต่ก่อนนั้นสามารถขึ้นไปเยี่ยมชมได้แต่ปัจจุบัน

ห้ามขึ้นเพราะมีการขโมยแผ่นศิลา แต่ละมุมของเจดีย์จะมีรูปสิงห์ ซึ่งมีรูปร่างคล้ายกับสิงห์ในประเทศจีน เจดีย์นี้มีประตูเชื่อมชมสี่ทิศ ภายในบริเวณเจดีย์จะมีผู้คนมาพักอาศัยอยู่

เวลา 10.00 น. เยี่ยมชมวัดสมปรารถนา เชื่อกันว่าสามารถขอพรให้สมปรารถนาได้ตามที่ขอ แต่สามารถขอได้เพียงข้อเดียวเท่านั้นภายในเจดีย์แห่งนี้ จะมีภาพจิตรกรรมฝาผนังทั้งดงาม แต่เลื่อนราว บริเวณรอบนอกเจดีย์จะมีศิลปปูนวาดภาพขยา และมีการค้าขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว จากนั้นเวลา 10.45 น. เยี่ยมชมวัดทิลอมินโล (Huilominlo Temple) แปลว่าร่มแห่งความปรารถนา เจดีย์แห่งนี้สร้างด้วยอิฐมอญ เป็นเจดีย์ที่ส่งผลถึงการสร้างเจดีย์ในเชียงใหม่ ภายในมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ เวลา 11.20 น. เยี่ยมชมวัดดัตเตียนยูพญา หรือวัดสัพพัญญู (Thatbyinnyu Phaya) สูง 61 เมตร (200 ฟุต) สร้างโดยพระเจ้าอลองสิคู ค.ศ. 1144 ปัจจุบันมีอายุประมาณ 400 ปี สีขาว มีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ภายใน เป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ 4 องค์ มีอยู่ทั้งสี่ทิศ ในสมัยก่อนสามารถขึ้นไปชมเจดีย์นี้ได้ แต่เนื่องจากแผ่นดินไหวทำให้เจดีย์ร้าวจึงงดการขึ้นไปเข้าชม บริเวณรอบเจดีย์มีการค้าขายของที่ระลึกต่างๆ เช่น เครื่องเงิน ไม้แกะสลัก ภาพวาด เครื่องจักรสาน ฯลฯ เวลา 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวันที่ร้านซันเซ็ทการ์เดน (Sunset Garden) เป็นร้านอาหารที่อยู่ติดกับแม่น้ำอิระวดี เวลา 13.00 น. กลับเข้าที่พัก เนื่องจากอากาศที่พุกามจะร้อนมากในช่วงบ่าย หลังจากนั้นเวลา 15.00 น. มัคคุเทศก์พาคณะเดินทางไปยังเยี่ยมชมวัดอนันดา (Ananda Temple) ซึ่งวิหารแห่งนี้นับได้ว่าเป็นวิหารที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในพุกาม มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุขเด็จยื่นออกไปทั้ง 4 ด้าน ซึ่งต่อมาเจดีย์แห่งนี้เป็นต้นแบบของสถาปัตยกรรมพม่าในยุคต้นของพุกาม และสิ่งที่น่าสนใจของวิหารแห่งนี้คือ ช่างได้ทำการส่องแสงสว่างเข้าไปในวิหารให้ตรงองค์พระประธาน ประคองด้วยไม้สักสูง 35 เมตร และพระพุทธรูปสูง 31 เมตร ซึ่งพระพุทธรูปเหล่านั้นทำจากไม้ แต่เกิดแผ่นดินไหวจึงทำให้พระพุทธรูปเสียหาย พระพุทธรูปทางทิศใต้จะมีลักษณะพิเศษ เมื่อมองดูพระพุทธรูปใกล้ๆ จะเห็นว่าพระพุทธรูปมีใบหน้าที่บึ้งตึง แต่เมื่อเราลอยห่างออกมาแล้วมองดูอีกครั้งจะเห็นว่าใบหน้าของพระพุทธรูปจะยิ้ม ภายในนอกมีเจดีย์เก่าที่มีจิตรกรรมฝาผนังที่บอกเล่าเรื่องราวพุทธประวัติ แต่ไม่สามารถถ่ายภาพได้

เวลา 15.40 น. ชมเจดีย์ธรรมยันจี (Dhammayangyi) สร้างโดยหลานของพระเจ้าจิกสิตา ซึ่งเป็นกษัตริย์องค์หนึ่งของพุกาม เป็นกษัตริย์ที่มีอุปนิสัยโหดร้าย ทรงเกณฑ์แรงงานชาวบ้านให้มาสร้างเจดีย์แห่งนี้ โดยให้อริเญียงกันให้ขัดตักกันห้ามมีรู หรือ ร่องที่ทำให้เข็มสามารถสอดเข้าไปได้ หากไม่ได้ตามที่ทรงรับสั่ง พระองค์จะตัดนิ้วของช่างคนนั้น ซึ่งภายในเจดีย์นั้นเราจะสังเกตเห็นแท่นที่ใช้ตัดนิ้ว ภายในเจดีย์มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ และมีจิตรกรรมฝาผนังที่เลื่อนราวไปแล้ว บริเวณรอบเจดีย์จะมีของที่ระลึกงานศิลปะ ภาพวาดขายให้แก่นักท่องเที่ยว จากนั้นเวลา 16.10 น. ชมวัดกูบยางจี (Gubyaukgyi Temple) เป็นวัดที่มีจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงถึงเรื่องราวในสมัยพุทธกาล ใน 550 ชาติ ภายในมีภาพวาดที่สวยงามต้องใช้ไฟส่อง แต่ก่อนนั้นอนุญาตให้ถ่ายภาพ แต่เนื่องจากการขโมยภาพตามฝาผนังเกิดขึ้นดังนั้นเจ้าหน้าที่จึงนำแผงเหล็กมากั้นไว้

เวลา 16.20 น. เยี่ยมชมวัดมนุสา (Manuha Temple) หรือวัดพระอิตอัค เป็นเจดีย์ที่ก่อสร้างโดยพระเจ้านมู กษัตริย์แห่งมอญ ภายในเจดีย์จะมีพระพุทธรูปขนาดใหญ่สีทอง 3 แฉ่วัดนั้นคับแคบเกินไป คนที่เข้าไปเยี่ยมชมแทบจะเดินสวนกันไม่ได้ จากนั้นเวลา 17.00 น. ชมพระอาทิตย์อัสดง ณ เจดีย์ธรรมยาสิกา (Dhammayazika Pagoda) เจดีย์นี้มีทางเข้า 5 ทาง สร้างในศตวรรษที่ 12 (1196) สร้างถวายแด่พระพุทธรูป 5 องค์ วัดนี้จำลองแบบมาจากเจดีย์เขวาสีทอง ยอดเจดีย์เป็นสีทอง ฐานเป็นอิฐมอญ เมื่อเดินขึ้นไปบนเจดีย์จะสังเกตเห็นวิวทิวทัศน์ ได้ทั่วทั้ง 360 องศา ทั้งนี้ยังมีคนขายของที่ระลึกรอบๆ เจดีย์ สินค้าส่วนใหญ่จะเป็นของที่ระลึก และรูปภาพต่างๆเป็นต้น

เวลา 18.00 น. รับประทานอาหารเย็นที่ร้านซันเซ็ทริสอร์ทวิว (Sunset Resort View) ตั้งอยู่ริมแม่น้ำอิระวดีซึ่งมีทัศนียภาพที่สวยงาม

วันเสาร์ ที่ 24 ตุลาคม 2552 เวลา 07.30 น. เดินทางออกจากที่พัก เดินทางไปยังสนามบินพุกาม เพื่อเดินทางต่อไปยังย่างกุ้ง ขึ้นเครื่องบินเวลา 08.55 น. เดินทางถึงสนามบินย่างกุ้ง ชื่อว่า เมงกาลาดอน เวลา 10.15 น. สนามบินภายในประเทศที่ย่างกุ้งค่อนข้างเก่า ต่อจากนั้นขึ้นรถบัสปรับอากาศเข้าสู่ตัวเมืองย่างกุ้ง ระยะทางจากสนามบินถึงใจกลางเมืองมีระยะทาง 9 ไมล์ ย่างกุ้งเป็นเมืองที่วางผังเมืองโดยอังกฤษ ชื่อเมืองย่างกุ้งตั้งโดยพระเจ้าอลองพญา ย่างกุ้งมีความหมายว่า “การหมดสิ้นของศัตรู” อากาศในย่างกุ้งค่อนข้างแปรปรวน ย่างกุ้งมีอาคารตึกสูง ทั้งใหม่และเก่า โรงงาน สนามกอล์ฟ ค่ายทหาร สถานที่ราชการ คนเผ่าต่างๆ ที่เข้ามาเรียนหนังสือในย่างกุ้ง มีร้านค้าจำนวนมากในย่างกุ้ง ย่างกุ้งมีแม่น้ำสายหลักคือแม่น้ำย่างกุ้งมีปากแม่น้ำติดทะเล ห่างจากเกาะมะตะมะ 30 กิโลเมตร โดยมีแม่น้ำย่างกุ้ง และหงสาไหลมาบรรจบกัน ระหว่างทางที่ผ่านจะมีทะเลสาบอินยา จะมีนักศึกษา คนทั่วไป นักท่องเที่ยวจะมาพักผ่อน เวลา 10.45 น. เยี่ยมชมเจดีย์กาบาเอ (Kaba Aye Pagoda) เจดีย์แห่งความร่มเย็นมีพระพุทธรูปเงินประดิษฐานอยู่ เจดีย์แห่งนี้มีพระพุทธรูปที่สวยงาม ภายนอกมีพระพุทธรูปปางต่างๆ ล้อมรอบเจดีย์ไว้ บริเวณวัดค่อนข้างสกปรก มีร้านขายของ วัดแห่งนี้จะมีนักพิราบจำนวนมาก เป็นที่น่าสังเกตว่า คนส่วนใหญ่จะนำฉัตรกระดาษที่สวยงามนำมาถวายพระ เวลา 11.10 น. ชมเจดีย์เจ้าทัตจี (Kyauk Htat Gyi) หรือ พระนอนดาหวาน ซึ่งเป็นพระที่มีความสวยงามที่สุด มีขนาดทั้งงดงาม พระบาทมีภาพมงคล 108 ประการ และพระบาทซ้อนกันซึ่งแตกต่างกับศิลปะของไทยที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ เป็นศิลปะพม่าทั้งงดงามโดยมีขนาดความยาวขององค์ 70 เมตร มีผู้คนมาสักการบูชาเป็นจำนวนมาก

จากนั้นเวลา 11.48 น. นั่งรถบัสชมเมืองย่างกุ้ง ชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านใจกลางเมืองย่างกุ้งทั้งนี้จะได้เห็นถึง สถาปัตยกรรมแบบยุโรปที่สร้างโดยชาวอังกฤษ สิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ปัจจุบันใช้เป็นสถานที่ทำการของหน่วยงานราชการ กระทรวงต่างๆ ของพม่า นอกจากนี้ยังมีทะเลสาบกันดอจี โรงแรมที่สร้างด้วยไม้กลางทะเลสาบ นอกจากนี้แล้วยังสังเกตเห็นเรือการเวก ปัจจุบันเป็นห้องอาหารไว้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง รถยนต์ในพม่าค่อนข้างจำกัดการใช้โดยรัฐบาล ซึ่งจะควบคุมเรื่องป้ายทะเบียนรถ ป้ายทะเบียนสีแดงจะเป็นรถแท็กซี่ ส่วนสีดำจะเป็นรถยนต์ส่วนบุคคล นอกจากนี้แล้วยังมีรถประจำ

ทาง สามล้อ สิ่งที่น่าสังเกตคือ อาคาร บ้านเรือน สูง 8 ชั้น จะไม่มีลิฟต์นอกจากจะเป็น โรงแรมขนาดใหญ่
ผู้อาศัยจะใช้เชือกห้อยลงมาจากห้องพักโดยจะมีหมายเลขห้องติดไว้ ใช้สำหรับรับ-ส่งเอกสาร
หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

เวลา 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ภัตตาคารเวสเทิร์นพาร์ค (Western Park) หลังจากนั้น
นั้นมักคุเทศก์นำคณะเดินทางไปยังตลาดสก๊อต หรือ ตลาดโบโจ๊ก (Bogyoke Market) เป็นตลาดที่ใหญ่
ที่สุดของพม่า มีความหลากหลายของสินค้าของฝากของที่ระลึกมากมายราคาถูก อาทิ อัญมณี ทับทิม
ไพลิน หยก ไข่มุก เครื่องเงิน เครื่อง งานฝีมือ เช่น ผ้าปูโต๊ะที่มีความสวยงามและราคาถูกมาก ผ้าสะโพรง
หญิงชายที่มีลวดลายสวยงามมาก ผู้คนที่นี้จะบ้วนน้ำหมากตามใจชอบ ซึ่งต้องระมัดระวัง ตลาดแห่งนี้มี
ขอตานทั้งเด็ก และคนพิการอยู่ อย่างกึ่งมีนักพิราบจำนวนมาก เป็นที่น่ารำคาญ คนพม่า จึงเปรียบคนที่พูด
มากเป็นที่น่ารำคาญเหมือนนกพิราบ

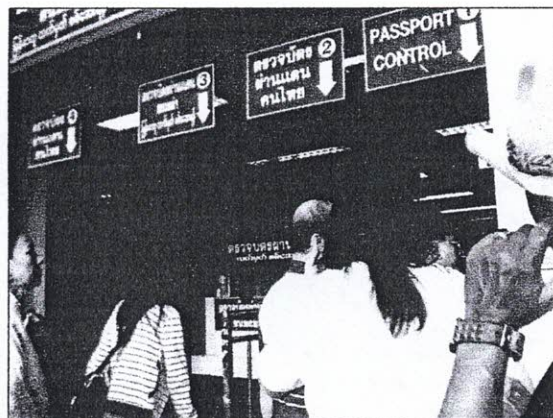
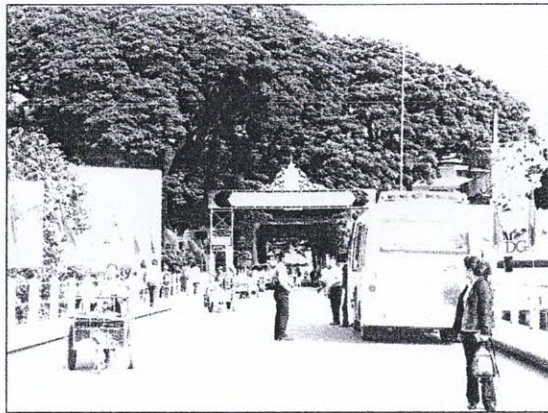
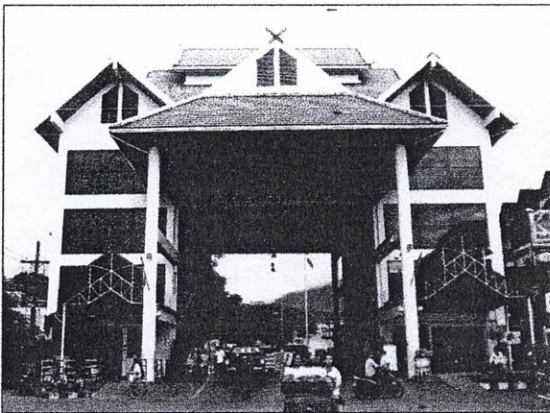
เวลา 14.45 น. เยี่ยมชมเจดีย์ชเวดากอง (Shawedagon Pagoda) พระมหาเจดีย์คู่บ้านคู่เมืองพม่า ซึ่ง
มีทั้งผู้คนชาวพม่าและชาวต่างชาติมากมายที่พากันเที่ยวชม และนมัสการทั้งกลางวัน และกลางคืนอย่างไม่
ขาดสาย โดยกล่าวขานกันว่า ทองคำที่ใช้ในการก่อสร้างซ่อมแซมพระมหาเจดีย์แห่งนี้มีจำนวนมากมาย
มหาศาลกว่าทองคำที่เก็บอยู่ธนาคารชาติอังกฤษเสียอีก และนับเป็นมหาเจดีย์ที่งดงามที่สุดแห่งหนึ่งของ
โลก การเข้าชมนั้นนั่งท่องเที่ยวจะเสียค่าธรรมเนียมคนละ 5 ดอลลาร์สหรัฐ มีทางขึ้นอยู่สี่ทาง มีสามทาง
ที่ใช้ลิฟต์ และอีกหนึ่งทางที่เป็นบันไดเลื่อน หลายปีก่อนผู้ที่เข้ามาสักการบูชาขึ้นต้องสวมสะโพรง
และผ้าถุงถึงจะเข้าไปชมได้ ผู้คนที่มาที่นี่มีทั้งนักท่องเที่ยวและชาวพม่าเอง รอบฐานเจดีย์จะมีพระพุทธรูป
ประจำวันเกิดให้สรงน้ำเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต นอกจากนี้ผู้คนที่มาซื้อผ้าขายจะต้องไปสักการะเทพ
เจ้าเนลาพญา ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งการค้าขาย ในพม่านั้น นางยูงจะหมายถึงพระอาทิตย์ และกระต่ายจะ
หมายถึงพระจันทร์ ภายในบริเวณเจดีย์ยังมีระฆังที่ชาวอังกฤษเคยพยายามขนย้ายไป แต่ไม่สำเร็จ เป็น
ระฆังแบบเดียวกันกับระฆังที่เจดีย์มินกุน เมืองมันตะเลย์ แต่แตกต่างกันที่ขนาดเล็กกว่าเท่านั้น เวลา
16.00 น. ของทุกๆ วันจะมีชาวบ้านอาสาสมัครมากวดลานวัด ในที่นี้จะมีมักคุเทศก์ที่ไม่มีใบอนุญาต
พยายามจะช่วยเหลือพาชมสถานที่ และคิดค่าบริการด้วย นอกจากนี้แล้วยังมีพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงภาพ
ประวัติการก่อสร้างเจดีย์ ช่วงที่คณะเดินทางไปชมเจดีย์ชเวดากองนี้เป็นช่วงที่มีการบูรณะเจดีย์ ซึ่งจะเห็น
ช่างที่สวมเครื่องแบบเดียวกันบูรณะซ่อมแซมเจดีย์ หลังจากนั้นจึงไปรับประทานอาหารเย็นที่ร้านโกล
เด้นดัก (Golden Duck) จนกระทั่งถึงเวลา 18.00 น. จึงออกเดินทางต่อไปยังสนามบินนานาชาติย่างกุ้ง เพื่อ
เดินทางกลับประเทศไทย สนามบินนานาชาติที่ย่างกุ้งค่อนข้างใหญ่ สะอาดกว่าสนามบินภายในประเทศ
การตรวจเอกสารของที่นี่ค่อนข้างเข้มงวด เวลา 19.55 เครื่องออกจากสนามบินพม่า เดินทางกลับประเทศ
ไทยด้วยสายการบินไทยเที่ยวบิน TG306 เดินทางถึงสนามบินสุวรรณภูมิประเทศไทยเวลา โดยสวัสดิ
ภาพ เวลา 21.30 น.

ประมวลภาพการศึกษาฐานงาน
โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า :
ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”
ทำขี้เหล็ก – เชียงตุง – เฮโฮ – ทะเลสาบอินเล – มัณฑะเลย์ – พุกาม – ย่างกุ้ง
ระหว่างวันที่ 19 – 24 ตุลาคม 2552

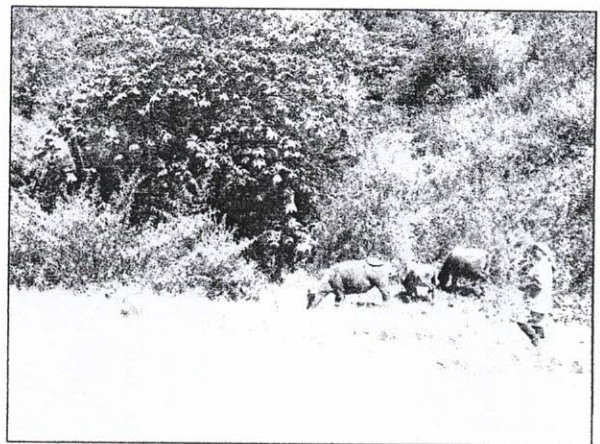
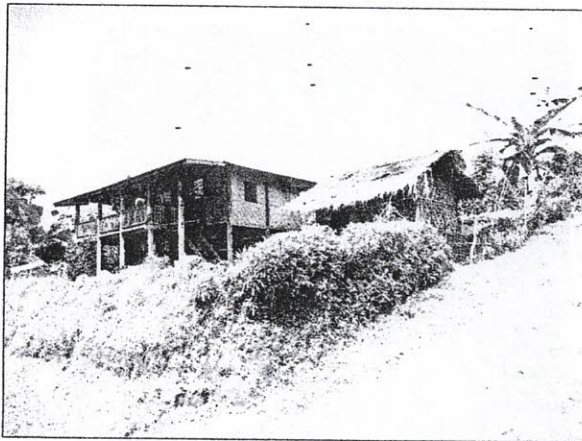
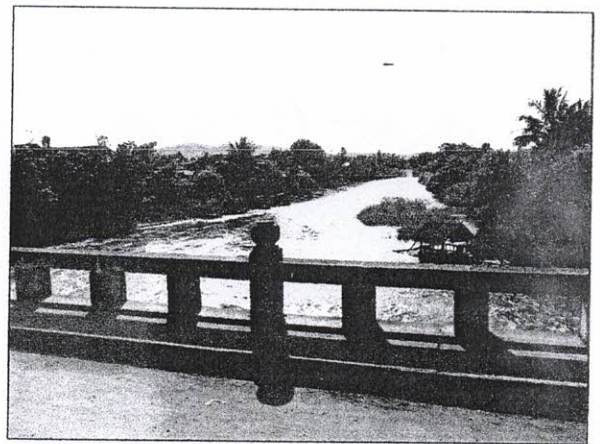
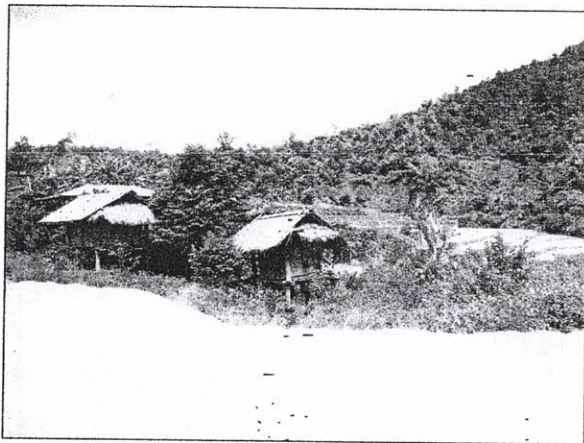
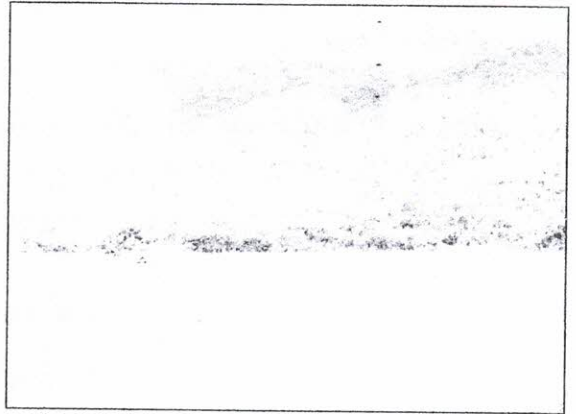
วันที่ 19 ตุลาคม 2552

ทำขี้เหล็ก – เชียงตุง

ด่านชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ทัศนียภาพของเมืองท่าช้างเหล็ก

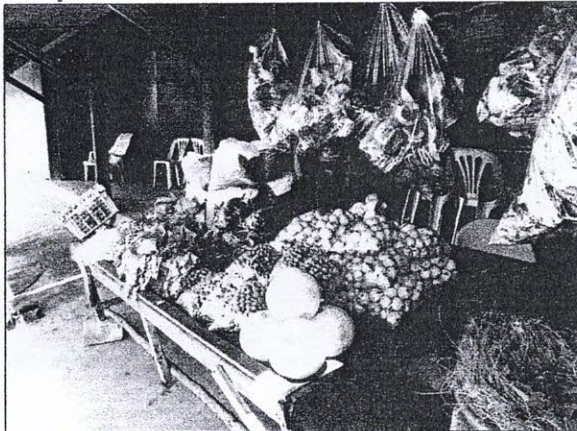
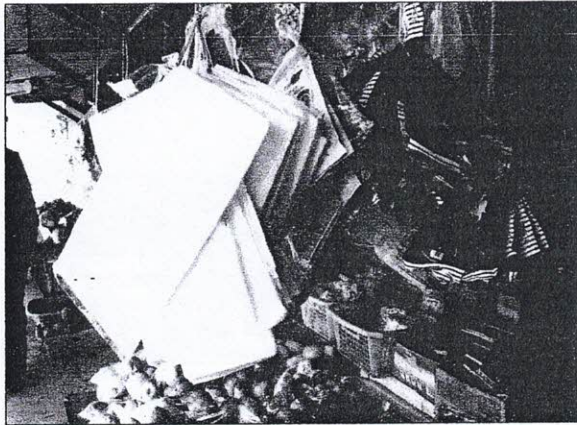

๗
๘

ตลาดปางควาย

สินค้าภายในตลาด

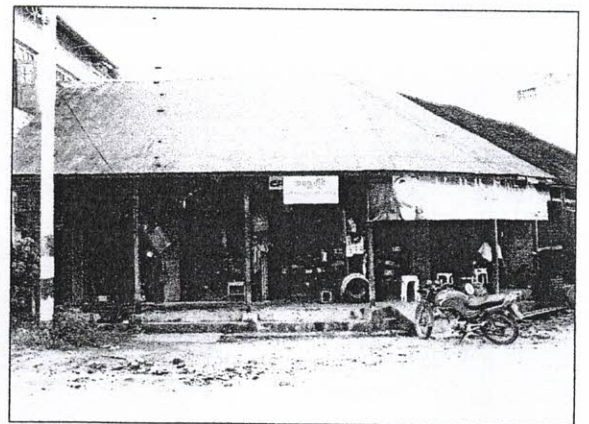
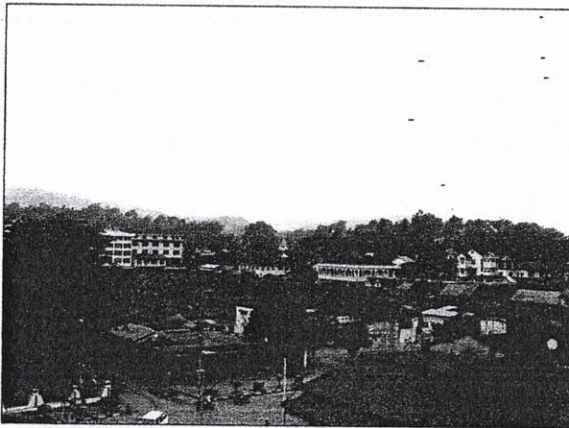
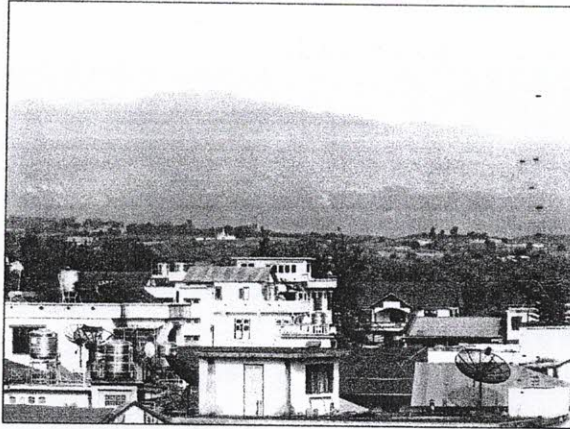
ร้านน้ำชา

ร้านขายเครื่องดื่ม

เขียงตุง

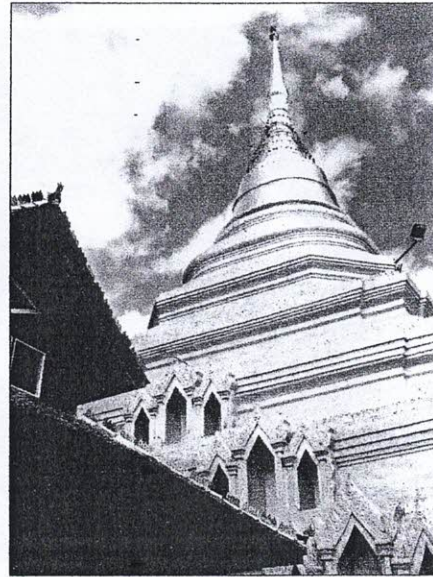
๕

๖

รถสามล้อเครื่องในเชียงตุง

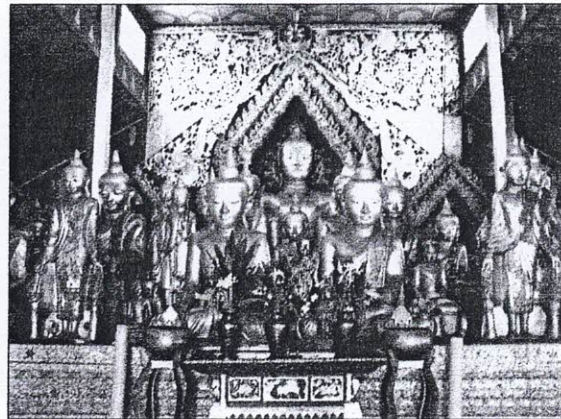
วัดจอมคำ

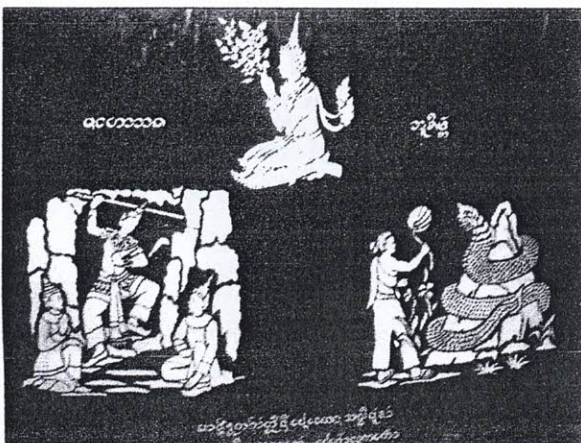
บริเวณวัดจอมคำ

พระพุทธรูปที่ประดิษฐานภายในวัดจอมคำ

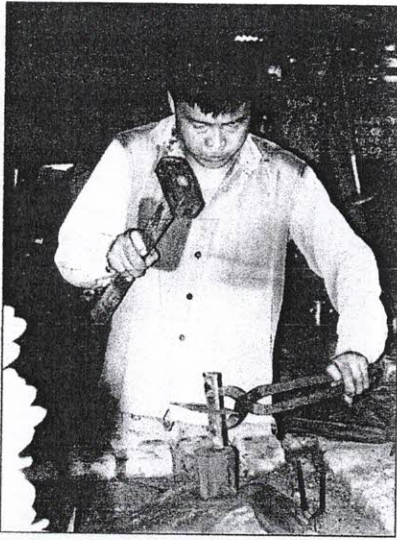
จิตรกรรมฝาผนังวัดจอมคำ

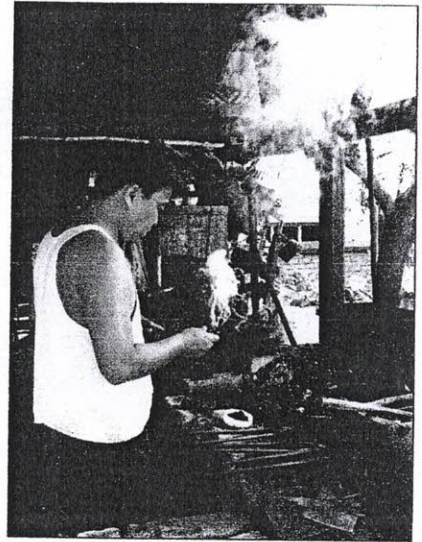
สามเณรวัดจอมคำ

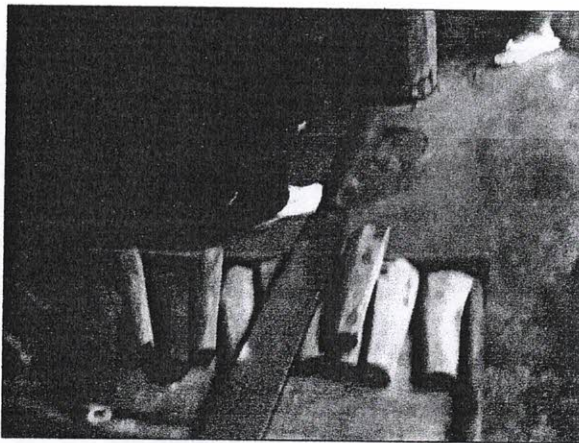
หมู่บ้านตีมีดจอมคำ

การตีมีดแบบโบราณ

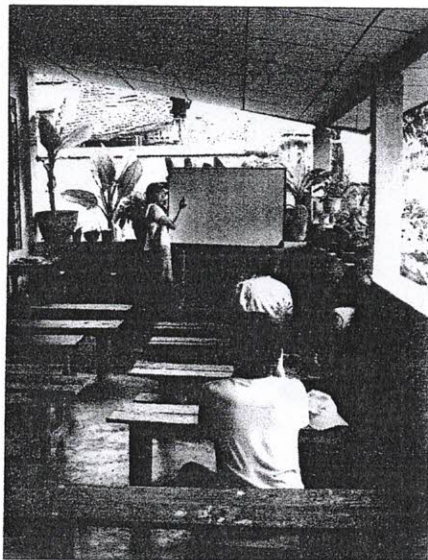
ด้ามจับที่ทำจากเขาควย

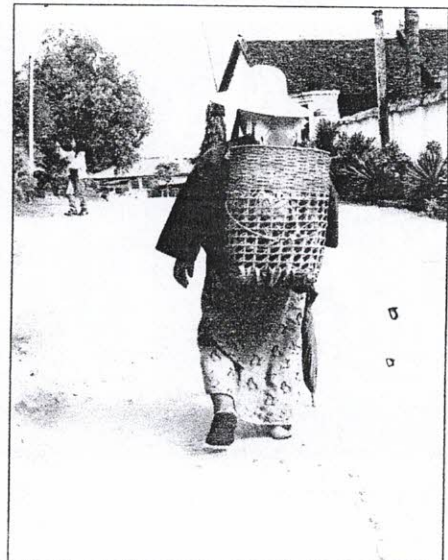
ถั่วเน่าแผ่น

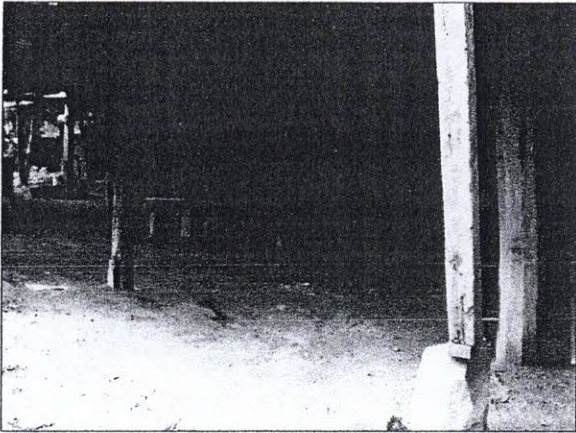
โรงเรียนสอนพิเศษบ้านจอมคำ

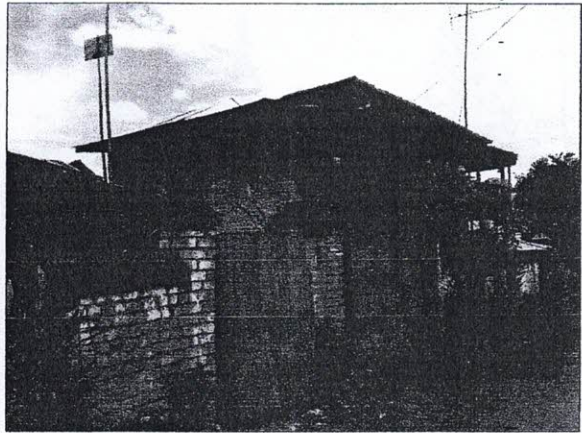
ชาวบ้านในเชียงตุง

สถานี

บ้าน

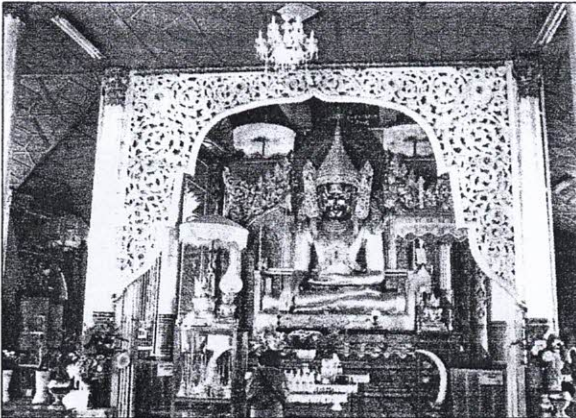
ขณะเดินทางภายในรถบัส

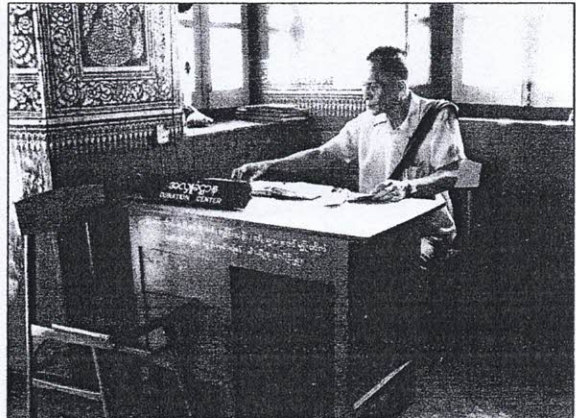
วัดมหาเมฆะมณี เชียงตุง

พระมหาเมฆะมณี เชียงตุง

ผู้ดูแลวัดมหาเมฆะมณี

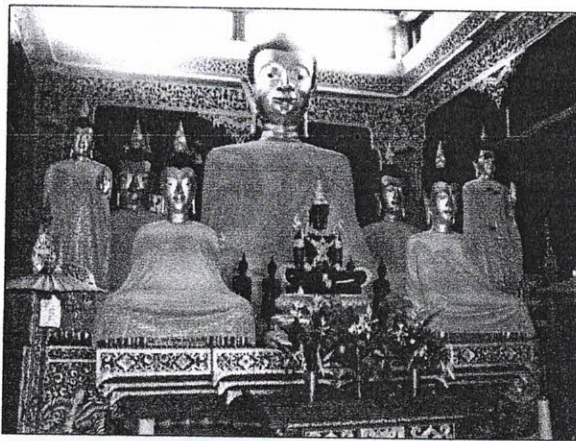
วัดหัวข่วง

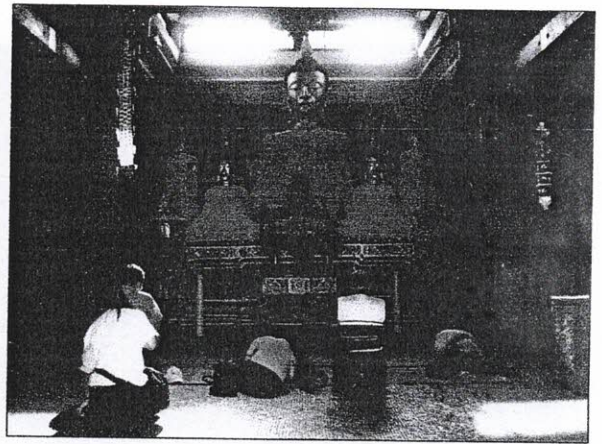
พระพุทธรูปภายในวัดหัวข่วง

วัดพระแก้วมรกต

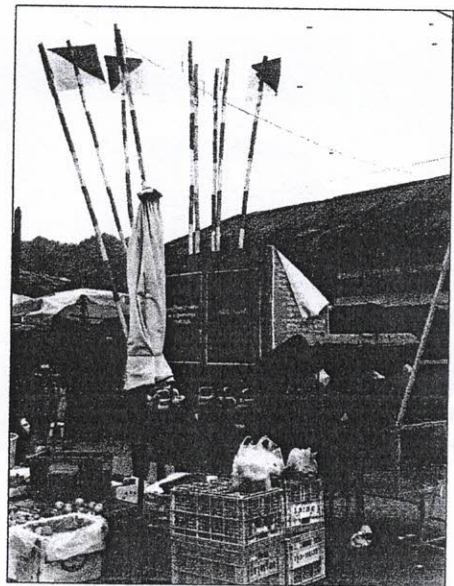
สักการะพระแก้วมรกต

ถุงน้ำ ถุงทราย แต่ละบ้านต้องมีไว้

ไม้ และตะขอดับเพลิง

วันที่ 20 ตุลาคม 2552

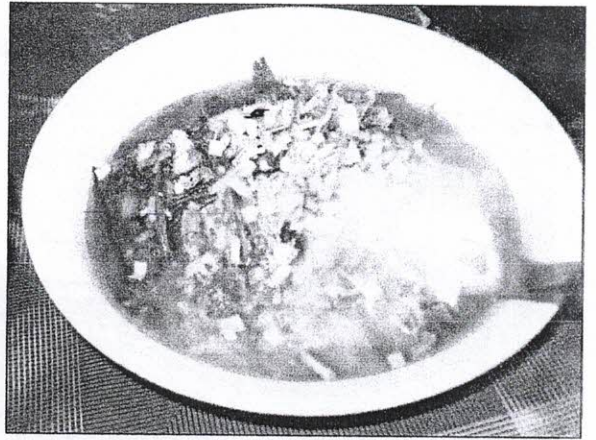
ตลาดเชียงตุงในยามเช้า

ร้านข้าวซอยน้ำเงี้ยว

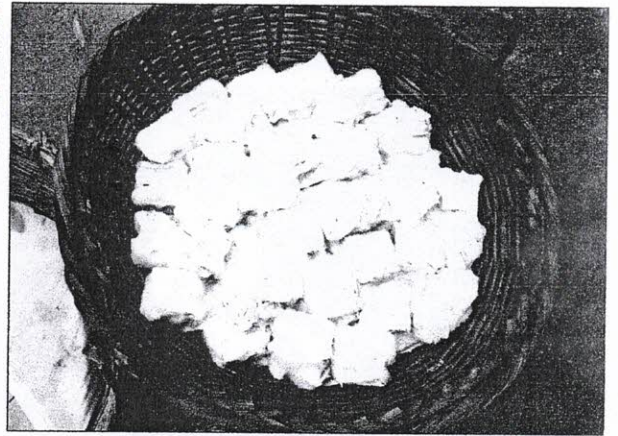
ข้าวซอยน้ำเงี้ยว

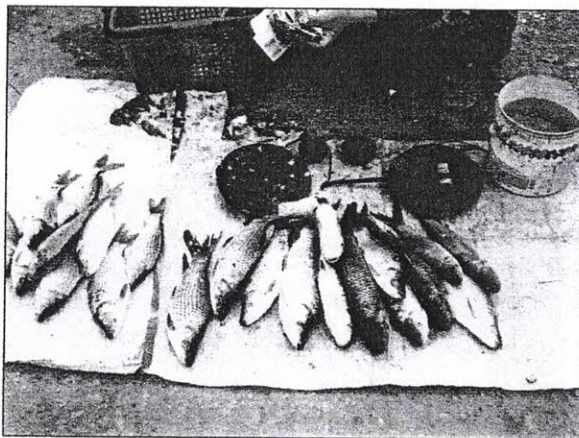
ข้าวแรมพิน

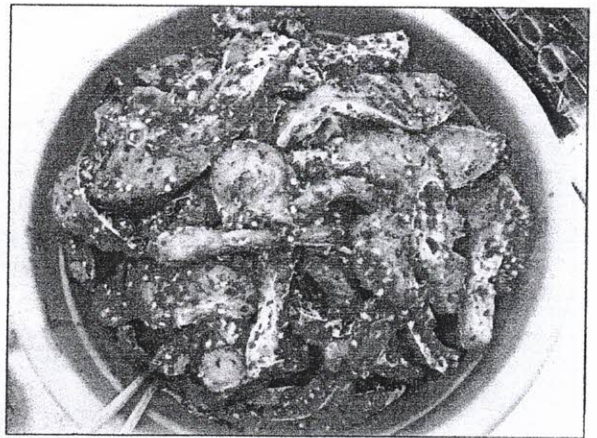
เต้าหู้เหม็น

ปลาทองถิ่น

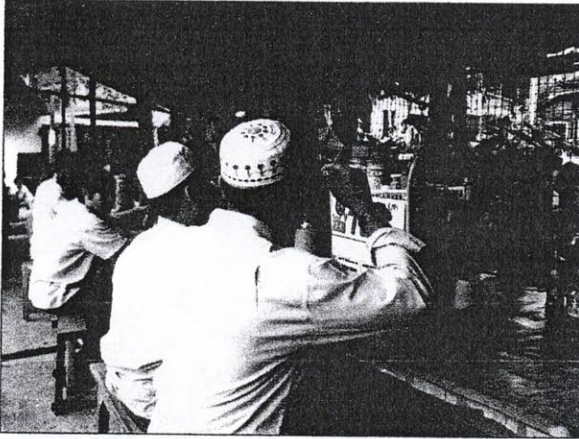

ปลาที่นำมาผสมเครื่องปรุง ขายเป็นชิ้น ๆ

ร้านน้ำชายามเช้า

ปลาทองโก๋

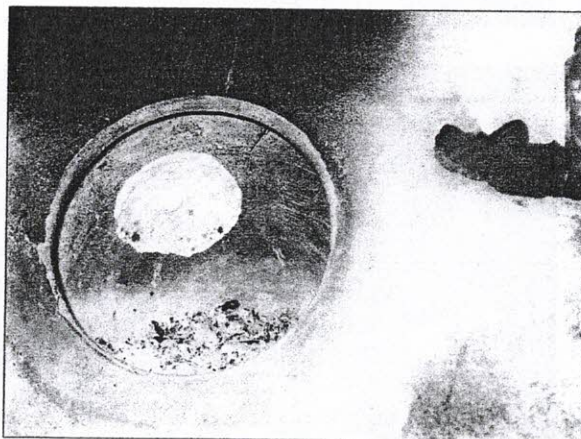
ร้านขายหมาก

ผู้ขายนิยมรับประทานหมาก

โรตีสีโอง

ร้านก๋วยเตี๋ยวที่สมเด็จพระเทพฯ เคยเสด็จ

ทานาข้า

ทานาข้าสำเร็จรูป

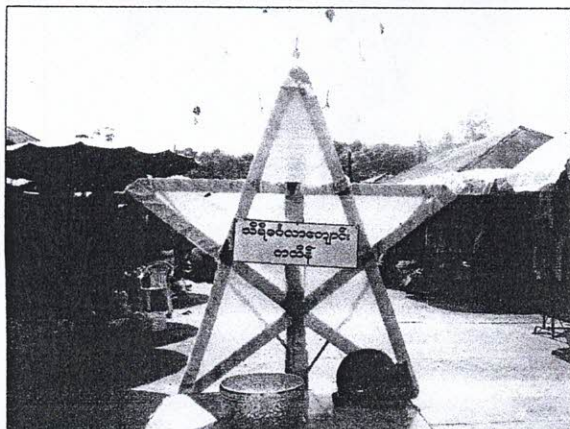
แชมพูสระผม ทำจากมะพร้าวทำให้ผมไม่หงอก

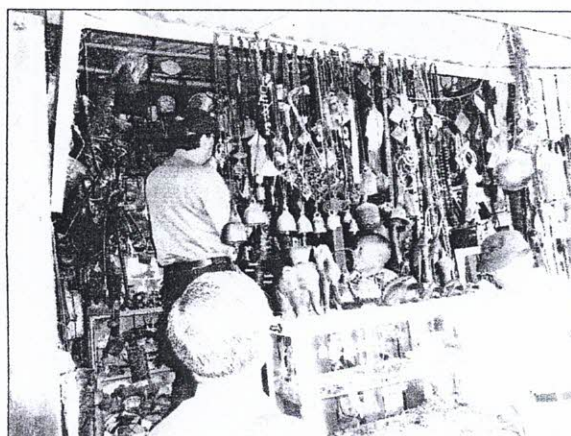
ผ้าปักมือ

รูปแบบหนึ่งของต้นกฐิน ในการทำบุญทอดกฐิน

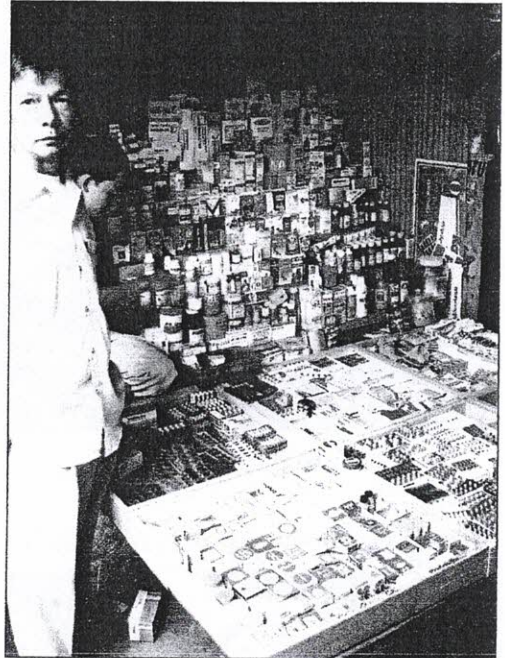
ร้านขายของเก่า

ร้านขายดอกไม้

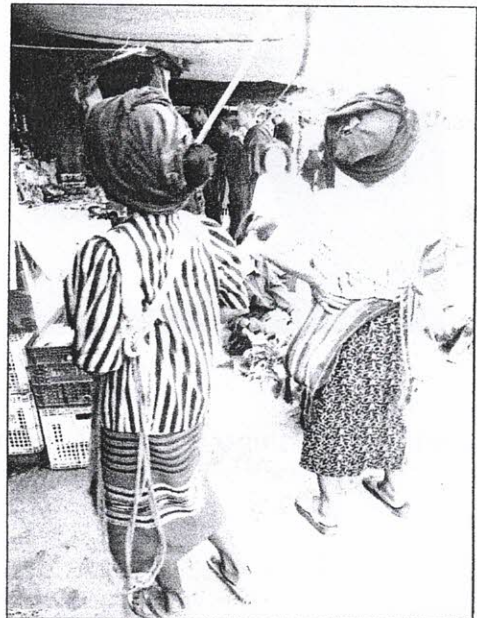
ร้านขายยา

การอุ้มลูก

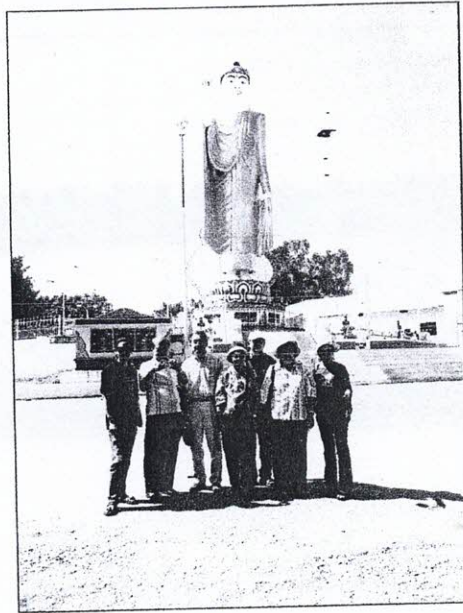
ชนเผ่า

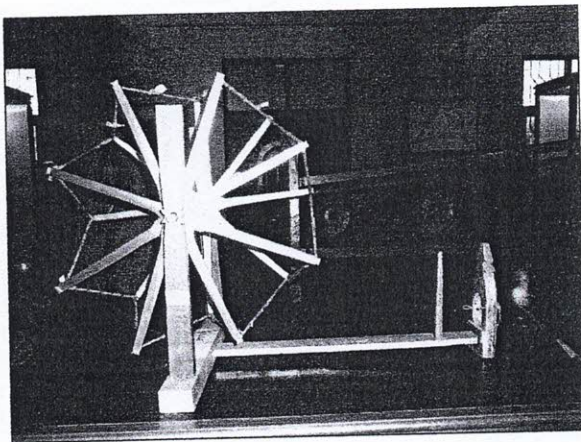
พระยืนชีนัว

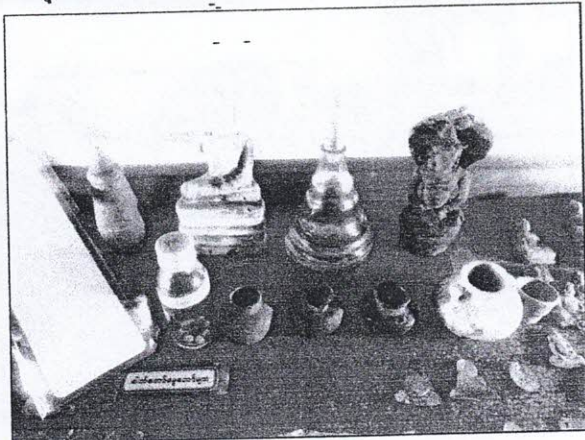
คณะเดินทางถ่ายรูปร่วมกัน

เครื่องปั่นฝ้าย

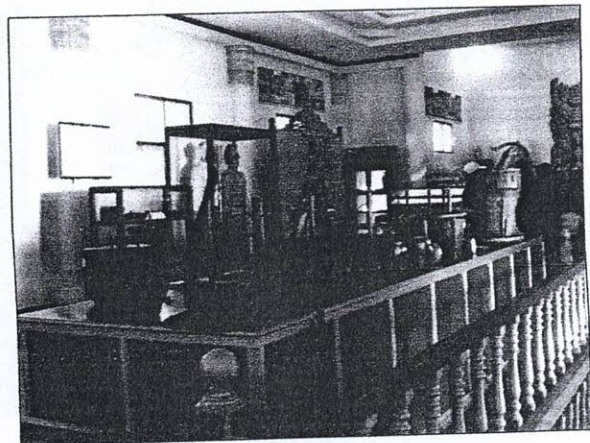
วัตถุโบราณที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ วัดพระยืนชีนัว

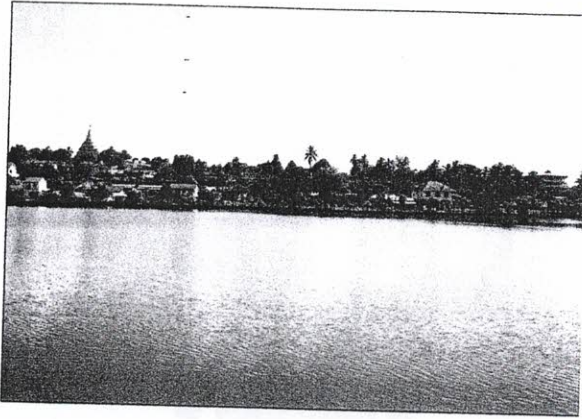
ชุดประจำชาติชาวพม่า

ของใช้โบราณ

หนองตุง

ไม้ยางเมือง ต้นไม้ประจำเมืองเชียงตุง

เครื่องเงิน

เครื่องเงิน

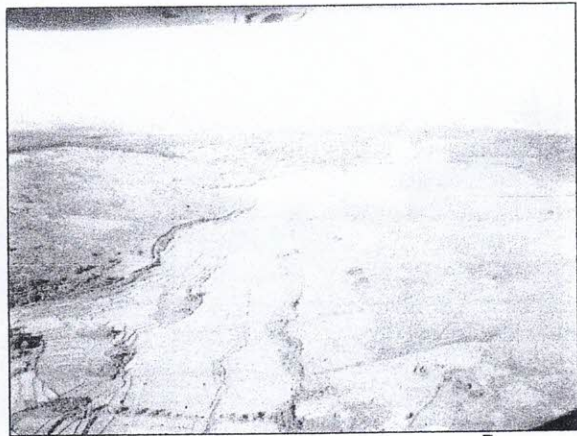
ช่างทำเครื่องเงิน

ช่างทำเครื่องเงิน

ภาพถ่ายทางอากาศเมืองเฮโฮ

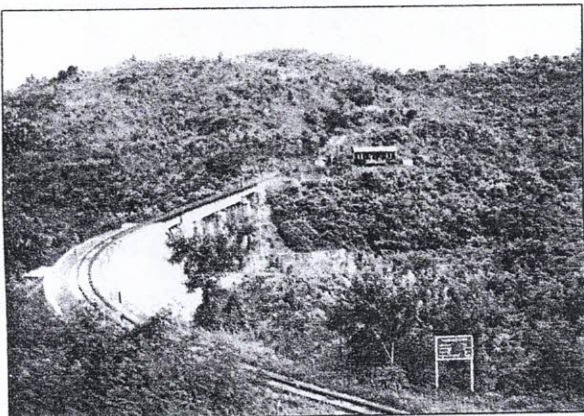
รถบัสที่รอรับคณะเดินทาง

มันฝรั่งทอดที่ขึ้นชื่อของเมืองเฮโฮ

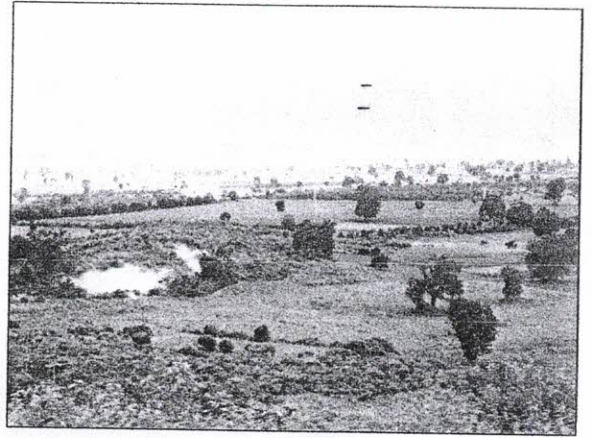
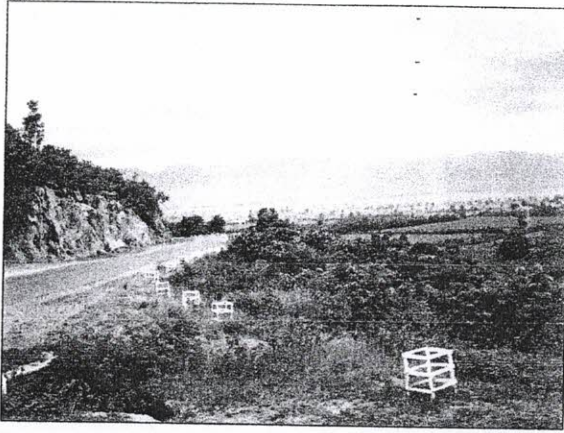
ทางรถไฟเมืองเฮโฮ

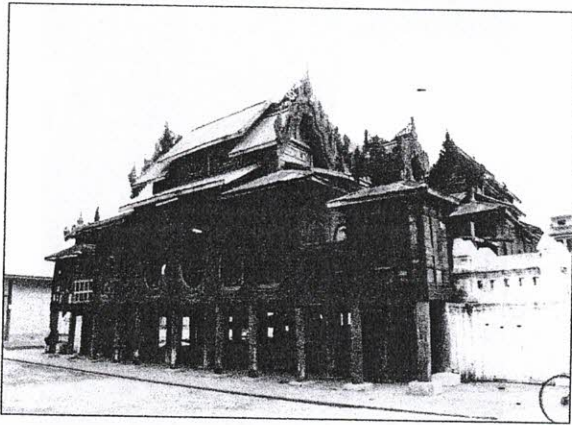
พาหนะที่ใช้ในเมืองเฮโฮ

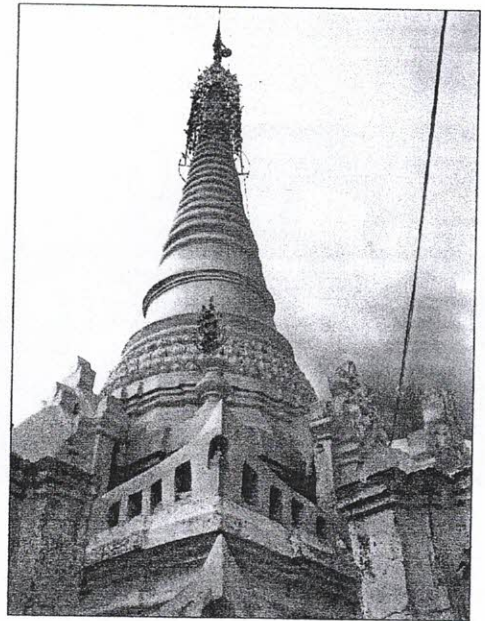
ทัศนียภาพขณะเดินทางด้วยรถบัส

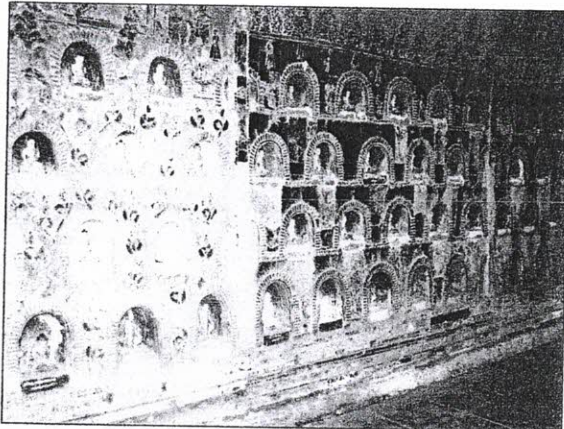
วัดเขย้นพี

เจดีย์ ณ วัดเขย้นพี

กำแพงภายในเจดีย์วัดเขย้นพี

พระพุทธรูปที่อยู่บนกำแพง

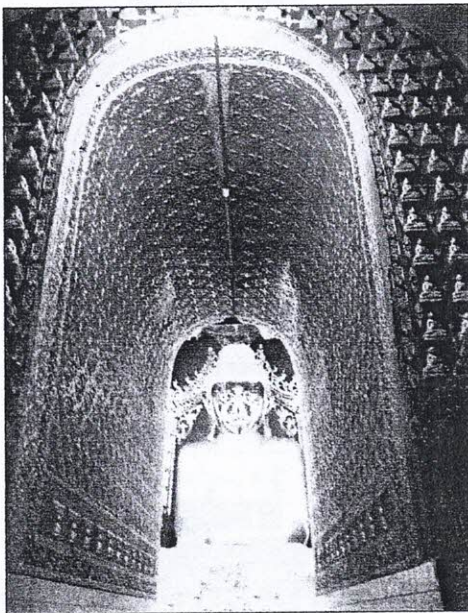
รถสามล้อพม่า หรือ ไชก้า

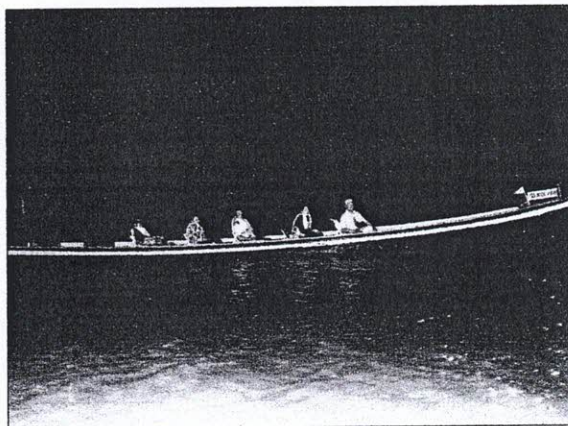
ขณะเดินทางนั่งรถสามล้อ

พระพุทธรูปภายในวัดบอสาต

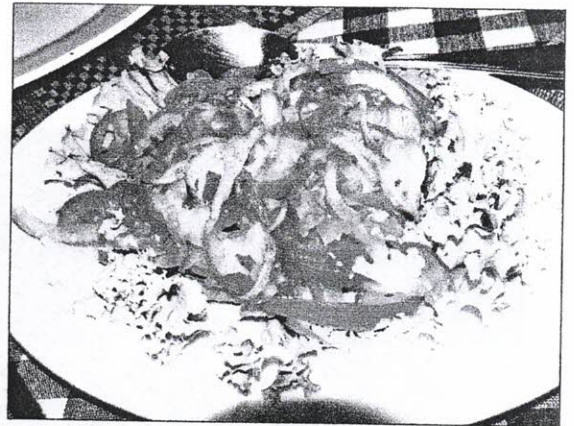
ขณะเดินทางนั่งเรือยนต์เพื่อเดินทางไปยังโรงแรม
พาราไดซ์ (Paradise Hotel)

โรงแรมพาราไดซ์ (Paradise Hotel)

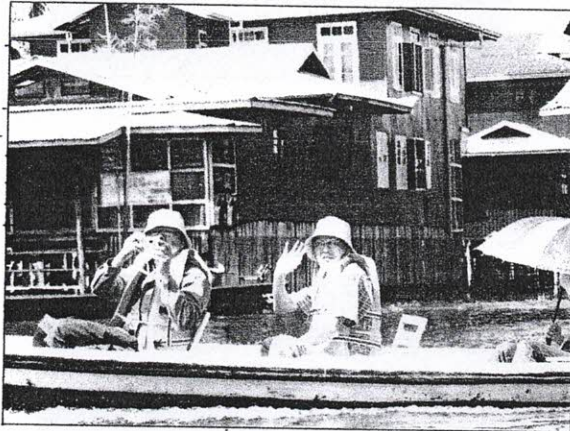

ยำมะเขือเทศ อาหารขึ้นชื่อของชาวอินตา

วันที่ 21 ตุลาคม 2552

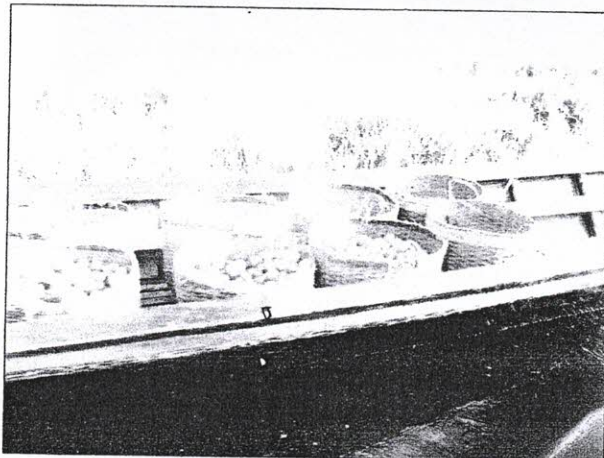
ขณะเดินทางนั่งเรือชมทะเลสาบอินเล

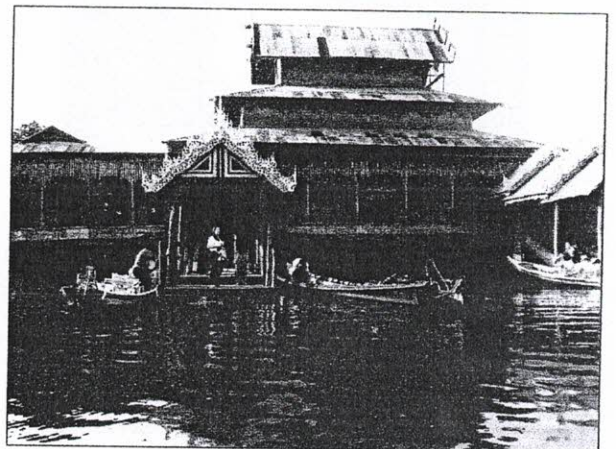
แปลงผักลอยน้ำ ทะเลสาบอินเล

มะเขือเทศ พืชหลักของทะเลสาบอินเล

วัดวัดงาเปชเว (Ngaphechaung Monastery) หรือ
วัดแมวกระโดด

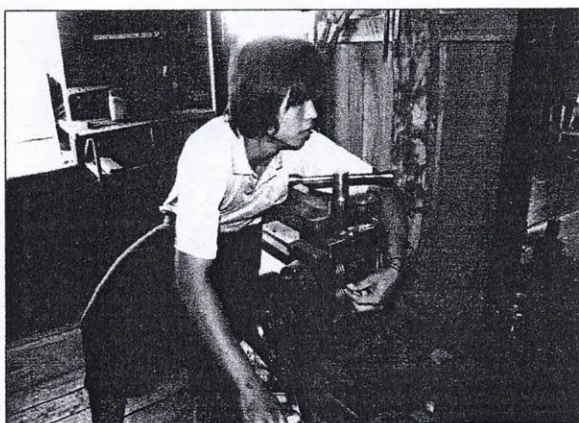
แมวกระโดด

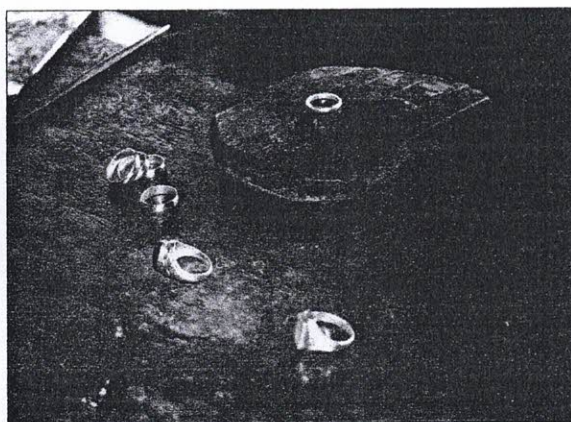
ตลาดภายในวัดแมวกระโดด

ช่างทำเครื่องเงิน

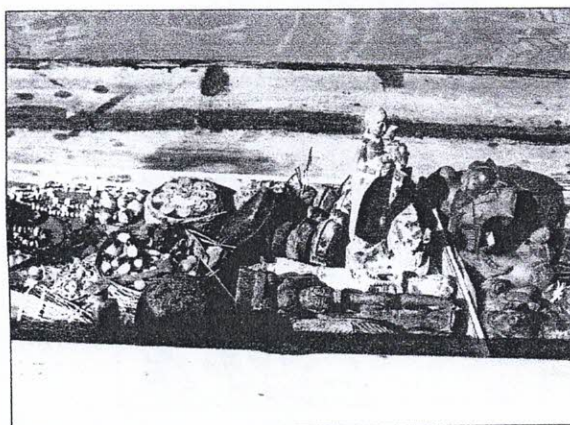
เครื่องเงิน

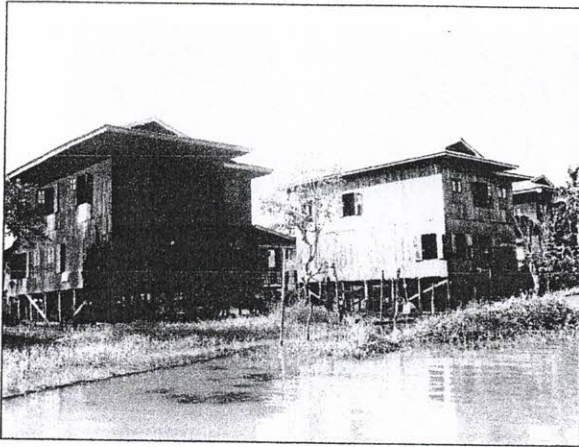
คนพายเรือขายของให้แก่นักท่องเที่ยว

สินค้าที่ขายภายในเรือ

ลักษณะบ้านเรือนในทะเลสาบอินโด

เรือ พาหนะหลักของอินโด

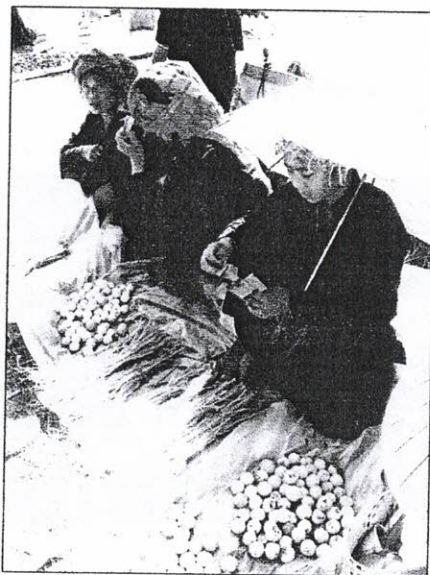
Five days market

สินค้าที่ขายภายในตลาด

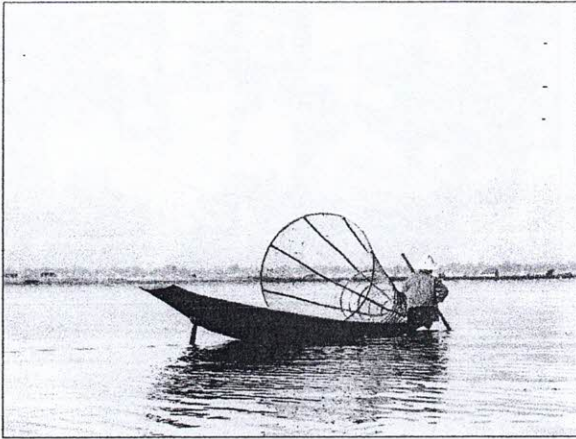
ชนเผ่าที่มาค้าขาย

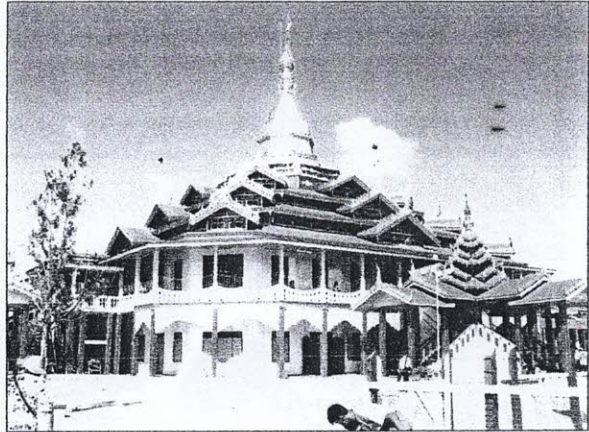
ปลาจากทะเลสาบอินโด

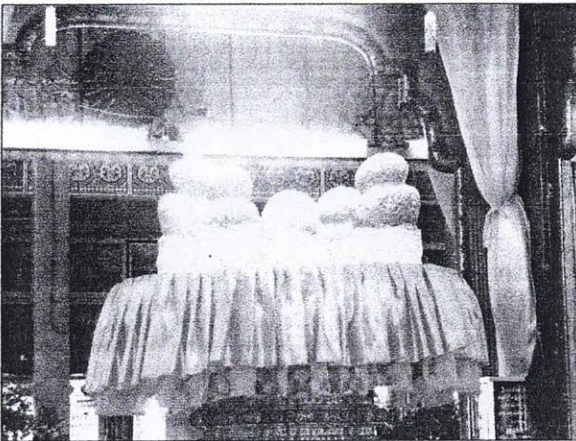
เรือหาปลา

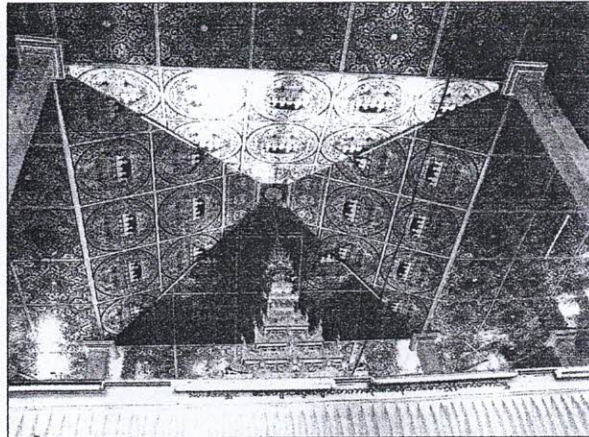
วัดพระบัวเข็ม

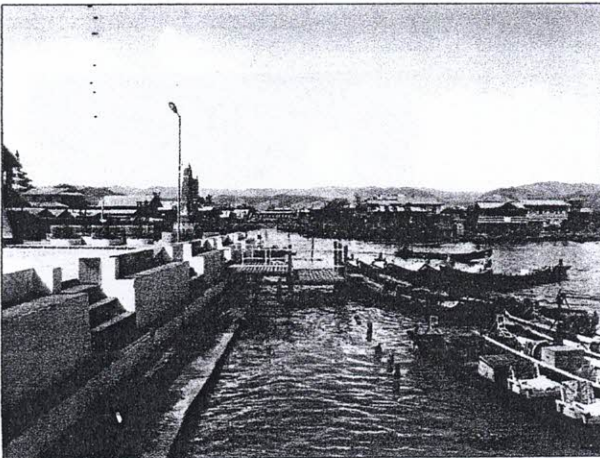
พระบัวเข็ม

เพดานวัดพระบัวเข็ม

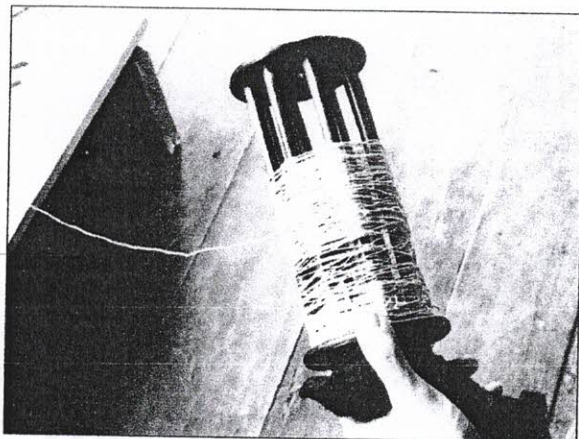
ทัศนียภาพรอบๆ วัดพระบัวเข็ม

การดึงเส้นใยบัว

เส้นใยบัว

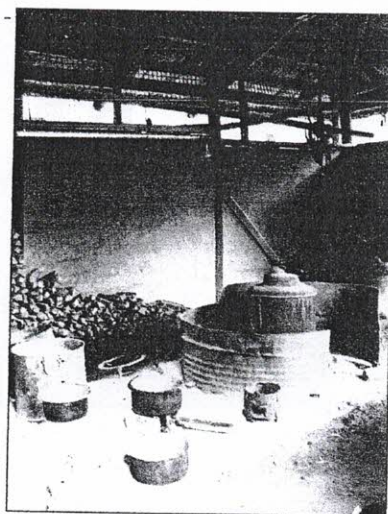
ชาวบ้านที่มาทอผ้าใยบัว

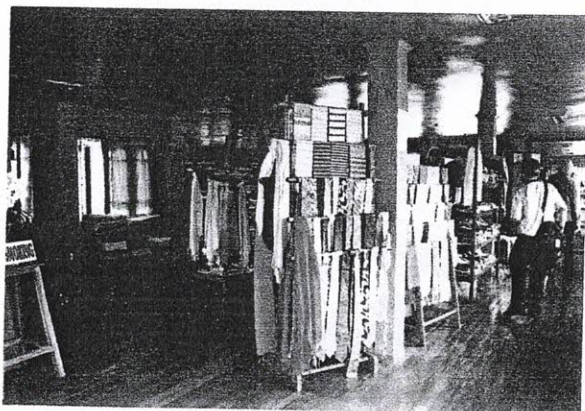
สีที่ใช้ย้อมผ้า

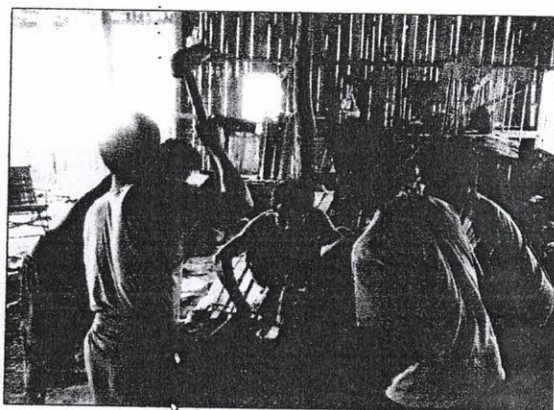
โรงย้อมผ้า

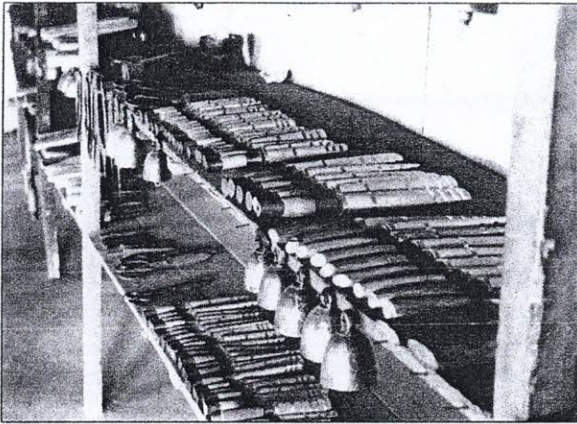
ร้านขายผ้าใยบัว

การตีมีด

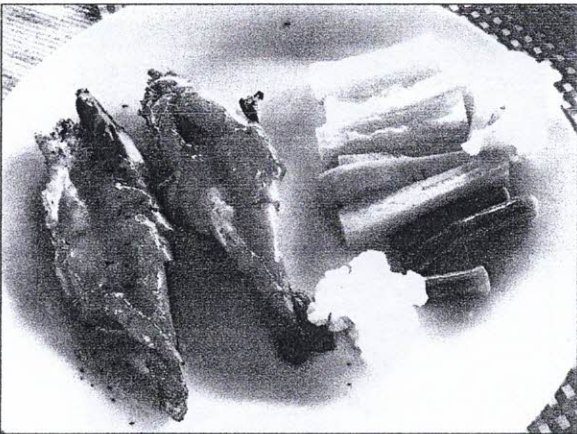
มิดและผลิตภัณฑ์อื่นๆ

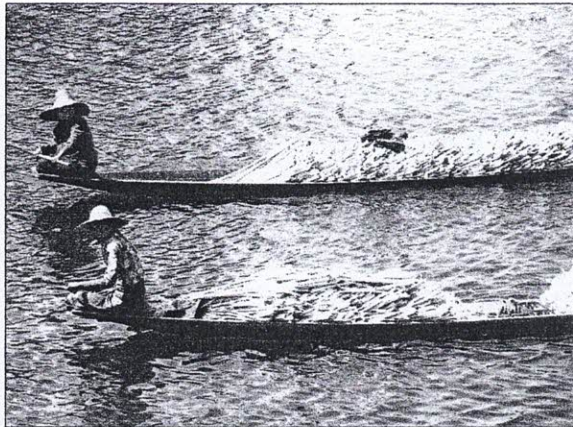
เมี่ยงย่า (ใบชาย่า)

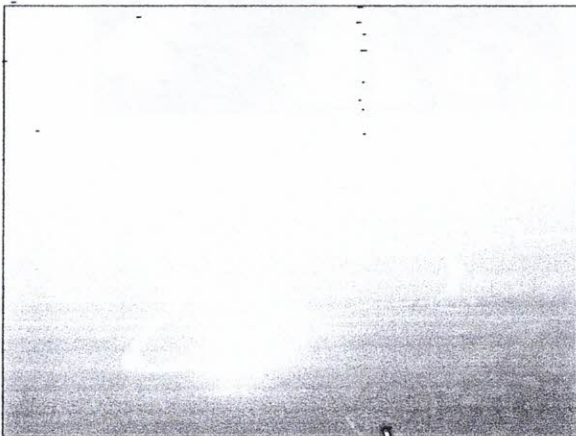
กุ้งแม่น้ำ

เรือบรรทุกวัตถุดิบที่ใช้ในการทำยากันยุง

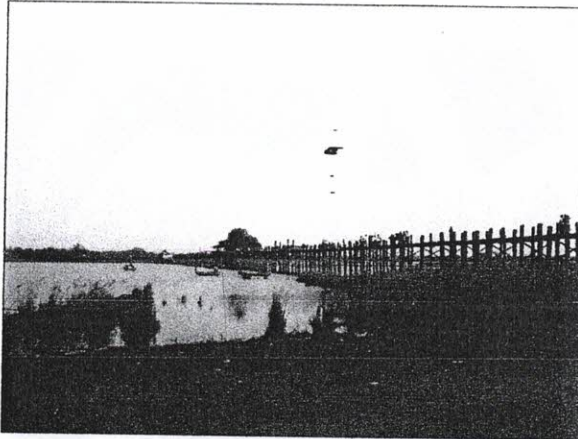
ภาพถ่ายทางอากาศเมืองมณฑลทะเลย์

คนเล่นดนตรีที่สนามบินนานาชาติมณฑลทะเลย์

สะพานอูเบ็ง

สะพานอูเบ็ง

มัลทะเลย์ยามเย็น

การทอผ้าไหมของชาวมัลทะเลย์

๗

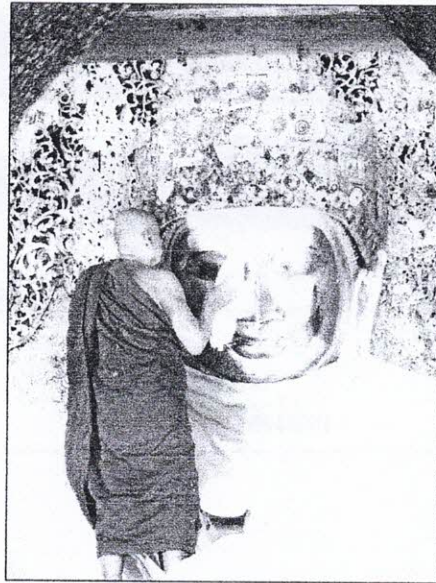
๘

วันที่ 22 ตุลาคม 2552

พระมหาเมื่อยะมูณี

พิธีสงฆ์นำพระพักรู้

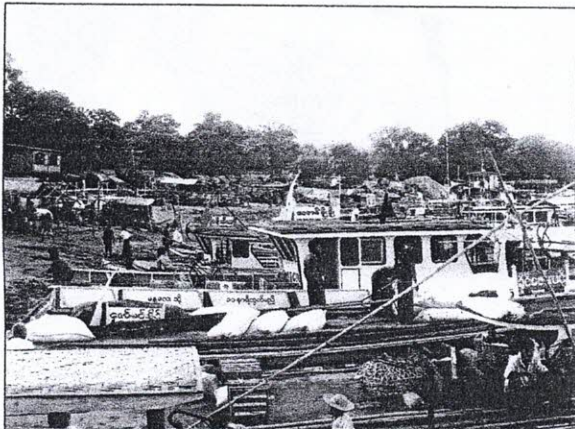
ผู้คนที่มาสักการะพระมหาเมื่อยะมูณี

ร้านค้าต่างๆ ของวัดพระมหาเมื่อยะมูณี

ท่าเรือแม่น้ำอระวดี

วิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่งแม่น้ำอระวดี

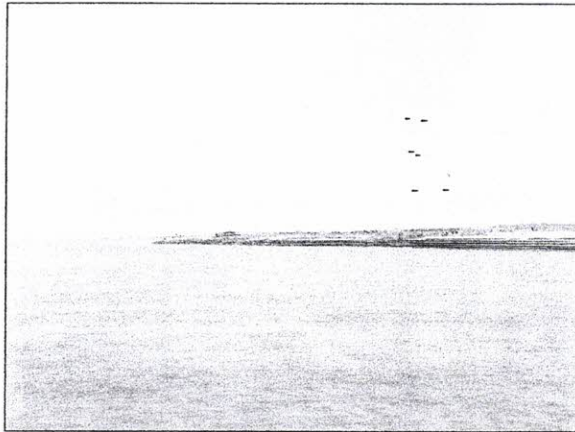
เรือล่องแม่น้ำอระวดี

ชุมชนชั่วคราว เกาะกลางแม่น้ำอระวดี

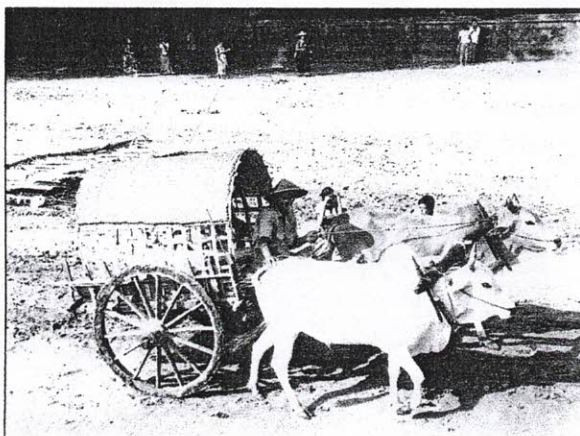
แม่น้ำอระวดี

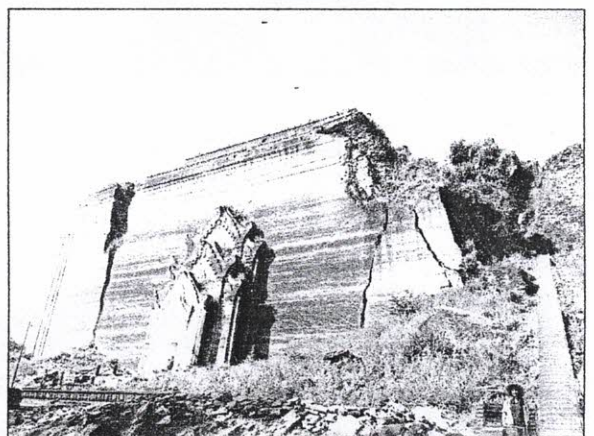
ขณะเดินทางถ่ายรูปร่วมกัน

เกวียน หรือ แท็กซี่บริการนักท่องเที่ยว

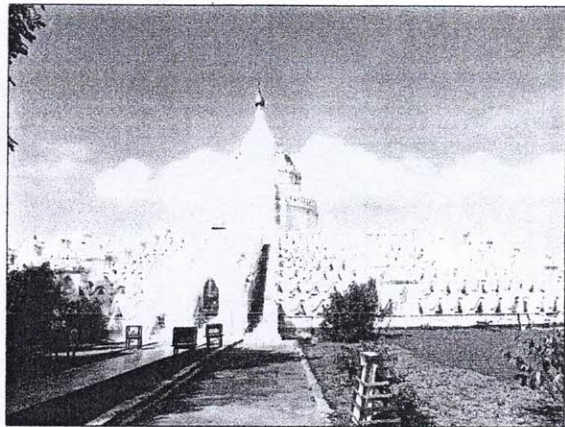
เจดีย์มโนญ

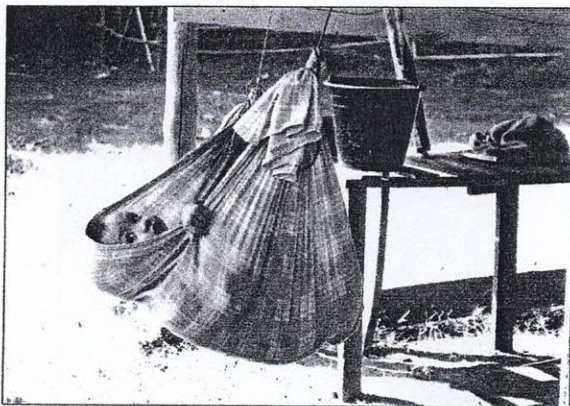
ระฆังมิ่งกุน

วัดกุโสดอ

เปลเด็ก

การจราจรที่พลุกพล่านในเมืองมณฑลทะเลย์

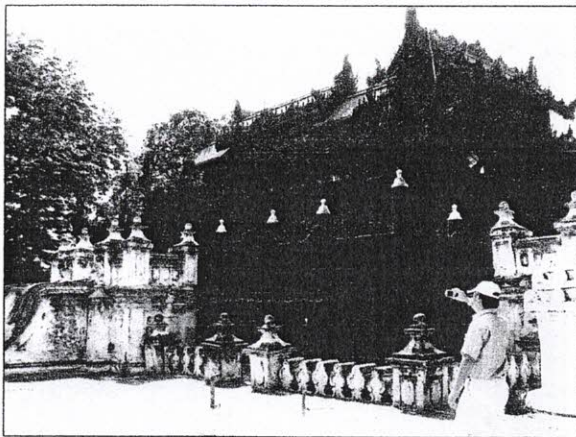
แผนผังพระราชวังมณฑลทะเลย์

ภาพถ่ายจากหอคอยพระราชวังมณฑลทะเลย์

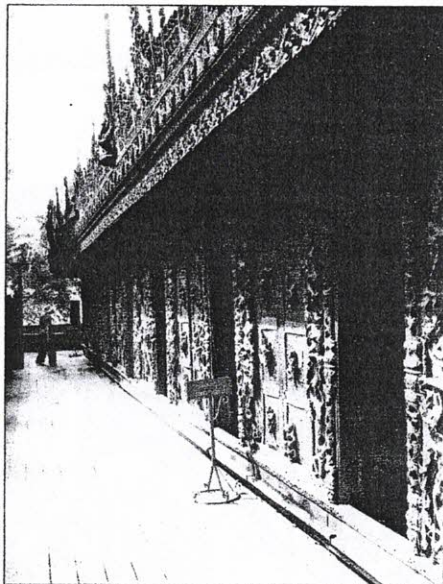
พระราชวังมณฑล พระราชวังไม้สัก

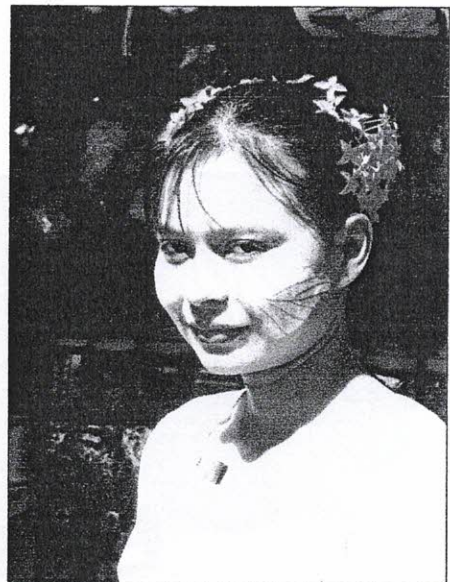
พระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ภายในพระราชวังไม้สัก

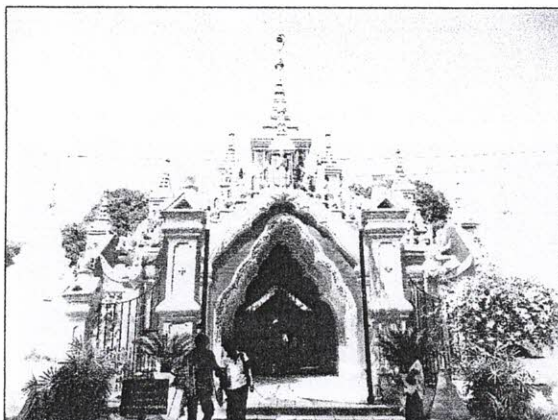
ตัวพระราชวังมีการแกะสลักตกแต่งทั้งหลัง

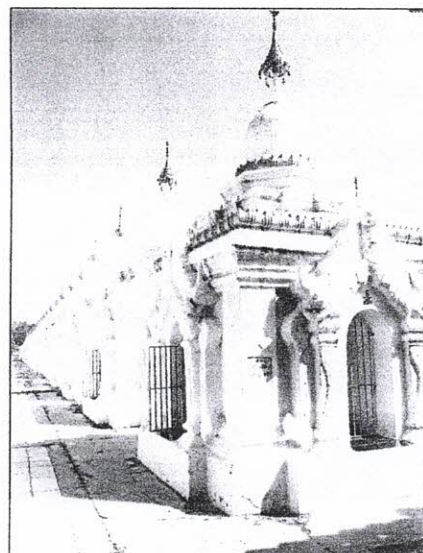
หญิงชาวพม่า

วัดกุโสดอ

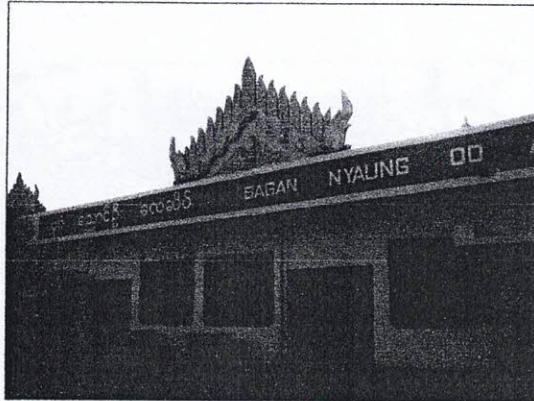
เจดีย์ที่อยู่ในวัดกุโสดอ

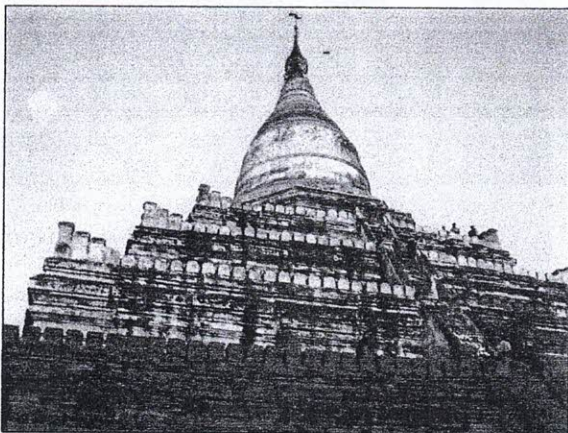
เจดีย์กุโรดอ

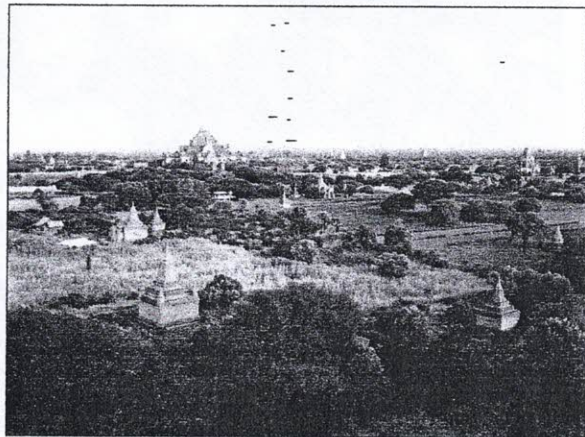
สนามบินพุกาม

เจดีย์ชเวชานดอ

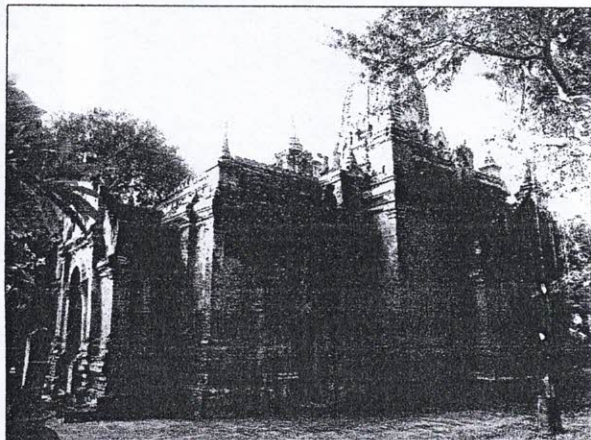
ทัศนียภาพเมืองพุกาม

การแสดงหุ่นกระบอกของพม่า

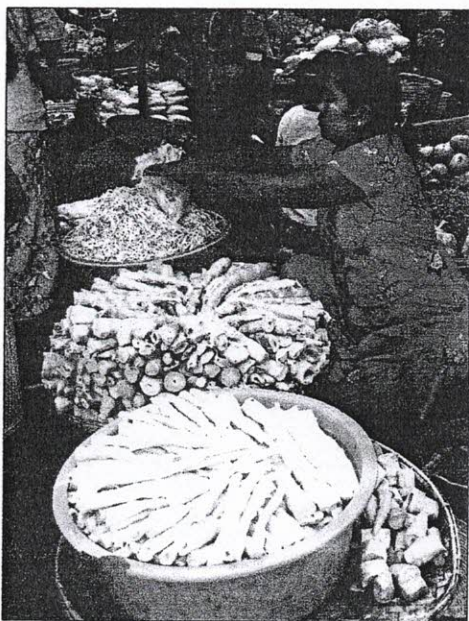

เจดีย์ที่อยู่ในบริเวณที่พัก Bagan Hotel

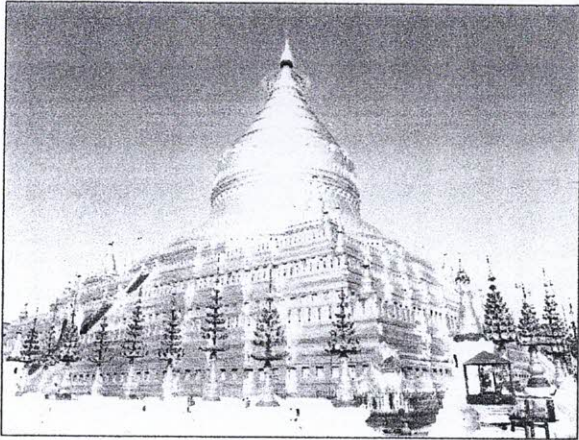

วันที่ 23 ตุลาคม 2552

ตลาดของอู เมืองพุกาม

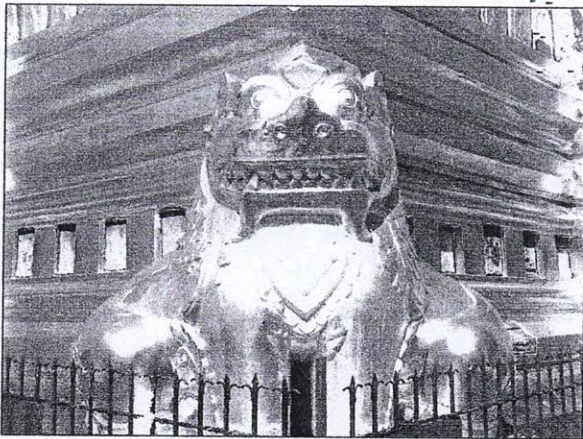
เจดีย์ขเวตีกอง

แผ่นศิลารอบเจดีย์ขเวตีกอง

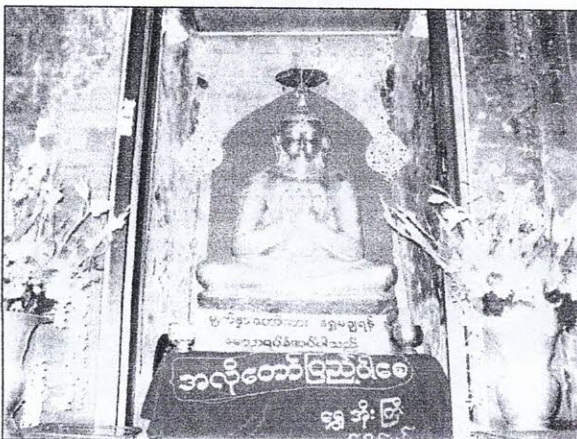
รูปปั้นสิงห์ เจดีย์ขเวตีกอง

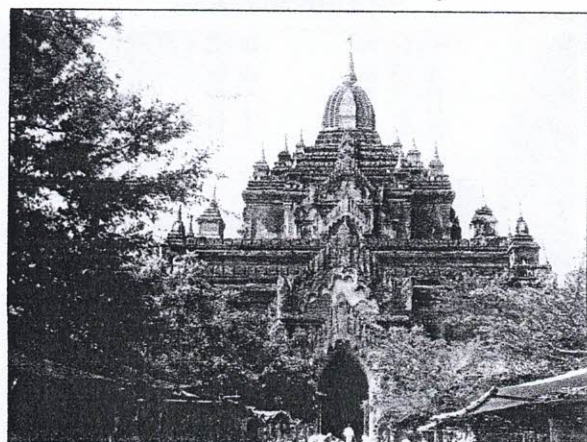
วัดสมปรรตนา

พระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ในวัดสมปรรตนา

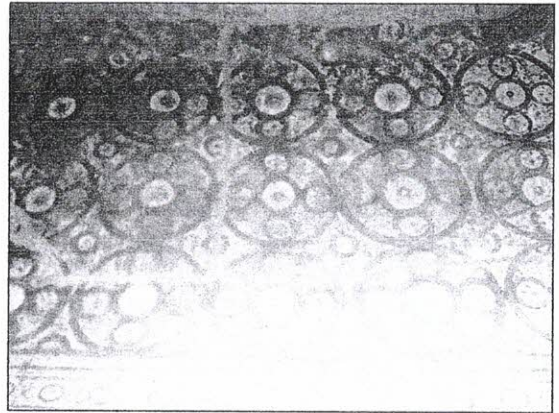
วัดทิโตนินโด

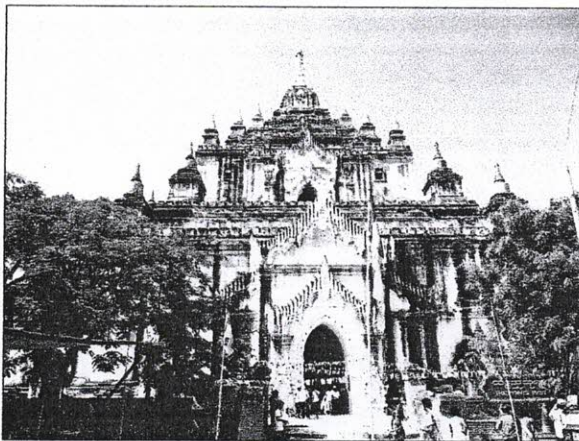
พระพุทธรูปที่ประดิษฐานภายในวัดทิโลมินโล

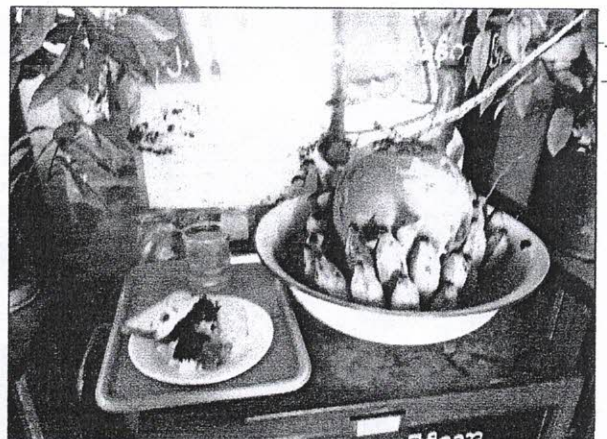
จิตรกรรมฝาผนังวัดทิโลมินโล

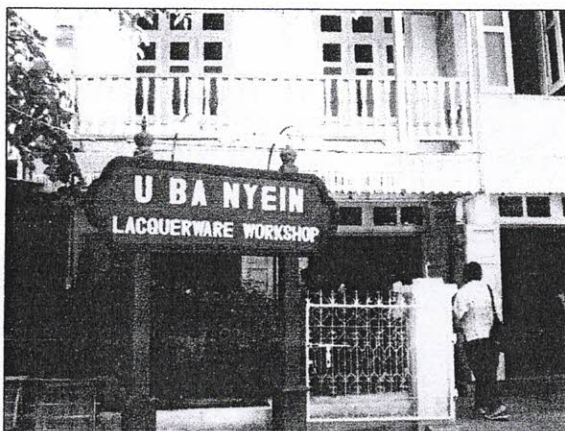
วัดตัดเปียนยุพญา หรือวัดสัพพะัญญ

อาหารที่ใช้ถวายพระพุทธรูป

หมู่บ้านทำเครื่องเงิน

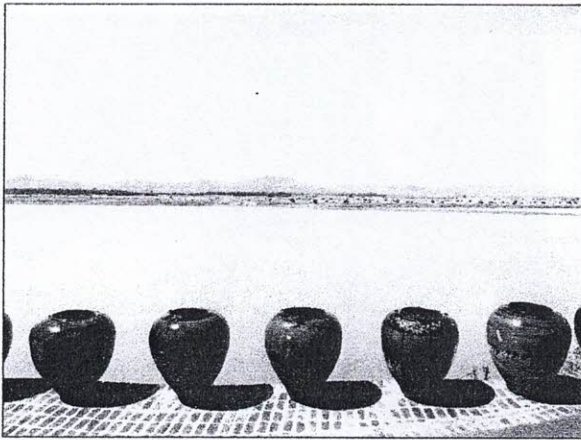
ช่างทำเครื่องเงิน

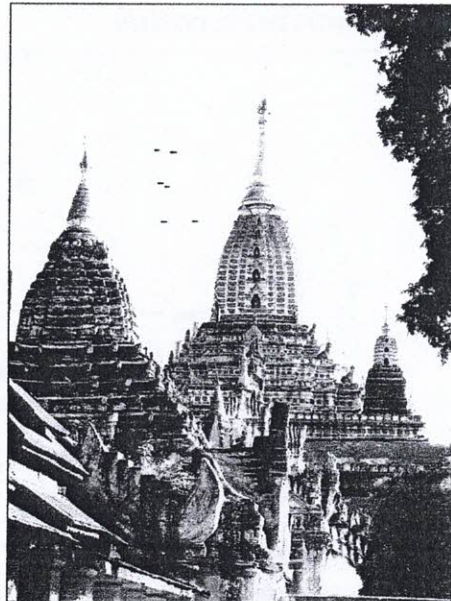
ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน

แม่น้ำอิระวดี

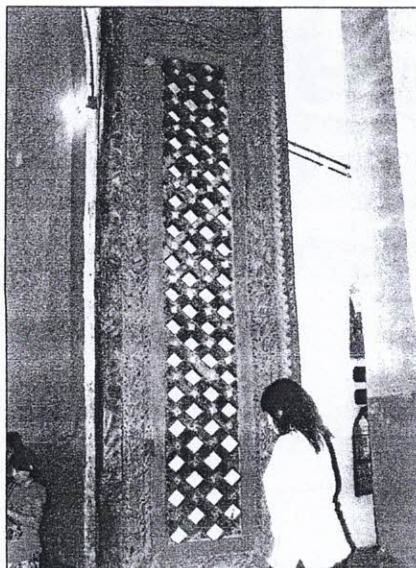
วัดอนันดา

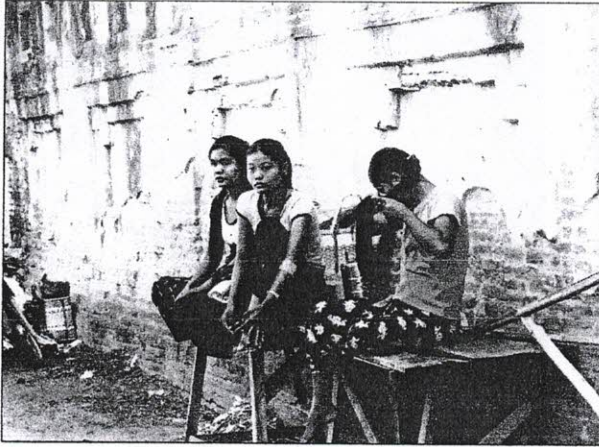
พระพุทธรูปภายในวัดอนันดา

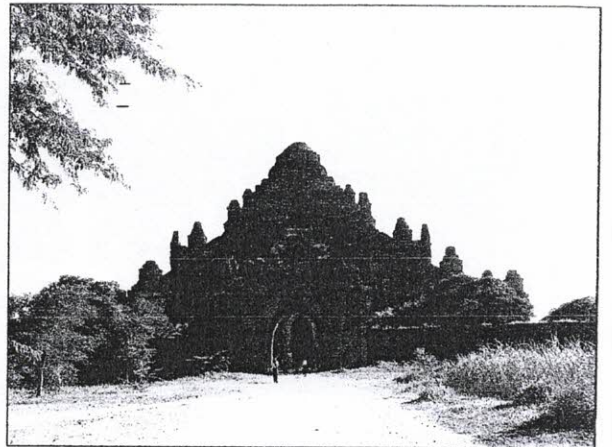
ประตูวันอนันดา

วัยรุ่นหญิงพม่า

วิหารธรรมยันจี

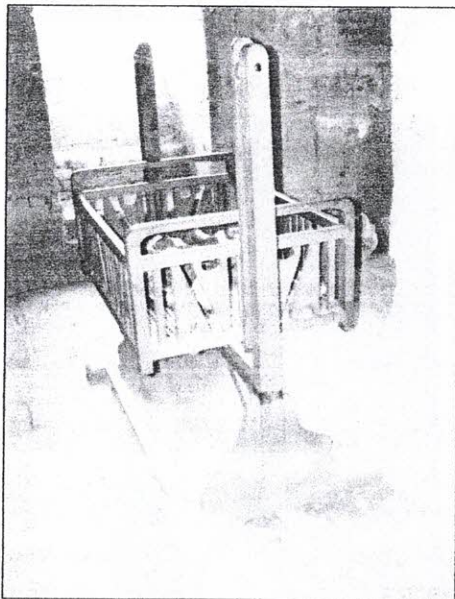
ผนังวิหารธรรมยันจี

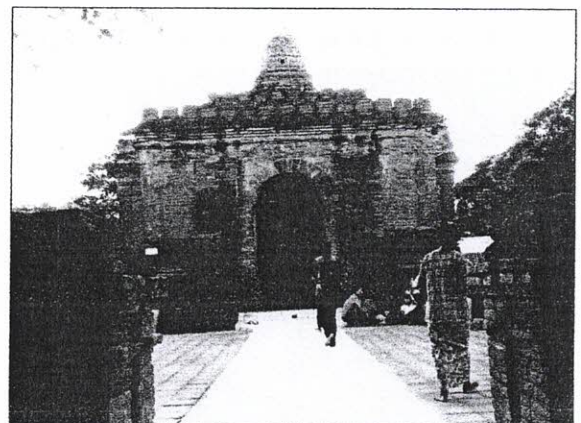
แท่นรองตัดไม้ภายในวิหารธรรมยันจี

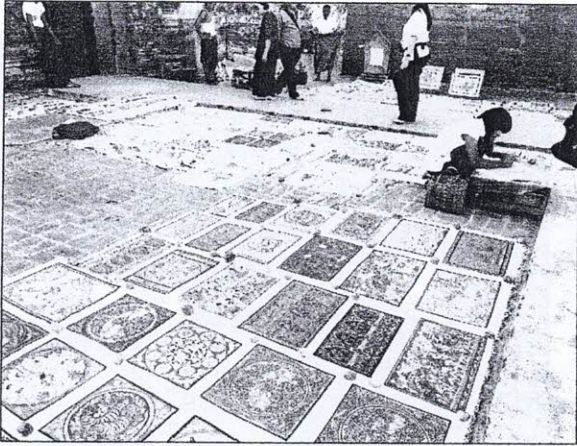
เปลเด็ก

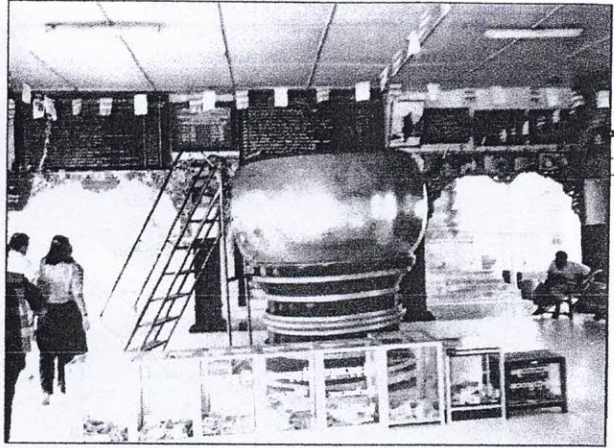
วัดกุบยางจี

งานศิลปะ

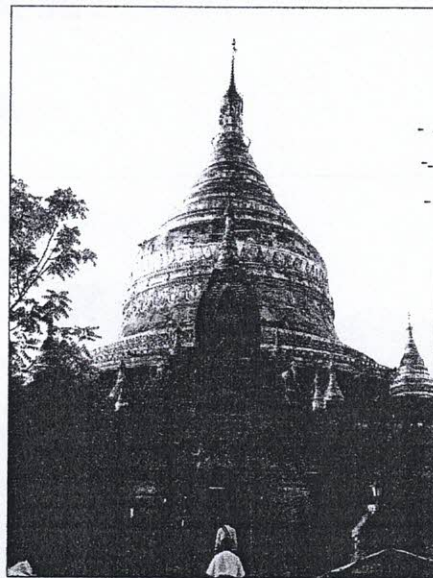
วัดมุนา

พระพุทธรูปภายในเจดีย์มุนา

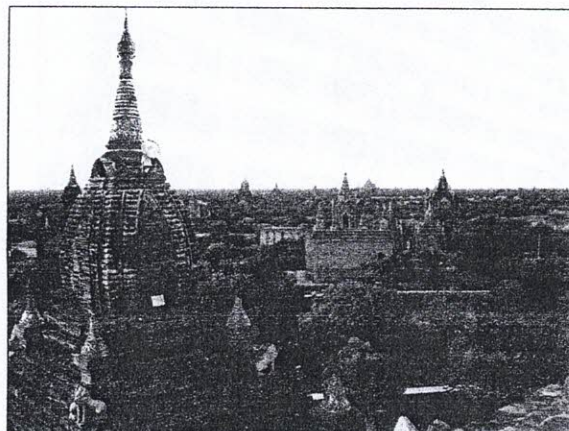
เจดีย์ธรรมยาสิกา

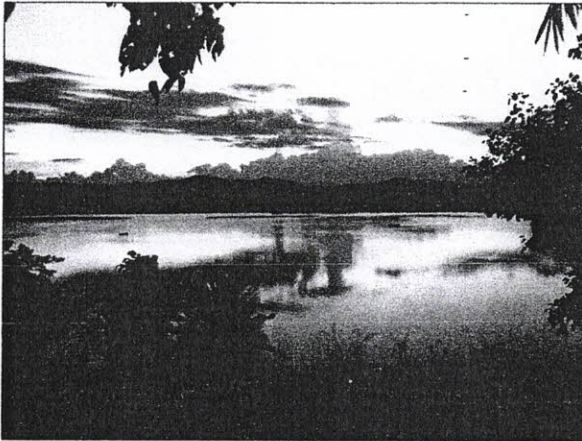
ขณะเดินทางถ่ายรูปหมู่

ทัศนียภาพเมื่อมองจากเจดีย์ธรรมยาสิกา

ยามเย็นแม่น้ำอระวดี

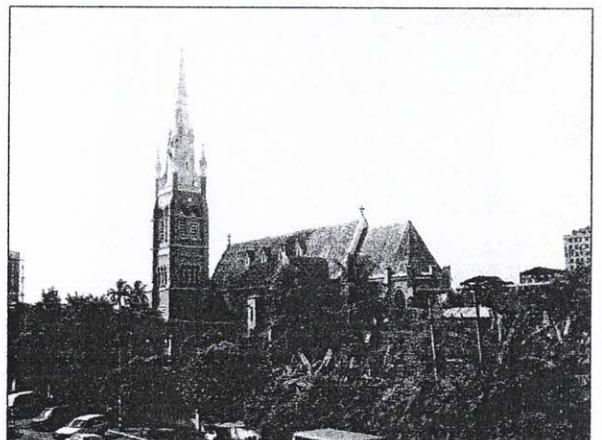

วิธีการเสิร์ฟอาหารของร้าน Sunset Resort View

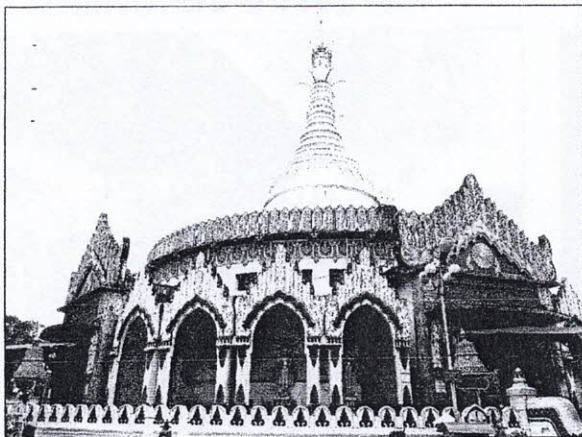

วันที่ 24 ตุลาคม 2552

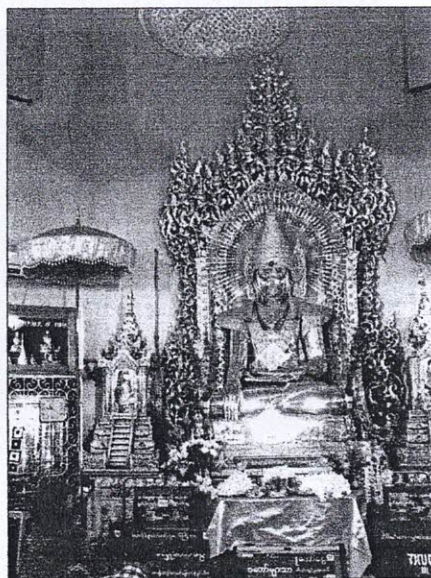
เมืองย่างกุ้ง

เจดีย์กาบาเอ

พระพุทธรูปที่ประดิษฐานภายในเจดีย์กาบาเอ

ผู้คนที่มาสักการบูชาพระในเจดีย์กาบาเอ

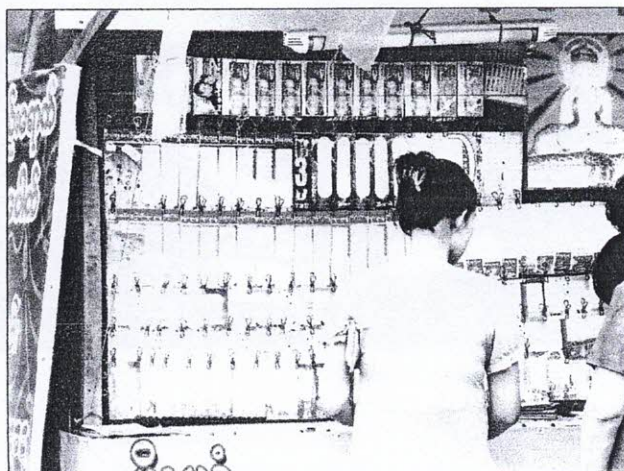
ดอกไม้ที่ใช้บูชาพระ

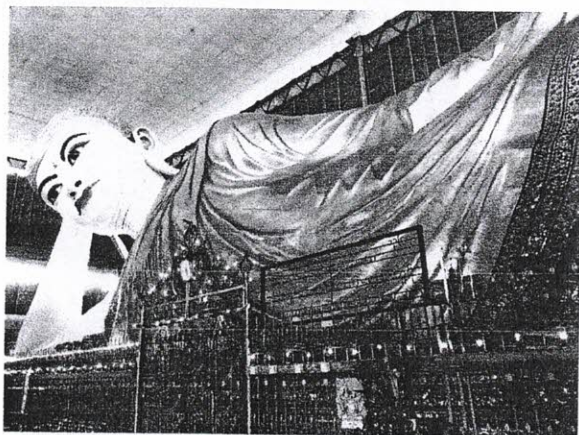
ร้านหมอดูลายมือ

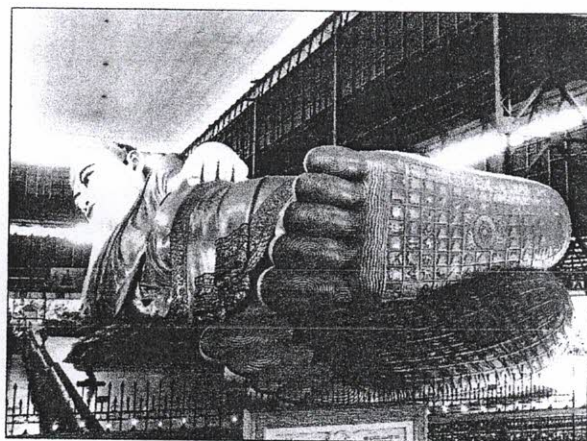
ร้านขายสลากกินแบ่งรัฐบาล

เจดีย์เจ้าทัตจี หรือ พระนอนตาหวาน

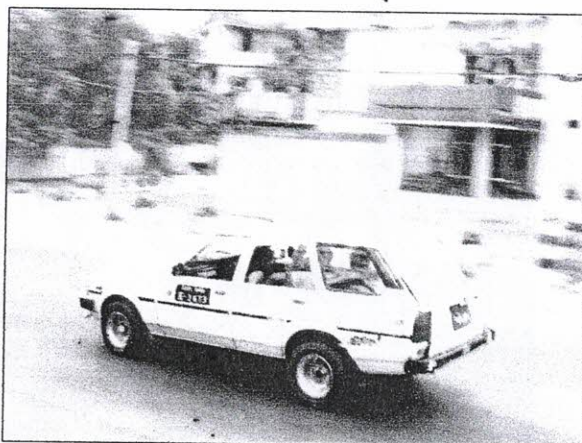
เจดีย์เจ้าทัตจี หรือ พระนอนตาหวาน

รถโดยสารในย่างกุ้ง

รถแท็กซี่ในย่างกุ้ง

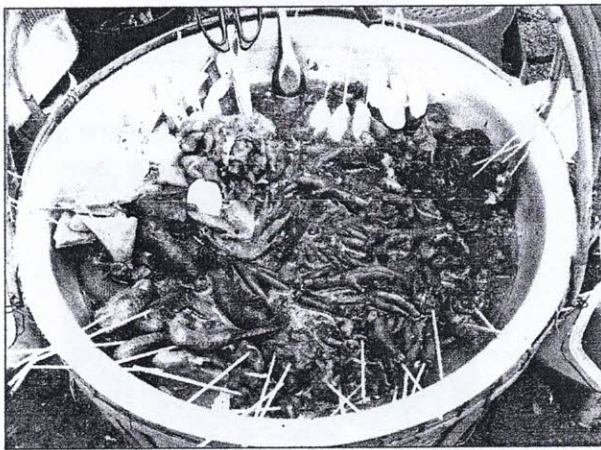

ตุ๊กตนำโชคของพม่า

ช่างแกะสลักไม้

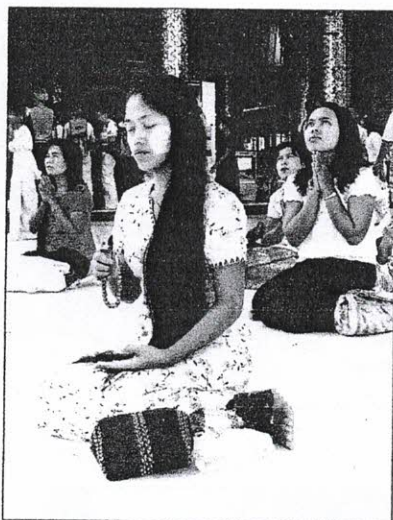
เจดีย์ชเวดากอง

ขณะเดินทางถ่ายภาพร่วมกัน

ชาวพม่าที่มาสักการะเจดีย์ชเวดากอง

ศรัทธาที่แรงกล้า

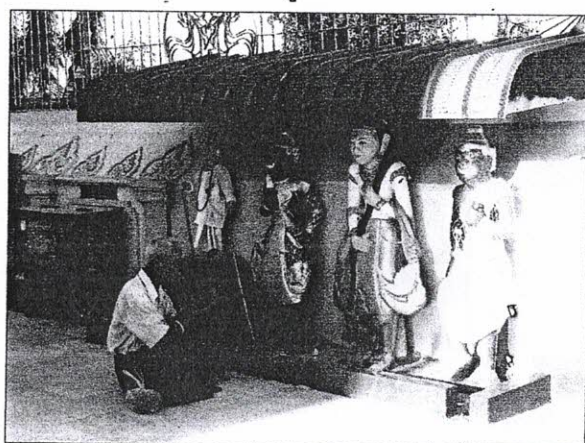
การสรงน้ำพระประจำวันเกิด

ระฆังทรงคล้ายกับระฆังมินิกุน ในเจดีย์ชเวดากอง

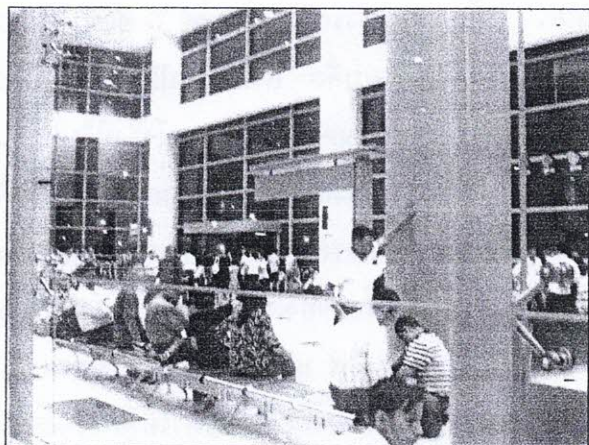
การบูชาหน้า

สถาปัตยกรรมภายในเจดีย์ชเวดากอง

ภายในสนามบินเมกาลาดอน สนามบินนานาชาติ เมืองย่างกุ้ง

ปัญหาและอุปสรรค

การเดินทางในครั้งนี้อย่างที่พบนั้นมีไม่มากนัก เนื่องจากการเตรียมการที่ดี จึงทำให้การเดินทางไปประเทศพม่าในครั้งนี้เป็นไปได้ด้วยดี แต่สิ่งที่คณะเดินทางพบคือ การปรับเปลี่ยนตารางการเดินทาง ซึ่งไม่ตรงกับกำหนดการเดินทาง แต่ทั้งนี้เป็นการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์จริงที่ไปอยู่ในประเทศพม่า กำหนดการนั้นอาจมีการคลาดเคลื่อนบ้างแต่ไม่ได้กระทบถึงการศึกษาดูงานตามกรอบที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้แล้วสิ่งที่เป็นอุปสรรคอีกประการหนึ่งในการเดินทางครั้งนี้คือ การเดินทางไปยังทะเลสาบอินเล ในวันที่ 20 ตุลาคม 2552 เนื่องจากมีความผิดพลาดในเรื่องของเวลาจึงทำให้คณะเดินทางต้องลงเรือหางยาวไปยังที่พักในเวลาค่ำ ซึ่งขณะที่ต้องเรือไปนั้นไม่มีแสงไฟ หรืออุปกรณ์ใดๆ ที่สามารถบอกเส้นทางไปได้ จึงทำให้เรือของคณะเดินทาง ชนเข้ากับท่อนคูดทราย กลางทะเลสาบทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านเสียชีวิต แม้ว่าภายในเรือนั้นจะมีเสื้อชูชีพให้ผู้โดยสารทุกคนใส่ แต่ทว่าเราไม่สามารถมองเห็นอะไรได้ในขณะนั้น คณะเดินทางใช้เรือ 3 ลำ แต่ละลำจะมีผู้โดยสาร 5 คน ภายในเรือนั้นจะมีเจ้าหน้าที่ดูแลเรือลำละ 2 คน เมื่อเรือชนเข้ากับท่อนคูดทราย จึงทำให้เรือนั้นไม่สามารถแล่นต่อไปได้ คนคุมเรือได้รับบาดเจ็บ 1 คน เรือเอียง และมีน้ำเข้าเรือเรื่อยๆ แต่มีมีคทุเทศก์ที่อยู่เรืออีกลำหนึ่ง พุดให้กำลังใจ และพุดกับคนคุมเรือ หลังจากนั้นมีการถ่ายโอนผู้โดยสารไปในเรืออีก 2 ลำ แล้วคนคุมเรือจึงช่วยกันดึงเรือที่ติดอยู่บนท่อนคูดทราย หลังจากนั้นจึงเดินทางต่อจนถึงที่พัก เหตุการณ์นี้ทำให้รู้ว่าการเดินทางในตอนกลางคืนนั้นมีความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุได้มากกว่าตอนกลางวัน

สาเหตุที่ทำให้การเดินทางนั้นคลาดเคลื่อนจากกำหนดการอีกประการหนึ่ง คือ สภาพอากาศของประเทศพม่า เช่น ในวันที่เดินทางยังเมืองมัณฑะเลย์ เกิดฝนตกจึงทำให้คณะเดินทางต้องรอกระเป๋าดำเนินทางเป็นเวลานานกว่า 30 นาที เพราะการขนย้ายกระเป๋าจากเครื่องบินนั้นต้องใช้รถเข็นของขนย้ายจากตัวเครื่องเข้ามาสนามบิน เมื่อฝนตกจึงทำให้เกิดความล่าช้าขึ้น นอกจากนี้แล้วการเดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ ในพม่านั้นจะมีเด็ก แม่ค้าต่างๆ มาขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางครั้งนั้นคณะผู้เดินทางจะถูกล้อมหน้า ล้อมหลังทำให้การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญต่างๆ ทำได้ไม่สะดวกนัก

แต่อย่างไรก็ตามการเดินทางตามโครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า:ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา” ทำให้คณะเดินทางได้รับความรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ และเดินทางกลับสู่ประเทศไทยโดยสวัสดิภาพทุกท่าน

ภาคผนวก

โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า: ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”

1. หลักการและเหตุผล

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า วัฒนธรรมไทยมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมไต-ไท อันเป็นวัฒนธรรมในประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็น จีนตอนล่างในแถบมณฑลยูนนาน กวางสี ในประเทศลาว หรือที่เรียกกันว่า วัฒนธรรมไท-ลาว และแม้แต่ในเขตประเทศพม่า ที่เรามักจะรวมเรียกว่า วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ตลอดระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญาได้ดำเนินงานวิจัยโครงการแผนที่วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ศึกษาวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ไทย-จีนในพื้นที่บริเวณมณฑลยูนนาน-กวางสี และ ไทย-ลาว ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำไปสู่การวางแผนทางกรอบการวิจัย แต่ยังคงขาดการสำรวจ ศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า อันเป็นอีกหนึ่งพื้นที่สำคัญ เพื่อนำมารวบรวมสรุปเป็นแนวทางกรอบการวิจัย ให้กับนักวิจัยด้านวัฒนธรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไต-ไท-ไทย อันเป็นวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคในประเทศเพื่อนบ้านด้วย เพื่อผลักดันให้เกิดโครงการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศได้อย่างสมดุล

ที่ผ่านมาคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ในการร่วมศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ลิบสองปันนา ในประเทศจีน และได้รายงานสรุปการวิจัยที่สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการวางหัวข้อการวิจัยที่สัมพันธ์กับเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในฐานะที่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เป็น มหาวิทยาลัยในภาคเหนือตอนบนที่สนใจและให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติด้วยดีตลอดมา

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาปรัชญา จึงมีมติ ร่วมกับ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ดำเนินโครงการ ศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ตามเส้นทางเชื่อม ไทย-พม่า ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยโครงการแผนที่วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ให้เกิดความสมบูรณ์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า และเขตต่อเนื่อง

2.1 เพื่อศึกษา แหล่งวัฒนธรรมไท ตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า และความเปลี่ยนแปลง ในภาพรวม

2.2 เพื่อวิเคราะห์วิจัย เปรียบเทียบ แหล่งวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ในบริเวณพื้นที่ ล้านนา และในเขตเส้นทางเชื่อมไทย-พม่า ในภาพรวม (Multidisciplinary study)

- 2.3 เพื่อส่งเสริมแลกเปลี่ยนข้อมูลการศึกษาระหว่าง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และ กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา ในเรื่องแหล่งวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ในเส้นทางเชื่อมไทย-พม่า

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 ได้รับทราบสถานการณ์ด้านวัฒนธรรม ของวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ในเส้นทางเชื่อมไทย-พม่าที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยด้านวัฒนธรรม ไทย-ไต ในพื้นที่
- 3.2 เป็นส่วนหนึ่งและเพื่อนำข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา ไปประมวลผลร่วมกับ โครงการศึกษาวิจัย เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนที่วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ของคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา ที่กำลังดำเนินการอยู่
- 3.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับ พิจารณาสันับสนุนโครงการวิจัย วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ให้กับ นักวิจัยที่เสนอขอรับทุนวิจัย ในอนาคต ของสภาวิจัยแห่งชาติ
- 3.4 ได้ความร่วมมือระหว่างสองหน่วยงานของรัฐ ที่จะนำไปสู่ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องในอนาคต

4. วิธีการดำเนินงาน

- 4.1 ศึกษาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านนาและวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไทในเขตเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า ในอดีตและปัจจุบัน
- 4.2 รวบรวมงานวิจัยด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไทในเขตเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า ในประเทศไทย
- 4.3 เดินทางไปศึกษา แหล่งวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไทในบริเวณเส้นทางเชื่อมไทย-พม่า และที่อยู่ในพื้นที่ประเทศพม่าตั้งแต่ในอดีต ดูการเปลี่ยนแปลงเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ
- 4.4 สรุปประเด็นที่ได้จากการศึกษา
- 4.5 จัดทำรายงานสรุปการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการเชื่อมโยงโครงการเกี่ยวเนื่อง ที่คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา ดำเนินการอยู่

5. ผู้ร่วมการศึกษา

คณะผู้ร่วมการศึกษาประกอบด้วย

- ดร. สุนันทา ฟาเบรอ หัวหน้าโครงการ
- ผู้ช่วยหัวหน้าโครงการจาก มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จำนวน 2 ท่าน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ โบราณคดี สถาปัตยกรรม การจัดการมรดกวัฒนธรรม วรรณกรรม วรรณคดี มานุษยวิทยา อักษรศาสตร์ และ ศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติสาขา ปรัชญา จำนวน 12 ท่าน
- เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยร่วมวิจัย จำนวน 2 ท่าน

6. ระยะเวลาและสถานที่

- ระยะเวลาโครงการ ตั้งแต่ เดือน กันยายน 2552 – มกราคม 2553 รวม 5 เดือน
- กันยายน 2552 ประชุมเริ่มโครงการ -
- ตุลาคม 2552 รวบรวมประเด็นการศึกษาจาก การศึกษาที่มีอยู่ในประเทศไทย ในเขตภาคเหนือ และที่เกี่ยวข้อง
- วันที่ 18 ตุลาคม 2552 จัดสัมมนาในประเด็นการศึกษา แหล่งวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ตามเส้นทางเชื่อม ไทย-พม่า ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ณ ห้องประชุมสัมมนา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
- วันที่ 19-24 ตุลาคม พ.ศ.2552 เดินทางไปสำรวจศึกษา แหล่งวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ตามเส้นทางเชื่อมไทย-พม่า (ดู รายละเอียดการเดินทาง ประกอบ)
- มกราคม 2553 รายงานสรุปข้อศึกษาที่ได้จากการวิจัย และเดินทางไปสำรวจ แหล่งวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ในเส้นทางเชื่อมไทย-พม่า

7. ผู้รับผิดชอบ

ดร.สุนันทา ฟาเบรอ ผู้อำนวยการ หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เชียงราย ร่วมกับ คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

8. งบประมาณ

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ดูรายละเอียดงบประมาณ ประกอบ)

**โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า
: ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”**

1. ชื่อและลักษณะโครงการ

ชื่อโครงการ: โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อ
_ ไทย-พม่า : ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”

ลักษณะโครงการ: เป็นโครงการด้านการวิจัยของหน่วยงาน

2. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ฟาเบรอส หัวหน้าหน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

3. หลักการและเหตุผล

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า วัฒนธรรมไทยมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมไต-ไท อันเป็นวัฒนธรรมในประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็น จีนตอนล่างในแถบมณฑลยูนนาน กวางสี ในประเทศลาว หรือที่เรียกกันว่า วัฒนธรรมไท-ลาว และแม้แต่ในเขตประเทศพม่า ที่เรามักจะรวมเรียกว่า วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ตลอดระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา ได้ดำเนินงานวิจัยโครงการแผนที่วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ศึกษาวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคไทย-จีนในพื้นที่บริเวณมณฑลยูนนาน-กวางสี และวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคไทย-ลาว ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำไปสู่การวางแผนทางกรอบการวิจัย แต่ยังคงขาดการสำรวจ ศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า อันเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่สำคัญ เพื่อนำมารวบรวมสรุปเป็นแนวทางกรอบการวิจัยให้กับนักวิจัยด้านวัฒนธรรมในประเทศที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไต-ไท-ไทย อันเป็นวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคในประเทศเพื่อนบ้านด้วย เพื่อผลักดันให้เกิดโครงการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศได้อย่างสมดุล ที่ผ่านมามีคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ในการร่วมศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค สิบสองปันนา ในประเทศจีน และได้รายงานสรุปการวิจัยที่สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการวางหัวข้อการวิจัยที่สัมพันธ์กับเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเพื่อนำข้อมูลการศึกษาเรื่องดังกล่าวไปกำหนดเป็นนโยบายการวิจัยในระดับชาติ ดังนั้น ในฐานะที่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เป็น มหาวิทยาลัยในภาคเหนือตอนบนที่สนใจและให้ความสำคัญร่วมมือกับคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติด้วยดีตลอดมา คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา จึงมีเห็นควรดำเนินโครงการ ศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค ตามเส้นทางเชื่อมต่อ

ไทย-พม่า : ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา ร่วมกับ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยโครงการแผนที่วัฒนธรรมร่วมภูมิภาคให้เกิดความสมบูรณ์ต่อไป

4. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ วัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า และเขตต่อเนื่อง
2. เพื่อศึกษาแหล่งวัฒนธรรมไทตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า และความเปลี่ยนแปลงในภาพรวม
3. เพื่อวิเคราะห์วิจัยเปรียบเทียบแหล่งวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ในบริเวณพื้นที่ล้านนาและในเขตเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า ในภาพรวม (Multidisciplinary study)
4. เพื่อส่งเสริมแลกเปลี่ยนข้อมูลการศึกษาระหว่าง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และ กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา ในเรื่องแหล่งวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ในเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า

5. วิสัยทัศน์

สร้างนักวิชาการและวิจัยระดับสากลให้กับมหาวิทยาลัย

6. กลุ่มเป้าหมาย (จำนวน 50 คน) ประกอบด้วย

ผู้เข้าร่วมฟังการบรรยาย สัมมนา จำนวน 50 คน

1. นักวิจัย นักวิชาการ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนของไทย รวมถึงกลุ่มประเทศ GMS เช่น มัลดีนิธ สถาบันวิจัย สถาบันอุดมศึกษา ฯลฯ
2. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน
3. นักศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
4. ผู้สนใจทั่วไป

7. ระยะเวลาดำเนินการ

18 ตุลาคม 2552 สัมมนาวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

8. วิธีการดำเนินงาน

1. ศึกษาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านนาและวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไทในเขตเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า ในอดีตและปัจจุบัน
2. รวบรวมงานวิจัยด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไทในเขตเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า ในประเทศไทย
3. การประชุมระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ คณะศึกษาโครงการผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

4. การเดินทางไปร่วมประชุมและศึกษาแหล่งวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไทในบริเวณเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า และที่อยู่ในพื้นที่ประเทศพม่าตั้งแต่ในอดีต เพื่อและนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงวิเคราะห์เปรียบเทียบ
5. สรุปประเด็นที่ได้จากการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานสรุปการศึกษาและใช้เป็นข้อมูลในการเชื่อมโยงโครงการเกี่ยวกับคณะกรรมการการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา ดำเนินการอยู่

9. สถานที่ดำเนินงาน/โครงการ -

- อาคารโรงอาหารและกิจกรรมนักศึกษา DI ห้อง 306 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- สหภาพพม่า

10. วิทยากร -

นักวิจัยและนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงและสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

11. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดทำโครงการนี้ -

1. เกิดเครือข่ายความร่วมมือทางด้านการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ อันจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของประเทศในแถบอนุภาคลุ่มน้ำโขงในทุก ๆ ด้าน
2. ได้รับทราบสถานการณ์ด้านวัฒนธรรมของวัฒนธรรมร่วมภูมิภาค-ชนชาติไท ในเส้นทางเชื่อมต่อไทย-พม่า ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยด้านวัฒนธรรม ไทย-ไต ในพื้นที่
3. เพื่อนำข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา ไปประมวลผลร่วมกับโครงการ ศึกษาวิจัย เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนที่วัฒนธรรมร่วมภูมิภาคของคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา ที่กำลังดำเนินการอยู่
4. เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับพิจารณาสนับสนุนโครงการวิจัยวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคให้กับนักวิจัยที่เสนอขอรับทุนวิจัยในอนาคต ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
5. ได้ความร่วมมือระหว่างสองหน่วยงานของรัฐที่จะนำไปสู่ความร่วมมือทางวิชาการและการสร้างองค์ความรู้ด้านการวิจัยวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคอย่างต่อเนื่องในอนาคต
6. อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการเรียนการสอน
7. สร้างแรงบันดาลใจและเปิดโลกทัศน์ ให้กับอาจารย์และนักศึกษา ในเรื่องการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาความรู้

12. แหล่งทุนในการดำเนินงาน

1. งบประมาณของหน่วยฯ
2. สนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

13. ค่าลงทะเบียน

การเข้าร่วมสัมมนาวันที่ 18 ตุลาคม 2552 ไม่เสียค่าใช้จ่าย

14. แผนการปฏิบัติงานโดยรวม

กิจกรรม	ก.ย. 52 สัปดาห์ที่				ต.ค. 52 สัปดาห์ที่				พ.ย. 52 สัปดาห์ที่			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1. เขียนโครงการเพื่อเสนอและขออนุมัติ												
2. ประชาสัมพันธ์โครงการ												
3. ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง												
4. ส่งจดหมายเชิญเข้าร่วมโครงการ												
5. ติดต่อวิทยากร												
6. จัดเตรียมสถานที่												
7. จัดเตรียมเอกสารประกอบ												
8. รวบรวมรายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ												
9. ดำเนินการตามแผน												
10. สรุปผลการดำเนินงาน												

กำหนดการเดินทาง พม่า

ทะเลสาบอินเล

มีพื้นที่กว้างขวางถึง 158 ตารางกิโลเมตร มีชุมชนชาวอินตาตั้งอยู่มากกว่า 200 แห่ง มีการใช้เท้าพายเรือ(ชาเตียว) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ของชาวอินตา ชนเผ่าพื้นเมืองที่อาศัยริมทะเลสาบอินเล มีการทำเกษตรกรรมสวนลอยน้ำ (Floating Garden) ปลุกพืชผักเลี้ยงชาวพม่าได้ทั่วประเทศ

มณฑลพะโล่

มณฑลพะโล่ราชธานีสุดท้ายของพม่าหลังจากที่พระเจ้ามินดงมาก่อสร้างพระราชวังมณฑลพะโล่ แค่ 28 ปี อังกฤษก็ตีเมืองมณฑลพะโล่แตกในปี พ.ศ. 2367 พระเจ้าฮีบซ็องโฮรซของพระเจ้ามินดง จึงเป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายของพม่าและถูกส่งไปอินเดียและเชื่อกันว่าถูกประหารที่นั่นโดยไม่ได้กลับพม่าอีกเลย สมบัติทุกชิ้นถูกอังกฤษขนเอาไปไม่ว่าแม้แต่ราชบัลลังก์นกยูง สัญลักษณ์แห่งราชวงศ์และพระที่นั่งสิงหาทในท้องพระโรงใหญ่ที่เป็นทองคำประดับด้วยเพชร พลอย ทับทิม อัญมณี อันมหาศาลก็ถูกขนไปไว้ที่ประเทศอังกฤษ

กำหนดการเดินทาง 19-24 ตุลาคม 2552

วันที่ 19 ต.ค.52

ทำซีเหล็ก - เชียงตุง

08.00 น.

คณะพร้อมกัน ณ บริเวณหน้าด่านชายแดน อ.แม่สาย

หลังจากตรวจเช็คสัมภาระเรียบร้อยแล้ว คณะพร้อมออกเดินทางสู่เมืองเชียงตุง ระยะทางประมาณ 167 กม. ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง ระหว่างทางท่านจะได้สัมผัสกับทิวทัศน์ที่เลียบไปกับแม่น้ำ TALAY ซึ่งท่านสามารถมองเห็นเกาะแก่งหินที่โผล่ตัวขึ้นมากลางลำน้ำอย่างเป็นธรรมชาติ และ แวะสำรวจหมู่บ้านไทยจีนที่น่าสนใจระหว่างทาง

เที่ยง

เดินทางถึงเมืองเชียงตุง-รับประทานอาหารกลางวัน ณ ภัตตาคารท้องถิ่นแล้วนำท่านเข้าสู่ที่พัก โรงแรมนิวเชียงตุง หลังจากนั้นนำท่านชม วัดมหาเมียบะมณี ซึ่งเป็นวัดเจ้าหลวงคูเมืองเชียงตุง , วัดพระแก้ว , วัดหัวข่วงเป็นวัดราชฐานหลวงและโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม , วัดจอมคำ ซึ่งส่วนใหญ่พระวิหารของแต่ละวัด จะเป็นหลังคาทรงพระยาราชา ศิลปะของมณฑลพะโล่ , สุสานเจ้าฟ้าจากนั้นนำคณะชมอาคารกงสุลไทยสมัยจอมพลผิน ชุณหะวัณ , ชมประตูเมืองเก่าที่ยังหลงเหลือ

ค่ำ

รับประทานอาหารค่ำ ณ ภัตตาคาร หลังอาหารอิสระพักผ่อน ท้องราตรีเมืองเชียงตุง บริเวณรอบ - ๆ หนองตุง ชมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเชียงตุงท่ามกลางบรรยากาศ ร้านค้าขายน้ำชา กาแฟ เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ชาวบ้านและหนุ่มสาว นิยมมานั่งดื่มน้ำชา

วันที่ 20 ต.ค.52

ทำซีเหล็ก - ตลาดเช้าเมืองเชียงตุง - พระยีนชีนัว - เฮโฮ - อินเล

07.00 น.

รับประทานอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม

08.00 น.

หลังอาหาร นำคณะเดินชมตลาดเช้าเมืองเชียงตุง ซึ่งเป็นตลาดชายแดน พม่า-จีน - สิ้นค้าพื้นเมืองมากมายหลากหลายชนิดที่ท่านได้เลือกซื้อ ในบรรยากาศของชาวไทยใหญ่ผสมผสานกับจีนสิบสองปันนา ชาวไทยจีน ชนเผ่าต่าง ๆ มากมายที่ผู้คนจากหลายเผ่าพันธุ์ ที่แต่งกายตามลักษณะประจำเผ่าของตน เข้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าแปลกๆที่หาได้ยาก ชิมกาแฟโบราณ โรตีมะพร้าว หรือ ขนมจีนไทยใหญ่ ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นหมูปูแบบโบราณ ฯลฯ ตามอัธยาศัย แวะนมัสการพระยีนชีนัวตามความเชื่อที่พระชีนัวไปทางทิศใดจะทำให้บ้านเมืองนั้นมีแต่ความรุ่งเรือง

11.00 น.

รับประทานอาหารกลางวันร้านอาหารในเมืองเชียงตุง ก่อนอำลา ฮังลีเชียงตุง ออกเดินทางสู่ทำซีเหล็ก

- 14.15 น. ออกเดินทางสู่สนามบิน Heho โดยสายการบินย่างกุ้งแอร์เวย์เที่ยวบินที่ HK 728 (Via Kyaing Tong)
- 16.10 น. ถึงสนามบินเฮโฮ จากนั้นนำท่านออกเดินทางต่อสู่เมืองยอง ชเว (Nyuang Shwe) โดยรถบัสปรับอากาศ ระยะทาง 35 กม.ระหว่างทาง นำท่านชมวัด SHWE YAN PHE ซึ่งแปลว่าสมปรารถนามีอายุ 115 ปี สร้างโดยเจ้าฟ้าไทยใหญ่
- 17.30 น. เดินทางถึงเมืองยอง ชเว (Nyuang Shwe) หลังจากนั้นนำท่านนั่งสามล้อพม่า หรือ ภาษามพม่าเรียกว่าไซก้า (Saika) ชมเมืองยอง ชเว (Nyuang Shwe) ยามเย็น ท่านจะได้สัมผัสวิถีชีวิตของชาวพม่า และชนกลุ่มต่าง ๆ ของรัฐฉาน มากถึง 35 ชนเผ่า ซึ่งในประเทศพมามีมากกว่า 135 เชื้อชาติ และเจดีย์เก่าแก่ประจำเมืองยอง ชเว แล้วนำท่านลงเรือเพื่อเดินทางไปสู่ทะเลสาบอินเล นำท่านลงเรือยนต์ (ลำละ5-6 ท่าน) มีชูชีพสำหรับทุกท่านเพื่อความปลอดภัย
- ค่ำ รับประทานอาหารค่ำ ณ ห้องอาหารของโรงแรม จากนั้นนำท่านเข้าสู่ที่พักอิสระผ่อนตามอัธยาศัย
- พักที่อินเล โรงแรม..... หรือเทียบเท่า

วันที่ 21 ต.ค.52 ทะเลสาบอินเล - ชนพื้นเมือง "ชาวอินตา" - เฮโฮ - มัณฑะเลย์

- 07.00-น. อรุณสวัสดิ์ยามเช้า รับประทานอาหารเช้าพร้อมสัมผัสผู้สวดขึ้นของอากาศยามเช้า
- 08.00 น. นำคณะลงเรือ ชมความงามของทะเลสาบอินเล ชมวิถีชีวิตของชาวอินตา (ลูกแห่งทะเลสาบอินเล) ที่อาศัยอยู่รอบ ๆ ทะเลสาบ นำท่านไปชมตลาดเช้าของชาวอินตา ซึ่งจะมีอยู่หลายแห่งหมุนเวียนกันไป เรียกว่า FIVE DAYS MARKET จะเป็นศูนย์รวมของชนเผ่าต่างๆ ชนของจากตอย ใส่เกรียนมาขายกันในตลาดแห่งนี้ ซึ่งท่านจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชนเผ่าต่างๆอย่างใกล้ชิด ท่านจะได้ผ่านหมู่บ้านชาวประมง, หมู่บ้านผลิตเครื่องเงิน, เครื่องทอง, โรงงานตีมีดแบบโบราณโดยวิธีเผาไฟ ท่านจะได้สัมผัสกับวิธีการหาปลาแบบชาวอินตาโดยใช้เท้าพายเรือขาคเดียว และนำท่านไปนมัสการพระบัวเข็ม พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่แกะจากไม้จันทน์ อายุนับพันปี เดิมมีขนาดเพียง 5 ข.ม.แต่ด้วยศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนได้มาปิดทองจนมีขนาดใหญ่กว่าเดิมถึง 6 เท่า
- 12.00 น. นำท่านรับประทานอาหารกลางวัน ณ Paradise Hotel จากนั้นนำท่านออกเดินทางสู่สนามบินเฮโฮ
- 15.15 น. ออกเดินทางสู่สนามบินมัณฑะเลย์ โดยสายการบินย่างกุ้งแอร์เวย์เที่ยวบินที่ HK.....
- 00.00 น. เดินทางถึงเมืองมัณฑะเลย์นำท่านไปชมหนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนังสือเล่มใหญ่ที่สุดในโลกที่ วัด THODAW PAGODA ซึ่งจารึก พระไตรปิฎก คำสอนของพระพุทธเจ้า ไว้ทั้งหมดบนหิน 729 แผ่น แล้วสร้างเจดีย์ครอบไว้ให้ชนรุ่นหลัง ได้ศึกษาโดยจารึกไว้เป็นภาษาบาลีด้านหนึ่ง ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นภาษาพม่าหลังจากนั้นนำท่านชมพระราชวังมัณฑะเลย์ รอยอดีตสุดท้ายก่อนพม่าเสียเมือง ชม วิหารชเวเนนดอร์ สร้างด้วยไม้สักทองทั้งหลังและเคยเป็นที่ประทับนั่งสมาธิของพระเจ้ามินดง พระราชบิดาของพระเจ้าสีป่อ จนสิ้นพระชนม์ชีพที่วิหารแห่งนี้ นำท่านเดินทางสู่ MANDALAY HILL ซึ่งเป็นจุดชมวิว ทิวทัศน์ ที่สวยงามที่สุดของเมืองมัณฑะเลย์ สามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองมัณฑะเลย์เกือบทั้งเมือง เชิญท่านบันทึกภาพไว้เป็นที่ระลึก
- ค่ำ รับประทานอาหารค่ำ ณ ภัตตาคารของโรงแรม MANDALAY HILL Hotel สไตล์ Inter Buffet จากนั้น อิสระพักผ่อน โรงแรม Mandalay Hill Hotel

วันที่ 22 ต.ค. มัณฑะเลย์ มินกุน สกายน์

เช้าตรู่	อรุณสวัสดิ์ยามเช้า นำท่านไปนมัสการพระมหาามัยมณี อันเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด 1 ใน 5 แห่งของพม่าถือเป็นต้นแบบพระพุทธรูปทองคำขนาดใหญ่ทรงเครื่องกษัตริย์ที่ได้รับการขนานนามว่า “พระพุทธรูปทองคำเนื้อนิ่ม” ที่พระเจ้ากรุงยะไข่ทรงหล่อขึ้นที่เมืองธรรมาวุดี เมื่อปี พ.ศ. 689 สูง 12 ฟุต 7 นิ้ว หุ้มด้วยทองคำเปลวหนา 2 นิ้ว ทรงเครื่องประดับทองปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 9 ฟุต ในปี พ.ศ. 2327 พระเจ้าปดุงได้สร้างวัดมหายมณี หรือวัดยะไข่ (วัดอาระกัน หรือวัดพยาจี) เพื่อประดิษฐานพระมหาามัยมณี และในปี พ.ศ.2422 สมัยพระเจ้า สีปอ ก่อนจะเสียเมืองพม่าให้อังกฤษได้เกิดไฟไหม้วัดทองคำ จึงทำให้ทองคำเปลวที่ปิดพระละลายเก็บเนื้อทองได้น้ำหนักถึง 700 บาท ต่อมาในปี พ.ศ.2426 ชาวพม่าได้เรียไรงเงินเพื่อบูรณะวัดขึ้นใหม่มีขนาดใหญ่กว่าเดิมโดยสายการออกแบบของช่างชาวอิตาลีจึงนับได้ว่าเป็นวัดที่สร้างใหม่ที่สุดแต่
-	ประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ที่สุดในเมืองพม่า โดยรอบ ๆ ระเบียงเจดีย์ยังมีโบราณวัตถุที่นำไปจากกรุงศรีอยุธยาเมื่อครั้งกรุงแตกครั้งที่ 1 พร้อมทั้งรวมพิธีการอันสำคัญล้างพระพักตร์ถือเป็นการสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล หลังจากนั้น เชิญทุกท่านร่วมทำบุญบูรณะวัดกสิณาร่า ซึ่งมีอายุหลายร้อยปี ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์
- -	ปางปรีณิพพาน สวยงามมาก
05.00 น.	- รับประทานอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม
06.30 น.	- นำคณะ ล่องอิระวดี ชมบรรยากาศยามเช้าอันงดงาม และวิถีชีวิตของชาวพม่า ริมแม่น้ำอิระวดี ล่องเรือสู่ เจดีย์มินกุน เจดีย์มินกุนนี้ หากสร้างเสร็จจะเป็นเจดีย์ที่สูงที่สุดในโลก ปัจจุบันเฉพาะฐานเจดีย์ ก็มีความสูงถึง 50 เมตร เฉพาะพื้นที่ด้านบนยอดฐานมีมากกว่า 1 ไร่ สร้างโดยพระเจ้าโบตอพญา ถวายเป็นพุทธบูชา คือสร้างเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในโลกแต่สร้างไม่ทันเสร็จพระองค์สวรรคตเสียก่อน กษัตริย์พระองค์ต่อมาไม่ได้สร้างต่อ นำท่านชมระฆังมิงกุนหนักเกือบ 90 ตัน สูง 3.7 เมตรเกือบๆ 200 ปี เป็นระฆังที่ใหญ่ที่สุดในโลกที่ยังสามารถใช้งานได้ อยู่ สมควรแก่เวลานักคณะเดินทางกลับสู่มัณฑะเลย์
12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ภัตตาคาร Ko Kitchen อาหารไทยเมืองมัณฑะเลย์
บ่าย	นำคณะเดินทางสู่ เมืองอมรปุระ(AMRAPURA) เมืองแห่งผู้เป็นอมตะซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของเมืองมัณฑะเลย์ซึ่งเป็นราชธานีเพียง 76 ปี แห่งหนึ่งของพม่าก่อนที่จะย้ายมายอยู่ที่เมืองมัณฑะเลย์ในปี พ.ศ.2400 จากนั้นนำคณะ ผ่านชมภูเขาสกายน์ ศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ท่านจะได้ชมทัศนียภาพของเมืองสกาย ลุ่มแม่น้ำอิระวดี เจดีย์จำนวนมากมายที่ตั้งเรียงรายอยู่บนภูเขาและริมฝั่งแม่น้ำ
15.30 น.	ออกเดินทางสู่สนามบิน เพื่อเดินทางสู่ เมืองพุกาม
16.40 น.	นำท่านเดินทางสู่เมืองพุกาม(BAGAN) โดยสารการบิน YANGON AIRWAYS เที่ยวบินที่ YH732
17.10 น.	เดินทางถึงเมืองพุกาม “ ดินแดนแห่งเจดีย์หมื่นองค์” ที่มีอายุกว่า 200 ปี ของกษัตริย์
อนรุทม	หาราชแห่งอาณาจักรพุกามพื่อนำท่านสัมผัสแหล่งโบราณสถานและประวัติศาสตร์ของอาณาจักรพุกาม

คำ รับประทานอาหารค่ำ ณ ภัตตาคาร.....สมควรแก่เวลานำท่านเดินทางสู่โรงแรมที่พัก
Bagan Hotel หรือเทียบเท่า

วันที่ 23 ต.ค.52 มัณฑะเลย์ - พุกาม

06.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม

07.50 น. หลังอาหารนำท่านเดินทางท่องเที่ยวเมืองพุกาม ระหว่างการเดินทางแวะชมและเลือกซื้อสินค้าจากตลาดของอุ เป็นตลาดพื้นบ้านของชาวพุกาม จากนั้นนำท่านเข้าสู่ที่พักเช็คอิน สมควรแก่เวลา

นำท่านชมเจดีย์ชเวสิกอง(SHWEZIGON PAGODA) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพม่าโดยแท้ มีลักษณะเป็นสีทองขนาดใหญ่ ที่เชื่อว่าภายในพระทันตธาตุของพระพุทธเจ้า ต่อจากนั้นนำท่านชมจากนั้นพาท่านเที่ยว วัดกุบยางกี(GUBYAUKKYI TEMPEL) สร้างโดยพระโอรสของพระเจ้าจันลีทระ สิ่งที่น่าสนใจคือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่งดงามที่สุดในพุกาม ที่ยังคงเหลืออยู่

12.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ร้านอาหาร Sunset Garden

บ่าย จากนั้นพาคุณชมวัดอนันดา(ANANDA TEMPLE) ซึ่งวิหารแห่งนี้นับได้ว่าเป็นวิหารที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในพุกาม มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุขเด็จยื่นออกไปทั้ง 4 ด้าน ซึ่งต่อมาเจดีย์แห่งนี้เป็นต้นแบบของสถาปัตยกรรมพม่าในยุคต้นของพุกาม และสิ่งที่น่าสนใจของวิหารแห่งนี้ก็คือ ช่างได้ทำการส่องแสงสว่างเข้าไปในวิหารเพื่อให้ตรงองค์พระประธาน จากนั้นพาท่านชมวัดมนูหา (MANUHA TEMPLE) ที่สร้างโดยพระเจ้ามุนกษัตริย์แห่งมอญ จากนั้นพาคุณชมวัดมินโบมินโล (HTILOMINLO TEMPEL) ที่สันนิษฐานว่าน่าจะเพี้ยนมาจากคำว่า “ดีโลกมณฑล” จากนั้นพาคุณชมเจดีย์ชเวกุกยี(SHWEKUGYI TEMPEL) แปลว่าถ้ำทองที่ยิ่งใหญ่งดงามด้วยสถาปัตยกรรมที่อยู่ในช่วงต่อของศิลปะพุกามยุคแรก และยุคหลัง จากนั้นนำคุณชมมัสการเจดีย์สิัพพัญญู ซึ่งเป็นเจดีย์ที่สูงที่สุดในเมืองพุกาม มีความสูงถึง 6 เมตร ชมวิหารธรรมยันจี (DHAMMAYANGYI) ที่ตั้งโดดเด่นยิ่งใหญ่วัตถุแห่งงานดั้งตำนานที่โหดร้ายต้องตามไปฟัง.... แล้วชมพระอาทิตย์ยามอัสดงที่ Shwe San Daw Pagoda

คำ รับประทานอาหารค่ำ ณ ภัตตาคาร Nanda พร้อม ชมโชว์พื้นเมืองของพุกาม
สมควรแก่เวลานำท่านเดินทางสู่โรงแรมที่พัก Bagan Hotel หรือเทียบเท่า

วันที่ 24 ต.ค. พุกาม - ย่างกุ้ง

เช้าตรู่ รับประทานอาหารเช้า ณ ห้องอาหารของโรงแรม

08.05 น. ออกเดินทางสู่ เมืองย่างกุ้ง โดยสายการบิน YANGON AIRWAYS เที่ยวบินที่ HK

..

..... น. ถึงสนามบินเมงกาลาดอน กรุงย่างกุ้ง ผ่านพิธีการทางศุลกากร และตรวจคนเข้าเมือง นำคุณชม เจดีย์เจ้าทัตจี (Kyauk Htat Gyi) หรือ พระนอนตาหวาน ซึ่งเป็นพระที่มีความสวยงามที่สุด มีขนาดทั้งตัวพระบาทมีภาพมงคล 108 ประการ และพระบาทซ้อนกันซึ่งแตกต่างกับศิลปะของไทยที่ประดิษฐานพระพุทธไสยาสน์ เป็นศิลปะพม่าที่งดงามโดยมีขนาดความยาวขององค์ 70 เมตร จากนั้นนำท่านเดินทางไปมัสการพระเจดีย์สุเล (Sule Pagada) องค์พระเจดีย์สูงถึง 157 ฟุตตั้งอยู่ใจกลางกรุงย่างกุ้ง สร้างอุทิศให้แก่สุเลนัต หนึ่งในสี่นัดที่เกี่ยวข้อกับตำนานของพระมหา

เจดีย์ชเวดากอง หลังจากนั้นขับรถชมตัวเมืองอย่างกัง ชุมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านย่านใจกลางกรุงอย่างกัง จากนั้นขับรถชมตัวเมืองอย่างกัง ชุมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านย่านใจกลางกรุงอย่างกังและชมสวนสาธารณะมหาบัณฑุละ (Mahabandoola Park) หลังจากนั้นนำท่านชมพระเจดีย์โบตตะตอง Botahtaung Pagoda (หมายถึงทหารพันนาย) ซึ่งเป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อรับพระเกศาธาตุก่อนที่นำไปบรรจุในพระเจดีย์ชเวดากอง เมื่อพระเกศาธาตุได้ ถูกอัญเชิญขึ้นจากเรือ ได้นำมาประดิษฐานไว้ที่พระเจดีย์โบตตะตองแห่งนี้ก่อนโดยพระสงฆ์อินเดีย 8 รูป ได้นำมาเมื่อ 2,000 ปีก่อน ในปี พ.ศ.2486 เจดีย์แห่งนี้ถูกระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรเข้ากลางองค์ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงพบโกฐีทองคำบรรจุพระเกศาธาตุและพระบรมธาตุอีก 2 องค์ และพบพระพุทธรูปทอง เงิน สำริด 700 องค์ และจารึกดินเผาภาษาบาลี และตัวหนังสือพราหมณ์อินเดียทางใต้ ต้นแบบภาษาพม่าด้วย และได้รับการปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่ โดยมีความแตกต่างกับพระเจดีย์ทั่วไปคือ ออกแบบให้ใต้ฐานพระเจดีย์มีโครงสร้างโปร่งให้คนเดินเข้าไปภายในได้โดยอัญเชิญ พระบรมธาตุไว้ในผอบทองคำให้ผู้คนได้เข้ามาราบไหว้มองเห็นได้ชัดเจน ส่วนผนังใต้ฐานเจดีย์ ได้นำทองคำและของมีค่าต่างๆ ที่มีพุทธศาสนิกชนชาวพม่านำมาถวายแก่องค์พระเจดีย์ มาจัดแสดงไว้ นำท่านสักการะขอพร จาก “เทพทันใจ” (นัตโบโบยี) ซึ่งชาวพม่าให้ความเคารพอย่างมากและนิยมมาขอพร ด้วยเชื่อว่าอธิฐานสิ่งใดจะสมความปรารถนา

เที่ยง
บาย

รับประทานอาหารกลางวัน ณ ภัตตาคาร Western Park

นำคณะไปยังตลาดสก็อต หรือ ตลาดโบโจ๊ก อิสระให้ท่านช้อปปิ้งที่ ตลาดโบโจ๊ก (Bogyoke Market) ซึ่งเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดของพม่าความหลากหลายของสินค้าของฝากของที่ระลึกมากมายราคาถูก อาทิ อัญมณี ทับบิม ไพลิน หยก ไข่มุก เครื่องเงิน เครื่องหยาบ งานฝีมือ เช่น ผ้าปูโต๊ะที่มีความสวยงามและราคาถูกมาก ผ้าโสร่งหญิงชายที่มีลวดลายงามมาก

นำคณะไปนมัสการเจดีย์ ชเวดากอง (Shawedagon Pagoda) พระมหาเจดีย์คู่บ้านคู่เมืองพม่า ซึ่งมีทั้งผู้คนชาวพม่าและชาวต่างชาติมากมายที่พากันเที่ยวชมและนมัสการทั้งกลางวันและกลางคืนอย่างไม่ขาดสาย โดยกล่าวขานกันว่า ทองคำที่ใช้ในการก่อสร้างซ่อมแซมพระมหาเจดีย์แห่งนี้มีจำนวนมากมายมหาศาลกว่าทองคำที่เก็บอยู่ธนาคารชาติอังกฤษเสียอีก และนับเป็นมหาเจดีย์ที่งดงามมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

16.30 น.
17.30 น.
19.55 น.
21.40 น.

บริการอาหารค่ำ ณ ภัตตาคาร Golden duck Rest
ออกเดินทางสู่สนามบินเมกาลาดอน อย่างกัง
ออกเดินทางกลับสู่กรุงเทพฯ โดยสายการบินไทย เที่ยวบินที่ TG...
ถึงสนามบินสุวรรณภูมิ โดยสวัสดิภาพ...และประทับใจ

กำหนดการเดินทางศึกษาดูงาน
โครงการ “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมภูมิภาคตามเส้นทางเชื่อมต่อ ไทย-พม่า
ผลกระทบต่อวัฒนธรรมล้านนา”

เชียงใหม่-เชียงใหม่-ทะเลสาบอินเล-มณฑลพะเย่-พุกาม-ทำไข่เหล็ก
จัดโดย ศูนย์ความร่วมมือฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ม.แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
ระหว่างวันที่ 18-24 ตุลาคม 2552

วันอาทิตย์ ที่ 18 ตุลาคม 2552

07:00 น. คณะพร้อมกัน ณ สนามบินสุวรรณภูมิ

08.20 น. เดินทางโดยเที่ยวบิน TG 130 สู่อำเภอเมืองเชียงราย

09.40 น. ถึงสนามบินเชียงราย เดินทางเข้าพักโรงแรมเวียงอินทร์
โดย รถมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

10.30 น. เข้าที่พัก โรงแรมเวียงอินทร์

11.30 เดินทางสู่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดย รถมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ อาคารโรงอาหารและกิจกรรมนักศึกษา D1

13.00 น. ร่วมฟังการบรรยาย ณ อาคารโรงอาหารและกิจกรรมนักศึกษา D1 ห้อง 306

- บรรยาย โดย อาจารย์สันติ เล็กสุขุม
- เรื่อง คติความเชื่อในการสร้างบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงราย

โดย อาจารย์กมล สาริกานนท์

- บรรยายภาพเชิงสูงและทะเลสาบอินเล โดย อาจารย์วีระพันธ์ ชินวัตร

16.00 น. รับประทานอาหารว่าง

พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 19 ต.ค. 52 ทำไข่เหล็ก – เชียงตุง

08.00 น. คณะพร้อมกัน ณ บริเวณหน้าด่านชายแดน อำเภอแม่สาย เพื่อออกเดินทางโดย
พาหนะรถยนต์ มุ่งสู่เมืองเชียงตุง

13.00 น. สำรองเมืองเชียงตุง โดยให้ความสำคัญที่พุทธศาสนสถาน เช่น วัดพระแก้ว วัดหัวข่วง
วัด

จอมคำ ศึกษาด้าน ศรัทธา ความเชื่อของผู้คน ชั่ววัดและแบบอย่างงานช่าง ตลอดจนแบบอย่างการดำเนินชีวิตบางประการของชาวเมือง ซึ่งมีส่วนเชื่อมโยงกับทางภาคเหนือของไทย(ล้านนา)

วันที่ 20 ต.ค. 52 ตลาดเช้าเมืองเชียงตุง

- 08.00 น. ศึกษาและถ่ายภาพบรรยากาศซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าของกลุ่มชนเผ่า ประกอบด้วยชาวไทใหญ่ ไทจีน ชาวจีนสิบสองปันนา และชนเผ่า อื่น ๆ ที่ตลาดชายแดน พม่า – จีน
- 14.00 น. ออกเดินทางสู่สนามบิน Heho โดยสายการบินย่างกุ้งแอร์เวย์ เที่ยวบิน HK 728
- 16.00 น. ถึงสนามบิน Heho เดินทางโดยพาหนะรถยนต์สู่เมือง Nyuang Shwe ระหว่างทางแวะเยี่ยมชมวัดของชาวไทใหญ่ สังเกตการณ์วิถีชีวิตยามเย็น และร้านค้าของชาวเมือง ก่อนเดินทางสู่ที่พักบริเวณทะเลสาบ Inlay

วันที่ 21 ต.ค. 52 ทะเลสาบ Inlay – ชนพื้นเมือง – Heho – มณฑลเถย

- 07.00 น. ในตลาดเช้าบรรยากาศของวิถีชาวอินตา แห่งทะเลสาบ Inlay กับการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าของชนเผ่าต่าง ๆ และย่านผลิตสินค้าสำหรับท้องถิ่น เช่น โรงงานตีมีด โรงทำเครื่องเงิน เครื่องทอง รวมทั้งหมู่บ้านชาวประมง และการหาปลาอันเป็นวิธีการเฉพาะของชาวชาวประมงเผ่าอินตา
- 12.00 น. ออกเดินทางถึงสนามบิน Heho มุ่งสู่เมืองมณฑลเถย
- 15.15 น. เข้ามัสการเจ้าอาวาสวัด Thodaw เพื่อถวายจตุปัจจัย และขออนุญาตสำรวจถ่ายภาพแผ่นหินจำนวน 729 แผ่น จารึกพระไตรปิฎก ภาษาบาลี และภาษาพม่า ซึ่งประดิษฐานภายในเจดีย์ที่สร้างเรียงรายจำนวนเท่ากับแผ่นศิลาจารึก เดินทางไปถ่ายภาพงานสลักไม้ของวิหาร Swenandaw อันเป็นแบบฉบับศิลปะพม่าสมัยพระเจ้ามินดง ซึ่งผสมผสานศิลปะตะวันตก และแพร่หลายอยู่ในงานประดับของศิลปะทางภาคเหนือของประเทศไทย คาดว่าจะได้ประเด็นที่เกี่ยวข้องในการกำหนดหัวข้อวิจัย
- เดินทางไปเยี่ยมชมพระราชวังมณฑลเถย ซึ่งสร้างขึ้นใหม่จากแบบอย่างที่ชาวอังกฤษเจ้าอาณานิคมได้เขียนแบบไว้ โดยสะท้อนลักษณะของศิลปะพม่าที่ผสมผสานของงานประดับแบบตะวันตก ซึ่งได้แพร่หลายอยู่ในวัดทางภาคเหนือของประเทศไทยไม่น้อย จึงน่าจะเป็นประเด็นของการวิจัยด้านประวัติศาสตร์และงานช่าง

วันที่ 22 ต.ค 52 มณฑลเถย – มินกุน – สกาย

- 07.00 น. สำรวจถ่ายภาพเจดีย์มินกุน ซึ่งพระเจ้าโบค่อ ทรงตั้งพระทัยสร้างใหญ่เป็นเจดีย์สูงใหญ่ที่สุดที่เคยมีมา แต่งานก่อสร้างหยุดลงพระสวรรคต งานจึงสำเร็จเพียงส่วนฐาน ซึ่งสูงถึง 50 เมตร สำรวจภาพพระซิ้งสาริด สูง 3.7 เมตรหนักประมาณกว่า 90 ตัน เพื่อหา

แนวทางการศึกษาเทคนิคการหล่อ ที่อาจเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหล่อโลหะขั้นสูงอันอาจเกี่ยวข้องกับงานหล่อพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในศิลปะล้านนาของไทย

- 13.00 น. เดินทางสู่เมือง Amrapura ราชธานีสุคนธ์ชัย มีอายุเพียง 76 ปี ก่อนพม่าถูกปกครองโดยประเทศล่าอาณานิคมสำรวจสภาพภูมิประเทศ สิ่งก่อสร้างร่วมสมัยกับกรุงเทพฯ ครั้งรัชกาลที่ 3 ต่อเนื่องมาในรัชกาลที่ 4
- ชมทัศนียภาพของเมืองสกายซึ่งมีอดีต เล่ากล่าวกันถึงชาวกรุงศรีอยุธยาที่ถูกกวาดต้อนเป็นเชลยมาเมื่อครั้งเสียกรุง

วันที่ 23 ต.ค. 52 มณฑลเย่ – พุกาม

- 5.00 น. นมัสการพระมหามัณนิ หรือที่เรียกว่า “พระเจ้าทองนึ่ง” เพราะกลดลงบนเนื้อทองแล้วชุบได้ เกิดจากศรัทธาอย่างยิ่งของชาวพม่าที่ปิดแผ่นทองคำเปลว ทับซ้อนกันยาวนาน ความหนาของทองที่ปิด ประมาณ 2 นิ้ว
- เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่เคลื่อนย้ายจากเมืองยะไข่มาประดิษฐานที่เมืองมณฑลเย่ บันทึกไว้เป็นภาพเขียนสีน้ำมัน ขนาดใหญ่ จำนวนมากกว่า 30 ภาพ ฝีมือศิลปินพม่าเมื่อราว 50 ปีที่ผ่านมา ช่วยเพิ่มการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ช่วงนั้นของพม่า และระดับฝีมือของศิลปินพม่า ตลอดจนอาคารประดิษฐานพระมหามัณนิ ซึ่งสร้างขึ้นใหม่ภายหลังชำรุดเสียหายจากเพลิงไหม้ อาคารที่สร้างขึ้นใหม่เป็นฝีมือออกแบบของสถาปนิกชาวอิตาลี
- 6.30 น. เดินทางสู่เมืองพุกาม โดยสายการบิน เดินทางสู่เมืองพุกาม โดยสายการบิน Yangon Airways เที่ยวบิน HK917
- 07.50 น. เดินทางต่อโดยพาหนะรถยนต์ถึงเมืองพุกาม แวะนมัสการเจดีย์ Chapat ซึ่งมีประวัติที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุชาวมอญในพุทธศตวรรษที่ 17 ของสมัยเมืองพุกาม ที่ไปศึกษาพุทธศาสนาที่ลังกา สำเร็จแล้วจึงกลับสู่พุกาม และท่านสร้างเจดีย์องค์นี้ ซึ่งได้ชื่อเรียกตามชื่อของท่าย แบบอย่างของเจดีย์แสดงถึงการเกี่ยวข้องกับศิลปะลังกาเช่นเดียวกับพุทธศาสนาลัทธิมหายานในสมัยเมืองพุกาม และต่อมา แบบอย่างของเจดีย์ดังกล่าวก็แพร่หลายในสมัยเมืองพุกาม ได้มีพัฒนาการอยู่ในศิลปะล้านนาด้วย
- เยี่ยมชมตลาดยามสายของเมือง Nyong U ถ่ายภาพผู้คนและบรรยากาศของชาวเมือง
- 13.00 น. ศึกษาแบบอย่างต่าง ๆ และแนวความคิด ตลอดจนประวัติการสร้างเจดีย์วิหาร อันเป็นลักษณะเฉพาะในศิลปะสมัยเมืองพุกาม ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจสำคัญสำหรับราชินีรุ่นหลังในประเทศไทย คือ เชียงใหม่ และสุโขทัย
- เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เมืองพุกาม และอาจมีโอกาสนำชมสวนแนวการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมกับผู้อำนวยความสะดวกโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์เมืองพุกาม

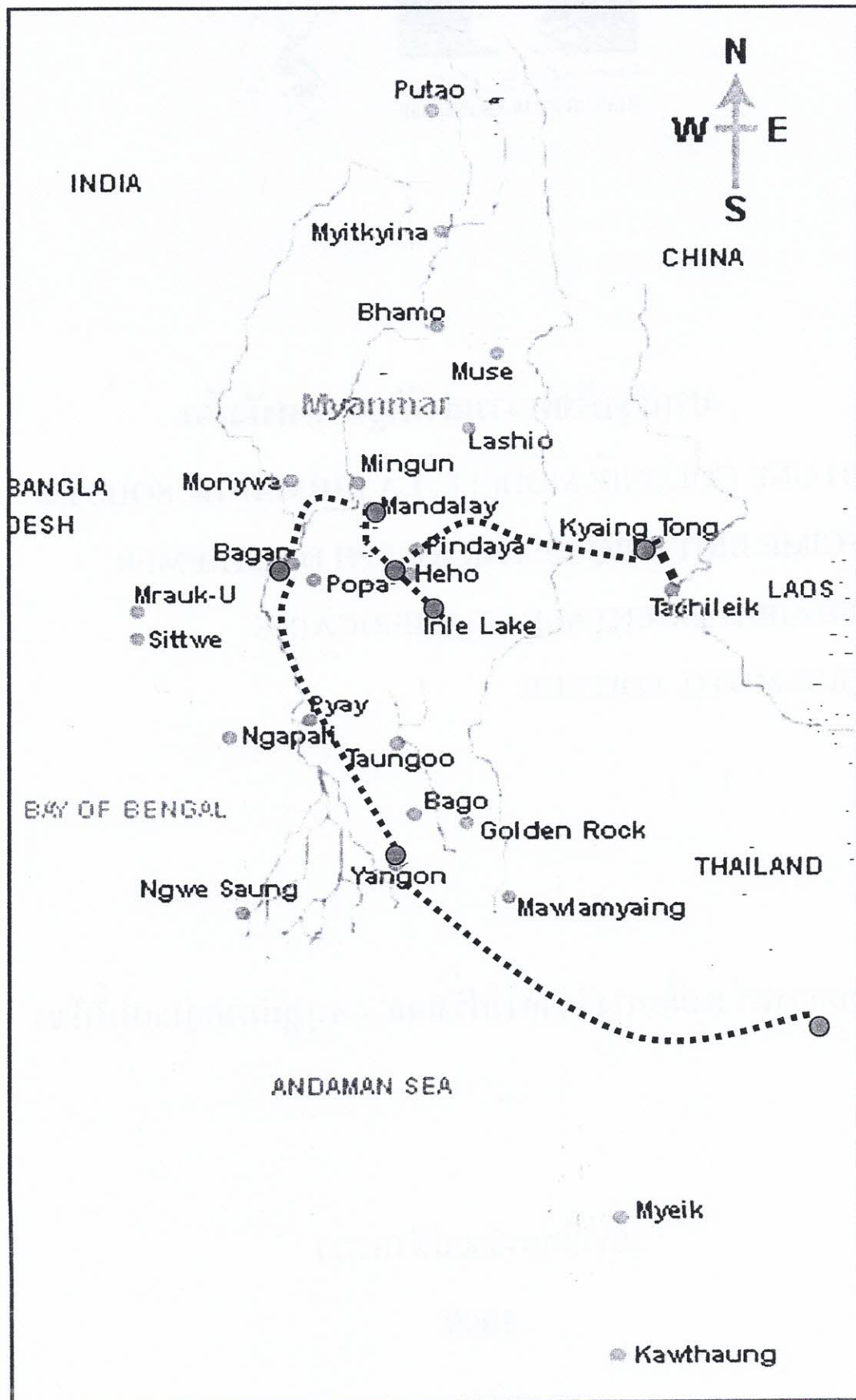
วันที่ 24 ต.ค. 52 พุกาม – ย่างกุ้ง

08.30 น. ออกเดินทางสู่เมืองย่างกุ้ง โดยสายการบิน Yangon Airways สู่สนามบิน Mangaladon
กรุงย่างกุ้ง เข้ามัสการพระพุทธรูปไผยาสน์ อันงดงาม ขนาดใหญ่ที่สุดในโลกในศิลปะ
- พม่าเพื่อเปรียบเทียบลักษณะที่เหมือนและแตกต่างจากพระพุทธรูปไผยาสน์ในศิลปะ
ไทย ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นหัวข้อการวิจัยเปรียบเทียบ :

12.00 น. ตำรวจ ถ่ายภาพพระเจดีย์สำคัญกลางเมืองย่างกุ้ง โดยเฉพาะเจดีย์ชเวดากอง และเจดีย์สุเล (Sule) เจดีย์ทองขนาดใหญ่ทั้งสอง ปิดทองทั้งองค์ โดยได้รับการบำรุงรักษาในฐานะเป็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด ตั้งเหตุการณ์และถ่ายภาพความศรัทธาของชาวพม่าที่พากันมา นมัสการไม่ว่างวัน

17.30 น. ออกเดินทางสู่สนามบิน Mangaladon อย่างกึ่ง และกลับสู่สนามบินสุวรรณภูมิ ด้วยสายการบิน Myanmar Airways เที่ยวบินที่ 8 M 3331 ในเวลา 21 .40 น.

แผนที่แสดงเส้นทางการเดินทาง

Liberté • Égalité • Fraternité
RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

บทสรุปใจความสำคัญจากหนังสือ

เรื่อง UNE COLONIE MODELE: LA BIRMANIE SOUS LE
REGIME BRITANIQUE. PAR JOSEPH DAUTREMER.

LIBRAIRIE ORIENTALE ET AMERICAINE.

E. GUILMOTO, EDITEUR

หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส – อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2009

บทสรุปใจความสำคัญจากหนังสือเรื่อง UNE COLONIE MODELE: LA BIRMANIE SOUS LE
REGIME BRITANIQUE. PAR JOSEPH DAUTREMER. LIBRAIRIE ORIENTALE ET AMERICAINE. E.
GUILMOTO, EDITEUR. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

หน่วยความร่วมมือฝรั่งเศส- อนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของพม่าในรัชสมัยของพระเจ้าอลองพญา ซึ่งเป็นช่วงที่
อังกฤษเข้ามาในพม่า ในสมัยนี้ มีเรืออังกฤษเข้ามาค้าขายกับรัฐอาระกัน (ยะไข่) และได้เผชิญกับการสู้
รบกับโจรสลัดในน่านน้ำนี้ สงครามระหว่างกรุงอังวะ (Ava) กับอังกฤษนั้นต่อสู้กันอยู่เรื่อยมา
จนกระทั่งอังกฤษมีอำนาจเหนือพม่า ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1826 พม่าส่วนหนึ่งตกอยู่ภายใต้การ
ปกครองของอังกฤษ โดยที่สำนักงานใหญ่ของอังกฤษที่คูเลอาณานิคมเอเชีย ตั้งอยู่ในอินเดีย ดังนั้น
อินเดียจึงปกครองพม่าโดยปริยาย การรบเพื่อยึดครองพม่านั้นถึงแม้ว่าอังกฤษจะได้รับชัยชนะ แต่ก็
สูญเสียทรัพย์สิน และผู้คนมหาศาล เมื่อสิ้นสุดสงครามได้มีการเซ็นสัญญาอันดาบู (Traité de Yandabu)
อังกฤษจึงเริ่มเข้ามาบริหารประเทศพม่า โดยส่งนายพลเบอร์นี (Birnēy) ซึ่งเป็นนายพลชาวอังกฤษเข้ามา
สร้างระบบการสื่อสารขึ้นที่กรุงอังวะ (Ava) รัฐอาระกัน(Arakan) และรัฐตะนาวศรี (Tenasaerim) ทั้งนี้
บริษัทบริติชอินเดีย (British India Company) ได้รับสัมปทานที่เมืองอมราปุระ (Amerapoura) พม่า
เกิดเหตุการณ์จลาจล เนื่องจากมีการขึ้นครองราชย์ของเจ้าทราวดี ใน ค.ศ. 1838 อังกฤษได้ส่งผู้พันเบน
สัน (Benson) จากอินเดียมาช่วยปราบจลาจล แต่พระเจ้าทราวดีปฏิเสธการช่วยเหลือจากอังกฤษ พระ
เจ้าทราวดียกทัพมาปราบอังกฤษที่เมืองย่างกุ้งแต่แพ้ ระหว่างเดินทางกลับทรงแวะเจดีย์ชเวดากอง
(Shwe Dagon) ทรงปฏิสังขรณ์ และถวายระฆัง พร้อมกับประกาศว่าต่อจากนี้ พระองค์จะเอาที่นี่เป็น
เมืองหลวงของพระองค์ มีการแก่งแย่งราชบัลลังก์ระหว่างเจ้าชายทั้งหลาย แต่ในที่สุด เจ้าชายแห่งเมือง
พุกาม ซึ่งเป็นพระราชโอรสองค์หนึ่งของพระเจ้าทราวดีขึ้นครองราชย์ปกครองพม่า แต่กษัตริย์
พระองค์นี้ไม่อยู่ในทศพิธราชธรรม สนพระทัยแต่การพนัน เช่น การชนไก่ ภายหลังพระเจ้าแปรทรงเสีย
สติ ทำให้อำนาจทางการเมืองตกไปอยู่ในมือของชาวมุสลิม 2 คน (ซึ่งผู้เขียนไม่ได้ระบุชื่อว่าเป็นใครมา
จากไหน) ในที่สุดจึงมีการยึดอำนาจโดยพระเจ้ามินดง ซึ่งเป็นพระเชษฐาต่างพระชนนี

อังกฤษร้องเรียนว่ากษัตริย์พม่าไม่เคารพข้อตกลงทางสนธิสัญญา ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ในพระนางวิกตอเรีย ส่งเรื่องไปที่อินเดีย มีเหตุการณ์อย่างนี้หลายๆ ปีต่อมา ความสัมพันธ์ระหว่าง
อังกฤษกับพม่า ไม่ได้ราบรื่นตลอดเวลาที่อังกฤษปกครองอยู่ อังกฤษขยายอาณาเขตการปกครองของตน
จากเมืองกัลกัตตา (Calcutta) ไปจนถึงสิงคโปร์ (Singapour) และจากอ่าวเปอร์เซีย (Persique) ไปจนถึง
เกาะสุมาตรา สมัยของพระเจ้ามินดงมีการพบช้างเผือก พระไตรปิฎก และกษัตริย์พระองค์นี้ทรงสร้าง
เมืองใหม่ให้เป็นเมืองหลวง คือเมืองมันดะเลย์ (Mandalay)

เหตุการณ์ในรัชสมัยของพระเจ้ามินดง (Ming dong)

ปี ค.ศ. 1852-1878 ความสัมพันธ์ระหว่างพม่ากับอังกฤษและประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปอย่างราบรื่น บ้านเมืองสงบเรียบร้อย ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขเป็นเวลา 26 ปี ตลอดรัชกาล มีการพัฒนาการค้ากับอังกฤษ เมื่อกษัตริย์มินดงสิ้นพระชนม์ ประเทศพม่าซึ่งไม่มีกฎหมายเพื่อบริหารว่าด้วยการสืบราชสมบัติ จึงเกิดปัญหา ซึ่งที่ประชุมอำมาตย์เสนาบดีจึงลงมติอันเชิญพระเจ้าธิบอ (Thibaw) เป็นกษัตริย์องค์ต่อมา แต่พระเจ้าธิบอทรงเป็นกษัตริย์ที่อ่อนแอ อำนาจทางการเมืองจึงตกอยู่ในมือของเชื้อพระวงศ์ และอำมาตย์เสนาบดี

บริษัท บอมเบย์เบอร์มา (Bombay Burma) ของอังกฤษได้สัมปะทานในการหาผลประโยชน์จากป่าไม้ โดยเฉพาะไม้สักของประเทศพม่า และต้องแบ่งผลประโยชน์ให้กับกษัตริย์พม่า ซึ่งพระองค์ทรงตัดพ้อว่าส่วนที่แบ่งให้นั้นไม่พอเพียง

ช่วงระยะเวลานั้นทางฝรั่งเศสเริ่มเข้ามาในพม่า กษัตริย์พม่าจึงมีพระทัยโอนเอียงไปเข้าข้างฝรั่งเศส ทรงให้ตั้งธนาคารฟรังก์โกเบียร์มาน (Franco-Birmanne) และเปิดเส้นทางเดินเรือระหว่างพม่ากับเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ในประเทศอินเดีย คือ เมืองปอนดิเชรี กับเมืองกัลลิกะ ทำให้รัฐบาลอังกฤษไม่พอใจ จึงยกทัพมาที่เมืองมันตะเลย์ในปี ค.ศ. 1885 ส่วนทางฝรั่งเศสก็มีความตั้งใจที่จะปกครองพม่า เพื่อให้พม่าเป็นศูนย์กลางอำนาจของฝรั่งเศสในอินโดจีน แต่รัฐบาลฝรั่งเศสไม่สามารถทำอะไรได้นอกจากคิด เนื่องจากรัฐบาลฝรั่งเศสไม่ส่งกำลังพลมารองรับความคิดอันนี้ ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว พม่าและฝรั่งเศสมีโครงการร่วมกัน 2 โครงการ คือ โครงการเซ็นสัญญากับฝรั่งเศสสร้างเส้นทางรถจากเมืองมันตะเลย์-ตองอู ตามสัญญาเส้นทางรถไฟสายนี้หลังจากที่เปิดใช้ 70 ปีแล้ว ก็จะเป็นสมบัติของพม่าแต่เพียงผู้เดียว และโครงการเปิดธนาคารฟรังก์โกเบียร์มาน (Franco-Birmanne) ที่เมืองมันตะเลย์ ผู้ที่ทำงานธนาคารนี้ต้องรู้ภาษาฝรั่งเศสเป็นอย่างดี ธนาคารให้ดอกเบี้ยแก่ผู้มาฝากเป็นอัตราดอกเบี้ยรายปี 12% และกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้คิดร้อยละ 18 ต่อปี แก่ผู้ได้สัมปะทานพลอยมีค่าและการทำไร่ชา ทั้งหมดอยู่ในความดูแลของสมาพันธ์ฟรังก์โกเบียร์มาน (Franco-Birmanne)

มีข้าราชการชาวพม่าชื่อ Thangyet Wundauk ต้องนำสัญญาไปเซ็นที่ปารีส เมื่อข่าวรู้ไปถึงรัฐบาลอังกฤษจึงได้ออกคำสั่งให้ลอร์ดไลออนส์ (Lord Lyons) ให้ผู้ปกครองอาณานิคมอังกฤษ ประจำอินเดียให้มาเจรจากับรัฐมนตรีจูล แฟร์รี (Jules Ferry) ผลคือรัฐบาลฝรั่งเศสไม่ให้ความสนใจกับเรื่องนี้ ทำให้อังกฤษมาอยู่ในพื้นที่อีกเป็นจำนวนมาก แต่ทหารเหล่านี้ก็ประสบกับปัญหาเจ็บป่วย ล้มตายด้วยโรคเมืองร้อนหรือท่อนอากาศร้อนไม่ไหว ในที่สุด ปี ค.ศ. 1887 อังกฤษได้ปกครองประเทศพม่าทั้งหมด รวมทั้งรัฐฉานด้วย และได้ผนวกไว้ในอาณานิคมอินเดียของอังกฤษ เป็นอันสิ้นสุดบทบาทของประเทศฝรั่งเศส ในประเทศพม่าซึ่งมีมาตั้งแต่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ที่ฝรั่งเศสมาตั้งโรงงานที่เมืองสิริเยม (Syriam)

ใกล้เคียงอย่างยิ่งของพม่า ส่วนประเทศโปรตุเกส เคยเข้ามามีบทบาทในประเทศพม่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 1540 ในพม่าเช่นกัน ซึ่งเราจะสังเกตจากสถาปัตยกรรมโปรตุเกสที่เมืองสิริเยม (Syriam) โดยเฉพาะภาพฝาผนังที่โบสถ์คาทอลิก

ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ของประชากรในพม่า

พม่าภายใต้การปกครองของอังกฤษ ประกอบไปด้วยคนหลายเชื้อชาติ ชนชาติพม่าพื้นเมืองดั้งเดิมของพม่าผู้เขียนว่ามาจากตารอทิเบต (Tatarothibétaine) อย่างไม่ต้องสงสัย ต่อมาเมื่อเจ้าชายอินเดียพาพรรคพวกมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำอิรวดีในศตวรรษที่ 5 ก่อนค.ศ. ผสมกับชนพื้นเมืองแล้วเรียกตัวเองว่า บาร์มา (Barma) มีข้อสังเกตว่าการออกเสียงภาษาพม่าคล้ายกับภาษาทิเบต

การแต่งกายของพม่า ผู้ชายโพกศีรษะด้วยผ้าไหม ส่วนผู้หญิงไม่โพกศีรษะ แต่ทัดดอกไม้ที่ผมรูปร่างงาม หน้าอกแข็งแรงสมส่วน ขาตรง แต่ว่าสั้นไปหน่อยทั้งเพศชายและเพศหญิงมีผมคดดำ พวกผู้ชายมัดผมไว้กลางกระหม่อมพันด้วยผ้าไหม ส่วนผู้หญิงนุ่งมวยผมไม่มีผ้าคลุมผมแต่ทัดดอกไม้ไว้บนผม พวกผู้ชายมักจะสักที่ตัวตั้งแต่เอวจนถึงเข่าด้วยสีน้ำเงินดำ ลายสักจะเป็นรูปสัตว์ป่า สัตว์เลื้อยคลานยักษ์ ลักษณะการสักแบบนี้จะเห็นได้ที่ประเทศลาวด้วยเช่นกัน

ค่านิยมใจคอของคนพม่านั้น เป็นคนร่าเริง ชอบงานรื่นเริงสนุกสนานเป็นคนที่ไม่มีระเบียบวินัยกับตัวเอง และการวางแผนในอนาคต ไม่ชอบทำงาน ฉะนั้นกลุ่มคนที่ทำงานในพม่าจะเป็นคนอินเดีย ฮินดู หรืออาหรับ ทางตอนใต้ของประเทศพม่าจึงกลายเป็นที่อยู่อาศัยของพวกฮินดูที่มาจากกรุงป็นจาร์ต และกรุงป็นจาบ

นอกจากชนชาติพม่าแล้ว ก็ยังมีชนชาติอื่นอีกหลายชนชาติที่มาอยู่ตั้งแต่สมัยโบราณ และกลายมาเป็นชนชาติพม่าไป เช่น พวกอาระกัน หรือ ยะไข่ ที่รัฐอาระกัน เป็นเชื้อสายของพวกพม่าเช่นเดียวกัน และมีความแตกต่างกับพวกพม่าเล็กน้อย เนื่องจากมีภูเขา เทือกเขา ขวางกั้นการติดต่อทางวัฒนธรรม พวกอาระกันที่อาศัยอยู่ทางเหนือของประเทศมีลักษณะคล้ายคนอินเดีย ลักษณะดวงตา และจมูก ก็ต่างกับพวกอาระกันทางใต้ และพวกพม่าบางคน ผิวจะเข้มกว่ากลุ่มอื่น เป็นที่เห็นได้ชัดว่า แม่น้ำนาฟ (Naaf) ที่แบ่งจิตตาคองของรัฐอาระกันทำให้ลักษณะของคนอินเดีย และคอเคซอยด์ต่างกับพวกพม่า พวกอาระกันทางเหนือมักจะมีนิสัยหยาบคาย ดุร้าย หยิ่ง ภูมิใจในเชื้อชาติของตนเอง ส่วนภาษานั้นก็จะต่างจากภาษาพม่าตรงที่การออกเสียงต่างกันแม้ว่าจะใช้โครงสร้างภาษาประโยคเดียวกัน

บนเทือกเขาของอาระกัน มีพวกคยอง (หรือคยองทา) พวกคามิ และพวกมะรุโร (Khyoung, Kami, Mro) เมื่ออังกฤษเข้ามาในพม่าได้สำรวจประชากรของพม่า พบว่าคนเหล่านี้มีจำนวนลดลง แต่เดิมชาวคยองทา (Khyoungtha) ได้ไปรวมกับพวกตะเลง อยู่ทางตอนล่างของพม่า (ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของพม่าตั้งแต่สมัยของพระเจ้าอลองพญา)

ตะเลงเป็นชนเผ่าที่อยู่ทางตอนใต้ของพม่า เรียกตัวเองว่า มอญ เมื่อเปรียบเทียบกับชนพื้นเมืองพม่าแล้ว เห็นได้ชัดว่าผิวขาวกว่า อยู่ตามลุ่มแม่น้ำสาละวิน ปัจจุบันพบที่เมืองมาตะมะ (Martaban) แอมเฮอร์ส (Amherst) จนถึงประเทศไทย ซึ่งเป็นที่ที่พวกเขาอพยพมาอยู่ในสมัยพระเจ้าอลองพญาทำศึกชนะเมืองพะโค ระหว่างค.ศ. 1757-1758 ภาษาของพวกเขาแตกต่างจากภาษาพม่า และพวกเขาก็ถูกกำหนดให้สอนภาษาตะเลงในโรงเรียนที่มีเด็กตะเลงไปเรียนอยู่ ปัจจุบันภาษาตะเลงค่อยๆ หายไป เพราะคนหันมาพูดภาษาพม่า อนึ่งยังมีที่วัดพุทธ เมืองแอมเฮอร์ส (Amherst) สอนหลักพระพุทธศาสนาด้วยภาษาตะเลงไม่ใช่ภาษาพม่า

ตลอดระยะเวลาต่อมาอาจจะเป็นสาเหตุของการที่มีศาสนาเดียวกัน แม้ว่าพม่าและตะเลงจะมีที่มาและชาติพันธุ์แตกต่างกันเป็นมิตรกันมาช้านาน ปัจจุบันมีการผสมผสานกันในทางประเพณีและวัฒนธรรมทำให้ชนชาติทั้งสองแทบจะไม่มี ความแตกต่างกันเลย เช่นเดียวกับพวกอาระกันที่ถือว่าเป็นคนพม่าแต่ถูกแบ่งแยกจากพวกพม่าด้วยทิวเขาโยมา ทำให้มีความใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้าน คนอินเดีย อิสลามที่มีเมืองจิตตากอง อย่างไรก็ดีตามกึ่งกลางกษัตริย์ชนบธรรมเนียมประเพณีของพม่าอยู่ ดังนั้นเราจะกล่าวได้ว่าทั้ง 3 ชนชาตินี้มีขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน

ประเพณีของการเกิด เมื่อเด็กเกิด แม่เด็กจะเอาขมิ้นทาที่หน้าผากเด็ก จับเด็กไว้ให้ร่างกายอบอุ่นอยู่เสมอ ซึ่งเป็นการประเพณีปฏิบัติของกลุ่มคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด เมื่อครบ 7 วันแล้วไปแล้วแม่เด็กจึงจะอาบน้ำเด็ก การตั้งชื่อให้แก่เด็กกระทำกัน 15 วันหลังจากเด็กเกิด มีการบันทึกวันเวลาลงบนใบลานเหมือนสมุดปัดร บางครั้งใช้โหราพยากรณ์เพื่อตั้งชื่อ การตั้งชื่อเด็กเหมือนเด็กในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั่วไป เด็กพม่าอายุราว 7-8 ขวบจะเข้าไปเรียนอ่าน เขียน ในวัด และในชีวิตหนึ่งจะต้องผ่านการบวชเรียนเป็นพม่า ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของทุกประเทศในตะวันออกเฉียงใต้

สำหรับเด็กผู้หญิงเหตุการณ์ที่สำคัญหลังจากเรื่องการตั้งชื่อแล้ว ก็คือการเจาะหูที่ทำกันตอนอายุ 12-13 ขวบ จะมีโหราเรื่องเวลาในการทำพิธีเจาะหู ถ้าเป็นครอบครัวที่ร่ำรวยจะใช้เข็มเจาะหูเป็นทองประดับด้วยหินมีค่า ส่วนคนจนจะใช้เข็มเงินเท่านั้น ไม่มีการใช้โลหะชนิดอื่น สมัยก่อนเด็กผู้ชายพม่าบางคนก็มีการเจาะหูแต่วัฒนธรรมนี้ก็หายไปจากในหมู่คนพม่า เหลือไว้แต่คนในรัฐฉานเท่านั้น

เมื่อพูดถึงการสักตามตัวมักจะกระทำกันหลังจากสักจากการเป็นพระแล้ว เป็นที่หน้าสังเกตว่าวัฒนธรรมการสักตัวนี้พบแต่ในหมู่คนพม่าลาว และไทยเท่านั้น คนจีนและคนอินโดจีนไม่มีการสักตัว นอกจากนั้นยังมีคนในหมู่ชาวมลายู ชนพื้นเมืองเกาะโมชา หมู่คนญี่ปุ่น โดยเฉพาะชาวญี่ปุ่น ผู้ชายสักตั้งแต่หัวจรดเท้า แต่ในหมู่คนพม่า ไทย และลาวจะสักตั้งแต่เอว หรือเหนือสคี่กลงไปถึงเท้า

การแต่งงานมีการสู่ขอ การหมั้นและการเลี้ยงงานแต่งงาน ตามที่เห็นในปัจจุบัน ในวันพิธีแต่งงานก่อนเข้าหอมีการโยนข้าวสาร ย้อมหญ้าฝรั่น เป็นสัญลักษณ์ของความสุข การโยนข้าว ปรอยข้าวบนศีรษะของคู่บ่าวสาวนี้มีคนพม่าไปใช้ในอังกฤษต่อมา

ประเพณีการดาบมีทั้งการฝัง และการเผา

การละเล่นมีการแข่งเรือ ชกมวย ชนไก่ แข่งควาย แข่งวัว หมากรุก ฯลฯ

ไม่ว่าพวกพม่า หรือตะเลง จะเป็นคนที่เชื่อในไสยศาสตร์ และนับถือเทวดาที่ชื่อ Nat หรือ Nate

การแต่งกายของพม่าเป็นไปอย่างง่าย ๆ ผู้ชายนุ่งสโหร่งไหม หรือฝ้าย ผู้หญิงก็เช่นเดียวกัน สีสันสดใสด้านบนมักจะเป็นเสื้อขาว ในประเทศพม่าทุกคนจะสูบบุหรี่ เด็กเริ่มสูบบุหรี่ในวัยเยาว์ บุหรี่พม่าคือใบยาสูบชนิดหนึ่ง และส่วนมากมักจะมีการผสมด้วยน้ำเชื่อม ชิก้าของพม่าจะยาว 30-40 เซนติเมตร คนพม่าเคี้ยวหมากด้วยเช่นกัน แต่ยังไม่ค่อยกว่าทางเขมรและพม่าสยาม

บ้านของคนพม่าสร้างด้วยไม้ สูงจากพื้นดินประมาณ 2 เมตร มีระเบียงอยู่หน้าห้อง เครื่องเรือนจะมีเสื่อ โต๊ะ เก้าอี้ โคมไฟหัวเตียง ถ้าเป็นบ้านในชนบท เครื่องเรือนจะมีแค่ หม้อ ไห ถ้วย ชาม นอนกับพื้น มีหมอนที่ทำด้วยไม้ หรือหวาย

ยังมีอีกชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากชาวพม่าและตะเลงโดยสิ้นเชิง คือกลุ่มคนที่อยู่ทางเหนือของพม่าตามทิวเขาตะวันออกของดองอู คือ กะเหรี่ยง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คือ คะยีน (Kha-Yin) คนเหล่านี้มีภาษาที่แตกต่างจากพม่า และตะเลงเป็นภาษาที่มีชนชั้นอย่างละเอียดคนเหล่านี้เล่าว่า ในสมัยก่อนนี้มีภาษาเขียนด้วย มีรัฐบาลปกครองเป็นของตัวเอง และเคยมีเมืองหลวงที่พม่าได้ทำลายไป อยู่แถวพื้นที่ราบใกล้เมืองอังวะ จากการทำลายของพม่าทำให้พวกกะเหรี่ยงต่อต้านพม่า และพร้อมที่จะแก้แค้น พวกกะยีน แยกตัวออกมาจากพวกกะยีนที่อยู่ตามภูเขาของประเทศลาว ยูนนาน พวกนี้เข้ามาอยู่ในพม่า เป็นพวกกะยีนที่มาอยู่ก่อนชาวพม่า ในสมัยนั้นประมาณศตวรรษที่ 4 พม่ายังเรียกตัวเองว่า พยู พวกกะเหรี่ยงยังแตกสายออกไปเป็นหลายเผ่าอย่างมากมาย จากนั้นผู้เขียนเล่าถึงวัฒนธรรมประเพณีของกะเหรี่ยงอย่างค่อนข้างละเอียด

ทางพม่าตอนใต้ และที่ราบทางตอนเหนือของพม่าจนถึงเมืองมณฑลทะเลเป็นที่อยู่อาศัยของพวกพม่า เมืองแถวชายแดนตอนเหนือของพม่าที่ติดอยู่กับชายแดนทิเบต เป็นที่อยู่ของชนหลายเผ่าพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมต่างจากพม่าโดยสิ้นเชิง กลุ่มแรกที่สำคัญที่สุดคือพวกรัฐฉาน หรือชนชาติไทยที่รัฐฉาน เป็นชาติพันธุ์เดียวกันกับชนชาติไทยที่เชียงรุ่งที่ประเทศลาว แม้ว่าจากถูกพม่ายึดครอบครอง แต่ชนชาติไทยในรัฐฉานก็ยังรักษามโนธรรมนิยมประเพณีของตนไว้ไม่ยอมไปปะปนกับพม่า ปัจจุบันได้ปรับอักษรพม่าเข้ามาใช้ในอักษรเขียนของตัวเอง

ในสมัยที่อังกฤษครอบครองพม่า อังกฤษได้ส่งคนเข้าไปเป็นที่ปรึกษาแก่เจ้าครองนครในรัฐที่ครอบครอง คนไทยในรัฐฉานไม่ได้ขึ้นต่อพม่าตลอดเวลา สมัยศตวรรษที่หนึ่ง รว ค.ศ. 80 คนไทยในรัฐฉานครอบครองดินแดนพม่าจนถึงแม่น้ำอิรวดี มีอำนาจมาแล้วหลายสมัย โดยเฉพาะทางเหนือ และราว ค.ศ. 1052 ก็ได้พ่ายแพ้แก่พระเจ้าอโนราชา แม้กระนั้นก็ตามคนไทยในรัฐฉานก็ยังมีอำนาจทางพม่าตอนเหนือตามลุ่มแม่น้ำอิรวดีต่อมาอีกหลายปี ต่อมากษัตริย์พม่าครองความเป็นใหญ่ที่เมืองพะโค(หงสาวดี) กษัตริย์ของรัฐฉานก็ครองความเป็นใหญ่ที่เมืองอังวะ จนกระทั่ง ค.ศ. 1551 ที่รัฐฉานทั้งหมดพ่ายแพ้แก่พระเจ้าบุเรงนองที่ได้ทั้งรัฐฉาน และสยาม อระกัน และพะโค จากนั้นผู้เขียนได้บรรยายถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยในรัฐฉาน

กลุ่มชาติพันธุ์อีกกลุ่มหนึ่งที่ควรกล่าวถึง คือพวกกะฉิ่นที่อยู่ทางเหนือของมณฑลยูนนาน และเมือง
บาโม เป็นกลุ่มชนชาวเขาที่ยังไม่ค่อยเจริญแต่อังกฤษก็นำความเจริญเข้าไป ชาติพันธุ์กลุ่มนี้มีราว
ประมาณ 10 ล้านคน ในจำนวนนี้ 8 ล้านคนเป็นคนพม่า

เมืองสำคัญของพม่าสมัยอังกฤษปกครอง

อังกฤษแบ่งเป็นพม่าต่ำ พม่าสูง มีรัฐที่อยู่ภายใต้การปกครองคือ รัฐฉาน ซึ่งแต่ก่อนอยู่ภายใต้
การปกครองของราชสำนักเมืองมณฑลยูนนาน พม่าต่ำแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ อาระกัน พะโค อิระวดี และ
ตะนาวศรี พม่าสูงแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ มณฑลยูนนาน มกเวย์ สะแกง และมณฑล

สมัยอังกฤษปกครอง ย่างกุ้งเป็นเมืองหลวง ในค.ศ. 1852 นั้นย่างกุ้งเปรียบได้กับหมู่บ้าน
ชาวประมง มีประชากรอยู่ประมาณ 300,000 คน ทำการค้าขายกับอินเดีย (ยกเว้นกัลกัตตา และบอมเบย์)
การค้าทางทะเลเจริญรุ่งเรืองมาก ประชากรในกรุงย่างกุ้งเป็นคนอินเดียที่อพยพมาจากมดราสและ
เบงกอล และเป็นอินเดียอิสลามที่มาจากเมืองต่างๆ ทางตะวันตกเฉียงเหนือของคาบสมุทรอินเดีย ย่างกุ้ง
เป็นเมืองธุรกิจสร้างในลักษณะแบบยุโรปมีถนนหนทางกว้างใหญ่ ตึกรามบ้านช่องสวยงาม มีร้านค้า
เป็นจำนวนมาก สิ่งที่น่าสนใจที่สุดในเมืองย่างกุ้งคือ วัด เจดีย์ ตลาด โรงงาน สถานที่ราชการ และ
ทะเลสาบ เจดีย์ที่สำคัญ คือ ชเวดากอง และสุริย (Surie) เจดีย์ชเวดากองเป็นเจดีย์ที่ศักดิ์สิทธิ์ และเป็น
เจดีย์ที่สวยงามที่สุด ไม่เฉพาะแต่คนพม่าเท่านั้น คนเขมร คนไทย และคนศรีลังกายังหาโอกาสมาสว
บุญที่นี่

เจดีย์สุริยเป็นสถานที่ที่น่าสนใจเช่นเดียวกัน แม้ว่าจะไม่ใหญ่โตเท่ากับ เจดีย์ชเวดากอง แต่ที่
เจดีย์สุริยก็มีรูปเทวดาสุริย หรือ Surie Nut ซึ่งถือเป็นเทวดาที่คุ้มครองเนินเขาที่มีเจดีย์ชเวดากองอยู่ด้วย
เช่นเดียวกัน ตลาดใหญ่ 3 แห่ง เป็นที่สำคัญที่ขายของทุกชนิด ส่วนสถานที่ราชการที่น่าสนใจมี ศาล
ไปรษณีย์ ค่ายทหาร โบสถ์คาทอลิกแบบโกธิคที่เป็นฝีมือของหลวงพ่อ Jeansen จากสำนักเผยแพร่ศาสนา
ต่างแดนแห่งปารีส นอกจากนั้นยังมีโรงพยาบาล โรงเรียน เช่น โรงเรียน Les frères des écoles chrétiens
โรงเรียนมิชชันนารี จวนผู้ว่าที่มีการก่อสร้างอย่างงดงาม เป็น 3 ชั้น ที่ใช้เงินประมาณ 1,000,000 ฟรังก์
เมืองเกาสีเรียบ เคยเป็นที่ตั้งของโรงงานโปรตุเกส ฮอลแลนด์ ฝรั่งเศส และอังกฤษ เมื่อประมาณ
ศตวรรษที่ 16 กษัตริย์อาระกันได้ยกเมืองนี้ให้กับ ฟิลิป เดอ บริโทร (Philippe de Britraux) ชาว
โปรตุเกสเป็นรางวัลที่ช่วยพระองค์ทำสงครามชนะเมืองพะโค ต่อมาปี ค.ศ. 1613 กษัตริย์อังวะยึดเมือง
สิเรียบ และฆ่าชาวโปรตุเกส หรือไม่กี่ส่งไปอยู่ที่พม่าทางตอนเหนือไปรวมกับพรรคพวกของตัวเองที่
นั่น เมืองนี้แม้จะตกอยู่ในสภาพที่ร้าง แต่ก็ยังเห็นความงามของบ้านเมือง โบสถ์คาทอลิกที่สร้างด้วย
พระสังฆราช Nerienne ซึ่งเป็นสังฆราชแห่งเมืองพะโค ค.ศ. 1725 ปัจจุบันอยู่ในสภาพร้าง

เมืองพะโค เป็นเมืองที่มีประชากร 18,000 คน สร้างเมื่อ ค.ศ. 573 โดยผู้อพยพมาจากเมืองท่า
ตอน ภายหลังเมืองนี้เป็นเมืองหลวงของอาณาจักรตะเลง ชาวยุโรปนิยมมาใช้ชีวิตอยู่ที่นี่ราวศตวรรษที่

16 และบรรยายไว้ว่าเป็นเมืองที่สวยงามมาก ต่อมาเมืองนี้ถูกทำลายโดยพระเจ้าอลองพญา เมื่อคราวมาตีเมืองตะเลง

เมืองแปรเป็นเมืองที่มีประชากรราว 30,000 คน ในสมัยนั้นเป็นเมืองเก่าที่ตั้งขึ้นก่อนคริสต์ศักราช เป็นเมืองหลวงของราชอาณาจักรมาก่อน เมืองมีอาณาเขตตั้งแต่ทิวเขาของเมืองแปรไปจนถึงแม่น้ำเนวิน (Nawin) ริมแม่น้ำมีสถานที่ราชการ สวนสาธารณะ วัดแองกลิกัน (Angligan) และหอนาฬิกา ถนนในเมืองหลายสายต่อกันเป็นมุมฉาก

เมืองบาสแซง (Bassein) มีประชากรประมาณ 40,000 คน ตั้งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำอิระวดี มีป้อมปราการที่สร้างโดยคนอังกฤษ ภายในเมืองมีเจดีย์ บ้านพักคนชรา วัด โรงเรียนและร้านค้า

เมืองตองอู อยู่บนเส้นทางรถไฟ สายย่างกุ้ง-มันตะเลย์ มีประชากร ประมาณ 20,000 คน แต่ก่อนเคยเป็นเมืองชายแดนระหว่างพม่าของอังกฤษ กับ พม่าอิสระ อยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำสิทธาง เมืองนี้ไม่มีอะไรน่าสนใจ นอกจากศาสนิกนิกายคาทอลิก และนิกายอิตาเลียน ที่มีอยู่ทั่วไปของเมือง

เมืองอาคัยบ (Akayab) อยู่ในรัฐอาระกันถือเป็นเมืองหลวงของอาระกัน ตั้งแต่สมัยสงครามอังกฤษ-พม่า ครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1826) ลักษณะเมืองเป็นเหมือนหมู่บ้านชาวประมงมีประชากรประมาณ 40,000 คน ปัจจุบันยังมีร่องรอยของโบราณสถานที่สวยงามอยู่มาก โดยเฉพาะโรงเรียน

เมืองมะละแหม่ง (Moulmein) ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำสาละวิน ฝั่งตรงข้ามทางเหนือเป็นเมืองเมาะตะมะ ซึ่งแต่ก่อนเคยเป็นเมืองหลวงของราชอาณาจักรพม่า ปัจจุบันเป็นเหมือนหมู่บ้านธรรมดาหมู่บ้านหนึ่ง ประชากรเมืองมะละแหม่งมีประมาณ 65,000 คน สิ่งที่น่าสนใจที่สุดในเมืองนี้คือ ท่าเรือที่มีการค้าไม้โดยเฉพาะไม้สักที่มาจากพุกกะเเรียงและจากเชียงใหม่ ประเทศไทย ไม้ไม่ได้ถูกตัดเป็นอันมาก ไม้สักลดจำนวนลงทำให้เมืองมะละแหม่งสูญเสียความสำคัญลงไป เราจะพบงานประติมากรรมไม้สลัก งานวัด เจดีย์ ที่ทำด้วยไม้ในเมืองนี้เป็นอันมาก

เมืองทวายตั้งอยู่บนแม่น้ำทวายเป็นเมืองที่มีประชากร 25,000 คน เมืองนี้ตั้งอยู่ในที่ต่ำ น้ำท่วมได้ง่าย จากทวายไปก็จะถึงเมืองมะริด ที่มีทิวทัศน์สวยงามมาก ผลผลิตสำคัญของที่นี่ คือ ฝรั่ง นอกจากนั้นยังมีสัตว์จำพวกงู และสัตว์ป่า เมืองมะริดตั้งอยู่ริมแม่น้ำตะนาวศรี ซึ่งไหลลงสู่อ่าวเบงกอล ทรัพยากรที่สำคัญคือ ไข่มุก และแร่ธาตุ

ในเมืองมันตะเลย์ เคยเป็นเมืองหลวงเก่าของกษัตริย์พม่าหลายพระองค์ เมืองประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือเมืองชั้นใน และเมืองชั้นนอก เมืองชั้นในคนอังกฤษใช้เป็นสถานที่ราชการ ส่วนเมืองชั้นนอกเป็นเมืองที่คนพม่าอาศัยอยู่และใช้เป็นที่ค้าขาย กำแพงเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยม สร้างด้วยอิฐ กำแพงแต่ละด้านมีประตูเข้าออก มีคูล้อมรอบเมือง มีสะพานข้ามคูเมืองทั้งสี่ด้าน สิ่งที่น่าสนใจในเมืองมันตะเลย์ คือพระราชวังที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง ทุกหลังสร้างด้วยไม้สักและสลักลวดลาย สวยงาม บางครั้งก็ปิดทอง ที่พักอาศัยของราชวงศ์สร้างบนเสาไม้สักสูงปิดด้วยแผ่นทองคำเปลว ผนังเป็นไม้สักเช่นกัน ตกแต่งด้วยกระจกชิ้นเล็กๆ หลายชิ้น ปัจจุบันไม่มีเหลือให้เห็นอีกแล้ว พระราชวังมีห้องพระโรง 9 ห้องที่ใช้ กษัตริย์ใช้สำหรับรับแขกที่มีบรรดาศักดิ์ต่างกัน เช่น บัลลังก์สิงโต สำหรับพระและ เชื้อ

พระวงศ์ คณะรัฐมนตรี และเจ้าฟ้าจากรัฐฉาน บัลลังก์เปิด ใช้สำหรับคนต่างชาติ บัลลังก์ข้าง บัลลังก์
สงคราม บัลลังก์หอยทาก บัลลังก์นกยูง บัลลังก์กวาง บัลลังก์ดอกกลี๋ย สำหรับคนพม่า พระราชวังของ
กษัตริย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล รอบพระราชวังเป็นสวน เข้าเขตพระราชฐานจะมีพระอนุสาวรีย์ มี
เจดีย์หลายขนาดเรียงรายอยู่มากมาย แต่ที่น่าสนใจจะเป็นวัดสีทองของพระราชินี และมีเจดีย์ของพวก
อาระกัน (Arakan) นอกจากนั้นก็ยังมีกลุ่มเจดีย์ 450 องค์ ที่สวยงามน่าชม เจดีย์อาระกัน เป็นที่ที่ศักดิ์สิทธิ์
ของเมืองมันตะเลย์ และพม่าคอนบนทั้งหมด สถานที่นอกจากนั้นจะมี คลับ โรงเรียน โรงพยาบาล –
โบสถ์อยู่ตามที่ต่างๆ ในเมืองทั่วไป พวกมิชชันนารีฝรั่งเศสจะมีโบสถ์สอนศาสนาในเมืองด้วย มี
โรงเรียนพม่า จีน ทะมุล (พวกอินเดีย) พวกแม่ชีฝรั่งเศสก็ไปอยู่ในเมืองนี้ด้วยมากมาย นอกจากนั้นยังมี
กองกำลังของคนผิวขาว และกองกำลังของคนอินเดีย

เมืองสะแกงเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของพม่าคอนบน ตั้งอยู่ห่างจากเมืองมันตะเลย์ 20 เมตร
บนฝั่งขวาแม่น้ำอิระวดี เมืองนี้มีทางรถไฟ มีเรือเฟอร์รี่ เพื่อข้ามแม่น้ำไปเมืองอมราปุระ ในเมืองสะแกงมี
ไปรษณีย์ โทรเลข โรงพยาบาล มีการทอผ้าไหม ประชากรในเมืองนี้มีประมาณ 10,000 คน ประมาณปี
ค.ศ. 1385 เมืองสะแกงเคยเป็นเมืองหลวง และตั้งแต่ 1760-1764 เมืองสะแกงก็กลับมาเป็นเมืองหลวงอีก
ครั้งหนึ่ง เมืองนี้มีเจดีย์ให้ชมมากมาย เมืองมยิทกยีนนา (Myitkyinna) เป็นเมืองที่น่าสนใจตั้งอยู่บนฝั่ง
ของแม่น้ำอิระวดี ชายแดนจีน จะอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำนี้ประมาณ 40 กิโลเมตร ทางเหนือของ
เมืองมีแม่น้ำ 2 สายมาบรรจบกันเป็นแม่น้ำอิระวดี ทิวเขาจากเมืองนี้ทอดยาวเรื่อยไปจนถึงเมืองด้าตี้ของ
จีน ยอดเขาสูงราว 2,000 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ทางใต้ของเมืองอยู่ติดชายแดนจีน เป็นเมืองบาโมซึ่ง
ตั้งอยู่ทางซ้ายของแม่น้ำอิระวดี ถ้ามาจากยูนนานเข้าพม่าจะมาถึงเมืองบาโมก่อน ดังนั้นเมืองนี้จึงเป็น
ศูนย์กลางกับจีนตะวันตกในฤดูแล้ง ประชากรมีหลายเชื้อชาติผสมกันระหว่างชาติไทยจากรัฐฉาน พม่า
และจีน

เมืองตองยี แห่งรัฐฉาน ทางใต้เป็นที่ทำการของข้าราชการอังกฤษ ตั้งอยู่บนที่ราบสูง บน
เทือกเขาสิโตง (Sitaung) เมืองตองยียมีประชากรไม่มาก ประมาณ 2,000 คน ราว ค.ศ. 1905-1906
อังกฤษส่งทีมวิศวกร ไปสร้างทางรถไฟที่เมืองตองยี อากาศที่เมืองตองยีบริสุทธิ์ และเป็นที่โปรดปราน
ของคนอังกฤษเป็นอันมาก ทางตะวันออกของเมืองตองยียคือ เมืองเชียงตุง ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐเชียง
ตุง เป็นเมืองสำคัญที่สุดในรัฐฉาน บุคคลสำคัญของคนอังกฤษจะมาประจำอยู่ที่นี้ พร้อมกับกองทัพ
ข้าจากอินเดีย แต่อากาศที่เชียงตุงไม่ดีนักมักมีโรคมาลาเรียระบาด

เมืองพยินอูวิน (Pyin U Lwin) เป็นหมู่บ้านเล็กๆ บนที่ราบสูงของรัฐฉานห่างจากเมือง
มันตะเลย์ไป 50 กิโลเมตร เป็นเมืองที่อากาศดี ไม่ค่อยชื้น คนอังกฤษชอบที่นี่มาก เพราะความงามของ
ทิวทัศน์ และอากาศที่ดี คนอังกฤษไปสร้างบ้านอยู่ที่นี่มากมาย เช่นเดียวกับนักธุรกิจอินเดีย ต่อมาเมือง
พยินอูวิน (Pyin U Lwin) เปลี่ยนชื่อเป็นเมเมียว (Maymyo) ตามชื่อของนายพลเม (May) สมัยนี้เมือง
เมเมียวเป็นเมืองที่โปรดปรานที่สุดของข้าราชการอังกฤษ ในพม่าจะมีการขยายเมือง สร้างถนนสวยงาม
ผ่านป่าไม้ที่เก็บน้ำดื่ม ในเมืองมีร้านค้าสารพัดชนิด มีรถลากญี่ปุ่น และรถยนต์วิ่งอยู่ในเมือง โรงเรียน

สถานที่สอนศาสนา ตลาด ที่พวกคนไทยในรัฐฉานขายผัก ผลไม้ยุโรป ในทุกๆ 5 วัน ประชากรของเมืองประกอบไปด้วยคนอินเดีย และพม่ามีประมาณ 20,000 คน

การบริหารภายในประเทศ

เมืองพม่าในสมัยนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคมอังกฤษ-อินเดีย (Anglo-India) ผู้ปกครองอาณานิคมอังกฤษ-อินเดีย เรียกว่า ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งประจำอยู่ที่กัลกัตตา แต่ตั้งแต่ ค.ศ. 1912 พระเจ้าจอร์จ (Georges) ที่ 5 ไปพำนักอยู่ที่เมืองนิวเดลี ซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงเก่าของกรุงศรีอยุธยา (Grand Monkol) หรือดินแดนของเจงกิส ข่าน กษัตริย์อังกฤษต้องการบูรณะเมืองนี้ให้ยิ่งใหญ่ แม้ว่าพม่าจะอยู่ภายใต้อินเดีย แต่พม่าก็ยังมิอิสระในการบริหารประเทศของตนเอง ไม่เหมือนกับผู้ปกครองอาณานิคมอินโดจีน ที่เมื่อตัดสินใจอะไรจะต้องคอยคำสั่งจากปารีส ผู้เขียนได้เล่าถึงการแบ่งการบริหารประเทศออกเป็น 8 ส่วน คือ อาระกัน พะโค อีระวดี ตะนาวศรี สำหรับพม่าส่วนล่าง สำหรับพม่าส่วนบนคือ เมกเวย์ (Magwé) มัณฑะเลย์ สะแก และ มิธิลา (Meiktila)

ผู้ตรวจการอังกฤษส่วนมากมาจากอินเดีย นอกจากนี้จะมีกรมป่าไม้ โรงเรียนป่าไม้ที่เมืองทราวดี ในด้านการศาล มีศาลสูงสุดที่เมืองย่างกุ้ง นายอำเภอ และผู้นำหมู่บ้านมีอำนาจในการตัดสินอยู่ในขอบเขต ในด้านตำรวจจะมี 2 ประเภท คือตำรวจในเมืองทั่วไป และตำรวจสำหรับทหาร ชนิดหลังนี้ตั้งขึ้นมาเมื่อ ค.ศ. 1885 เพื่อป้องกันการก่อกบฏของพม่า ส่วนมากมักจะเป็นทหารชาวอินเดีย หรือทหารชาวฮินดู พม่ามีระบบรางวัล และเจ้าของที่ดินต้องจ่ายภาษีที่ดิน แต่ที่ดินร้างไม่ต้องเสียภาษี

การคมนาคมขนส่งภายในประเทศ

เส้นทางการคมนาคมมีหลายทาง เช่น ทางเรือ ทางรถไฟมีหลายทาง บริษัทสัมปทานในการสร้างเส้นทางการคมนาคมขนส่งมีทั้ง ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน ออสเตรีย และอิตาลี เส้นทางย่างกุ้งไปเมืองกัลกัตตา และข้ามไปบอมเบย์ทางฝั่งตะวันตกของอินเดีย ขึ้นเรือที่บอมเบย์ไปยุโรป เพราะเส้นทางนี้เป็นเส้นทางที่ถูกที่สุดโดยใช้เวลาเดินทาง 23 วัน อีกเส้นทางหนึ่ง คือ เรือโดยสารของบริษัท Patrick Henderson ขึ้นระหว่าง ลิเวอร์พูล (Liverpool) มาย่างกุ้ง เป็นเส้นทางที่มีค่าใช้จ่ายสูง ส่วนการคมนาคมภายในเมืองใช้รถราง โดยรวมแล้วถนนในพมามีน้อย ผู้คนส่วนใหญ่ในพม่าใช้รถม้า และยานพาหนะท้องถิ่นชนิดอื่นๆ วิธีการสร้างถนน ใช้หินในการปูพื้นเป็นพื้นถนน เพื่อการระบายน้ำได้ดีในฤดูฝน

เมื่ออังกฤษได้ดินแดนพม่าตอนล่าง ในปี ค.ศ. 1852 จึงวางแผนที่จะสร้างทางรถไฟข้ามประเทศ ทางรถไฟสายแรก เริ่มสร้างเมื่อปี ค.ศ. 1874 และเปิดใช้เมื่อปี 1877 เรียกว่าสายย่างกุ้ง-เมืองแปร (Prome) มีเส้นทางยาวประมาณ 259 ไมล์ ปี ค.ศ. 1884 และ 1885 เส้นทางสายพะโค-ตองอู เปิดใช้เป็นเส้นทางที่ทอดไปตามแม่น้ำอิรวดีทางตอนตะวันออกของย่างกุ้ง นอกจากนั้นการคมนาคมในท้องถิ่นก็

มักจะเชื่อมสถานที่ที่เป็นที่ตั้งของโรงสีข้าวมาจนถึงเมืองย่างกุ้ง รถไฟในพม่าทั้งหมดตกอยู่ในมือของ Burma Rainways Company โดยมีรัฐบาลอินเดียเป็นผู้กำกับประกัน ตู้รถไฟ สะดวกสบาย มีตู้นอน มีห้องน้ำ มีโต๊ะทำงาน หรือที่ดื่มชา ราคาตั๋วรถไฟนั้นไม่แพง ส่วนการคมนาคมทางน้ำใช้เรือกลไฟ คล้ายกับเรือของอเมริกันสามขบวน คือ Irawaddy Flotilla Company มีเส้นทางเดินเรือ สายย่างกุ้ง-มณฑลตะเล่ย์ โดยหยุดที่เมืองแปร พุกาม อีกเส้นทางหนึ่งคือ จากมณฑลตะเล่ย์ ไปเมืองบาโม (Bhamo) จากเมืองแปร (Prome) ไปเมืองตาเยเมียว (Thayetmyo) เส้นทางที่สี่จากเมืองชะทา (Khata) ไปเมืองบาโม (Bhamo) นอกจากนั้นยังมีเส้นทางเดินเรืออื่นๆ เชื่อมระหว่างย่างกุ้ง เชื่อมกับเมืองต่างๆ อีกหลายเส้นทาง

ผู้เขียนเล่าถึงชีวิตของยุโรปในพม่า บางคนใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นนานหลายสิบปี เช่น พวกมิชชันนารี อาจเป็นเพราะว่าอากาศที่ประเทศพม่าถึงแม้จะร้อนแต่ก็มีลมพัดถ่ายเท ซึ่งผิดกับที่ประเทศสยาม เขมร และ เวียดนาม (Cochinchine) อากาศที่นั่นเย็นสบาย โรคภัยมีน้อย และในขณะที่เดียวกับที่คนอังกฤษมีเวลาออกกำลังกายต่างกับคนฝรั่งเศสในอินโดจีนที่ไม่มีเวลาออกกำลังกายเพราะตลาดเริ่มตอน 7 โมงเช้า จึงไม่มีเวลาออกกำลังกาย เมื่อตลาดวายตอน 11 โมง อากาศก็ร้อน เกินกว่าที่จะออกกำลังกาย ต่อมาก็ถึงเวลาอาหารกลางวัน ตามด้วยการนอนหลับพักผ่อน จนถึงบ่ายสองโมง จึงตื่นขึ้นมาประกอบภารกิจการงาน จนถึง 5-6 โมงเย็น เป็นเวลาพักผ่อน กาแฟ

ส่วนคนอังกฤษตั้งแต่เช้าออกมาเดินเล่น หรือออกกำลังกาย แล้วกลับไปอาบน้ำแต่งตัวไปทำงาน จนถึง 5 โมงเย็น หลังจากเลิกงานคนอังกฤษจะเล่นกีฬา เช่น กอล์ฟ ฟุตบอล แบดมินตัน ฮอกกี้ จนกระทั่งถึง 1 ทุ่ม จึงกลับบ้านไปอาบน้ำรับประทานอาหารเย็น และเข้านอน ทั้งหมดเป็นการความสมดุลให้แก่ทั้งร่างกายและจิตใจ การใช้ชีวิตของคนอังกฤษในต่างแดน เป็นไปอย่างราบรื่นมากกว่า คนฝรั่งเศส เพราะคนอังกฤษทำงานไปพร้อมกับลูกน้อง หรือผู้รับใช้ ส่วนคนฝรั่งเศสใช้วิธีการออกคำสั่งแบบนายสั่งบ่าว ตัวเองมักนอนสบายอยู่ในเปลมองดูลูกน้องทำงานอย่างเกียจคร้านจึงเป็นผลเสียต่อร่างกาย ทำให้ร่างกายอ่อนแอ เนื่องจากขาดการออกกำลังกาย เมืองย่างกุ้งในช่วงที่อังกฤษปกครองเหมือนเป็นเมืองที่ลอกเลียนแบบมาจากเมืองในยุโรป คนอังกฤษที่นี่ก็ยังดำเนินชีวิตแบบอังกฤษ แม้กระทั่งการแต่งตัวและการสังสรรค์กันที่สโมสร

สมัยนั้นมีบริษัททัวร์ของอังกฤษชื่อคาราวาน คูก (Caravan Cook) นำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวพม่า ในฤดูหนาวตอนเดือนพฤศจิกายน ธันวาคม ผู้ที่เดินทางมาด้วยจะเป็นนักเดินทางที่เดินทางมาคนเดียว เส้นทางเริ่มจากเมืองแปร-พุกาม อังวะ-อมราวปุระ-มณฑลตะเล่ย์ การท่องเที่ยวในพมานี้มีนักท่องเที่ยวพบปะกับกะเหรี่ยง กะฉิ่น และชาติไทยในรัฐฉาน และเมืองพลอย ที่เมืองพลอยมีคนงานจากหลายชาติเช่น อินเดีย จีน พม่า-ไทย โดยมีนายจ้างหรือหัวหน้าเป็นชาวยุโรป

การค้าขายในประเทศพม่า

ผู้เขียนเล่าเรื่องการค้าสินค้ายุโรปที่พบในพม่าว่ามีหลากหลายชนิด ทั้งที่เป็นเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวันและอาหาร จำพวกอาหารกระป๋อง เนยแข็ง ถั่วชนิดต่างๆ เครื่องดื่ม เช่น ไวน์ วิสกี้ และ สินค้าหัตถ์ สินค้าทั้งหลายนี้มาจากประเทศฝรั่งเศส แต่เป็นบริษัทอังกฤษที่ไปซื้อสินค้าฝรั่งเศสมาขาย ให้กับพม่าอีกที พม่าสมัยนี้ไม่ได้ทำการค้าขายโดยตรงกับฝรั่งเศส บริษัทอังกฤษที่ทำธุรกิจนี้ชื่อ Cross et Blakwel de Londres ส่วนสินค้าพม่าที่อังกฤษนำเข้าไปขายที่อังกฤษมีไม่ถึง 50% ของสินค้านำเข้า ภาษีจากการค้าขายเหล่านี้ รัฐบาลอังกฤษให้เข้าเป็นเงินรายได้ของผู้บริหารราชการอังกฤษในอินเดียเอง ไว้บริหารกิจการของอังกฤษในนานาเอเซียแปซิฟิก

การค้าขายกับประเทศสยามนั้น พม่าส่งออกสินค้า เช่น ข้าว ไม้ ฝ้าย ยารักษาโรค ฯลฯ และ นำเข้าจะเป็นไม้สักจากสยามเป็นหลัก เนื่องจากไม้สักในประเทศพม่าเองนั้นลดจำนวนลง และค่า สัมปทานที่มีราคาที่สูงขึ้น ทำให้ไม้สักที่ส่งไปยังยุโรปมีราคาสูงขึ้นมาก

ผู้เขียนจบลงด้วยการแนะนำวิธีการที่คนยุโรปจะมาเปิดการค้าขายกับประเทศพม่าว่า จะต้อง เป็นคนทำงานที่รู้ภาษาพม่า อังกฤษเป็นอย่างดี ต้องรู้วัฒนธรรมของพม่า ระบบเงินตราของอินเดียใน หน่วยงานรูปและแอนนา และควรรู้ถึงมาตราชั่งตวงวัดของท้องถิ่นด้วย

ช่างเขียนชาวกรุงศรีอยุธยา หลังกรุงแตก อยู่ในเมืองสะกาย(สะแกง)

๗. ดร. สันติ เล็กสุขุม กรรมการสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

วันอังคาร เดือน 5 ขึ้น 9 ค่ำ ปีกุน พ.ศ. 2310 เป็นวันเนาสงครามกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เหลือศึกถูกกวาดต้อนไป “...พระเจ้ามังระให้พระเจ้าอุทุมพรลาผนวช แล้วให้ตั้งตำแหน่งอยู่ที่เมืองจักกาย (ที่เรียกว่าเมืองสะกาย ในมณฑลสะกาย) อยู่ปากตรงข้ามเมืองอังวะ เจ้านายและข้าราชการก็เห็นจะรวบรวมอยู่กันที่นั่นโดยมาก”¹ รวมทั้งถูกกวาดต้อนไปยังเมืองใกล้เคียง คืออมรปุระ และทางใต้ลงมาซื้อเมืองมินบูด้วย เพราะลี้หนีหลักฐานด้านจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่างกรุงศรีอยุธยา

งานศึกษาเรื่อง ชาวอยุธยาที่เมืองสะกาย จัดพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. 2549 ระบุว่ารูปแบบและงานปูนปั้นประดับอุโบสถของวัดมหาเจดีย์เป็นแบบพม่า (ภาพที่ 1) คงสร้างขึ้นก่อนตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2216 – 2241 ส่วนจิตรกรรมฝาผนังของอุโบสถหลังเดียวกันนี้เป็นฝีมือช่างกรุงศรีอยุธยา (ภาพที่ 2 - 7) ที่ถูกกวาดต้อนไปคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1² งานศึกษาดังกล่าวเป็นที่มาของบทความชิ้นนี้ ที่แม้จะต้องสำรวจตรวจสอบเพิ่มเติม แต่ก็มี

¹ ดำรงราชานุภาพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ไทยรบพม่า พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร: ศิลปาบรรณาการ, 2514, หน้า 371-374.

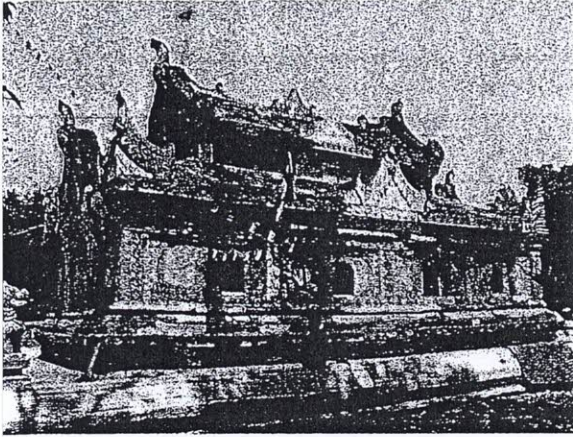
² สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ล. ; รุยา อาภากร, ดร. ม.ร.ว. ชาวอยุธยาที่เมืองสะกาย. สำนักพิมพ์สายธาร, 2549.

ผลเบื้องต้นที่แตกต่าง³ ว่าจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดมหาเจดีย์เป็นฝีมือช่างชาวกรุงศรีอยุธยาที่ถูกกวาดต้อนไป หลังการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2310) โดยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ภาพฝาผนังดังกล่าว และภาพฝาผนังจากเมืองอมรปุระ (ภาพที่ 2 – 7 และ 8) เขียนขึ้นเมื่อช่างเชลยซึมซับลักษณะทางช่างของท้องถิ่นเข้าไว้มากแล้ว หรือหากพิจารณาว่าช่างท้องถิ่นร่วมงานอยู่ด้วย ก็กล่าวได้ว่า ช่างเชลยมีบทบาทสำคัญ เพราะลักษณะทางกรุงศรีอยุธยาเด่นชัด ส่วนภาพฝาผนังที่เมืองมินบู ช่างเชลยคงมีส่วนร่วมน้อยกว่า (ภาพที่ 9)

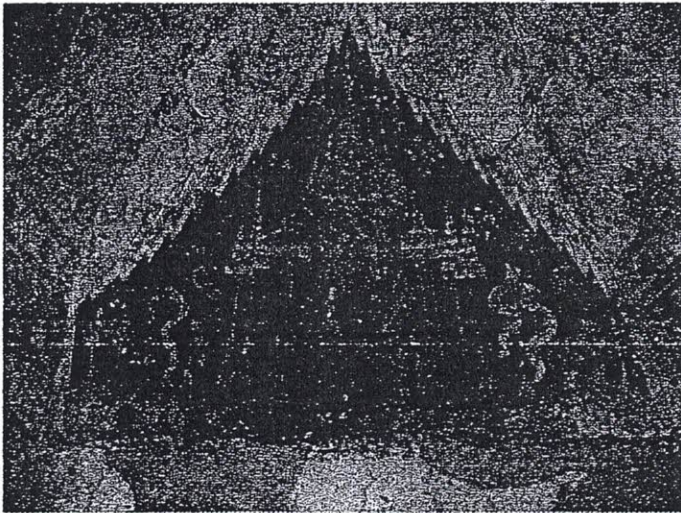
ดังกล่าวข้างต้น ได้จากการเปรียบเทียบกับจิตรกรรมในประเทศไทย ใช้ตัวอย่างจิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย โดยตรวจสอบการสืบเนื่องกับภาพเขียนบนสมุดข่อยสมัยกรุงธนบุรีซึ่งมีช่วงเวลา 15 ปี และต่อลงมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพฯ) ระหว่างรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 (ระหว่าง พ. ศ. 2325 - 2394) ด้วย

³ ผู้เขียนไม่เคยสำรวจจิตรกรรมฝาผนังแห่งนี้ จึงมีข้อจำกัดในการตรวจสอบข้อมูลให้ครบถ้วน ภาพถ่ายประกอบบทความในส่วนจิตรกรรมจากพม่าได้รับความเอื้อเฟื้อจากแฟ้มข้อมูลของนางสาวอรวิทย์ ลิขิตวิเศษกุล ซึ่งอยู่ระหว่างเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับจิตรกรรมเหล่านี้ ในระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ในภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพที่ 1 อุโบสถวัดมหาเจดีย์คอกี เมืองสะกาย

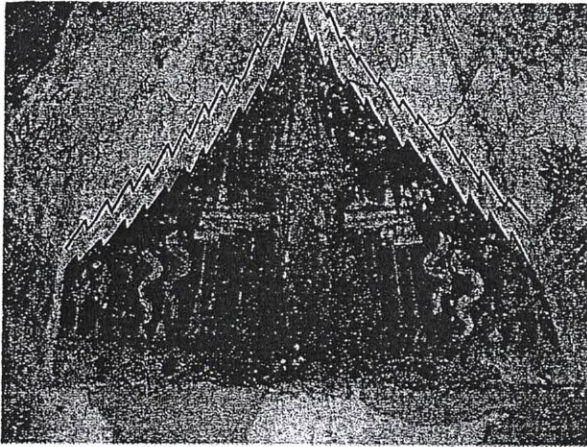
ภาพที่ 2 จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดมหาเจดีย์คอกี ผนังด้านตรงข้ามพระประธาน คือส่วนที่รอดพ้นจากถูกทาสี ขวัญทับเพราะสภาพที่ชำรุดมาก ภาพพระพุทธเจ้าประดิษฐานภายในบุษบกโดยมีแถบหยักฟันปลาเป็นกรอบ

กรอบ กรอบเช่นนี้ เรียกทางไทยว่า “สินเทา” ทำหน้าที่หลัก คือเน้นความสำคัญหรือความงดงามของภาพภายในกรอบให้เด่นชัดยิ่งขึ้น จิตรกรรมแบบพม่าเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 23 เป็นอย่างช้าที่วิหารอุบาติเถียน พุกาม (ภาพที่ 10) และจิตรกรรมผนังถ้ำคิโตะกูรู เมืองสะกาย ซึ่งอาจมีอายุเก่ากว่าจิตรกรรมฝาผนังของอุบาติเถียนเล็กน้อย ก็ล้วนมีกรรมวิธีเน้น

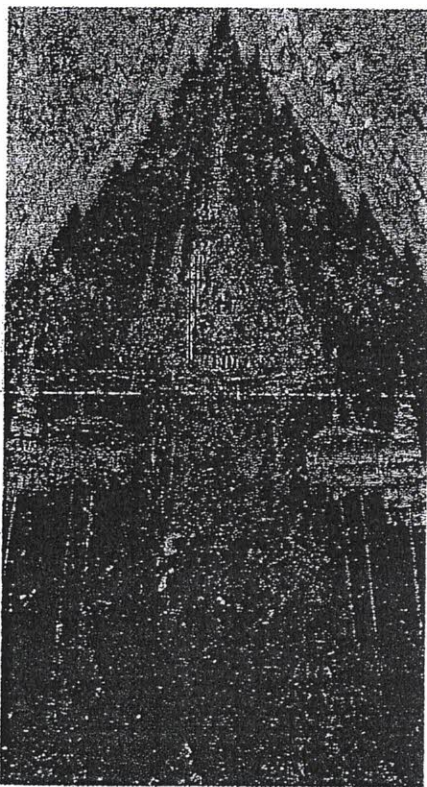
เช่นกัน แต่สินเทาเป็นวงโค้งใหญ่ต่อเนื่องกัน (ภาพที่ 11)⁴ จิตรกรรมทางภาคเหนือของไทย คือศิลปะล้านนาซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพม่า ก็ใช้วงโค้งน้อยใหญ่ต่อเนื่องกันเช่นกัน (ภาพที่ 12)

⁴ สำหรับกำหนดอายุของ ภาพที่ 11 อาศัยเปรียบเทียบกับ ภาพที่ 10 ซึ่งมีกำหนดอายุใน Pictorial to Pagan. (Ministry of Culture), Pagan, Repr.in 1997. P 12.

ภาพที่ 3 จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดมหาเจดีย์ หน้า
ด้านตรงข้ามพระประธาน (จากภาพที่ 2) สันเทา ของ
จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดมหาเจดีย์เป็นบั้งเรียบ
ที่ขอบนอก ทำนองเดียวกับจิตรกรรมสมัยกรุงธนบุรี
(ภาพที่ 14) ส่วนจิตรกรรมรุ่นเก่ากว่า คือสมัยปลายกรุง
ศรีอยุธยา ขอบนอกของสันเท้ามักมีลายแขนงไม้สูงต่ำได้
เรียงกัน (ภาพที่ 13) แขนงไม้นี้คือหลักฐานมีมาเก่าก่อน

ใช้ค้นหากันตอนต่าง ๆ ในท้องเรื่องที่เริ่มมีมากขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ก่อนจะพัฒนาเป็นสันเทา
ขอบนอกเรียบในสมัยกรุงเทพฯ จนเมื่อผ่านถึงรัชกาลที่ 3 แล้ว จึงเริ่มหมดความนิยม⁵

ภาพที่ 4 จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดมหาเจดีย์ (จากภาพที่ 3) บุษบก
ซึ่งมีภาพพระพุทธเจ้าประทับอยู่ภายในบุษบก ซึ่งเป็นปราสาทประเภ
เรือนยอด คือมียอดแหลมตามแบบเฉพาะในศิลปะไทย ในส่วนของ
ปราสาทแบบพม่ามีแบบแปลกออกไปเป็นการเฉพาะ (ภาพที่ 9) ก่อน
จะกล่าวถึงบุษบก ขอเริ่มด้วยภาพพระพุทธองค์ พระองค์ประทับ
นั่งขัดสมาธิเพชร อันเป็นแบบที่นิยมในศิลปะพม่ามาโดยตลอด แต่มีที่
แตกต่างอย่างสำคัญคือ พระหัตถ์ขวาวางพาดตรงพระชานุ (เข่า) พระ
รัศมีเป็นกรวยยาว ทรงครองจีวรห่มเฉียงกระชับพระวรกาย ชายจีวร
ยาวปลายแยกเป็นแฉก ล้วนเป็นแบบอย่างในงานช่างเขียนของกรุงศรี
อยุธยาตอนปลาย (ภาพที่ 16) สำหรับภาพพระพุทธองค์แบบพม่า
แตกต่างจากที่กล่าวมาทั้งหมด ดูภาพที่ 10, 11

⁵ สันติ เล็กสุขุม, จิตรกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ 3 : ความคิดเปลี่ยน การแสดงออกก็เปลี่ยนตาม. สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2544, หน้า 105.

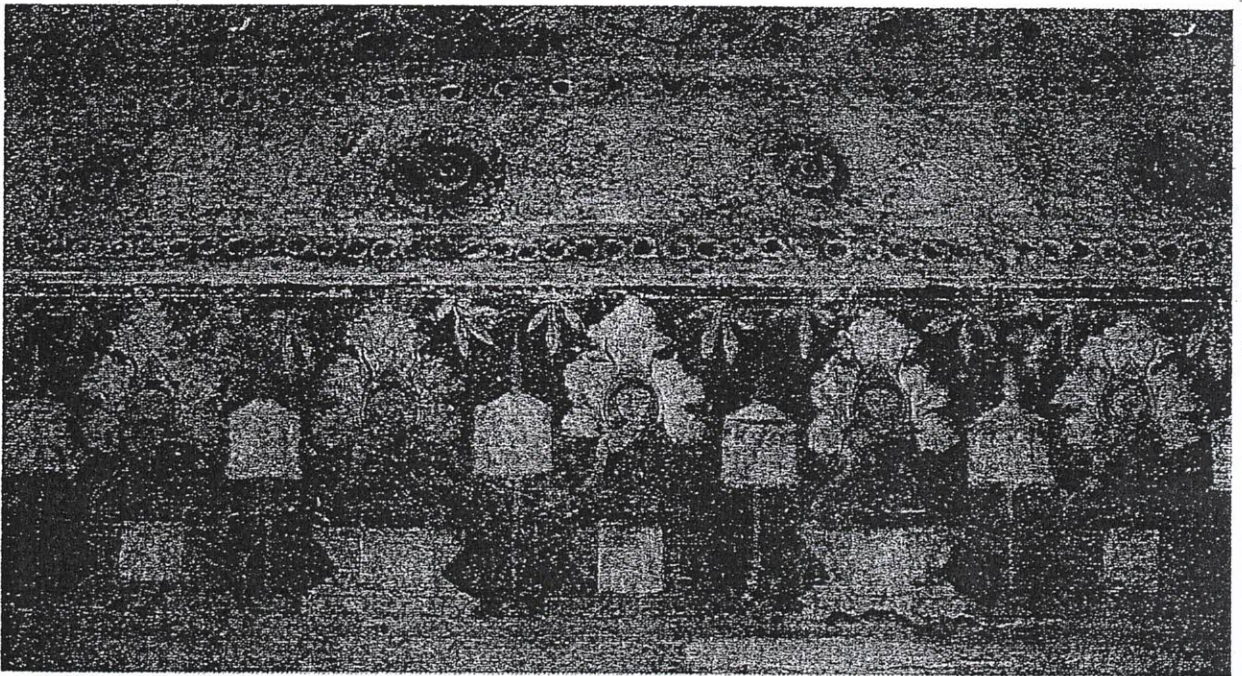
กลับมากล่าวถึงบุษบกซึ่งแบบอย่างทางช่างของกรุงศรีอยุธยา ยังสืบทอดเป็นพัฒนาการมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ด้วย ดังลำดับหมายเลขต่อไปนี้

- หมายเลข 1 ฐานชั้นล่างประดับขาสิงห์ (ฐานสิงห์)
- หมายเลข 2 - 3 - 4 ฐาน เริ่มจากล่างคือชั้นนาค ชั้นครุฑ และชั้นเทพ เทียบตัวอย่างได้กับงานประดับฐานบุษบกประดิษฐานพระพุทธรัตนปฏิมากร (พระแก้วมรกต) ในอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) พระบรมมหาราชวัง
- หมายเลข 5 แถวกระจัง หมายเลขลำดับนี้ และหมายเลขต่อจากนี้ไป เพื่อเป็นตัวอย่างแสดงการสืบทอดในงานช่างไทยมายาวนาน คือหอร่องทรงบุษบกของวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ในพระบรมมหาราชวัง (ภาพที่ 15) เดิมหอร่องนี้สร้างในรัชกาลที่ 1 เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 4 โปรดให้ก่อสร้างขึ้นใหม่แทนที่หอร่องเดิม แต่งานแล้วเสร็จในรัชกาลที่ 5 และได้ผ่านการบูรณะโดยรักษารูปแบบเดิมมาถึงปัจจุบัน⁵
- หมายเลข 6 - 7 - 8 คือกาบล่าง (6) ประจายามอก (7) และ บัวหัวเสา (8) เป็นลักษณะทั่วไปของมณฑป หรือบุษบก หรือประตูยอดด้วย เช่นประตูยอดของอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ในพระบรมมหาราชวัง
- หมายเลข 9 คันทวย ตั้งจากส่วนบนของเสาเพื่อรองรับชายคา
- หมายเลข 10 บรรพพแถลง (บันแถลง)

๖

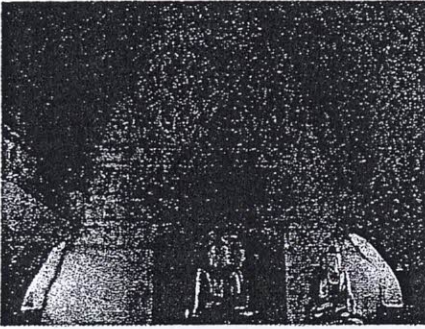
⁵ อ้างจาก แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี, ม.ร.ว. ; ไชแสง สุขะวัฒนะ; ผุสดี ทิพทัส. สถาปัตยกรรมในพระบรมมหาราชวัง. สำนักราชเลขาธิการ จัดพิมพ์น้อมเกล้า ฯ ถวายสนองพระมหากรุณาธิคุณ เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 60 พรรษา, 2531, หน้า 294.

- หมายเลข 11 ย่อคบริวาร งานประดับแบบนี้ในศิลปะไทยหลงเหลืออยู่น้อย เพราะชำรุดหักหาย ตัวอย่างที่ยังเหลืออยู่บ้าง กรมศิลปากรได้บูรณะไว้โดยรักษาเค้าเดิมไว้ คือซุ้มยอดของประตูอุโบสถวัดปราสาท นนทบุรี งานช่างสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย
- หมายเลข 12 ซুদ্ধหลังคาลาดชันขึ้น
- หมายเลข 13 ทรงระฆัง
- หมายเลข 14 บัลลังก์
- หมายเลข 15 เหม
- หมายเลข 16 ยอดทรงกรวย ภาพลบเลือน แต่เข้าใจได้ว่าอยู่ในเค้าของยอดบุษบก

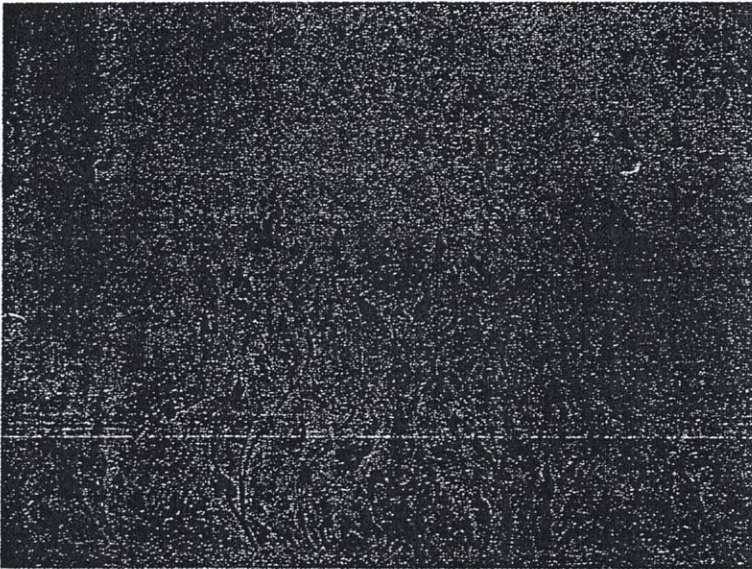

ภาพที่ 5 จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดมหาเจดีย์ แถวพระอดีตพุทธเจ้า ทุกพระองค์ประทับบนรัตนบัลลังก์ซึ่งมีผ้าทิพย์ห้อยอยู่ด้านหน้า เทียบกับจิตรกรรมแบบพม่าซึ่งไม่เขียนผ้าทิพย์ห้อยไว้ด้านหน้าของรัตนบัลลังก์ (ภาพที่ 10, 11) อนึ่ง พระอดีตพุทธเจ้า หรือพระพุทธรูปเจ้ากัตาม ที่เขียนแบบไทย นิยมให้มีกระหนกเป็นพระรัศมีแผ่รอบ

พระเศียรอันเป็นสัญลักษณ์แห่งพุทธภาวะ (ภาพที่ 16 ล่างซ้าย) ซึ่งแตกต่างจากภาพเขียนแบบพม่าที่เน้นเป็นแนวรอบพระวรกาย (ภาพที่ 10, 11) อีกประการหนึ่ง ช่างไทยนิยมเขียนพระหัตถ์ขวาวางบนพระชานุ(หัวเข่า) แตกต่างจากช่างพม่าที่นิยมเขียนพระหัตถ์ไว้ที่พระขงฆ์ (หน้าแข้ง)

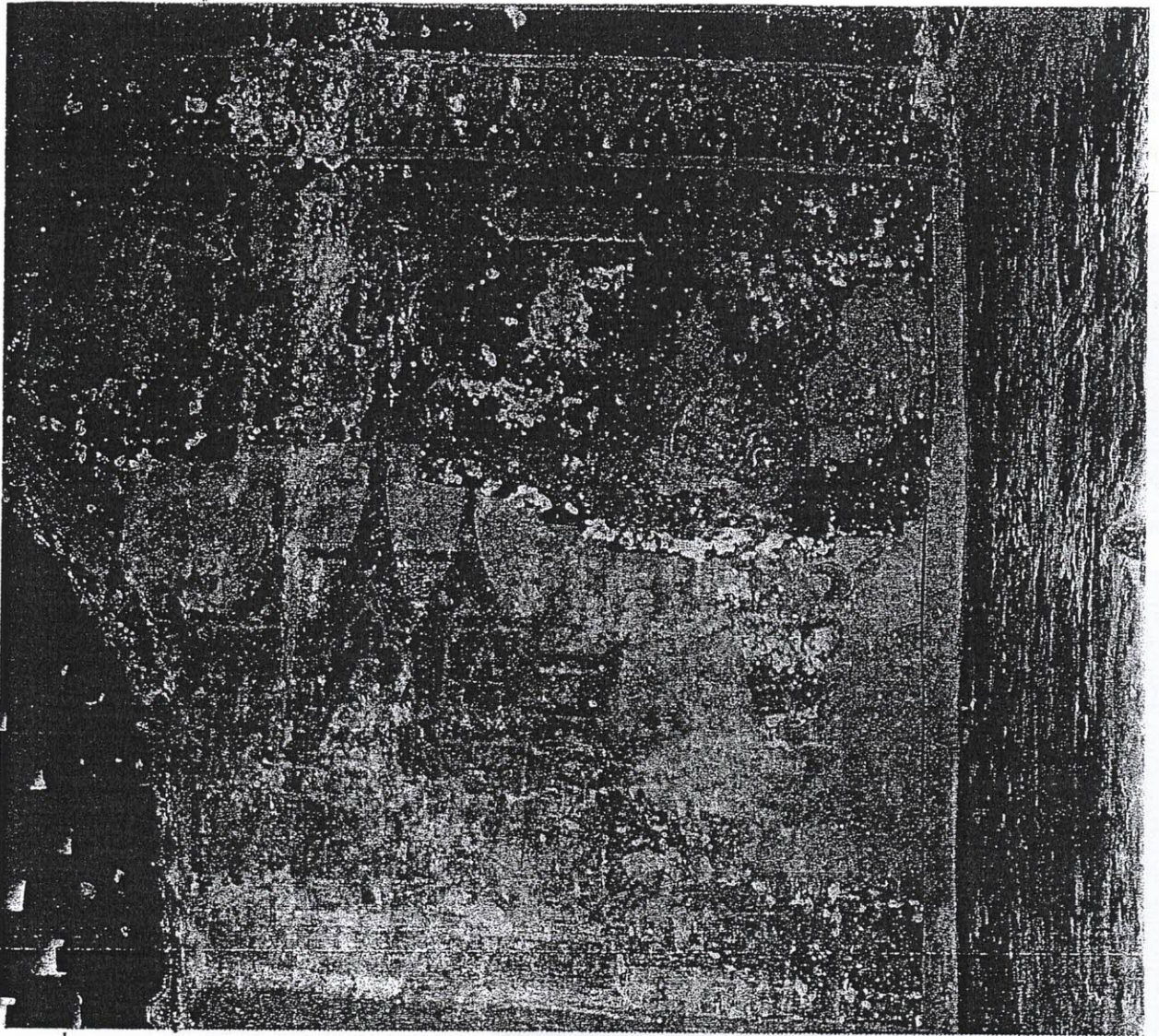

ภาพที่ 6 จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดมหาเจดุดอจี ประเภทยลายเครือเถา ที่ตอนบนของผนังด้านหลังพระประธาน

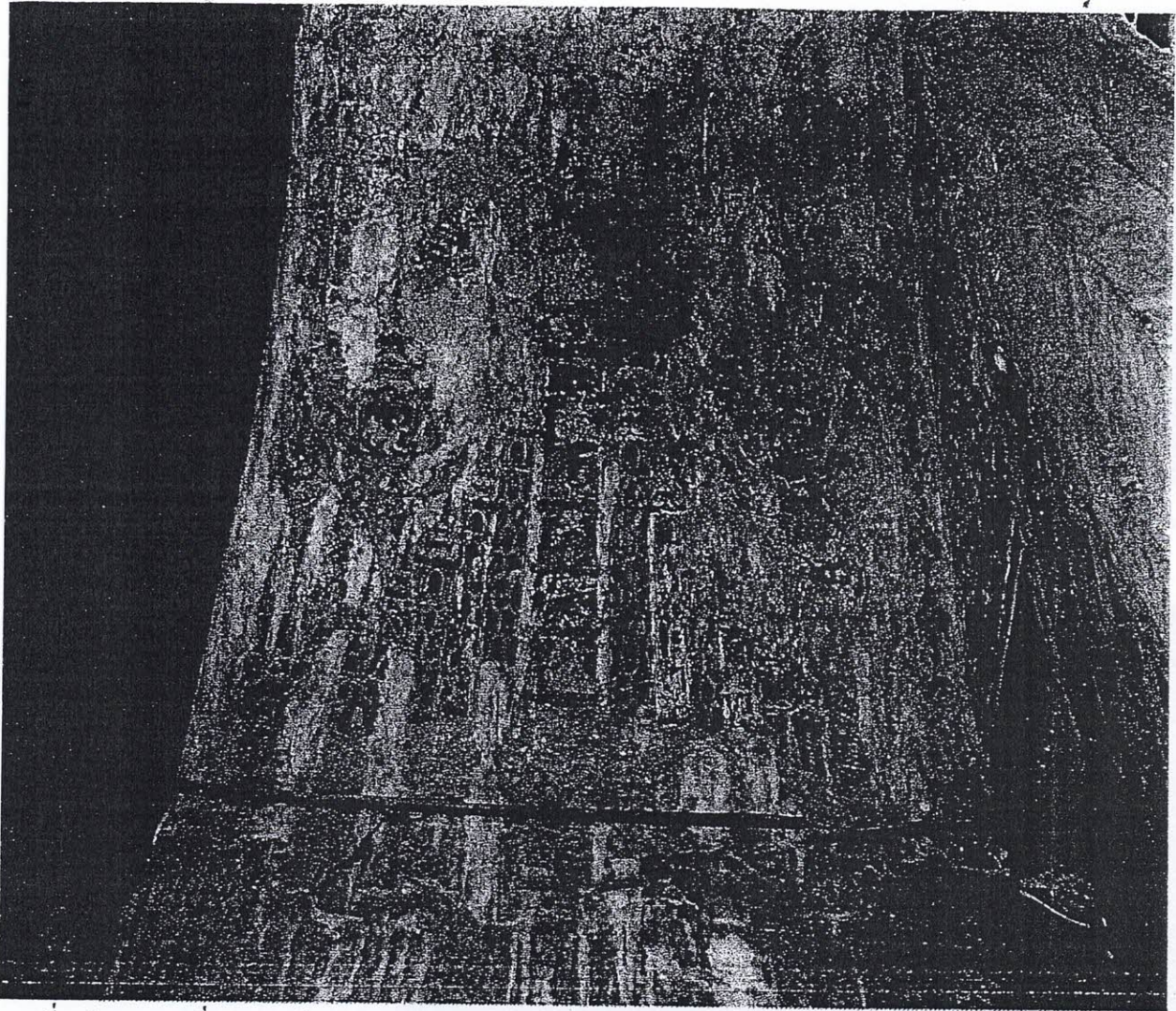

ภาพที่ 7 ประเภทยลายเครือเถา (ขยายจากภาพที่ 6) นิยมอยู่ในศิลปะกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เช่นที่งานปูนปั้นประดับหน้าบรรพ (หน้าบัน) ของมณฑปวัดโรงช้างราชบุรี หรืองานปูนปั้นประดับหน้าบรรพหน้าต่างของอุโบสถของวัดไผ่ล้อมเพชรบุรี (ภาพที่ 17)⁷

⁷ ผู้เขียนบทความนี้พบว่าเกิดความเข้าใจผิดในหนังสือ ชาวอยุธยาที่เมืองสกลนคร รูปที่ 27 ในหน้า 75 ซึ่งระบุว่าเป็นหน้าบรรพจากวัดโรงช้าง ราชบุรี แต่ความจริงเป็นลายปูนปั้นประดับหน้าบรรพหน้าต่างของอุโบสถวัดไผ่ล้อม เพชรบุรี (ภาพที่ 17 ในบทความนี้) อนึ่งผลวิเคราะห์ลายจากวัดไผ่ล้อม กำหนดอายุได้ว่าอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายแล้ว (ดู สันติ เล็กสุขุม. ลวดลายปูนปั้นแบบอยุธยาตอนปลาย (พ.ศ. 2172 – 2310), ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, มูลนิธิ เจมส์ ทอมป์สัน, 2532, หน้า 92).

ภาพที่ 8 จิตรกรรมฝาผนังของกุฏิวัดจีพญา เมืองมินบู ภาพปราสาทมีลวดลายประดับซึ่งเทียบได้กับรูปแบบของปราสาทและลวดลายประดับยอดปราสาทในศิลปะกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย โดยสืบทอดมาในศิลปะรัตนโกสินทร์ (ภาพที่ 18 - 19 - 20) อนึ่งในภาพที่ 8 นี้ ตอนบนทางขวา วิชुरบันทิตนั่งภายในปะรำฐานของปะรำประดับขาสิงห์ เบื้องหน้ามีภาพยักษ์กัณทกะนั่งพนมมือ แต่งกายอย่างที่พบในภาพเขียนไทย (ภาพที่ 13) รวมทั้งลักษณะของภาพโขดเขา ต้นไม้ซึ่งตัดเส้นพุ่มใบอย่างไทย (ภาพที่ 18)

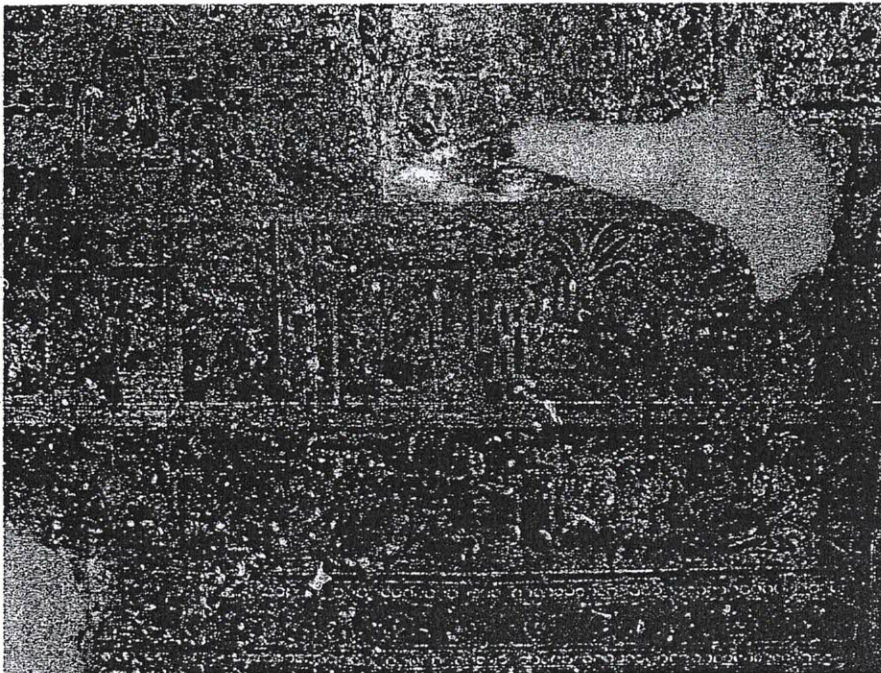

ภาพที่ 9 จิตรกรรมที่เพดานอุโบสถวัดพญาทองซู เมืองอมรปุระ ฉากเขาพระสุเมรแวดล้อมด้วยเขาสัตตบริภัณฑ์
ทางซ้ายเป็นภาพกระต่ายภายในปราสาทหมายถึงพระจันทร์ กำหนดได้ว่าเขียนขึ้นราวหลัง พ.ศ. 2310 ภาพ
ปราสาทเป็นชุดหลังคาลาดซ้อนชั้น แต่ละชั้นลดหลั่นกันด้วยฝาดันเป็นแบบเฉพาะของพม่า ส่วนกระหนกแบบ
ไทยประดับปลายอนรถทั้งสองข้าง

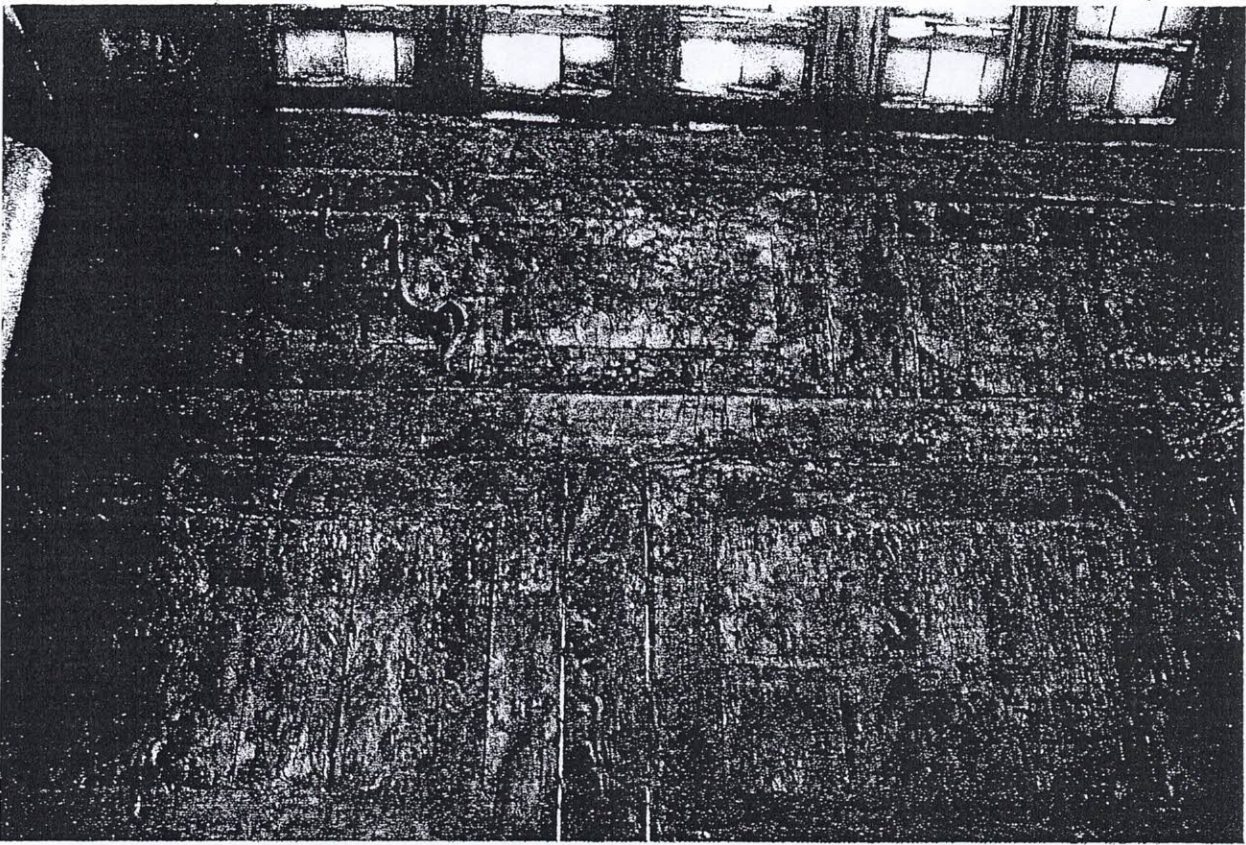

ภาพที่ 10 จิตรกรรมฝาผนัง
อุโบสถ อุบัติเถียน พุกาม ราว
ครึ่งหลังพุทธศตวรรษที่ 23
ภาพพระพุทธรองค์ในเรื่อง
ประวัติพระอศิตพุทธเจ้า ทรง
วางพระหัตถ์ขวาที่พระขงษ์
(หน้าแข้ง) มีกรอบ เน้นพระ
วรกาย รัตนบัลลังก์ไม่มีผ้า

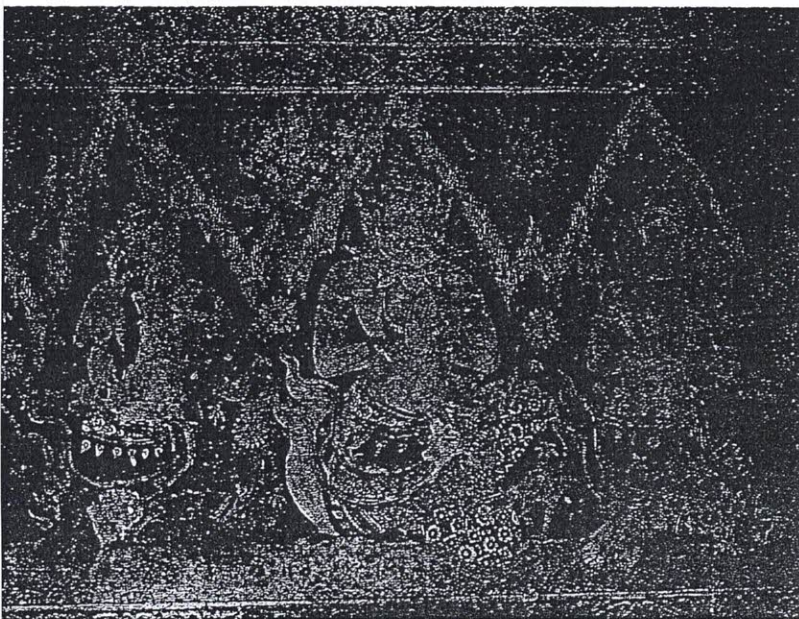
ทิพย์ กรอบ (สินเทา) รูปวงโค้งใหญ่ต่อเนื่องกัน และลายกระหนก อันล้วนเป็นแบบพม่า

ภาพที่ 11 จิตรกรรมฝาผนังถ้ำดีโลเกะกูรู เมืองสะกาย ภาพพุทธองค์ในเรื่องพุทธประวัติ และภริยัตตชาดก ราว
ครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 23 รอบพระวรกายของพระพุทธรองค์มีกรอบล้อม พระหัตถ์ขวาของพระพุทธรองค์
วางอยู่ที่พระขงษ์ (หน้าแข้ง) และภาพปราสาทอีกแบบหนึ่งของช่างเขียนพม่า รวมทั้งสินเทาที่เป็นรูปวงโค้ง
ต่อเนื่อง

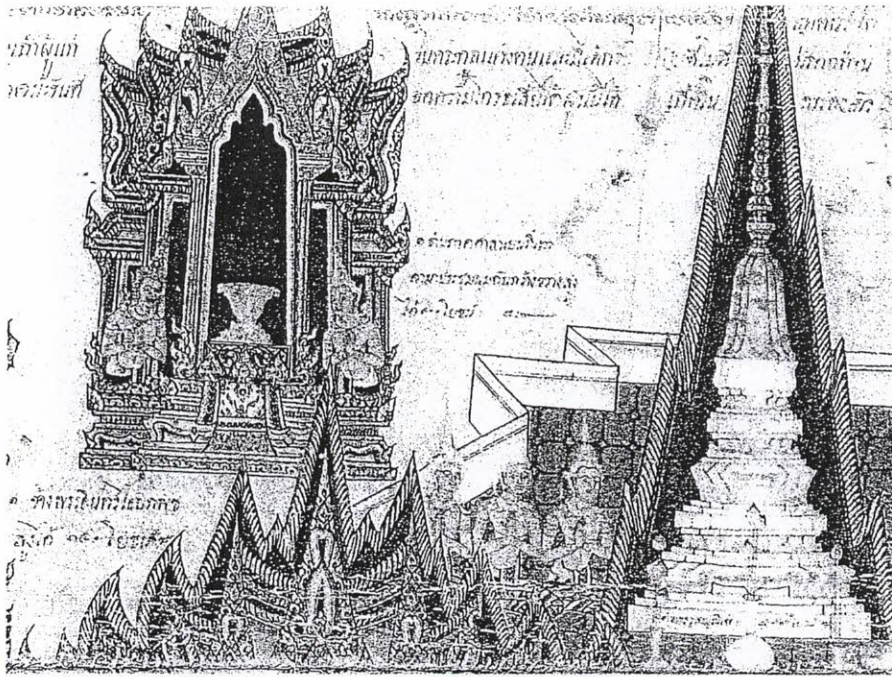

ภาพที่ 12 จิตรกรรมบนแผ่นไม้คอสอง วิหารน้ำแต้ม วัดพระธาตุลำปางหลวง ลำปาง ศิลปะล้านนา พุทธศตวรรษที่ 22-23 ภาพสีเทาที่ประกอบจากวงโค้งใหญ่ น้อย และปราสาทแบบพม่า

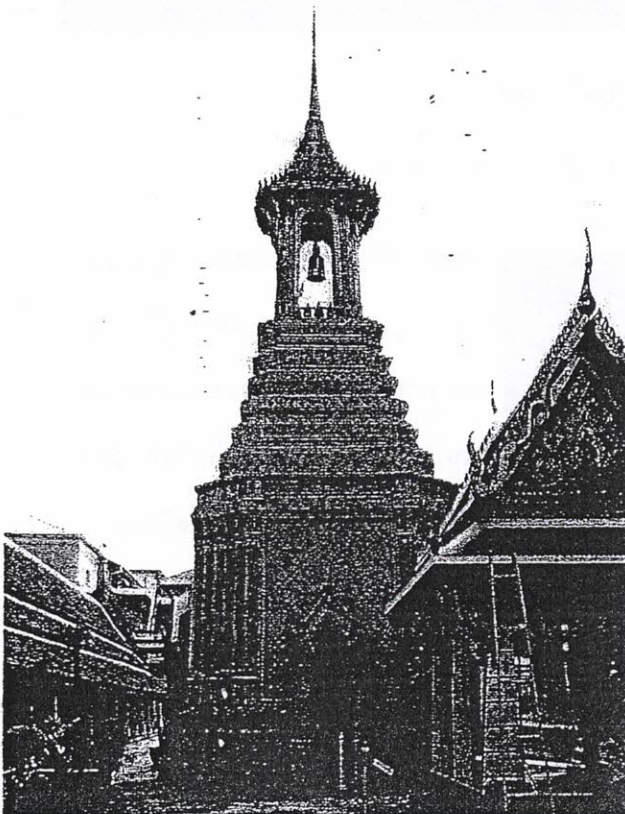
ภาพที่ 13 จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ
วัดใหญ่สุวรรณาราม เพชรบุรี พุทธ
ศตวรรษที่ 23 สีเทาขอบนอกคล้าย
แขนงไม้สูงต่ำไล่เรียงกัน โดยกรอบ
แถวของบรรดาอมนุษย์ ซึ่งมียักษ์
มารวมชุมนุมคราวพระพุทธองค์ตรัส

สั่ง

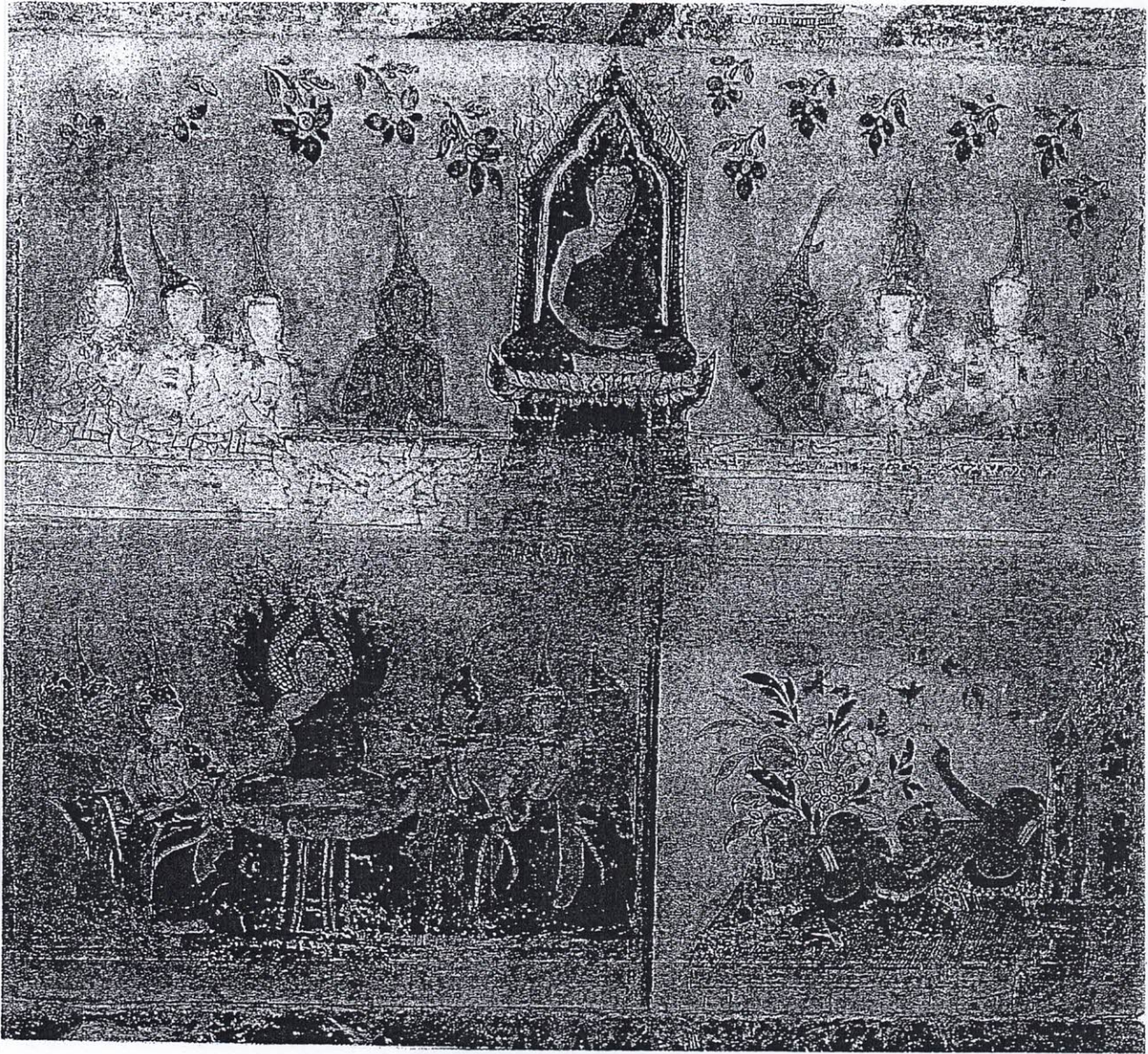

ภูมิ ฉบับกรุงศรีอยุธยา - ธนบุรี เล่ม 2, 2542. หน้า 31, ภาพที่ 17)

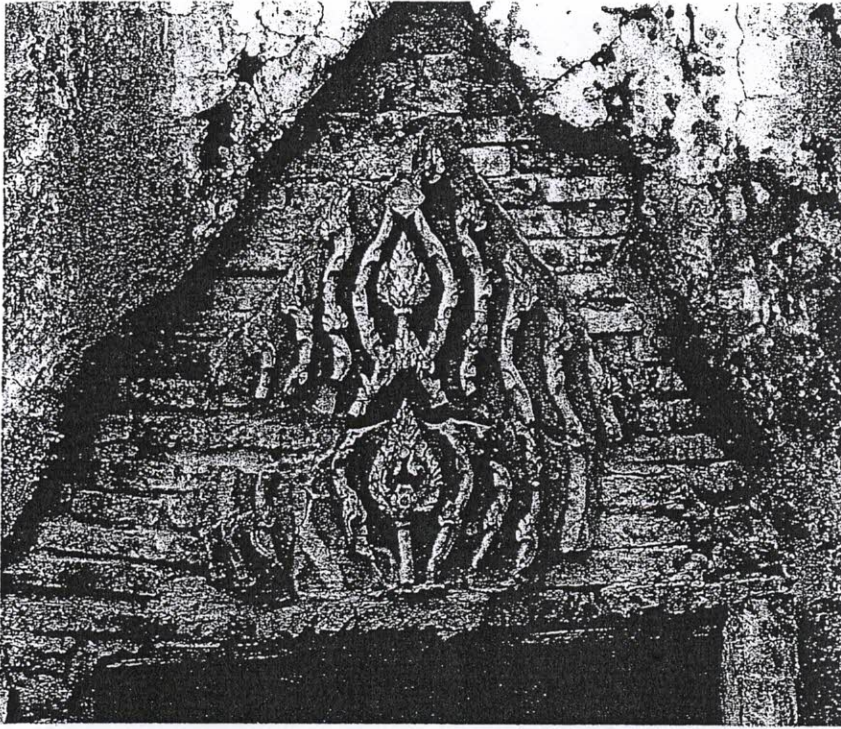
ภาพที่ 14 จิตรกรรมบนสมุด
ภาพไตรภูมิ ฉบับกรุงธนบุรี
เขียนเมื่อ ปี พ.ศ. 2319
สันทา (แถบหยักฟันปลา
ขอบนอกเรียบ) ครอบ
ปราสาทและครอบเจดีย์จุฬ
ามณี ในฉากสวรรค์ดาวดึงส์
(ภาพจาก สมุดภาพไตรภูมิ
ฉบับกรุงธนบุรี เลขที่ 10, ใน
กรมศิลปากร. สมุดภาพไตร

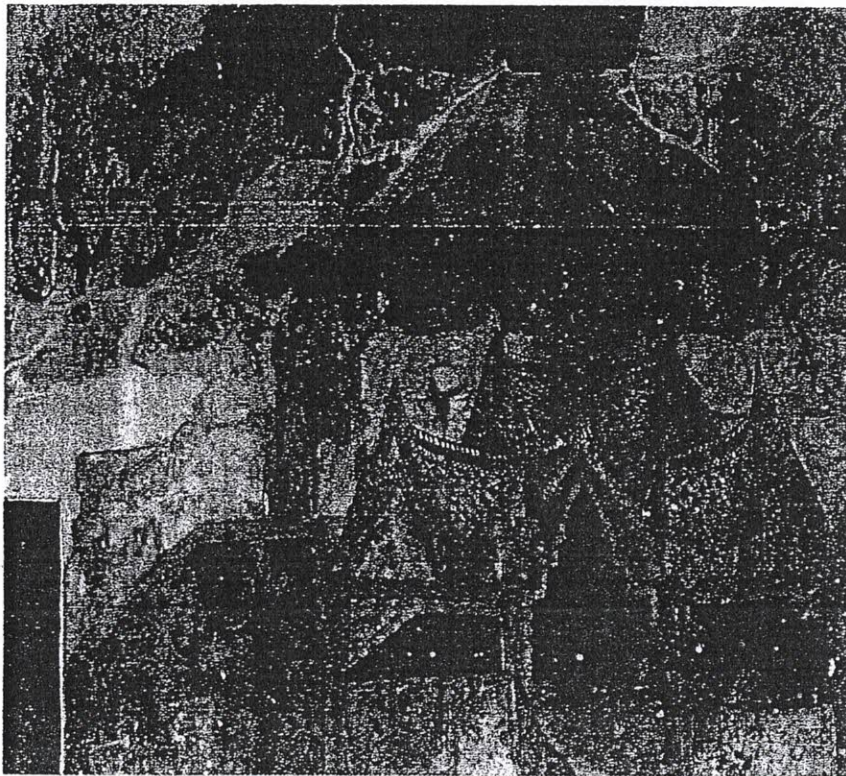
ภาพที่ 15 หอระฆัง เดิมสร้างในรัชกาลที่ 1 ในรัชกาล
ที่ 4 (พ.ศ. 2394 - 2411) รื้อสร้างใหม่บนที่เดิม งาน
สำเร็จลงในรัชกาลที่ 5 องค์ประกอบต่างๆ ของหอ
ระฆังทรงบุษบก คือการสืบทอดรูปแบบมาจากอดีต
มาเป็นลักษณะเฉพาะของงานช่างไทยสมัยกรุง
รัตนโกสินทร์

ภาพที่ 16 จิตรกรรมบนสมุดภาพ งานช่างสมัยกรุงศรีอยุธยาราวครึ่งหลังของพุทธศตวรรษที่ 23 ภาพพระพุทธองค์ประทับนั่ง พระหัตถ์ขวาวางเหนือพระชานุ (เข่า) รัตนบัลลังก์มีผ้าทิพย์ห้อยที่ด้านหน้า ประภามณฑลรอบพระเศียร มีกรอบเป็นรูปกระหนกเปลว (ภาพจาก สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงศรีอยุธยา เลขที่ 8 , ใน กรมศิลปากร. สมุดภาพไตรภูมิ ฉบับกรุงศรีอยุธยา – ธนบุรี เล่ม 1, 2542. หน้า 159, ภาพที่ 49)

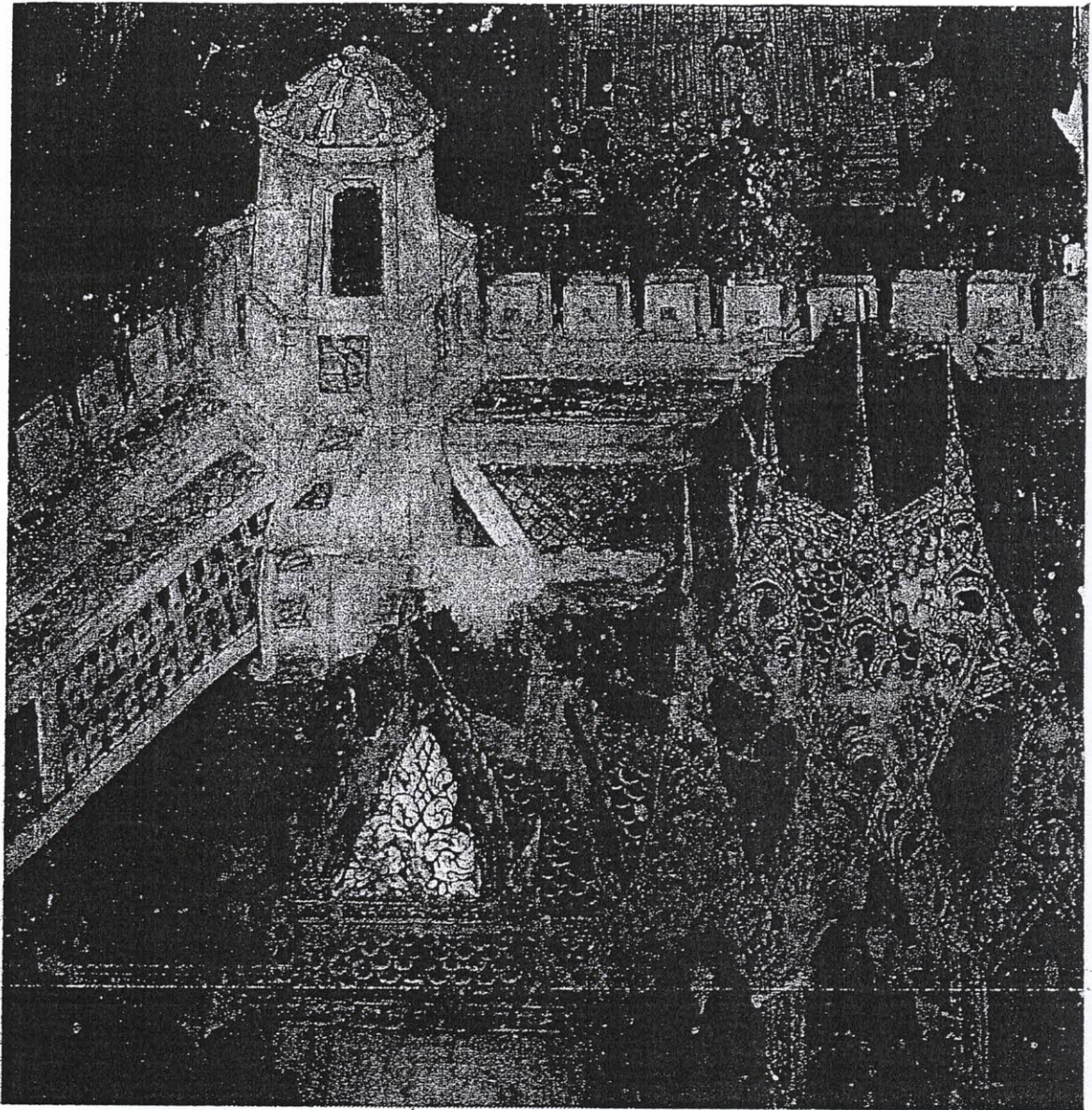
ภาพที่ 17 ลายเครือเถา ปูนปั้น
ประดับหน้าบรรพหน้าต่าง -
อุโบสถวัดไผ่ล้อม เพชรบุรี สมัย
กรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ราวพุทธ
ศตวรรษที่ 23

ภาพที่ 18 จิตรกรรมฝาผนัง
คาน้ำพระพุทธรูปอาจารย์ วัด
พุทธไสวรรย์ พระนครศรีอยุธยา
สมัยกรุงศรีอยุธยา พุทธศตวรรษ
ที่ 23 ภาพปราสาท ภาพโขดเขา
และพุ่มของใบไม้

ภาพที่ 19 จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดราชสิทธิาราม ชนบุรี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 24 ภาพ
 หนึ่งปราสาท โดยเฉพาะส่วนยอด อันเป็นลักษณะเฉพาะที่สืบทอดจากงานช่างสมัยกรุงศรีอยุธยาเข้าสู่สมัยกรุง
 รัตนโกสินทร์ ฉากเจ้าชายสิทธัตถะโพธิสัตว์ ก่อนเสด็จออกผนวช ได้เสด็จมาทอดพระเนตรพระนางพิมพา และ
 พระโอรส-ราहुล ในเรื่องพุทธประวัติ

ภาพที่ 20 จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดไชยทิศ ชนบุรี ภาพยอดของปราสาท สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษ
ที่ 24

ปัจจุบันเชื้อสายของชาวกรุงศรีอยุธยาที่ถูกกวาดต้อนไปตั้งรกรากในพม่าเมื่อคราวเสียกรุงครั้งสุดท้าย
 ราว 200 ปีมาแล้ว ก็ได้กลายเป็นชาวพม่าไปจนหมด เหลือเพียงจิตรกรรมฝาผนังที่ยังบอกเล่าตัวตนของชาว
 ชลยจากกรุงศรีอยุธยา แต่สภาพที่ชำรุดบ่งชี้ว่า อีกไม่นานนัก ตัวตานั้นก็จะหมดไปด้วย

ราวกับว่าพระพุทธเจ้าสถิตอยู่ทุกแห่งหนในพุกาม

๙.ดร. สันติ เล็กสุขุม กรรมการสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

สัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้า เช่น เจดีย์ พระพุทธรูป และภาพวาดพระพุทธเจ้า ซึ่งมีอยู่มากมายจนนับไม่ถ้วนในพุกาม ชวนให้นึกคิดว่า “พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ทุกแห่งหนในพุกาม”

ประเทศสหภาพพม่า กับราชธานีรุ่นแรก -พุกาม

ประเทศสหภาพพม่า(Burma)ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “สหภาพเมียนมาร์(Myanmar)” แต่ที่ยังเรียกพม่าเพราะคุ้นอยู่กับชื่อเดิม เช่นเดียวกับ “พุกาม(Pagan)” อันเป็นชื่อของราชธานีรุ่นแรกซึ่งรุ่งเรืองอย่างยิ่ง ปัจจุบันทางการพม่าเรียก “บากัน (Bagan)”

พม่าตั้งอยู่ทางตะวันตกของคาบสมุทรอินโดจีน ปัจจุบันเรียกว่าแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์ มีภูเขาล้อมรอบอยู่ 3 ด้าน พื้นที่ของพม่าใหญ่กว่าไทยเล็กน้อย แม่น้ำสำคัญคืออิรวดี ไหลจากเหนือสุดลงสู่ใต้ คูชนวนกับแม่น้ำชินวิน ซึ่งวกมาเชื่อมที่ตอนเหนือของพุกาม และแม่น้ำสาละวินอยู่ทางตะวันออก มีตอนสำคัญเป็นพรมแดนระหว่างพม่ากับไทย

พระมหากษัตริย์สมัยราชธานีพุกาม

พุกามอยู่ทางภาคกลาง มีพื้นที่ราว 41 ตารางกิโลเมตรทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำอิรวดี บรรยากาศสงบของอดีตราชธานีแห่งนี้มีแม่ไม้ ถนนเล็กๆกับโบราณสถานร้าง ทิวเขาอยู่ไกลทางตะวันตก สี่ห้าหมู่บ้านกระจ่ายกันอยู่เป็นสัดส่วน ที่พักนักท่องเที่ยวอยู่ขอบนอกของพื้นที่ และกำหนดเป็นเขตควบคุมความสูงของสิ่งก่อสร้าง

ตำนานเล่าขานถึงความเก่าแก่ยืนนานของราชธานีพุกามตั้งแต่ พ.ศ. 650 มีกษัตริย์ลำดับลงมาจนถึงรัชกาลที่ 42 จึงมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชัดเจน เช่นเดียวกับหลักฐานการสร้างศาสนสถาน คือรัชกาลพระเจ้าอนิรุทธิ์

๖

จารีกระบุปีที่พระเจ้าอนิรุทธิ์ทรงครองราชย์คือ พ.ศ. 1587 เรียงลำดับรัชกาลต่อจากนั้นมาจนถึงพ.ศ. 1830 ราชธานีก็ล่มสลาย ตกอยู่ใต้อำนาจของกองทัพมองโกล แต่ด้วยระยะเวลาอันสั้นก็ถอนกลับไป โดยที่ศรัทธาในพุทธศาสนาของพุกามยังไม่ทันจางหาย

อนึ่ง ก่อนหน้านั้น แต่คงไม่เก่าก่อน พ.ศ. 1200 มีสิ่งวัฒนธรรมต้นแบบของพุทฺถม คือ มณฺเฑนทางภาคใต้ มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองสะเทิมหรือสุธรรมวดี เหนือขึ้นมาเล็กน้อยคือปยุ มีเมืองสำคัญเช่นศรีเกษตร รวมทั้งต้นแบบวัฒนธรรมพุทฺถศาสนาโดยตรงจากอินเดียภาคเหนือ และลังกา

งานช่างกับแรงบันดาลใจ

คติความเชื่อในพุทฺถศาสนา อันเปี่ยมด้วยศรัทธาของพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ ชั้นสูง คือแรงบันดาลใจสำคัญด้านการช่าง บรรดาศาสนสถานร้างจำนวนมากภายในพุทฺถม โดยเฉพาะเจดีย์ และเจดีย์วิหาร สร้างขึ้นตามคติของฝ่ายเถรวาทเป็นหลัก โดยมีคติฝ่ายมหายานแทรกอยู่ด้วย

ศาสนสถานในพุทฺถมสำเร็จลงด้วยงานก่ออิฐอันชำนาญยอดเยี่ยม ด้วยคุณภาพของอิฐที่ดี ที่สุด โครงสร้างขนาดใหญ่โตตามแบบฉบับของช่างพุทฺถม มีส่วนหลักประกอบด้วยผนังภายนอก ผนังระเบียงทางเดินภายในต่างเทียบเท่ากำแพงที่หนาเป็นพิเศษ กับเสากลางขนาดมหึมา ร่วมกันรับน้ำหนักกดจากส่วนบนที่เป็นชั้นซ้อน แต่ละชั้นประดับด้วยยอดแหลมลดหลั่นเป็นลำดับ ขึ้นไปสู่ยอดประธาน

ความเจริญรุ่งเรืองด้านงานช่าง คือภาพสะท้อนความมั่นคงอย่างยิ่งของพุทฺถศาสนา จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า แม้พุทฺถมเสื่อมถอยและตกอยู่ใต้อาณาจักรกบฏพม่งโกล ก็ยังมีส่วนเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ราชธานีรุ่นหลังที่อยู่ห่างไกล เช่น สุโขทัย เชียงใหม่

เจดีย์ และเจดีย์วิหาร

เจดีย์ของพม่าสมัยเมืองพุทฺถมมีสองประเภทหลัก เจดีย์คือประเภทที่ก่อตัน เจดีย์วิหาร คือประเภทที่มีคูหาสำหรับประดิษฐานพระพุทฺถรูป และเพื่อประกอบกิจทางศาสนา ผนังและเพดานคูหาประดับจิตรกรรมที่มักวาดราวกับไม่ต้องการให้ว่างเปล่าแม้แต่น้อย ทั้งนี้ยังไม่กล่าวถึงศาสนสถานประเภทอื่น ก่อด้วยอิฐเช่นกัน ที่ยังหลงเหลืออยู่บ้าง เช่น มณฑป วิหาร หรืออุโบสถ

ประมาณกันว่า โบราณสถานร้างของอดีตราชธานีแห่งนี้เคยมีจำนวนราวห้าพันแห่ง แม้ปัจจุบันชำรุดเสียหายไปมากแล้ว ก็ยังนับเจดีย์ เจดีย์วิหารได้ไม่น้อยกว่าสองพันองค์ จึงยังมีที่กล่าวเปรียบเทียบกับพุทฺถมว่าเป็นดินแดนแห่งทะเลเจดีย์

ที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือเจดีย์ เจดีย์วิหารบางองค์ที่มีขนาดมหึมา แม้เกือบพันปีมาแล้ว ก็ยังอยู่ในสภาพมั่นคง ให้ได้ชื่นชมความสมบูรณ์ โดยมักไม่นึกเห็นส่วนขาด-ส่วนเกิน

จึงไม่ต้องกล่าวถึงที่มีขนาดย่อม ขนาดเล็กอีกจำนวนมากมาย ที่ประสบความสำเร็จสมบูรณ์ ทางด้านงานช่างด้วยเช่นกัน

ภายในเจดีย์วิหารขนาดใหญ่หลายแห่ง มีระเบียงทางเดินภายในมากกว่าหนึ่งชั้น พื้นที่ของทุกผนัง เจาะช่องเว้าเรียงเป็นแถว หนึ่งแถวหรือมากกว่าก็มี สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป ในพระอิริยาบถประทับนั่ง สูงราว 40-50 ซม. บางแห่งนับได้พันกว่าองค์ สลักจากหิน หรือปั้นด้วยปูน ทั้งนี้ยังบางแห่งมีภาพพระพุทธรองค์ขนาดเล็กๆ เรียงรายนับร้อยนับพัน วาดไว้ที่ผนังและเพดาน ดังกล่าวไว้ข้างแล้ว เท่ากับการรวมเป็นหน่วยเดียว ของสถาปัตยกรรม ประติมากรรมและจิตรกรรม

อุดมคติ ศรัทธา กับงานบูรณะปฏิสังขรณ์

เรื่องเล่าในพุทธศาสนา นอกจากพุทธประวัติ ชาดกชุดห้าร้อยห้าสิบแล้ว ยังมีเรื่องสำคัญคือเหล่าพระอดีตพุทธเจ้าซึ่งมีจำนวนมากจนนับไม่ได้ เสด็จมาตรัสรู้บนโลกนี้ในอดีตอันยาวนานจนนับไม่ได้เช่นกัน ทุกพระองค์อุบัติมาก่อนสมัยพระพุทธเจ้าสมณโคตมของเรา ซึ่งเสวยพระอดีตชาติเป็นพระโพธิสัตว์ บำเพ็ญบารมีอยู่ในสำนักของพระอดีตพุทธเจ้าเหล่านั้น

ความมุ่งมั่นศรัทธาและความยั่งยืนนานของพุทธศาสนาจากเรื่องอุดมคติที่กล่าวมา ยังไม่รวมถึงเรื่องพระพุทธเจ้าปรารถนาที่ตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง โดยมีได้เผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนแก่ผู้ใดคือพระปัจเจกพุทธเจ้าที่มีจำนวนมากมายดั่งเม็ดทรายในมหาสมุทร

จำนวนมากมายของเจดีย์ทั้งสองประเภทในพุกาม คงโยงเกี่ยวข้องกับจำนวนอันนับไม่ถ้วนของพระพุทธเจ้าทั้งหลายด้วย

โดยรวมแล้วคาดว่าบรรดาเจดีย์ของทั้งสองประเภท อยู่ในวิสัยที่บูรณะได้ครบทุกส่วน เนื่องจากข้อมูลด้านรูปแบบงานช่างมีเพียงพอให้เทียบเคียงกัน แม้จะมีข้อบกพร่องหรือความคลาดเคลื่อนอยู่บ้างก็ตาม และดูเหมือนว่าทางการพม่ามีแนวทางชัดเจนแล้ว กล่าวคือบูรณะปฏิสังขรณ์ทุกส่วนให้สมบูรณ์เสมอ ไม่ว่าศาสนสถานร้างในพุกาม หรือศาสนสถานเช่นพระมหาธาตุเจดีย์เขวตากอง ในใจกลางกรุงย่างกุ้ง

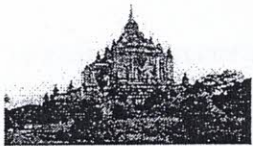
ศรัทธาในการบูรณะให้ครบสมบูรณ์คือปรกติของพม่าตั้งแต่โบราณ พระมหากษัตริย์ในอดีตทุกพระองค์ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ โดยที่ยังสืบทอดอยู่ในวัฒนธรรมประจำชาติพม่าปัจจุบัน ซึ่งไม่ตรงตามหลักสากลตะวันตกว่าด้วยการบูรณะโบราณสถาน ที่หากต้องทำแทนส่วนขาดหาย ให้ทำได้เพียงเฉพาะกรณีจำเป็น และมีหลักฐานแน่ชัดเท่านั้น ซึ่งมีเหตุผลไม่น้อย

แต่พม่าบูรณะด้วยศรัทธา

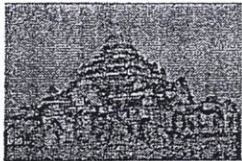
1 เจดีย์วิหารอนันท์ พุกาม (รัชกาลพระกษัตริย์สันติธา พ.ศ.1627-1656) ยกย่องกันว่า
งามที่สุดในบรรดาเจดีย์วิหารในพุกาม ชื่อ "อนันท์" เรียกเคลื่อนผัดมาจาก "นันทมุล"
อันเป็นชื่อด้าวอยู่ในปาหิมพานต์ อุดมคติในด้านความบริสุทธิ์ศักดิ์สิทธิ์ของถ้ำนันทมุล
อันเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างคือ เป็นสถานที่ซึ่งเหล่าพระอรหันต์ และพระปัจเจก

พุทธเจ้าพากันมาสถิตอยู่

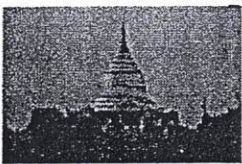
2 เจดีย์วิหารสัพพัญญู พุกาม (รัชกาลพระเจ้าอลองสิตตะ พ.ศ. 1656-1710) ก่อ
ด้วยอิฐ สูงที่สุด(62 เมตร)ในบรรดาเจดีย์วิหารทั้งหลายในพุกาม พัฒนาการสำคัญ
ทางด้านรูปแบบคือสูงโปร่งยิ่งกว่า ภายในสว่างมากกว่าศาสนสถานประเภทเดียวกัน
ที่สร้างในรัชกาลที่ผ่านมา มีเรื่องเล่าว่าอิฐหนึ่งก้อนจากทุกหมื่นก้อนที่ก่อเจดีย์วิหาร

สัพพัญญูนำมาใช้ก่อเจดีย์วิหารขนาดกลางได้หนึ่งองค์(คือองค์ที่ยอดพุ่มไม้ซึ่งอยู่ส่วนหน้าของภาพ)

3 เจดีย์วิหารธรรมยาจี พุกาม (รัชกาลพระเจ้านรุต พ.ศ. 1710-1713) หากงาน
ก่อสร้างนี้สำเร็จ จะมีขนาดสูงใหญ่ที่สุดของพุกาม แต่ค้างคาเพราะพระมหากษัตริย์
พระองค์นั้นถูกลอบปลงพระชนม์เสียก่อน เรื่องเล่าขานกันที่บ่งความประณีตของงาน
ก่ออิฐ มีอยู่ว่า เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จมาตรวจงาน ทรงใช้เข็มจิ้มที่แนวอิฐก่อ หาก

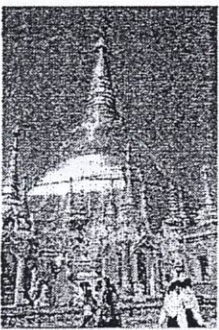
เสียบปลายเข็มเข้าไปได้ ชั่วก่อก่อผู้นั้นต้องถูกลงโทษด้วยการตัดมือ

4 เจดีย์ธรรมยสิกะ พุกาม (รัชกาลพระเจ้านรปติสิตตะ พ.ศ. 1717-1754)

เจดีย์แบบพุกามที่มีรูปทรงสัดส่วนแข็งแรง ดูงามสง่าและเรียบง่าย พัฒนาจาก
แบบอย่างเฉพาะในรัชกาลพระเจ้าอนิรุทธิ์(พ.ศ.1587-1620) คือชั้นลดหลั่นของ
ระเบียงสำหรับเดินเวียนประทักษิณ รองรับทรงระฆังขนาดใหญ่ เนื้อทรงระฆังซึ่งไม่

มีบัลลังก์สี่เหลี่ยม โดยตั้งต่อยอดด้วยชูดวงแหวนในทรงกรวย

5 เจดีย์ชเวดากอง อย่างกุ่ม อายุการสร้างเจดีย์พระมหาธาตุนี้เก่าถึงสมัยพุทธกาล เป็น
เรื่องตำนานที่โยงเข้ากับพุทธประวัติว่า ตปุสสะ กับภัลลิกะ สองพ่อค้า ได้รับพระเกศา
ธาตุจากพระหัตถ์ของพระพุทธองค์ จึงได้สร้างเจดีย์เพื่อประดิษฐานพระเกศาธาตุนี้
อนึ่ง หลักฐานอันเป็นเรื่องในประวัติศาสตร์ กล่าวถึงการบูรณะปฏิสังขรณ์ที่มีเป็นลำดับ
มาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 20 อันเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่รูปแบบของเจดีย์พระมหาธาตุ
องค์นี้ ซึ่งงานบูรณะปฏิสังขรณ์รวมทั้งการสร้างเสริมเพิ่มเติมสิ่งก่อสร้างที่แวดล้อม
ตราบจนถึงปัจจุบันก็ยังมีอยู่เป็นปรกติ

ทราบมาว่างานบูรณะปฏิสังขรณ์เจดีย์พระมหาธาตุครั้งใหญ่ กำหนดราว 4 ปีต่อครั้ง แต่งานบูรณะปิดทององค์
พระมหาธาตุที่กำลังดำเนินอยู่ สังเกตได้จากโครงไม้ไผ่ที่ผูกเป็นเฟื่อนั่งร้านหุ้มองค์ระฆัง สำหรับช่างขึ้นไป
ซ่อมแซมทองบางส่วนที่หลุดลอกเท่านั้น(ภาพถ่ายเมื่อ เดือนธันวาคม 2545) คงเป็นงานครั้งคราว มิใช่บูรณะครั้ง
ใหญ่

การศึกษาคติความเชื่อการสร้างเรือนของส่วเชียงราย

The study of belief in traditional House Construction of House , Builder in Chiang Rai

กมล สาริกานนท์

หัวหน้าแผนกวิชาจิตรศิลป์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

อาคาร DI ห้อง 306 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

บทนำ

คำว่า “เรือน” หรือคำว่า “เฮือน” ในภาษาพื้นเมืองของชาวล้านนาทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน แม่ฮ่องสอน ลำปาง แพร่ น่าน และพะเยา ต่างหมายถึงสถาปัตยกรรมบ้านพักอาศัย มีลักษณะทางกายภาพที่จำแนกแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์วัฒนธรรมและคติความเชื่อ “เรือน” หรือ “เฮือน” จึงเป็นศูนย์กลางของสถานภาพทางสังคมท้องถิ่นล้านนา เป็นเสมือนหนึ่งภาพตัวแทนที่บ่งบอกถึงวิถีแห่งการดำเนินชีวิตที่มีลักษณะอยู่ดีกินดี มีฐานะร่ำรวยหรือยากจน มีความสงบสุข ความผูกพันในระบบเครือญาติ สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะการดำเนินชีวิตประจำวันในรูปแบบต่างๆ ของวัฒนธรรม และคติความเชื่อสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษของสังคมท้องถิ่นแต่ละถิ่นได้เป็นอย่างดีและมีความหลากหลายในองค์ประกอบย่อย แต่โดยหลักขององค์ประกอบใหญ่แล้ว “เรือน” หรือ “เฮือน” จะมีเนื้อหาของประโยชน์ใช้สอยที่มีความละม้ายคล้ายคลึงกัน

คติความเชื่อในการสร้างเรือนเป็นเรื่องสำคัญในหลักการดำรงชีวิตของชาวล้านนาอีกเรื่องหนึ่งที่ชาวล้านนามีการปลูกฝัง คติและความเชื่อที่เกี่ยวข้องรวมถึงการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในตำนานบนใบลาน หรือ ปี่สาเรียกชื่อตามภาษาพื้นเมืองว่า “ปี่กะดิน” (หนังสือชนิดพับเพื่อจดบันทึกภูมิปัญญาทำด้วยกระดาษสา) มาตั้งแต่บรรพบุรุษของชาวล้านนา การบันทึกหลักฐานเหล่านั้น มีทั้งคติความเชื่อในแง่ข้อดีเพื่อปฏิบัติตามแล้วเป็นมงคลชีวิต ในแง่ข้อเสียมีข้อห้ามควบคุมไว้หรือสิ่งที่ไม่ควรกระทำว่า “ชิต” ซึ่งหมายความถึงสิ่งที่เป็นเสนียดจัญไร สิ่งชั่วร้ายทั้งหลาย หากมีการกระทำลงไปก็จะถูก “ชิต” เล่นงาน กล่าวคือ เมื่อชนรุ่นหลังที่เป็นลูกหลานประพฤติดำเนินชีวิตตามคติความเชื่อในแง่ข้อดีที่เป็นมงคลชีวิตก็จะบังเกิดผลดีติดตามมา ทำให้วิถีชีวิตของผู้ประพฤติดำเนินชีวิตดีมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีความสุข มีวาสนาดี สมาชิกครอบครัวและเครือญาติมีร่างกายสมบูรณ์ ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน ในทำนองตรงกันข้ามกับคติความเชื่อในแง่ข้อเสียที่ถือเป็นสิ่งอัปมงคลในชีวิต หากกระทำการละเมิดตามข้อห้าม หรือฝ่าฝืนปฏิบัติ รวมถึงการกระทำที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็จะถูก “ชิต” เล่นงานเกิดเรื่องราวที่ “ไม่ดี” ต่าง ๆ นานาเข้ามาเบียดเบียน ทำให้การดำรงชีวิตประจำวันหาความสงบสุขไม่ได้ หรือ “ชิต” ในข้อห้ามอื่น ๆ ก็ตามจะทำให้เกิดแต่เรื่องเสียหาย เสวโรกาสเสียใจ เกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ และเกิดอาเพศไม่หยุดหย่อน อาทิ คติความเชื่อในเรื่องการกระทำผิดต่อตัวเรือน ในกรณีเพื่อนบ้านที่ทำการต่อเติมตัวเรือนเพื่อสร้างพื้นที่ใช้สอยเพิ่มเติมหรือเรียกตามล้านนาว่าการ “ต่อจาน ฮานเฮือน” (หมายถึงลักษณะของการต่อเติมพื้นที่ใช้สอย เช่นการต่อนอกชานออกไปอีกหรือการลดพื้นที่ใช้สอยลงเช่น การตัดเสาเรือน ตัดชานพัก

ออก ตัดชั้นบันได เหล่านี้เป็นต้น) ซึ่งเชื่อว่าเข้าข่ายเป็นการกระทำที่ “ผิด ” ตามข้อห้ามดังกล่าวแล้ว ส่งผลให้ต่อมาจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยแก่เครือญาติจนอาจถึงแก่ชีวิต

แบบแผนการสร้างเรือนของสลาเฉียงรายผ่านทางคติความเชื่อที่เป็น ภูมิปัญญาที่เชิงช่าง สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น มาจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางความคิดในการแสดงออกของ สถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยและองค์ความรู้เชิงช่างต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันสถานภาพในสังคมมีความเจริญรุ่งเรือง รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์ความรู้เชิงช่างต่าง ๆ ที่คนสมัยโบราณ ได้คิดและแก้ปัญหาไว้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยเพื่อให้กลมกลืนกับวิถีธรรมชาติของภูมิภาคแถบนี้ได้เป็นอย่างดี อันหมายถึงการสร้างที่อยู่อาศัย ให้เกิดความเหมาะสมในทุกฤดูกาล เช่น ในฤดูร้อน : สภาพอากาศภายในบ้านเย็นสบายกับการวางระบบ ถ่ายเทอากาศในตัวเรือน ในฤดูฝน : บริเวณส่วนบนสุดของตัวเรือนคือรูปแบบของหลังคาที่สามารถ รองรับปริมาณน้ำฝนได้ดี ไม่รั่วซึม มีความแข็งแรงของโครงสร้างที่สามารถต้านทานพายุฝนฟ้าคะนองได้ เป็นอย่างดี การยกพื้นใต้ถุนสูงเพื่อป้องกัน น้ำท่วม - น้ำป่าไหลหลากและในฤดูหนาว : ป้องกันอากาศที่หนาวเย็นได้เป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้มีคุณค่าทางภูมิปัญญาควรค่าแก่การอนุรักษ์และบอกเล่าแนวคิดดังกล่าว สืบทอดแก่เยาวชนคนรุ่นหลังต่อไป

องค์ประกอบที่สำคัญของเรือนล้านนา

องค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ ในเรือนล้านนาในจังหวัดเชียงรายขึ้นอยู่กับกายภาพของเรือน เป็นสำคัญและมีความหลากหลายตามคติความเชื่อของแต่ละชาติพันธุ์ ได้แก่เรือนเครื่องผูก (เรือนที่ทำ ด้วยไม้ไผ่) เรือนเครื่องสับ(เรือนที่ผสมระหว่างไม้จริงกับไม้ไผ่)และเรือนไม้จริง ชอบเขตบริเวณมักจะ กันด้วยรั้วไม้ไผ่โปร่งๆ “ รั้วตาแสง” หรือรั้วตาข่าย เป็นการบอกเขตอย่างหลวมๆภายในบริเวณประกอบด้วยตัวเรือน ยุ้งข้าว (หลอมข้าว) ครกมอ (ครกกระเดื่อง) ต่อม่น้ำ (ที่อาบน้ำ) ลานบ้าน ศาลีปูย่า บ่อน้ำ และครัวไฟ เรือนล้านนาทั้ง 3 ประเภทนี้ไม่ว่าจะมีขนาดใด ๆ ก็ตาม จะมีส่วนประกอบสำคัญดังนี้

1. บันได และ เสาหลังหมา ตัวบันไดของเรือนล้านนาเชียงรายจะประกอบเป็น ด้านหน้าของตัวเรือนคือส่วนบันไดทางขึ้นหน้าเรือนและส่วนบันไดทางลงหลังเรือน บันไดส่วนหน้าเรือน จะมีลักษณะพิเศษของเสาโครงสร้างเดี่ยวรองรับน้ำหนักหลังคาหรือชายคาเรียกว่า “เสาหลังหมา” เอาไว้เป็นที่ผูกเชือกลั่นโซ่หมาติดกับเสาไว้เฝ้าบ้าน

2. เติ้น พอก้าวจากบันไดขึ้นไปมักจะมีชันพักบันได แล้วจึงถึงเต็นเนื้อที่กึ่งเปิดโล่งยก พื้นขึ้นสูงอีกระดับสูงประมาณ 1 คืบหรือประมาณ 25 เซนติเมตรจากชันพักบันได เติ้นอาจมีมากกว่า 1 ตำแหน่งขึ้นอยู่กับขนาดของตัวเรือนในเป็นเนื้อที่ใช้งานได้แบบเอนกประสงค์ เป็นเฟอร์นิเจอร์ในตัว สำหรับนั่งรับแขกบ้านแขกเมืองถ้าแขกผู้น้อยมาหาเจ้าของบ้านจะนั่งบนเต็น แขกจะนั่งบนชันบันไดต่ำกว่า ถ้าแขกมีศักดิ์หรืออาวุโสสูงกว่า เช่น พ่ออัยแม่อัยพระสงฆ์ เจ้าของบ้านจะนั่งถัดลงมา บางทีก็สร้างหิ้งบูชาเหนือศีรษะคิดผนังด้านทิศตะวันออก

3. รำนน้ำ หรือ ช้านน้ำ รำนน้ำของเรือนล้านนาถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านการกินอยู่อาศัยของชาวล้านนาโดยเฉพาะ ในกรณีเป็นเรือนใหญ่มีชันโล่ง รำนน้ำจะลอยตัวอยู่ ณ มุมใกล้กับบันไดทางขึ้นด้านหน้าหรืออยู่ใกล้ครัวด้านหลังเรือน

4. ห้องนอน จะแยกเป็นห้องนอนใหญ่สำหรับพ่อแม่นอน ห้องนอนเล็กจะมีไว้ให้ลูก ๆ นอน จัดห้องนอนออกเป็นสองส่วนซีกหนึ่งให้นอนอีกซีกหนึ่งใช้เก็บของ - วางของ ฝาด้านที่บจะอยู่ชิดกับ เติ้น ที่มีสัดส่วนพื้นที่พอ ๆ กัน ประตูทางเข้าจะเปิดที่ผนังด้านโถงทางเดินที่ใช้ติดต่อกันทั้งบ้าน บางทีรวม เนื้อที่ห้องนอนทั้งหมดแล้ว อาจจะเท่าเต็นท์หรือน้อยกว่าเล็กน้อย ห้องนอนเรือนล้านนาจะอยู่ระดับสูงสุด ของตัวเรือน ระหว่างเนื้อที่ทั้งสองซีกนี้มีแผ่นไม้กั้นกลาง(ไม้แป้นตอง) ไม้แผ่นนี้มีหน้าที่ลดความสั่นของ พื้นเวลาเดินและนำทางเดินออกจากห้องนอนในยามเข้ามิดและมองเห็นพื้นไม้ถนัดขณะที่ผู้อื่นยังหลับอยู่ ทำให้พื้นส่วนอื่นไม่ไหว ไม่เกิดเสียงไม้เบียดตัว

5. ระเบียงทางเดินและชานเรือนหรือส่อมทางเดิน แบบแผนในเรือนล้านนาระเบียง ทางเดินจะมีระดับต่ำสุดของตัวเรือนสามารถเดินเชื่อมต่อกันไปจนถึงหลังเรือน ที่เดินแยกไปยังร้านค้าและ ห้องครัวไฟ หรือระเบียงเป็นทางเดินเชื่อมในพื้นที่ทั้งหมดของตัวเรือน

6. ห้องครัวหรือครัวไฟ ห้องครัวจะอยู่สุดทางหลังเรือนแล้วแยกออกเป็นห้องเล็ก ๆ มี ฝาและช่องหลังคาระบายควัน หรือแยกครัวไฟออกไปอย่างเป็นสัดส่วน อยู่ติดชานเรือนด้านหลัง บาง ที่ก็มีร้านค้าตั้งอยู่ในบริเวณชานหลังเรือนนี้เพื่อใช้สอยร่วมในการชักล้างด้วย

แบบแผนตัวเรือนล้านนาเชียงราย

จำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. เรือนพักอาศัย (เรือนชั้นเดียว , เรือนสองชั้น)
2. เรือนร้านค้ากึ่งพักอาศัยหรือเรือนแถว (เรือนชั้นเดียว , เรือนสองชั้น)

โครงสร้างกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเรือน

1. เจ้าของเรือน
2. พ่อหมอ / พ่อครูอาจารย์
3. พระสงฆ์
4. สล่าสร้างเรือน

ส่ล่กับกำรสืบทอด

ส่ล่จำแนกตามลักษณะกำรสืบทอดออกได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. สืบทอดจากเครือญาติ
2. สืบทอดจากกลุ่มช่างฝีมือ / ลำดับอาวุโส
3. เรียนรู้ด้วยตนเอง

คติความเชื่อกับสร้างเรือนของส่ล่เชียงราย

1. ความเชื่อเรื่อง “ซิด” เกี่ยวพันที่ การสร้างเรือนบนพื้นที่ไม่เหมาะสม อาทิ สร้าง คร่อมตอไม้สร้างคร่อมจอมปลวก สร้างคร่อมบ่อน้ำเก่า คร่อมหนองน้ำ คร่อมครก-มองเก่า

2. ความเชื่อเรื่อง “ซิด” เกี่ยวกับการสร้างตัวเรือน การสะสมไม้ก่อนนำมาสร้างเรือน การวางผังเรือนในทิศต่างๆการหันหัวนอนในทิศที่ดี-ทิศไม่ดี ชั้นบันไดเรือนเป็นเลขคี่ 3 5 7 9 บันได หามกัน

3. ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาผีบรรพบุรุษ / บูชาเทวดา/ บูชาพระภูมิเจ้าที่

พิธีกรรมอันสำคัญยิ่งที่ละเลยไม่ได้ของชาวล้านนาคือ พิธีกรรมการขึ้นขันท้าวทั้งสี่ (การบูชาท้าวจตุโลกบาลประจำทิศทั้งสี่ ทิศเหนือ- ท้าวกุเวระ, ทิศตะวันออก- ท้าวธตะระภูษะ, ทิศใต้- ท้าววิรุฬหก, ทิศตะวันตก- ท้าววิรูปักษ์, พระอินทร์และเจ้าแม่ธรณี) ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ (วันดา) การตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ การตั้งศาลผีปู่ย่า
 สลากับศิลปกรรมเชิงช่างล้านนา

1. การออกแบบตัวเรือนล้านนา
2. การแก้ปัญหอากาศร้อน / อากาศเย็น / พายุฝน
3. การประกอบและตกแต่งตัวเรือน
4. การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (เรือนไทลื้อในหลวงพระบางกับเชียงของ)
5. การประยุกต์ใช้กับสถาปัตยกรรมปัจจุบัน

SUNANTA FABRE, né Panyarith

Add. Mae Fah Luang University
333 Moo 1, Ta Sud, Muang
57100 Chiang Rai
Thailand e-mail : sunanta@mfu.ac.th

Née le 1 août 1950, à Bangkok
(Thailand)

Nationalité: Thai
Mariée : 1 enfant

ÉTUDES:

- 1969-1972 Licence des Lettres, Université Silpakorn, Thallande
- 1974 C2 (Certificat2) Analysis de contenu et la presse française -
Université François Rabelais, Tours, France
- 1974-1975 Maîtrise de Science humaine (Analyse de contenu, l'opinion publique
et la presse),
Université François Rabelais, Tours, France
- 1976-1977 D.E.A. (Civilisation Extrême-Orientale), Université Paris VII,
France
- 1978-1980 Doctorat 3rd cycle (Civilisation Extrême-Orientale), University Paris VII
and Ecole Pratique des Hautes Etudes, Paris, France
- 1980-1983 Deux ans de Doctorat d'Etat (Civilisation orientale) - University
ParisVII, France

EXPÉRIENCES ACADÉMIQUES ET ADMINISTRATIVES:

- 1980-1994 Chercheur (hors titulaire) de l'Association sur les études d'histoire et
de la civilisation Indo-Chinoise , France
- 1995-2003 Fondateur et Directrice du département de la publication
académique de l'université Saint John, Bangkok, Thaïlande.
Fondateur de la revue académique "Saint John's Journal" (en langues
thai, anglais et français), de l'université Saint John, Bangkok,
Thaïlande.
Professeur de la civilisation orientale, de la culture franco-thaie
comparée, de l'histoire des relations franco-thai et l'histoire
des idées modernes française aux universités Thammasatre,
Saint John's, Kasetsatre et silpakorn, à Bangkok, Thaïlande
- 2001-2009 Professeur de Peace Studies à l'université Mae Fah Luang, Chiang
Rai, Thaïlande.
- 2001-2004 Assistante du Président (Affaires académique et recherche).
l'université Mae Fah Luang , Chiang Rai, Thaïlande
Chef de projet de recherche sur le tourisme dans le nord de
Thaïlande (Upper Nothern research network)
(8 provinces, 15 universities), Ministère de l'Éducation,
Thaïlande

2004-2009 Fondateur et directrice du Centre Franco-Haut Mékong de
Coopération Académique, à l'université Mae Fah Louang,
Thaïlande. (Voir: <http://www.mfu.ac.th>)

Travaux de recherche :

- 2003 Développent des produits locaux: le textile, au village Sri Donchai , la
province de Chiang Rai, Thaïlande (Asia-SEED Fund - Japan)
Guide du développement touristique de la province de Chiang Rai ,
Thaïland (Mae Fah Luang University Fund)
- 2004 Développement du textile et de son emballage dans le nord de
Thaïlande (Ministry of Industry Fund)
Developpement of Moo Ban Saen Jai Mai, Mae Fah Luang District to
the sustainable Society. (Upper Northern Research Network
Fund)
- 2008 L'Etude sur l'alliance des cultures des pays du Haut Mékong: la
culture Tai de Sib song Panna (Office of National Research
Council of Thailand Fund)

RESPONSABILITIÉS INTERNATIONALES :

- 2004 Local Business Promotion in Cambodia - Ta Kaew village (JODC-
GMS Local Business seminar)
- 2005 Conference on Textile product in Cambodia - JODC-GMS Local
Business seminar
Training Program on Entrepreneurship Education for Local Business
Promotion (Advanced course I) at Mae Fah Luang University,
Thaïland - AOTS - 111 participants from GMS countries.
(Japan)
Survey villages in Hanoi - The Feasibility Study on Development of
Tourists in Hanoi, Vietnam (Asia-SEED, Japan)
Workshop on Handicraft and Tourism Development in Hanoi.
Feasibility study on Development of tourist-related Handicraft
Industries Along the West-East Corridor
TV conference "Un village Un produit vers SME" avec les lycéens de
l'école Yanagimachi, Japon
Conference on "The Training Program on Entrepreneurship Educa-
-tion for Cambodia" at World Bank of Pnom Pehn
Conference on "The Training Program on Entrepreneurship Educa-
-tion for Laos".
- 2006 Conference on " Local Business Seminar III" , 24-26 april, Malaysia
Conference on " Manufacturing and Marketing of Traditional Arts and
Crafts - Entrepreneurship Education Projects". APEC/SME
Seminar for Local and Cottage Industries, 22-23 september,
Hanoi, Vietnam
- 2002-2009 Organizer of international seminars, twice a year, on Sciences,
Social Science, Art and Culture, with France and GMS
countries. (Voir: <http://www.mfu.ac.th>)

PUBLICATIONS:

Articles concerning Western-Eastern civilizations : 31
International conferences : 10
Publications with lecture : 6
Atlas historique des peuples Thaïs (<http://peacecivilization.com>)
La civilisation chinoise à l'époque des empereurs / Édition: Saint John's university Press, Bangkok, Thaïlande. (2000)
La civilisation égyptienne. Publié par le Centre Franco-Haut Mékong. Mae Fah Luang university, Thaïlande. (2002)
La Thaïlande devant l'opinion française 1815-1868. Publié par le Centre Franco-Haut Mékong. Mae Fah Luang university, Thaïlande (2002)
Le Siam du Roi Mongkut selon les Dessinateurs français au XIXe siècle. Publié par le Centre Franco-Haut Mékong. Mae Fah Luang university, Thaïlande. (2006)
On the Road from Chiang Khong to Luang Prabang: The Inventory. Publié par le Centre Franco-Haut Mékong. Mae Fah Luang university, Thaïlande. (2008)
Proceeding of the 4th French-MFU Seminar on "Mekong Studies at Crossed Glances." Centre Franco-Haut Mékong. Mae Fah Luang university, Thaïlande. (2009)
Etc.

VALORISATION ET TRANSFERT DES ACTIVITIÉS

1. Ateliers de culture : Développer les produits locaux vers le marché national et international en préservant la culture locale. Lieux: les provinces dans le nord de Thaïlande. But: Partager le savoir.
2. Promouvoir " La Route de la culture: Tai Leu " en organisant les voyages à Chiang Toun (Birmanie), à Sib Song Panna (Chine) et à Chiang Khong (Thaïlande). But: Créer les liens des cultures pour la paix dans la région.
3. Création le website: <http://www.peacecivilization.com>. But: Centre de dialogues et le partage.
4. Organisation des colloques internationales 2 fois par an à l'université Mae Fah Luang. Thaïlande. But: Les rencontres des différences de culture.
5. Plusieurs voyages dans les pays du GMS et en Malaisie pour apprendre les villageois à développer leurs produits locaux.

LANGUES

English (Oral, written and reading) : Good

French (Oral, written and reading) : Excellent (spent more than 20 years in France)

Thai (Oral, written and reading) : Excellent

RÉCOMPENSES ACADÉMIQUES

1. Première médaille des anciens étudiants de l'université Silpakorn pour ses travaux académiques, 2003
2. Palmes académiques, grade Chevalier, 2008

ประวัติวิทยากร

ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม

การศึกษา

- ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาจิตรกรรม) มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์) มหาวิทยาลัยศิลปากร
- Doctorat de Troisiem cycle (Art et Archeology) Universite de Paris III (Sorbonne Nouvelle)

ตำแหน่งปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ ระดับ 11

สถานที่ทำงาน/สถานที่ติดต่อ

ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
31 ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพฯ 10200
โทรศัพท์ 0-2221-3900, 0-2224-7684
โทรสาร 0-2226-5355

ตำแหน่งหน้าที่อื่น ๆ

- กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
- ภาเกีสมาชิกสำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน
- กรรมการชำระประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
- สมาชิกองค์การระหว่างประเทศว่าด้วย “คณะกรรมการ โบราณสถานแห่งชาติว่าด้วยสภาโบราณสถานระหว่างประเทศ” (ICOMOS)
- ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลงานทางวิชาการของสถาบันการศึกษาของรัฐ
- อาจารย์บรรยายพิเศษในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ประวัติการทำงาน

- หัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
- คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความเชี่ยวชาญ

- ประวัติศาสตร์ศิลป์
- ศิลปะประเทศใกล้เคียง
- จิตรกรรม ประติมากรรมและโบราณคดี
- ศิลปกรรมโบราณ
- การอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม
- ศิลปะอินเดียและงานช่างหลวง
- การอนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถาน

ประวัติวิทยากร

.....

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์

-

การศึกษา

- สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- M. Architecture : University of Washington
- MA. Drama and Theatre : University of Washington
- Ph.D. Drama and Theatre : University of Hawaii

-

ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้อำนวยการหลักสูตรการจัดการวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานที่ติดต่อ

โนเบิลเฮาส์ พญาไท

35/160 ถนนพญาไท

เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2640-0138

ประวัติการทำงาน

- คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศาสตราจารย์ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประธานคณะกรรมการหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทางวัฒนธรรม (สหสาขา/นานาชาติ) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประธานคณะกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- แก่สมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สำนักศิลปกรรม สาขานาฏศิลป์
- กรรมการแห่งชาติด้านโบราณคดีและจิตรศิลป์ (SPAFA)
- ที่ปรึกษาสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์
- กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาวิชาการสถาบันราชภัฏ

- อนุญาโตตุลาการ กรรมทรัพย์สินทางปัญญา
- กรรมการสภาอากาศไทย
- ที่ปรึกษาคณะกรรมการสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.
- ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม
- เมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ประจำปี 2546
- รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประธานคณะกรรมการด้านทัศนศิลป์และศิลปการแสดงของอาเซียนแห่งประเทศไทย
- กรรมการอำนวยการ Asian Media Research and Information Center (AMIC):Singapore
- อุปนายกสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์
- กรรมการนโยบายและการดำเนินงานสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11
- กรรมการอำนวยการสถาบันพัฒนาหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ความเชี่ยวชาญ

- ด้านนาฏศิลป์การละคร สื่อสารการแสดง
- การออกแบบฉาก เครื่องแต่งกายละคร
- สถาปัตยกรรมศาสตร์
- การออกแบบด้านแฟชั่น -
- การจัดการวัฒนธรรม

ประวัติวิทยากร

.....
ดร. วีระพันธุ์ ชินวัตร

การศึกษา

ปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปริญญาเอก ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต หลักสูตรการจัดการมรดกสถาปัตยกรรมและการ
ท่องเที่ยว

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตำแหน่งในปัจจุบัน

นักวิชาการประจำคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา

สถานที่ทำงาน/สถานที่ติดต่อ

บริษัท เอส เจ เอ ทรีดี จำกัด

106/1 ซอยสุขุมวิท 53 ถนนสุขุมวิท

เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

โทรศัพท์ 0-2259-0035-7

โทรสาร 0-2259-2376

ประวัติการทำงาน

- กรรมการบริหารฝ่ายการตลาด บริษัท ดีไซน์ทาวน์ จำกัด
- กรรมการบริหาร บริษัท เอส เจ เอ ทรีดี จำกัด
- กรรมการบริหาร บริษัท ทรีดี ดีไซน์ จำกัด
- กรรมการบริหาร บริษัท เมต้ากรุ๊ป ดีไซน์รีเซิร์ช คอนซัลแตนท์ จำกัด
- สถาปนิกโครงการ บริษัท สถาปนิก สุเมธ ชุมสาย จำกัด
- กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา

ตำแหน่งหน้าที่อื่น ๆ

- ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร
- ที่ปรึกษาคณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- กรรมการบริหารบริษัท เอส เจ เอ ทรีดี จำกัด

- กรรมการบริหารบริษัท ดีไซน์ทาวน์ จำกัด
- สมาชิกองค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยคณะกรรมการ โบราณสถานแห่งชาติ ว่าด้วยสภา
โบราณสถานระหว่างประเทศ (ICOMOS)
- กรรมการที่ปรึกษาสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

ความเชี่ยวชาญ

- สถาปัตยกรรมศาสตร์
- การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน
- การวางผังเมือง
- การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น
- สถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยว
- การอนุรักษ์โบราณสถานและการท่องเที่ยว
- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประวัติวิทยากร

กมล สาริกานนท์

การศึกษา

ปริญญาตรี ศษ.บ. (จิตรกรรมสากล)

วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเพาะช่าง

สถานที่ทำงาน

แผนกวิชาจิตรศิลป์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

670 ถนนชนาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000

โทร. (053) 713036 FAX : (053) 711561

089- 5582470

ประสบการณ์ทัศนศิลป์

- นิทรรศการ “วันเกิดเพาะช่าง” กรุงเทพฯ ฯ
- นิทรรศการ “ปอยครูศิลป์แผ่นดินล้านนา ” ครั้งที่ 1 ณ สถาบันราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย
- นิทรรศการเชียงรายเมืองศิลป์ ณ ศูนย์ส่งเสริมสาธิต และจำหน่าย สินค้าพื้นเมือง เทศบาลนครเชียงราย
- ศิลปินดีเด่น “ คนดีศรีเชียงราย ” ประเภทศิลปกรรม สาขาจิตรกรรม ประจำปี 2546 จังหวัดเชียงราย
- นิทรรศการ “ปอยครูศิลป์ แผ่นดินล้านนา ” ครั้งที่ 2 (2546) ณ สวนอาหารบ้านฝ้าย เรือนฝ้ายคำ จังหวัดแพร่
- นิทรรศการ “ ตามฮีตโดยฮอย สล่าเมือง ” (2547) ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิทรรศการศิลปกรรม “ ครูศิลป์ แผ่นดินล้านนา ” ครั้งที่ 3 (2547) ณ หอศิลป์เฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
- นิทรรศการ “ ตามฮีตโดยฮอย สล่าเมือง ” (2548) ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิทรรศการศิลปกรรม “ ปอยครูศิลป์ แผ่นดินล้านนา ” ครั้งที่ 4 (2548) ณ หอศิลปวัฒนธรรมนครลำปาง จังหวัดลำปาง

- นิทรรศการ “ ศิลปินเชียงราย เพื่อครูจุฬาลง ปงกันมูล ” (2549) ณ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

- นิทรรศการ FINE ART ณ INTERNATIONAL BANGKOK SCHOOL (ISB) กรุงเทพฯ

- นิทรรศการ “ ฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี : ๖0 ศิลปินเชียงราย ” (2549)

ณ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

นิทรรศการศิลปกรรม “ อัมฟ้าฮอมปอย ” ปี2551

ณ. 9 อาร์ตแกลเลอรี เชียงราย